

Güneş Ülkesinde Diriliş

Birinci Kitap

KAOS VE FIRTINA

Üçüncü Cilt

M. Sait ÜÇLÜ

BİRİNCİ BÖLÜM

I

*Hep direniş, hep özgürlük
olan düşlerimin cesur konuğu
Bekaa; yüreğimde, ruhumda ve
içimde hissettiğim, duyduğum,
bildiğim aşına, dost ve kardeş bir
coğrafya gibi gelir aklıma...*

Lübnan ve Anti Lübnan dağlarının çatıştığı coğrafyada sarp, asi, boyun eğmez, cesur savaşçıların yurdu, kayalık, derin, uzun ve bitki zengini vadi; Lübnan, Suriye ve İsrail sınır üçgeninde yer alan kendi eko sistemine ve değişme uğramış Akdeniz iklimine sahiptir. Kocaman bir çanak gibi dağların ortasına yerleştirilmiş, etrafı çepçevre dağlar ve tepelerle çevrilidir. Tepelerin yamaçları kayalıklar ve bodur meşe ağaçlarıyla örtülüdür.

Daha alt eteklerde çeşitli meyve ve sebze bahçeleri vardı. Buğday, arpa, muz, üzüm, şeker kamışı, zeytin, patates, pamuk gibi ürünler yetiştiriliyordu. Vadi; her çeşit sebze ve meyvenin yetiştirildiği, tarih boyunca hep bir yaşam alanı olan zengin ve renkli bir tarım alanıydı. Birbirinin ardı sıra devam eden küçük kasabalar ve köyler, yasaklı askeri bölgeler, gerilla kampları, dünyanın dört bir tarafında yetmiş iki millete ait, FKÖ sahasında eğitime gelen savaşçılar vardı. Vadi; çok renkli, çok kültürlü, çok dilli, çok kimlikli uluslararası bir özgürlük karargâhı gibiydi.

Bir yılan gibi kıvrılarak giden Şam ve Beyrut karayolu da vadiye ayrı bir hareketlilik ve canlılık katıyordu. Filistin

coğrafyası, bu vadiyle komşuydu. Filistin gerillaları gelip bu asi dağlık alana yerleşmişlerdi. Aynı zamanda İsrail'in de siyasi sınırlarını teşkil ediyordu. Vadinin güney tarafında Golan Tepeleri vardı. Sınır Filistinli savaşçılar tarafında korunuyordu. Unutulmuş, tarihe karışmış, yitik kadim kentlere giden yollar burada geçiyordu.

Baalbek; tüm zamanların en görkemli tapınaklar, kültürler, ticaret ve savaşlar kentiydi. Yüzyıllar boyunca, uygarlıkların yeryüzüne yayılmasına ebelik yapmıştı. Vadi; zaman ırmağının durağı, denizci halk Fenikelilerin tanrısı Baal'ın yurduydı. Hep kan ve gözyaşıyla tarihe damgasını vurmuş; batıdan doğuya giden ticaret yollarının konaklama hanıydı. Hancı değişse de han hep yerinde duruyordu.

Dünyanın en büyük taş bloklarına sahip Baalbek; binlerce yıllık bir geçmişe sahip Fenike, Helen ve Roma kültürlerinin bir sentezi; tarihin gelmiş, geçmiş en büyük, görkemli tapınak ve tanrılar kentiydi. Şam ile Beyrut arasında yer alan, Fenike baş tanrısı Baal'ın tapınak merkeziydi. Tanrı Baal; akan zaman ırmağının serüvenlerine bağlı olarak yerini önce tanrı Zeus'e sonra da Jüpiter'e bırakmıştı.

Antik kent; adını Fenikelilerin Tanrısı "Baal'dan alıyordu. Baalbek'in bazı bölümlerinin temelinde yaklaşık beş yüz ton ile bin yüz ton ağırlığındaki taşlar vardır. Görkemli Jüpiter tapınağı yirmi iki metre yüksekliğindeki, seksen dört sütundan oluşuyordu, ancak bu sütunlardan sadece altısı kalmıştı.

Apo, insanlık tarihinin güçlü mirasına ebelik yapan bu vadide, bir kamp yeri edinmek için hayal kuruyor, büyük bir

aba sarf ediyor, sürekli görüşmeler yapıyordu. O gün Beyrut'ta ştlenmiş olan sorumlu militana şunları yazıp gönderiyordu.

“Agir arkadaşa!

Halk cephesiyle ilişkilerin gelişmesi olumludur. Ben burada şam sorumlusuyla görüştüm. Bir rapor hazırladığını ve olumlu sonuç alınacağını söyledi. Kendilerinden ilk taleplerimiz örgütler arası dayanışmanın her düzeyde artması, bir gurup arkadaşın en az dört aylık ciddi bir eğitime alınması olmalıdır...

Buraya gelmesi gereken arkadaşlar, sınırın öte tarafında yığılmış durumdadırlar. Sanırım on beş gün içinde bir aksilik olmazsa hepsi geçer. Toplam doksan kişi civarındadır... Buna göre yer açacaksınız. Demokratik Cephe'ye yeni bir devre için başvurulabilir veya eski arkadaşlara uygun ilave edilebilir. Halk Cephesi'nden uygun sayıda bir kontenjan -30-40- istenebilir. Kalanı Cephe Nidal ve El-Fetih'e verebilirsiniz. Ama Demokratik Cephe imkan bulursa çoğunu oraya almaya öncelik vermeliyiz. Bunun için görüşmelere başlayın... Burada ben de konuşacağım... Lübnan Komünist Parti'siyle görüşmede yarar vardır... Ben yarın Irak Komünist Partisi Genel Sekreteri Aziz Muhammed ile görüşeceğim. Bunu bilerek onlarla da ilişkilerinizi geliştirin... Selamlar. Ammar.”

Apo, bu girişimlerin ardında Filistin örgütlerinden olumlu yanıt almış, bunun zerine Helw denilen yerde merkezi bir özgürlük kampı inşa etmişti.

Bu küçük kampın kurulduğu vadi, Suriye sınırının sıfır noktasındaydı. Kamp; Durzi köyü olarak bilinen Helw köyünün hemen ötesindeydi. Dürzilik; İşlamiyet tarafında

ötelenen ve Kilis'te göçertilen bir Kürt aşiret topluluğunun kadim inancıydı.

Lübnan; dinleri, ırkları ve kültürleri birbirinden çok farklı olan insanların yaşadığı, bitki örtüsü ve iklim bakımından da karışıklıklarla karışık bir coğrafyaydı.

Müslüman-Şii, Hristiyan-Katolik, Dürzi, Ateist, Yahudi vb. birçok inanç grubu bulunuyordu.

Araplar, Ermeniler, Dürziler, Kürtler, Melehitler, Gregoryanlar, Asuriler, Yahudiler ve Türkmenler gibi etnik yapılar vardı.

Sağcı Hristiyan Falanjistler, sağcı Müslüman Kardeşler, Yoksunlar Hareketi, Sosyalist Parti, Suriyeli Baasçılar, Iraklı Baasçılar, Nasırcılar, Komünistler, Sünniler, Şiiler olmak üzere çok sayıda grup vardı. Bunlardan başka Maruni keşişlerinin idare ettikleri “Sedir Savunucuları Cephesi,” Maruni Birliği Milisleri, farklı özel milis kuvvetler ve Ermeni örgütlenmesi bulunuyordu. Her renkten ve cinsten topluluklar örgütlenmişti.

Kamp; Suriye Lübnan sınırı üzerindeydi. Apo, o günden sonra o kampı eğitim için kullanmaya başladı. Kamp dağın yüreğine gömülmüş, savunma ve gizli olarak gidip gelme için elverişliydi.

Apo bu karara sevinmiş, çok heyecanlanmıştı.

Devrim ve özgürlük davasında üstlendiği sorumluluk, ondan büyük heyecan ve coşku yaratmış, ilişkiye geçtiği her insan üzerinde büyük bir etki bırakıyor, bir mıknaş gibi herkesi kendin yörüngesine çekiyor, etrafında topluyordu. Bu büyük heyecan ve coşkusunun kaynağı, devrim ve özgürlük kavgasında

üstlendiği sorumluluktu. Bu coşkuyla tarihe ve geleceğe sanki meydan okuyordu.

Militanlarla konuşurken; “özgürlük ve devrim davasında eğer büyük bir coşku, heyecan moral ve motivasyon ile işe sarılmazsanız hiçbir işi başaramazsınız. Yeryüzünde heyecansız ve coşkusuz hiçbir şey yaratılmamıştır. Heyecan zafere giden yolun başlangıcıdır,” diyordu.

Yüreğini büyük bir coşku ve heyecanla özgürlük serüvenine açmıştı. “Başarmak için inanmak, coşku, istek ve heyecan, diğer etkenler kadar önemlidir,” diye düşünüyordu.

O damarlarındaki kana, fiziki güce, para pula ve mala değil; ruh, yürek ve düşlerindeki büyük coşkulu heyecana güveniyordu.

Onun için asıl heyecan toplumsal alanda özgürlük ile ilgili rolünü oynamaktı. Yıllardan beri, güneşe yürüyen bir derviş gibi bir başına büyük aşkla hakikat ve özgürlüğü arıyordu.

Militanlar küçük gruplar halinde sınırları geçip eğitim için bulunduğu alana geliyorlardı. Yeni eğitim grupları için Demokratik Cephe ile konuşmuş, kendilerine ait olacak bir kamp vermelerini istemişti. Demokratik Cephe da isteğini değerlendirmiş, olumlu yanıt vermişti.

Eğitim devresine katılacak olan yeni militanları, arabalarla Beyrut’un güneyinde alıp “Helwê” denilen yere götürürken;

“Bundan böyle siz, burada bizimle birlikte kalacaksınız. Bu kampın bir kısmı size ait olacak, çalışmalar için istediğiniz gibi kullanabilirsiniz,” demişti Demokratik Cephe sorumlusu.

Şimdi eğitimleri, toplantıları ve tüm çalışmalarını yürütebilecek, kendilerine ait bir kamp yerleri vardı.

Apo, o gün Demokratik Halk Cephesinin, “Helwê” denilen yerde, kendisine verdiği kampa gitti. “Bize ait olan bir yerimiz var. Burada kendi güçlerimizi kendimiz eğitebiliriz. İlk defa dağın yüreğine yerleştik. Bu bizim kendi kampımızdır, doğru kullanırsak büyük bir sıçramaya ve gelişmeye yol açabilir. Bu vadi, bu taşlar, bu kayalar, bu bodur ağaçlar, bu toprak özgürlük kavgası için bulunmaz bir mevziidir. Bu kaya parçalarına, bu ağaçlara, bu vadiye tutunarak tarihi bir çıkış yapabilirim,” diye düşünüyor, seviniyor içi içine sığmıyordu. Kamp; bir çadır ile baraka türü küçük bir yapıdan oluşuyordu. Bir de eğitim sahası vardı.

O gün, o vadideki taşlar, kayalar, bitkiler, hatta çalılıklar, gökte kaynayan bulutlar, uçan kuşlar, kelebekler, her şey ona olağanüstü geliyordu. Bunlara baktıkça büyük bir başarı ve gelişmeyi yakalayacağına dair umutlanıyordu. “Bu bize ait bir mevzidir. Bu mevziye dayanarak daha büyük mevziler yaratabilirim. Görünen şu küçük bina ile çadırda kalan yirmi savaştının her biri, Kürdistan dağlarında gerilla ordusuna öncülük yapabilecek bir komutana dönüşebilir,” diye düşünüyordu.

Binanın yanındaki taşlık alana baktı. Hızlı adımlarla o taşlık alanın en büyük ve yüksek taşının üzerine çıkıp etrafına baktı. Sanki dünyanın en yüksek noktasındaydı. Derin düşlere dalıp gitti. Çıktığı taşın üzerinde aşağılara baktı. Birden bire gözlerinde Kürt milli giysileri içinde on binlerce kadın, erkek, yaşlı, genç ve çocuk canlandı. Aşağıda toplanan kitle, zafer işareti yaparak çılgınca; “Yaşasın zafer,” diye haykırıyordu. O yüksekte durmuş, büyük kalabalığa gür sesiyle hitap ediyordu.

Sonra birden bire bulunduğu yerde başını kaldırıp gökyüzüne baktı, hayaller kurdu, düş ve düşünceleri mavilikler buluştu. Her yere gök ile aynı uzaklıktaydı. “İyi ki şu gökyüzü henüz hiçbir patronun cebine sığmıyor. İnsan gökyüzüne çıkınca cesaret ve akıl dışında hiçbir yol ve merdiven aramamalıdır,” diye düşündü.

Masmavi olan gökyüzü sakın, berrak, gitgide genişliyordu. Bir çift şahin yükseklerde dağın üstünde dolanıp duruyordu. Şahinleri görünce, onları bir zafer işareti olarak saydı. Sevinç ve büyük bir aşkla etrafına bakarken, kendi kendine; “özgürlük, gökyüzünün mavisi gibi sonsuz bir aşktır,” diye mırıldandı.

“Kürdistan dağlarında aşk özgürlüktür, ama akıl, mantık, politika, devrimci ahlak ve ilkeyle belki de beklenmedik bir zamanda gerçekleşecektir. Bunun için de büyük inanç, coşku ve heyecan gerekiyor. Aşk olmadan asla devrim ve özgürlük gerçekleşmez. Günü gelince, Kürdistan’da bütün kötülükleri ve çirkinlikleri silip atacamız. Özgürlük ve devrim aşkı; yenilmez yeni bir yaşam olarak, sürekli kendisini yenileyerek ölümsüzleşecektir. Vakit gelince, her doğuş ve başlangıç gibi Kürt halkı da büyük özgürlük ve direniş ruhuyla, kendisini yüksek sesle dile getirecektir. Bu gün kapalı olan her yürek, yarın aşk ateşiyle kapısını bize açacaktır. Haklı çığlığımız büyüyecek ve dilden dile dolaşarak özgürlüğün sesine dönüşecektir,” diye söylendi.

“Aşk olmadan hiçbir özgürlük gerçekleşmez. Aşk, karanlıktan güneşe uzanan bir merdiven gibidir. Bu merdivende çıkma ve yükselme insana yıldızlara erişme yolunu açar, ama merdivenin bir ucu karanlığa, diğeri ucu aydınlığa uzanır.

Nereye varacağını yine insanın kendisi belirler. İnsan kendinden kaçmaz, yaratıcılığını, enerjisini ve yeteneklerini açığa çıkartırsa birçok işi birden ve aynı andan başarabilir. Özgürlük aşkıyla hareket ederse uçuşunun kenarında bile gökte dolaşan şahinler gibi kanatlanabilir.

Özgürlük aşkıyla kendine güvenen insan ancak devrimci bir değişim ve dönüşümün temelini atabilir. Kendine güvenmekten ve özgürlüğü sevmekten korkmadan, ileriye adım atabilir. Aşk; yaşamın büyük tecrübesi ve deneyimidir. İnsan denemeden, sınamadan hiçbir şey gerçekleştiremez. Yaşamın yüzeyinde kalmamak için derinlere, çok derinlere inmekten korkmamalıdır. Hiçbir karşılık beklemeden, hep aşkla kendinden vermeli ve olanları paylaşmalıdır. Başarmak için kendine odaklanmalı, aşkla özgürlük kavgasının içinde kaybolmalıdır. Kendimi ortada kaldırıp aşk ateşiyle yeni bir şeye dönüştürmelidir. Ruh, düşünce ve düş özgür olunca ancak insan başarıyı elde edebilir. İnsanda aşk varsa menzil uzak, yol engebeli de olsa özgürlüğe ulaşabilir,” diye düşündü.

O devrimi, özgürlüğü ve geleceği düşündükçe her şeyi olağanüstü görüyordu. Güneşin doğuşu, bulutların akışı bile bambaşkaydı. “Bir çadır kurmak, dağın yüreğinde bir mevziye sahip olmak inanılmaz bir gelişmedir. Kutsal Bekaa, Şehitler Vadisi, Gerilla Vadisi, direniş ve zafer kampı olacak,” diye kendi kendine söylendi.

Apo, o gün, o kampı gezip denetledikten sonra, akşama doğru eve döndü. Ülke içinde yaşanan sorunları düşündü. “Bir tarafta bulunduğum sahada bin bir emekle yarattığım küçük bir mevziye dayanarak mücadeleyi büyütürken, ülke içinde merkez

görevini üstlenenler, cunta karşısında hazır değerleri bile koruyamıyorlar,” diye öfkелendi. Kağıt, kalem aldı, masaya geçip oturdu. Yaşanan sorunlara ilişkin, Ülke İçi Merkez’e uyarıcı ve eleştirel temelde kaleme aldığı perspektif ve talimatta şunları yazdı.

“Hiv’e!

Bu dönemin mücadele hattı hakkında daha önceki yazılarda genel bir çerçeve çizilmişti. Eğer tam kavranmamışsa yine görüşerek, detaylı konuşulabilir. Esas olanı tekrarlıyorum.

Propaganda, ajitasyon ve örgütlenme bu dönemde daha yoğun ele alınmalıdır. Özellikle şehir ve ova kesiminde bu çalışmalar gizliliğe riayet edilerek ve çok zorunlu olmadıkça silahsız yürütülmelidir... Hemen belirtiyim; silahların çok yanlış kullanıldığı Hilvan-Siverek’te silahlar toplanacaktır, bu silahları hedefsiz ve halka zarar verici şekilde kullanan ve kullanmakta ısrar edenler tespit edilecektir... Ben bu durumu yani Salihlerin şehit olmasından bugüne kadar yapılanların hesabını isteyeceğim...

Halktan çok düzensiz para toplama olduğu bilinmektedir. Neredeyse çapulculuk gibi bir durum ortaya çıkıyor. Bunu bana kadar iletiyorsunuz, ama bunların sorumlularını bulmak, uarmak önemlidir ve zor değildir. Bütün arkadaşlar beni şikâyet mercii olarak alıyor... Diğer bazı pratik hususlara gelince;

İran’daki Hüseyin Hoca arkadaşla haberleşin. İran temsilciliği adına gönderilen talimatı da hemen kendisine ulaştırın. İran’a eğitim için Hüseyin arkadaşla göndereceğiniz arkadaşlar Ağrı, Dersim, Kars, Elazığ, Bingöl, Muş, Van,

Hakkâri, Siirt, Diyarbakır'dan olmalıdır. Sayıları en az otuz olmalıdır...

Ceza evlerine arkadaşlarla ve aileleriyle iyi ilgilenmelidir. İhtiyaçları karışlanmalıdır.

Dışarda mücadelenin gelişip gelişmemesinden endişe duymamalıdır. Mücadele yükseltilecektir...

Merkeze bağlı bir temsilci görevlendirilmelidir. Bu temsilci belge toplamalıdır. Gazetelerde, dergilerde bizimle ilgili yazıları toplamalıdır. Diğer hareketlerin çıkardığı bizimle ilgili bildiri, yazı ve broşürleri toplamalıdır. Bizim çıkardığımız yazı ve bildirileri toplamalı bize ulaştırmalıdır...

Yakalanan Ş..., R..., F..., C..., B... ve daha varsa bu gibi arkadaşların ifadeleri hakkında ve tutuklamalar, işkenceler hakkında bilgi göndermelisiniz...

Merkezin oluşmasında görev alacak arkadaşlar eğer Mardin bölgesine gelirlerse, bir ikisini bu tarafa alabilerseniz ben de konuşabilirim...

Uzun süredir kavrayamadığınız veya kavrayıp da yerine getiremediğiniz bu iş bölümüdür. İzah ettiğim pratik işler görevinizdir. Bu görevleri gerçekleştirmek mümkündür ve olanaklar vardır...

Bu işlerin en kısa zamanda yapılması gerekiyor, siz yapmazsanız biz yapmak zorunda kalacağız. Selamlar, Ammar.”

Talimatı yazdıktan sonra Ülke İçi Merkeze gönderilmek üzere Sait'e verdi, birer nüshasını da Bager, Hüseyin Hoca ile Agir'a gönderdi.

O, bu bütün alanlara yeni sürece ilişkin talimat ve perspektifler yazıp gönderirken, militanlar Bekaa Vadisi'ndeki yeni kampa yerleşmiş eğitim görüyorlardı.

Adını; “beyaz karlar” anlamına gelen Lübnan Dağlarından alıyordu. Bu küçük ülke; Kıyı Bölgeleri, Bekaa Vadisi, Lübnan Dağları, Antil Lübnan Dağları olmak üzere dört ayrı bölgeden oluşuyordu

Cesur da bu eğitim devresine katılmıştı. Bulunduğu vadide dağlara baktı, uzaklarda denize eşlik edercesine uzanıp gidiyordu. Yükseklikleri kuzeyde yer yer üç bin metreyi aşıyor, kimi yerlerde üç yüz metre derinliğindeki kanyonlarla kesiliyor, ilginç doğa manzaraları oluşuyordu.

Bu dağlara paralel olan Anti-Lübnan dağları ise Suriye sınırını meydana getiriyordu. Lübnan Dağlarının sona erdiği noktada ise yüz seksen kilo metre uzunluğunda, on ila on altı kilo metre genişliğindeki Bekaa Vadisi yer alıyordu. Kuzeydeki Orontes ile güneydeki Litani ırmakları bu vadiden doğup akıyordu. İki nehrin kaynaklarını ayıran Baalbek bölgesi de yaklaşık dokuz yüz metre yüksekliğindeki bu vadiden yer alıyordu.

Cesur, bu tarihi vadinin farkında ve bilincindeydi. Buradaki kampta eğitim görüyordu.

Saat 05.00'de çekilen “rojbaş” ile kalktılar, hazırlandılar. Eğitimden önce koşu, ardında spor yaptırdı. Saat; 07.00'de kahvaltıya oturdular. Bir parça ekmek ile bir kaşık reçel yediler. Her öğün tek çeşit yemek veriliyordu.

Kahvaltıdan sonra eğitimden bir saat boyunca onlara askeri eğitim yaptırdı, silah kullanmasını öğretti. Saat; 09.00–12.00

arası ideolojik eğitim; 12.00’de yemek molası verdiler. Masalara geçip bir parça ekmek ile bulgur pilavı yediler, ardında dinlenmeye geçtiler.

Saat; 14.00–16.00 arasında yine ideolojik eğitime oturdular. Ardında bir saat askeri eğitim gördüler. Sonra akşam yemeği olarak yine kahvaltılık türü şeyler yediler. Yemek sonrası yeniden siyasi eğitime geçtiler. Saat; 21.00’de iki kişi nöbet tutarken, diğerleri yatakhaneye çekildiler. Günlük kamp yaşamı böyle devam ediyordu.

İdeolojik eğitimlerde; siyasi gelişmeler, Kürdistan tarihi, parti tarihi, toplumlar tarihi, Diyalektik ve Tarihi Materyalizm, kişilik sorunları gibi konuları işliyorlardı.

Hemen bitişiklerinde Filistin kampları vardı. Çevrede üzüm bağları, elma bahçeleri ve diğer meyve bahçeleri vardı. Apo; “onlara dokunmayacaksınız, bir tek elma da olsa koparmayacaksınız, halkın malıdır,” demişti.

Filistinliler her fırsatta meyve bahçelerine girip alıyor, talan ediyorlardı. Bahçe sahipleri, onların bu tutumuna ve disiplinine tanık oluyor, kızıyor, öfkeleniyor, bir şey yapamıyordu. Buna karşılık bahçe sahipleri sandık sandık meyve getirip onların bulunduğu Helwê kampına bırakıp giderken;

“Sizin gibi dürüst davranan hiçbir savaşçı görmedik, madem habersiz almıyorsunuz, çalmıyorsunuz, bunlar bizden size armağandır,” diyorlardı.

Cesur, o gün kampta nöbetçi subayıydı. Elinde silahı karanlıkta yamaçtaki kayalıklara, taşlara ve bodur ağaçlara bakıyordu. Çingirak sesi ve köpek havlamasıyla eli tetiğe gitti.

Pür dikkat kulak kesildi. Daha dikkatlice baktı. Keskin bakışlarla sesin geldiği yamacı taradı. Karanlıkta sürü ile çobanı fark etti. Sürü gözden yitip gidene dek izledi. O an durduğu yerde geçmiş, çocukluğunu, okul yıllarını, Apo ile tanışmalarını anımsadı. “Acaba şimdi sınır ötesindeki arkadaşlar ne yapıyor, Pola gelenleri sağlam bu tarafa geçirecek mi,” diye düşündü.

Sabah nöbeti bir başkasın devrederken, uzakta bir oğlak sesi duydu. Biraz daha dikkatlice dinleyince, “meee” diyen ses gelip kulaklarına çarptı. Gece geçip giden sürüyü hatırlayınca, silahını alıp kayalıklara yöneldi, sesin geldiği noktaya gitti.

Gece karanlığında sürü geçerken, bir oğlak taşların arasında sıkışıp kalmıştı. Oğlağı kucağına alıp kampa getirdi. Biraz su ile ot önüne koydu.

Sabah, Apo kampa gelince oğlağı gördü. “Xemşê Xemşê” diye ona seslendi. Cesur gidip ona tekmil verdi.

O günden sonra oğlağın adı, “Xemşê” oldu, kısa sürede kampın maskotu haline geldi. Xemşê Kamptaki savaşçılara alışmış, onlarla birlikte geziyor, oynuyor, zıplıyordu. Arada aylar geçmiş, “Xemşê” büyümüş, kampın bir parçası haline gelmişti. Apo, eğitim için kampa gelirken, kamp sorumlusu gidip;

“Ali arkadaş, bu oğlağı keseceğiz,” dedi.

“Neden keseceksiniz,” dedi sorgulayan bir sesle.

“Sizin için keseceğiz!”

“Nasıl kesersiniz? O bazı sesleri anlıyor, çağırdığımda yanıma geliyor. Bazıları var, bunu da anlamıyorlar,” diyerek gülümsedi.

On beş günlük intişar ile dağılma araziye çıkma kararı almışlardı. Araziye yayılırken, küçük gruplara ayrılıyorlardı. Gece, her grup dışarda kendi olanaklarıyla yer bulup yatıyor, nöbet tutuyorlardı. Gündüz bir araya gelip eğitim yapıyorlardı.

Beş ay süren eğitim devresinin ardında düzenlemeler yapıldı. Düzenlenme yapılırken Apo; “her Kürt’ün evine mutlaka girilmelidir,” diye perspektif verdi.

Apo, eğitim devresi bitince, Cesur ile konuştu, yeniden sınır çalışmalarını örgütlemekle görevlendirdi.

Cesur, Apo’un verdiği perspektif ve talimat doğrultusunda önce sınırın güney tarafında bir dizi toplantı yaptıktan sonra yeniden kuzeye geçti.

II

*“İçimde bir yerlerde öyle bir
suskunluk, öyle bir donukluk var ki...
Neyin eksik diye soruyorsun. özgür yaşam,
eksik olan bu işte... Devrimler gül suyuyla
vaftiz edilmezler...” Roza Lüksebnurg*

Tümü devrim, özgürlük ve kavga iddiasıyla yola çıkmıştı. 12 Eylül fırtınası karşısında çoğu tutunamamış, ağaçtaki yapraklar gibi dökülüp sağa sola savrulmuştu. Zindana düşenler, işkenceye yenilenler, bırakıp kaçanlar, düşmana sığınanlar ve bir de direnenler vardı.

O direnenlerin başını çekiyordu. Yüreği ve beyni; bu büyük fırtına karşısında sözcüklerle tarifi imkânsız bir düşünüş ve yoğunlaşmanın yalnız direnişçisi gibiydi. Sanki tek başına bu büyük yoğunlaşma, koşuşturma, emek, çaba ve düşünce gücüyle devrim yapmak istiyordu. Özgürlüğü, ülkeyi, devrimi, dağları

yüreğine sığdırmış, mevzilendiği siperde onu koruyordu. Her kent, her kasaba, her köy, her ev, her ilişki ayrı bir devrim cephesiydi ve çatışma alanıydı. Her birine ayrı ayrı komuta ediyor, gelecekteki o büyük savaşın hazırlıklarını yapıyordu. Yalanın, sahtekârlığın ikiyüzlülüğün yeryüzünde egemenlik kurduğu bir dönemde; ülkenin, bölgenin, dünyanın her hangi bir yerindeki kölelik ve haksızlığa karşı tutum takınıyor; söz ve eylemle gerçeği herkese gösteriyor; büyük bir inançla özgürlük ve devrim uğruna herkes için kavgaya veriyordu.

O, bütün bu fırtına ortamında yapacağı konferansı düşünüyordu. Sürekli okuyor, araştırıyor, hazırlıklar yapıyor, dört bir tarafta gelen raporlara ve notlara yanıtlar yazıyordu. her zaman yaptığı gibi kağıt kalem aldı; “Ağır arkadaş! ” diye başladı. Sonra yazacağı sorunları kafasında netleştirdi. Ardında;

“19 ve 21 Eylül tarihli yazıları biraz gecikme ile aldım.

Orada belirlenen hususlar ve son durumlar hakkında kısaca;

En önemli sorun orada biriken arkadaşların her anlamda eğitimidir. Önemli kadro kaybı, hareketin tasfiye edilmesi için amansız baskılar ve önümüzdeki önemli görevlerin altından kalkabilmemiz için bu kadro adayı olması gereken arkadaşların eğitimini çok önemli kılmaktadır. Her şey göze alınarak eldeki en kıt ve riskli olanakları bile değerlendirerek dört-altı ay süre sonunda hedeflediğimiz görevleri yerine getirecek yapıyı önemli oranda oraya gelecek arkadaşlarla oluşturmaya çalışacağız...

Şunu hiçbir zaman unutmamak gerekir ki, başkalarının imkânlarına bakarak değil, halk ve devrimci hareket olarak, haklılığı kolay kabul edilmek istenmeyen, bir sorunun

sahipleri olarak çok sınırlı imkanlarla hareket etmek zorunda olduğumuz, dolayısıyla mevcut olanakların titizce ve en akıllı şekilde değerlendirilmesi gerekecektir. Geçmişte ve bugünde ister ülkede, ister ülke dışında bu böyle olmak zorundadır...

Yine Demokratik Cephe'nin hem siyasi -bazı konularda görüşlerine başvurun, koşullarımızı anlatın- hem askeri olarak program geliştirmede hayli tecrübeleri var ve yardımcı olurlar. Siyasi ve teorik eğitimin kapsamını, durumları göz önüne getirerek siz belirlemelisiniz...

Fatma'dan bir mektup daha aldım. İmzalı işkence ifadeleri-postayla yolladınız. Sanırım hala ulaşmamış. Taahhütlüyse soruşturun. Daha çok politik mücadele olmalı. Gerektiğinde kitlevi şiddet de kullanılabilir...

Teorik eğitim ve genel toplantıya hazırlık için TC'nin yakın siyasi tarihi, cuntanın dayandığı iç ve dış, ekonomik ve siyasi güçler, bu yeni iktidar biçiminin hedefi ve yaşama şansı konusunda hazırlık yapın. Ayrıca geçmiş pratiğimizin eleştirel bir değerlendirilmesi ve geleceğe ilişkin yeni hedef ve bu hedeflere varmak için yerine getirilmesi gereken görevler hakkında yazı ve karar taslakları hazırlansa iyi olur...

Afiş hazırlamaya devam edin. Delil'in de bir afişini hazırlayın. Fotoğrafi vardı. Yoksa yanınızda cephe kimliğinde vardı. İsteyebilirsiniz... Pasaport için olanak yaratmaya devam edelim... Gelen bu son dört kişi de fazla gelişmiş değiller. Çok toy bir ikisi... Demokratik Cephe vasıtasıyla gönderilen eşyayı aldım. Mümkünse Salih'in (Salih Kandal) afişlerini de gönderebilirsiniz...

Ayrıca Almanya'dan Fatma arkadaş araba gönderebileceklerini söylüyor. Oraya, hatta buraya da lazım... Almanya'dan size bu konuyu anlatırlar. Mektupla size izah etsinler... Pratik olarak;

Bundan sonra kendinizi -siz, Şoreş, İ. Hoca ve yararlı görürseniz takviye ederek- dar bir yönetici grup haline getirin. Yani tek değil, daha çok komiteye benzer bir yönetici organ haline gelin.

Genel askeri eğitimden sonra bazı alanlarda gerekli ihtisas eğitimlerini isteyeceğiz ve olur kanısındayım...

Mevcut olanaklarla ve bu olanaklar ölçüsünde başarılı olabileceğinize inanıyorum... Selamlar ve başarılar. Ammar.”

Notu yazdıktan sonra bir militana verip gönderdi. Ardında Sait'i yanına aldı, evden çıkıp garaja gitti. Orada otobüse binip yola çıktı. Suriye askerleri, her tarafı tutmuş aramalar yapıyordu. Müslüman Kardeşler kentlerde kasabalarda her gün her saat bombalar patlatıyor, eylemler yapıyordu. İlk Halep şehrine geldiğinde, Şeyhmesut Mahallesinde gittiği eve gitti. Ev sahibi kadın, heyecanla onu kapıda karşılar; “Ali arkadaş hoş geldin,” dedi. Ardında; “Hevi hevi, gel bak kim gelmiş,” diye seslendi. Küçük kız ona bakıp gülümsedi. Apo, onu kucaklayıp öptü, “Hevi sen ne zaman gerilla olacaksın,” dedi gülerek.

Odaya girdi, bütün gözler ona döndü. Halktan bir grup ayakta durmuş, onu bekliyordu. Onlarla tek tek tokalaşıp merhabalaştı, hal hatır sordu. Yerdeki sünger minderine üzerine otururken; “zamanımızı doğru kullanalım, vakit

kaybetmeyelim,” dedi. İçlerinde en yaşlı ve aksakalı olana bakıp; “Seyda siz zamanında bu dava için çalışsaydınız, bu gün bize de bu kadar iş düşmezdi değil mi,” diye sordu.

“Bu çok zor bir mesele,” demekle yetindi yaşlı adam.

Sonra; “zaman gösterdi ki; Kürt’ün özgürlüğünü elde etmek hiç de kolay ve ucuz bir şey değil, onun için biz iş yaparken, her şeyi zamanında hesaplıyor, anı anına tedbirler geliştiriyoruz,” dedi Apo.

Derken, her birisine, geldikleri yerlere ilişkin ayrı ayrı sorular sordu. Onları dinledi, düşünce ve önerilerini aldı. Sonra;

“Bu sahada elde ettiğimiz kıt imkânlarla, büyük özgürlük yürüyüşümüzü adım adım dağlara taşıрманın hazırlıklarını yapıyoruz. Hepinize büyük görevler düşüyor. Her biriniz bulunduğunuz alanda bir örgüt gibi çalışmalısınız. Bir gerçek mümin, her gece başını yastığa koyduğunda; ‘bugün ben Allah için ne ibadet yaptım,’ diye düşünür. Siz de her gece yattığınızda; ‘ben bu gün halkım, ülkem için ne yaptım,’ diye düşüneceksiniz.

Türk ordusu iç ve dış gericiliğin bütün olanaklarını kendisine dayanak yaparak üzerimize geliyor.

Elbette biz de buna karşı kendimizi büyük savunacak, büyük mücadele edecek, büyük kazanacağız. Halkımızın bağımsızlık ve özgürlük umutlarını asla boşa çıkarmayacağız. Zindanlarda, dışarda, dağlarda, yurt dışında her Kürt, bulunduğu her yerde yaratılan bu değerlere sonuna kadar bağlı kalmalıdır,” dedi.

Apo, gün boyu onlarla konuştu, tartıştı, sorular sorup sohbet etti. Her birinin önüne bulunduğu alana ilişkin görev ve sorumluluklar koydu.

Apo, önce gelenlerle tek tek vedalaştı. Sonra aile ile vedalaşıp çıkarken, küçük kıza bakıp; “Hevi Hevi, gel yanıma,” dedi. Onu kucaklayıp öptü, evden çıkarken;

“Hevi sen büyüyünce özgürlük gerillası olacaksın,” dedi.

Sait ile birlikte garaja gitti, otobüse binip yeniden Şam’a dönerken kafasında konferans hazırlıkları vardı. Konferans düşünürken, dağlarda yürüyen büyük gerilla ordusunu, özgürlük devrimini düşündü, kendi kendine gülümsedi. Bir kaç yolcu, ona baktı, neden gülümsediğini merak etti.

Apo, o an konferansı ve devrimi düşününce sanki akıl ve yüreğinin dizginlerini sımsıkı tutmuş, düşünce ve düşleri kâinatın boşluğunda yıldızlarla buluşuyordu.

Gece karanlığında Şam garajında indi, Sait ile birlikte eve doğru yürürken, kafasında konferans ve gelen raporlar vardı...

Sonbahar hala varlığını sürdürüyor, kış ile vedalaşmak için buluşmaya gidiyordu. Bütün hüznler, bulutlarla birlikte toplanmış, kadim kent Şam’ın üzerine kümelenmişti. Yağan yağmurlar ve soğuklar, Sanki insanlara bir şeyler anlatmak istiyordu. Bütün yapraklar birer birer, ardı sıra toprağa düşüyor, rüzgâr onları alıp sokaklarda sağa sola savuruyordu.

Apo, oturduğu yerde artık soğukları iyice hissediyor, kadife pantolon ve hırka giymiş, örgütte yaşanan sorunları düşünüyordu. Sanki bütün sorunlar dışarda uluyan rüzgâr ve yağmurla birleşmiş üstüne üstüne geliyordu. “Bu çağ, bu toplum, bu insanlar bu devletler, bu kentler bu kadar kirli

olmasaydı, belki de bu kadar gök gürlemesine, şimşek çakmasına, yağmur ve rüzgâra gerek kalmazdı,” diye söylendi.

Yüreği ruhu, o gün sanki hüzne boğulmuştu. Bir an geçmişi düşündü. Düşününce Fatma gelip düşlerine takıldı. Fatma, Avrupa’ya gitmiş, orada hala bir sistem yaratamamış, sorunlarla boğuşup duruyordu. Fatma ile yaşadığı çatışmaları, onun geleneksel yaklaşımlarını, halktan kopukluğunu, çalışma tarz ve temposunu düşününce daha da öfkелendi.

Dışarıda yağmur yağarken, masaya oturdu, onun gönderdiği raporları yeniden inceledi. Belirttiği sorunlara ilişkin ona yanıt yazmaya başladı.

“Fatma arkadaş!a!

11 Eylül, 1 Ekim ve B... ile yapılan konuşma ve mektuplar bana ulaştı. Belirlenen hususlar hakkında ve son durumlara ilişkin kısaca görüşlerimi şöyle sıralayabilirim;

Belirlenen görevleri gerçekleştirmeye fırsat bulamadan hemen pratik eylem ve örgütlemelere girişmeniz biraz acele ve getireceği sonuçları fazla düşünmeden girişilen bir çabadır. Ayrıca her an deşifre olmanız mümkündür. Bu durumda Almanya ve Türk MİT’inin ortaklaşa gözetimi altında fazla emniyet içinde bulunmanız mümkün değildir. Gerçek durumunuzu kavrar kavramaz, hakkınızda önlem alabilirler. Sizin ise buna karşı önlemlerinizi oluğunu veya düşündüğünüzü sanmıyorum. Hâlbuki verilen görevleri gerçekleştirmek dışarda ve serbest olmaya bağlıdır. Siz benim emniyet durumumu soruyorsunuz, ama kendinizin emniyetini fazla düşünmüyorsunuz. Hâlbuki şu aşamada belli yönetici

arkadaşlarımız o kadar az ki ve ihtiyacımız onlara o kadar çok ki!” diye yazdı. Birden bire durdu, elindeki kalemi, kâğıdın üzerine indirdi.

Kalkıp odada volta atmaya başladı. Her Fatma’yı düşündükçe duyguları ile düşünceleri karşı karşıya geliyordu. “Kendi sorunlarını daha çözememiş, emniyetini sağlamamış, bir yığın sorunla boğuşuyor, benim emniyetimi soruyor,” diye mırıldandı. Bir anda Ankara’daki yılları, Fatma ile nikâh memurunun karşısında geçişlerini anımsadı. “Benim emniyetim düşünüyor, soruyor,” diye tekrarladı kendi kendine. Yeniden masanın başına geçip; “oradaki görevleri iki ana bölümde düşünebiliriz,” diye yazdı. Ardında;

“Birincisi; genel olarak Avrupa’daki örgütlenme, mücadele ve çalışmalar; ikincisi; Merkez Yayın Organlarıdır. Her ikisine de gücünüz zor yeter. Siz şimdilik daha çok birinci görev üzerinde duruyorsunuz. İkincisine zaten uğraşacak olanak olmadığı belli. Ama ikisini de yürütmek merkezi çalışmalarımızın gereğidir. İşlerin rayına oturması da bunların bir an önce sınırlı çözümünü gerektiriyor,” diye yazdı. Sonra;

“... Sizin oradaki göreviniz, kuruculuk olmalı. Daha sonra ana merkezle, birlik arasında koordinasyonu sağlamada rol alabilirsiniz. Zaman zaman denetleme ve raporları isteme daha sonra yapabileceğiniz görevler olabilir. Bu görev MK temsilcisi biçiminde somutlaşabilir... Orada üç kişi, dar yürütmeyi teşkil edebilirler. Birliğin MK’si daha geniş olabilir. İhtiyaç ve uzmanlık bu sayıyı belirlemeli. Böylece bu

yapıda üç kişilik yürütme daha kalıcı rol oynarken sizinki daha geçici olmalı...

Örgütlenmeyi yukarıdaki gibi başarabilirsek ikinci alanda Merkezi Yayın Organı için çalışma olanaklar artar. Ayrıca, bir yazı kurulu gerektirecektir. Yazı kurulu için orada kadro adayı olup olmadığını bilemiyorum...

Almanya'daki son eylemler ve bu görevler üzerinde daha yoğun durma zorunluluğu vardır, ama örgütlenme düzeni asgari gerçekleşir, gerçekleşmez oradan ayrılmanız -tehlike varsa derhâl- gerekir...

Ama emniyet gerekçesine dayandırılan bu ayrılış gerekçesi, belli bir süre sonra -azami bir ay içinde- gerek yapılan çalışmalara ilişkin raporları görüşme, örgütlenmeyi onaylamak, gerekse yayın örgütlenmesinin ve yayın politika ve programlarının belirlenmesi için görüşmeyi gerektirecektir. Mektup veya telefonla yürütülecek bir çalışma değildir bu hususlar...

Artık bu sorun kesin ertelenemez bir noktaya gelip dayanmıştır. Bu nedenlerle bu ayın sonuna doğru gelmenizde yarar vardır. Geliş için vize alırsanız iyi olur. Ama alamazsanız da sizi Şam Havaalanında almak zor değildir...

İdamlar yaklaşırken bir şeyler kesin yapmak gerekecektir. Yalnız bu konu gizlilik gerektirir ve daha çok bir arkadaş ilgilenmeli...

Bazı kişiler hakkında daha sonra görüş belirteceğinizi söylemişsiniz. Acele etmeye gerek yok. Zaten art niyetli de olsa biri, onu hemen atmak ve teşhir etmek doğru değildir...

Bence hiçbirini atmamak, daha çok düşünölen örgütlenme içinde durumlarını çözmek gerekir.

Dev Yol'un bu tutumu, eskiden beri böyleydi. Onlar temel ittifaklarını daha çok CHP'nin temsil ettiğı Kemalist anlayışa dayandırıyorlar. Klasik TKP politikasıdır bu...

TKP ile de kontak kurabilerseniz cunta döneminde işbirliğinden yana olduğumuzu, bu konuda devrimci güçlerin birliğinin gerekli olduğunu ısrarla vurgulamalıyız...

Yeter ki gelsinler, kitle önünde hatalarımızı ortaya koysunlar, ispatlarsa özeleştiriyeye açık bir tutumla onları da buna davet etmeliyiz...

Kısaca onları ustaca içinde bulundukları konumdan çıkarmalıyız. Ama bu sadece sertlik değil, her yöntem kullanılarak yapılmalıdır. Almanya'yı ihanetleri için bir yaşama alanı haline getirmelerine olanak verilmemelidir...

Dev Yol ve Kurtuluş benimle görüşmek istemişler. Onlara bulunduğum yerleri bildirdim. Gelmeleri çok iyi olurdu... .

Kürt gruplarının durumunu biliyorsunuz. Onlara karşı da daha çok esnek ve yapıcı yaklaşımlar elden bırakılmamalı, yeri geldiğinde devrimde oynadıkları zararları da konulmaktan çekinilmemelidir.

Bu ittifaklar meselesinde sizler, ilke olarak görüşmeleri belli bir olgunluk derecesine getirin, nihai karar aşamasında direkt katılabiliriz...

Kurtuluş'un mektubuna cevabı da söylenenlerin ışığında cevaplandırın. Şimdilik sizler, onlarla Avrupa çapında eylem birliği ve dayanışmayı sürdürün...

Yeni dönemde hedef ve politikalarımızın şöyle somutlaşabileceğini arkadaşlara öneriyorum;

Sınırlı aktif bir geri çekilme, bu sürede örgütsel hazırlıkları yoğunlaştırma, bunun için siyasi ve askeri kadroların eğitimini hızlandırma, parti yapısına kesin bir biçim kazandırma, kitle örgütlerinin temellerini atma, şehir ve ovalık kesimlerde daha çok kitlesel politik hareketleri geliştirme, elverişli dağlık alanlarda askeri hazırlık, yurtiçi ve yurtdışında geliştirilebilecek ittifakları geliştirme, uluslararası destek sağlama, yayın faaliyetlerini geliştirme ve kurumlaştırma, Avrupa’da ajitasyon ve propagandaya hız verme ve bütün bu konularda daha somut kararlar alma ve uygulamayı hızlandırmak için koşullar elverir, elvermez bir parti konferansı yapmak...

Yayın işleri için teknik hazırlıklarınızı sürdürün...

Yazı tamamlandığında telefon haberiniz geldi. Telefon genel bir yer olduğu ve uzun beklemek gerektiği için bizzat konuşmayı uygun görmedim. Zaten yazıda değinilen hususlar kapsamlıdır. Yine de sabah ve akşamları edebiliriz bazen. Ben daha çok sizin aranma durumunuzdan kaygılanmışım...

Dönüş ve daha somut görevlendirmeyi sizin için yine burada kararlaştırmaya çalışacağım...

İki bildiri ve bazı fotoğraflar gönderiyorum...

Ülkede genellikle çatışmalı bir ortam var. Cunta sıkıntı, öfke ve kini daha çok arttırmışa benziyor.

Selamlar ve başarı dileğiyle Ammar...”

Apo, perspektif ve talimat içerikli yazıyı bitirdikten sonra hazırladı, Avrupa’ya giden birisine verip Fatma’ya gönderdi.

III

“İlk adımınızı inançla atın. Tüm merdiveni görmek zorunda değilsiniz, yeter ki siz ilk adımı atın.” Martin Luther King

Kış aylarıydı, havalar, buz ayaz kesilmişti. Generaller cuntası sınır boyunca önlemler almış, kuş uçurtmuyorlardı. Her gece şehirlerde kırsal alanda operasyonlar yapılıyor, evler basılıyor, insanlar gözaltına alınıyor, çatışmalar çıkıyor, ölüm haberleri yayılıyordu.

Generaller cuntasıyla birlikte arayışlarını daha da hızlandırmıştı. Yakalanma riski olan birçok militana not yazıyor, Lübnan sahasına çekiyor, eğitime alıyor, yeni görevler veriyordu. Perspektif ev talimat içerikli şu talimatı yazıp gönderdi.

“Bager arkadaş!

Orhan Aydın arkadaşına verilen idam, süreci hem hızlıca, hem yaygınca başlatacaklarını göstermektedir. Buna ve daha önce Derik, Kızıltepe vs. katliamlara karşı direnmek, bu girişimlerini sessiz ve karşılıksız bırakmamak gerekir...

Ayrıca önemli olan hapisteki arkadaşlarla da ilişkileri hızlandırmak, bu arada Elazığ, Diyarbakır, başka yerde önemli tutuklamalarımızın olduğu merkezlere baskın planları geliştirilmelidir...

Bazı bildiriler, özellikle katliam ve idamlara karşı iki bildirinin acilen kaleme ve yayına alınması zamanında olmalı. Bildiriler tekrarlayıcı olmaktan ziyade birbirini kuvvetlendirici, son yönetimin bilimsel bir tahlili, buna karşı bizim yeni

koşullara uygun mücadele ve örgütlenme anlayışımızı, işbirlikçi ve teslimiyetçi eğilimleri de af etmeyeceğimizi içermeli...

Ben Qamışlo'ya gittim. Daha çok Kızıltepe katliamı ile ilgiliydi. Fazla bilgi alamadım. Bilinenler şunlar: Olay Xurs'un üstündeki dağlık yörede geliyor. 62 cemse asker, 3 helikopter ve çok sayıda panzer akşamdan itibaren dağı sarıyor. Çatışma sabahleyin 05.00'de başlıyor, akşam; 22.00'ye kadar devam ediyor. Helikopterden yapılan taramayla vuruluyorlar. 7 arkadaş, 1 köylü kadını -panzer eziyor- 2 yaralı, 3'ü kaçıyor. İhbar kesin... Anlaşıldığına göre direnme sonuna kadardır ve birkaç çember aşıyor.

Kızıltepe şehir sorumlularıdır. Aralarında Zeki Palabıyık, İsmail Damar, Davut Uluç, İdris Aktaş, Hasan Ertaş, Bozan Alan da var.

Derik olayı da benzer bir biçimde geliyor. Yalnız ihbara açık durumları var. Mensuri ağaları olabilir güçlü bir ihtimalle. Güçlü bir direnmeleri var. Yine çatışma akşam dörtte kadar sürüyor ve helikopterden ateşle vuruluyorlar. Aralarında sorumlu Mahmut -bir ara Hilvan'a gitti- ve çok yiğitlik gösterdiği söylenen Memo ve yine iki Derikli arkadaş. Bağlayıp şehre getiriyorlar. Mensuriler Memo'nun başını askerlerle birlikte ezip intikamımızı aldık diyorlar. Şemsi'nin yeğeni işkenceyle ölüyor. Baskılar tabii yoğun. Siverek'teki olay da bize aittir, ölen arkadaş orada olan bir Batmanlı...

Kendimi daha önce düşündüğüm teorik konularda hazırlamaya çalışıyorum... Selamlar. Ammar

Not: Afişler geldi. Bu şekilde gönderilebilir. Cumaların -Cuma Tak- özenle hazırlanmış bir afişi, ayrıca Delil -Delil

Doğan- için de bir afiş olumlu etki açısından bu dönemde iyi sonuç yaratır. Afişleri ülkeye sokmanın yolu da var sayılır...
Selam Ammar.”

Bu nottan sonra bir not da, Cesur’a yazıp Beyrut’a çağırdı...

Cesur; orta boylu, zayıf ve buğday tenli, riski göze alan, tehlikeden çekinmeyen, korkusuz ve atılgan bir gençti. Yüksekokulu okurken, Apo ile tanışmış, bir eğitim devresine katılmış, belli bir dönemden beri, Urfa yöresinde faaliyet yürütüyor, sınır geçişlerini örgütlüyordu.

Cesur ile Pola soğuk bir kış gecesi, Suruç mıntıkasında bir köyde gizlice buluşunca, Pola, Sait’in Apo’dan getirdiği notu çıkarıp kendisine verdi. Cesur, notu açıp okuduktan sonra gece karanlığında ine cine görünmeden, Pola ile birlikte yağmur altında yürüyerek, Kakurtli köyüne gittiler. Kakurtli, Cesur’un köyüne ve sınıra çok yakındı. Cesur’un çocukluğu ve gençliği orada geçmiş, araziye avucunun içi gibi tanıyordu. Her vadiyi, her mağarayı, her taş öbeğini, gizlenecek her yeri biliyordu.

Pola da sınırın hemen öte yakasındaki köyde kalıyordu. Yüzlerce kez, gece karanlığında sırtındaki kaçak balya ile sınırı geçmiş, çatışmaya girmiş, her seferinde kurtulmayı başarmıştı.

Derken köye vardılar. Orada köy muhtarının evine misafir oldular. Muhtar onları Kürt misafirlik geleneklerine göre ağırladı ve ilgilendi. Gece orada konakladılar, uyup dinlendiler.

Muhtar, alaca şafakla birlikte biraz ekmek, peynir ve su hazırlayıp bir çıkın yaptı. Çıkını eline alıp Pola ve Cesur ile birlikte kimseye görünmeden köyden çıktılar. İki kilometre ötedeki, ağzı araziye sıfır noktada bulunan bir tepenin

yamacındaki gizli bir mağaraya kadar yürüdüler. Cesur, bu gizli mağarayı çocukluğundan beri biliyordu. Mağaranın ağzındaki taşları kaldırıp içine girdiler. Muhtar dışarda mağaranın ağzını tekrar iri taşlarla kapatırken;

“Askerler, bu mağarayı bilmiyor. Çevre köylerden de çok az kişi biliyor. Asker tesadüfen görse de burada kimsenin olabileceğini düşünmez,” dedi.

“Araziye çok iyi gizlenmiş bir mağara. Ben birçok kez bu mıntıkadan geçtim, hiç fark etmedim,” dedi Pola.

“Bu civardaki kaçakçıların da çoğu bilmiyor,” dedi Cesur.

“İyi bir barınaktır,” dedi Muhtar. Sonra; “ben akşam gelip sizi alırım,” diye ekledi, çekip evine gitti.

Büyük bir mağaraydı. İçi kapkaranlıktı. Her tarafı nemli ve küf kokuyordu. Bütün köşeleri, örümcek ağlarıyla doluydu. Yıllardan beri hiçbir canlı içine girmemişti. Muhtar mağaranın ağzını iri taşlarla iyice kapatmış, ışık sızdırmıyordu. Pola, eliyle mağaranın nemli isli duvarlarına dokunup karanlıkta gidip gelmeye başladı. Ruhu daraldı. Yürek atışları hızlandı. Nefes alamaz duruma geldi. Mezara girmiş gibi zorlanıyor, mağaranın duvarları, kapıdaki taşlar ve karanlık üstüne üstüne geliyordu. Bir an önce burada istiyordu. Mağaranın ağzındaki iri taşlara bakıp vazgeçti. Sağına soluna baktı, daha fazla dayanamadı.

“Boğulacağım vallahi,” diye kendi kendine mırıldandı.

“Pola arkadaş, bir şey mi söyledin,” dedi Cesur, karanlıkta ona bakarak.

“Cesur arkadaş şey, ühü ühü!” diye öksürdü.

“Pola arkadaş, bir şey anlamadım ne diyorsun?”

“Ben daha fazla dayanamayacağım, burada boğulacağım.”

“Çok mu zorlanıyorsun?”

“Nefes alamıyorum, kendimi boğulacak gibi hissediyorum.”

Derken Cesur, mağaranın ağzındaki taşları birer birer çekti. İçeriye belli belirsiz, loş bir ışık sızdı. Pola, açılan delikte silahını alıp dışarıya çıktı. Doğu ufku hafif ağarmış, batı ufku hala kapkaranlıktı. Yağmur, usul usul yağıyordu. Etrafına kontrol etti, mağaranın etrafındaki iri taşlara baktı.

“Cesur arkadaş, askerler gelirse ben bu taşlar arasında mevzilenir çatışırım,” dedi.

“Tamam, sen orada ben burada çatışırım,” dedi Cesur gülerek.

Derken gün boyu yağmur aralıksız yağdı. Pola, gün boyu bir naylon parçasının altında soğukta titreyip durdu. Cesur’un bütün ısrarlarına rağmen küflü, karanlık mağaraya girmedi.

Gece karanlığı basınca, muhtar mağaranın ağzında belirdi. Silahlarını parkenin altında gizleyerek, birlikte köye gittiler. Muhtar yemek hazırlamış, sobayı yakmıştı. Elbiselerini kuruttular, sıcak yemek yediler. Bir hafta boyunca, her sabah mağaraya, akşam muhtarın evine gidip geldiler.

Pola, neden niçin günlerden beri bu mağarada kaldıklarını bilmiyor, huzursuz oluyor, içten içe tepki duyuyordu. Gizli çalışmanın kurallı gereğince, nedenini sormuyor, ama huzursuzluğu ve tedirginliği yüzünde dışa vuruyordu. Sonunda;

“Cesur arkadaş, günlerdir hep aynı mağarada bekliyoruz. Neden hududu geçmiyoruz. Akşam oluyor; ‘sabah geçeriz,’

diyorsun. Sabah oluyor; ‘akşam geçeriz,’ diyorsun. Uzun zaman bu mağarada beklemek risklidir. Bir an önce hududu geçip gidelim,” dedi Pola.

“Haklısın, ama biz keyfimizde burada beklemiyoruz. Bir grup arkadaşın gelmesi gerekiyor. Onlar da gelse birlikte sınırı geçip gideceğiz,” dedi Cesur.

“Gruptan haberim yok, ama görüyorsun çok geciktiler. Belki yolda yakalandılar. Belki gelmekten vazgeçtiler. Bu koşullarda birçok kişi mücadeleyi bırakıp kaçıyor. Burada daha fazla kalmamız riskli olur. Bu adresi biliyorlarsa daha da tehlikelidir.”

“Evet, bir haftadır bekliyoruz, daha fazla kalmayalım, risklidir, belki de yakalandılar, bu gece çıkıp gidelim.”

“Hiç beklemeyelim, yakalananlardan biri çözülürse anında baskın yaparlar.”

“Gelecek olan grup, burayı bilmiyor, tedbirini almışım, ama bir başka aracı burayı zorunlu olarak biliyor. İşkenceler çok yoğun zincirleme çözümler olabilir. En iyisi hemen bu gece burayı terk edelim.”

“Direk sınır geçelim.”

“Hayır, geçmeden önce bizim eve uğrayalım, ama dikkatli olalım.”

Gün batımıyla hava karardı. Günlerden beri yağmur aralıksız yağıyor, soğuk bir yel esiyor, yerler çamurdu. Muhtar yanlarına geldi, her gün olduğu gibi mağaradan çıkıp birlikte eve gittiler. Yemek yedikten sonra vedalaşıp yağmur altında yürüyerek, Cesur’un köyüne doğru yola çıktılar. Konuşa konuşa bir hayli yol aldılar.

Cesur, uzakta gelen ani bir sesle irkildi. İç refleksle elini silahına attı. Geriye dönüp baktı. O geri dönünce, Pola da parmağı tetikte pür dikkat geriye baktı. Bir kez daha uzaktaki sesi duyunca, yol kenarındaki birer taş yığının arkasına geçip mevzilendiler. Karanlıkta sesle birlikte, bir silüet görüldü, çok geçmeden onlara yaklaştı.

“Cesur abi, Cesur abi!”

“Ne var, kimsin,” diye bağırdı Cesur mevzilendiği yerde. Gelen kişi, yaklaşınca onlar da ayağa kalktı. Gelen genç, nefes nefese kalmış, soluk almaktan zorlanıyordu. Biraz durdu soluklandı.

“Cesur abi, gitmeyin, haber geldi, askerler sizin köyü ablukaya almışlar.”

“Kim söyledi?”

“Muhtar amcam, beni gönderdi.”

Pola ile Cesur birbirlerine baktılar, üçü birlikte geri döndüler. Genç köye giderken, onlar direkt sınıra yöneldiler. Bir saat yürüdükten sonra tel örgülere yanaştılar. Bir taş öbeğin arkasında oturup etrafı iyice gözledikten sonra bir noktada dikenli tellere yanaştılar. Pola dikenli teli kaldırdı, Cesur arasında geçti, sonra kendisi geçti.

Tel örgüyü geçtikten sonra, mayınlı alana vardılar. Rüzgar esiyor yağmur yağıyor, toprak çamur olmuştu. Mayınların zamanı geçtiği için çoğu işlevsizleşmişti. Pola ilk mayın koruna yaklaştı. Mayınlar yirmi beş metre aralıklarla üçgen biçiminde döşenmişti. Anti tank mayınları, insanın basmasıyla patlamıyordu. Anti personel mayınlarını, yağmur suları dışarı çıkarmıştı. Basmalı mayınlara; “ibrik” diyorlardı. İbrikler, tel ile

bağlanmış, tellerin çoğu güneş ve yağmurdan çürümüş ve kopmuştu.

Pola, ilk mayını buldu. Etrafını oyup kaldırdı. Yirmi beş metreyi adımlarıyla ölçtü, eğilip elleriyle toprağı yoklayarak diğerini de kendisi yerleştirmiş gibi bulup çıkardı. Sonra yüz metrelik mayınsız alanı geçtiler. Tekrar ikinci mayın koruna yanaştı. Aynı yöntemle onları da bulup çıkardı.

Derken hududun öte yakasına geçtiler. Tepeden yokuş yukarı, bir kilo metre ötedeki Pola'nın köyüne vardılar. Sabah Sait geldi, Cesur'u alıp Beyrut'ta bulunan Apo'nun yanına götürdü. Tokalaşıp merhabalaştılar.

Cesur, sınır geçişlerine, yaptığı çalışmalara, halkın yaklaşımına ve devletin baskılarına ilişkin sözlü rapor sundu. Apo, onu dinledikten sonra;

“Askeri-faşist diktatörlük ilan edildi. Bundan sonra daha fazla tedbirli olacağız, ancak hiç acele etmeyeceğiz. Geri çekilmeyi yaparken, grupları sınırdan geçirirken, gizliliğe son derece dikkat edilmelidir. Düzenli, tedbirli, güvenli bir geri çekilme ve sınırdan geçirme olmalıdır. Bunun için sınır boyunca sağlam, güvenilir ilişkiler olmalıdır. Gelen bütün gruplardan bilgim olsun, yalnız acil işler için benim fazla yapacağım bir şey yok, inisiyatif kullanırsınız. Düşündüklerinizi uygularsınız. Şimdilik sınırın güneyinde kalır, geçişleri kuryeler aracılığıyla sağlarsın. Sınırın her iki tarafında da MİT örgütlüdür, buna dikkat etmelisiniz.

Ayrıca ülke içindeki merkezle de ilişkilenin, koordineli çalışın. Kendine bağlı deşifre olmamış, dürüst ve güvenilir yurtsever köylülerden bir kurye ağı yaratmalısın. Onlarla

konusur ve işin önemini, nasıl çalışmaları gerektiğini kavratırsın. Güvenilir, sistemli bir kuryeler örgütü oluşturmalsın. Bunları, sınır boyunca çeşitli noktalara yerleştirir, senin denetiminde çalışırlar.

Bu görevlendireceği kişileri yerleştireceğin yerler şuralar olabilir; İslahiye, Birecik, Suruç, Ceylanpınar... Bu sınırdaki kazalarda ve köylerde ilişki ve örgütlenme yaratacaksınız. Bu; eşya, insan geçirme ve haberleşme için de gereklidir.

Yeni yollar, kanallar ve ilişkiler tespit edip bize de bildirirsin. Her bakımdan sınırdaki çalışma, ilişki, kurye sistemi ve denetim güçlendirilmelidir,” dedi Apo.

Cesur, Bir hafta boyunca Apo’nun kaldığı evde onunla birlikte kaldı. Sonra bir sabah yola çıkıp Kobanê’ye geçti. Orada köyleri dolaştı, çalışmalar yaptı, birçok kişiyle görüştü. Kendisine bağlı, sınırı tanıyan, güvenilir, korkusuz kişilerden oluşan bir kurye örgütü oluşturdu. Onları, sınır boyunca stratejik noktalarda ve köylerde görevlendirdi. Hududun öte yakasında gönüllü yardım eden dost ilişkileri çoğalttı. Akçakale’den, İskenderun’a kadar bütün sınırdaki çalışmalar yürüttü. Sınır köylerinde, yeni barınma yerleri ve ilişkiler örgütledi. Gire Spi, Kobanê, Carablus ve Efrin’e kadar olan hatta yeni geçiş noktaları belirledi...

Artık birçok yurtsever köylü, çoban, esnaf, öğrenci ve kaçakçı Cesur ile birlikte sınırdaki çalışıyordu.

İKİNCİ BÖLÜM

I

*“Katliamı gördüm
Bir harita kurbanıyım ben
Basit sözcüklerin çocuğu
Uçtuğunu gördüm taşların
Çiy damlaları gibi yağdı bombalar
Kapattıklarında yüreğimin kapılarını
Üstüme...” Mahmud Derviş*

Sonbaharın bittiği, zemherinin görüldüğü, ak soğukların kapıları araladığı zamanlardı. Soğuklarla birlikte evlerde suskunluklar da başlamıştı. Yürekler üşüyor, yoksulluk evlerin eşğinde birikiyor, dünyanın en uzun gecesine çok az kalmıştı. Bagok Dağından, Qamışlo kentine doğru soğuk bir yel esiyor, kar yağdı yağacak. İnsanlar evlere hapsolmuş, gri soğuk havada güneşi düşlüyordu. Sabahtı, bulutlar göğün mavisini kapatmış aralıksız ince taneli bir yağmur yağıyordu.

Duman, kapısını bütün kötülöklere sonuna kadar aralamış; sokaklarda ve evlerin eşiklerinde acılar dağ gibi birikmişti. Ruhu katran karasıydı. Gözleri kin, öfke, kan dökme ve öldürme hıncıyla yanan bir lav çukuruydu. Yüreğini gri dumanlar basmıştı. Akşamdan beri içmiş, bütün nesneler etrafında dönüyor dönüyor dönüyordu.

İnsana dair ne varsa unutup gitmiş, bir tek ölüm, kin, öfke ve intikam duyguları kalmıştı. O gün, her şey kafasındaki o kirli dumanlar içinde yitip gitmişti. Ortam ve ilişkiler ne kadar dumanlıysa o da o kadar sinsiydi. Amacı hiçlik ve amaçsızlıktı. Hedefi kan dökme, öldürme, yakma ve yıkmaydı. Neden niçin

yaktığını, öldürdüğünü kendisi de bilmiyordu. O söylenenleri gözü kapalı yerine getiren bir kukla gibiydi. Sorgulama, bilme ve anlama gereği duymuyordu. İpleri başkasının elindeydi. Zorbalığa, züllüme dayanan gölgesi, bütün güzel, iyi ve insani olan her şeyin üzerine hiç beklenmedik yerde ve anda düşüyordu.

Gittiği yerde, hep gri kurallar getirir, yasaklar koyar, emirler verir ve etrafındaki ölüm timlerini görevlendirirdi. Her şeyi kendi kontrolüne almak için çabalardı. Denetim ve kontrol Duman için çok önemliydi. Hem bireyi, hem de toplumu ilgilendiren her şeye el atıyordu, ama sonuçlarını hiç düşünmüyordu. Sonuçlarını düşünseydi, belki de bütün bu kötülüklerin de bir sonu olabilirdi. O bir kere gemileri yakmış; iyiliğe, güzelliğe, kardeşliğe, dostluğa ve merhamette çıkan bütün yolları kapatmıştı.

Duman, gece boyunca içmiş, içini ve dışını gri bir sis bulutu kaplamış; etrafını, çevresini, yanındakileri görmez olmuş, bir robotta dönüşmüştü. Artık sis ve duman dünyasında öldürmek, yok etmek ve yakmak dışında hiç bir şey düşünmüyordu.

İçtikçe yüreği kin ve öfke doluyordu. Ruhsal dünyası küçük, basit olaylar zincirinden oluşmuş, sonu gelmeyen bir duman ve sis ile örülmüştü. Kara, bir sis tabakası yüreğine çökmüş, her şeyi acımasızca yakıp, yıkmak istiyordu.

Elbette, Duman da herkes gibi doğuştan suçsuzdu. Yıllar boyunca, yaşamını oluşturan o küçük olaylar, bir zincirin halkları gibi birbirine bağlanmış, birikmiş, onu acımasız ve

gaddar yapmıştı. Kötülükte, yakıp, yıkmada bir eşi daha bulunmazdı.

Belki de suç onun değil, onu o yola sürükleyenlerindi. Ne anne ne de baba sevgisi ve şefkati görmüştü. Kimsesizler yurdunda geçen yaşamı kötülükler ve çirkinliklerle örülüydü. Hırsızlık, tecavüz, ırza geçme, yaralama, gasp etme, öldürme gibi yüzlerce suça bulaşmıştı. Bütün bu suçlar, zamanla onun o acımasız kişiliğini oluşturmuştu. Böylece yüreği kin, öfke, acımasızlık, saldırganlık, intikam duygularıyla örülmüştü.

Etrafını saran duman ve sisten dolayı hiçbir şey düşünecek durumda değildi. Hep içiyor, bu gri, dumanlı ortamda nefes alıp veriyordu. Akli, ceberut devlet aklydı. Yüreği; acımasız, duygusuz, kattı devlet yüreğiydi. Mantığı devlet mantığıydı. Söylemi ve eylemi, devlet söylemi ve eylemiydi. Düşünüş tarzı devlet düşünüşüydü. Onun olduğu hiçbir yerde özgürlük yoktu. Özgürlüğün olduğu yerde ise o yoktu. Onun olduğu her yerde, hep köle-efendi, ezen-ezilen, sömüren-sömürülen, baskı, inkâr, şiddet, faili meçhul cinayetler, kıyımlar, talanlar, sürgünler, zindanlar, işkenceler ve zulüm vardı. Talan, yağma, gasp, tecavüz vardı. Duman, devletin bekası için her şeyi unutuyor, bir tek kan dökmeye kilitleniyordu. Aslında Duman devletin kendisiydi. Onun olduğu her yerde zorbalık haksızlık, ölüm ve zulüm vardı. Ruhunda, yüreğinde karanlık, çok karanlık ve derin girdaplar vardı. Duyguları karmakarışık. Yüreği düşüncesi ve düşleri ağır ağır çöken bir sis perdesi gibiydi.

Mantığı inkârcı, tek tip devlet mantığıydı. Düşüncesi hep sinsî, hileci, aldatıcı, yalana dayalı, gri, muğlak ve hep zorbalık üreten devlet düşüncesi idi. Kişilik yapısı ve şekillenmesi bir

mikro devletti. Talan, gasp, zorbalık, tecavüz, öldürmek, yağmalamak, cezalandırmak dışında hiçbir şey düşünmüyordu. Bunlar dışında hiçbir şey yaşamamıştı. Bütün yaşamı mikro devlet olan bir sis perdesiydi işte...

Duman, her ne kadar her şeyi gördüğünü iddia etse de aslında gözleri görmüyordu. Bütün bedenini, içini kaplayan bu gri, muğlak, sis ve duman perdesi gözlerini kör etmişti. Kendini bütün yeniliklere değişim ve dönüşümlere kapatmıştı. Bu hissetmeyen yürek ve görmeyen gözlerle üstlerine itaat ediyor ve emirleri yerine getiriyordu. Kendisi de denetiminde çalıştırdığı kişilere aynı emir komuta zinciri uyguluyordu.

O gün, Duman, yine sis ve dumanlar içindeydi. Kürt kenti, Qamışlo sisler içinde yitip gitmişti. Sis ve dumandan gökyüzünün mavisini kaybolmuştu. Tel örgüler, askeri kuleler, devriyeler, raylar ve sınır dumanlar içindeydi.

Duman Kara, o gün yine bir kömür dumanı gibi isli ve kirliydi. Etrafındakiler hep ikiyüzlüydü. Yaşadığı serüvenler, anılar insan ruhunu ve bedenini kirleten kapkara bir duman isiydi. Duman'ın yüreğinde ve düşlerinde hep kapkara hayaletler vardı. O olmadan devlet asla yaşayamazdı. Anılarında gelen kin ve öfkenin yarattığı duman ve sis içinde hep ölüm timleri dolaşırdı. Ama yine de gökyüzünün mavisini yeryüzünün yeşilini kirleten duman güneşin doğuşunu engelleyemiyordu. Bu onu daha da öfkeliendiriyordu. Onun her sisli düşü, kapkara ölümler taşıyan bir tragedyanın figüranıydı. Öldürmekten, kan dökmekten, kin ve öfke saçmaktan, tuzaklar kurmaktan, hayatları karartmaktan ondan daha ustası asla bulunmazdı. O hiç kimseye güvenmezdi, bütün işlerini bizzat kendisi yapar ya da

yönetirdi. Yaşamı, giyinişi, kuşamı, ilişkileri, düşleri, arkadaşlıkları hep gri bir duman gibiydi. Çok gaddarca işler yağıyordu, ama aslında tavşan yürekliydi. Korkusunu yenmek için etrafına hep korku yayıyordu. Korku ve kaygılardan hiç derin uykulara dalmaz, fırsat bulduğunda içer ve kendinden geçerci.

Qamışlo'da çepeçevre evler sis altındaydı. Gece karanlık, sokak lambaları yanmıyordu. Yağan yağmurda göz gözü gömüyordu. Duman Kara, her şeyi önceden hesaplamış ve planlamıştı. Ankara'ya gidip üstleriyle görüşmüş, emir almış, geri gelmişti.

Duman, hem sisli, hem sinsiydi. Onun olduğu yerde hile ve tuzak vardı. Yaşamı yalan, hile ve tuzaklar üzerine kuruluydu.

Belki de bir rastlantıydı, aylardan aralık günlerden Cumaydı. Ay hilal evresindeydi. O gece hava puslu ve buz gibi soğuktu. O gece, puslu düş ile gerçek birbirine karışmıştı! O gece yağmur ve sis iç içe geçmişti. Dağlar uzak çok uzaktı. Her şey sis ve duman içinde yitip gitmişti.

Sisli, dumanlı ve kasvetli bir geceydi. Kurşun gibi ağır, cıva gibi kaygan, gri ve kasvetli bulutlar, yeryüzüyle bütünleşmiş, durmadan yağmur yağıyordu. Qamışlo, açık sisli bir denizde sürüklenen rotasını yitirmiş, bir gemi gibiydi. O gece, o evde kalanlar, arada bir uzaklarda çok uzaklarda sis içinde kalan mendireğin ışıklarını görür gibiydi. Melül ve ölgün gaz lambası ışığının yandığı evde on yedi insan kalıyordu. Avluda ekmek ve yemeklerini pişirdikleri taş bir ocak duruyordu.

Duman harekete geçmiş, gün boyu devam eden yağmur altında, ikinci vakti sınır kapısından, Nusaybin'e geçmişti.

Ağa adamlarıyla birlikte Diyarbakır'dan Nusaybin'e gelmişti. Duman Kara onunla bir evde buluşup görüşü. Bütün detay bilgileri aldı.

Ağa, Diyarbakır'da hem köy sahibi, hem de bir Kürt örgütünün başındaydı. Oğlu, bir başka Kürt örgüttü tarafında siyasi nedenlerle öldürülmüştü. Ağa, bunu kan davası yapmış ve intikam peşimdeydi. Ağalık ile örgüt liderliğini bir arada yürütüyordu. İntikam için, örgüt töresini hiçe sayarak, kendi başına gizlice Duman ile ilişkiye geçmişti.

Duman, Ağa'nın yanında ayrıldıktan sonra bu defa kendi timi olan Veli, Cem, Levent, Atilla ve Tekin ile buluşmuştu. Timin tümü okumuş, eğitilmiş, pratikten sınanmış, onlarca cinayet işlemiş profesyonel rübeli tetikçilerdi. Tümü, Özel Harp Dairesine bağlıydı. Duman, onlarla tartışıp planı bir kez daha detaylarıyla anlatmıştı.

Güneş, batı ufkundaki dağların arkasında yitip giderken onlar silahlarını, bombalarını kuşanıp sınır kapısından Qamışlo kentine geçmişlerdi.

Duman'ın ölüm timi, gecede yağmur altında, sınırın öte yakasındaki sisli şehrin eteğinde harekete geçti. Tarlaları, aşarak, gece karanlığında kentin bitişiğindeki bir köye yöneldiler. Yağmurlu havada yürekleri, düş ve düşünceleri sisli ve sinsiydi. Hava yağmurlu ve sisli, yürekleri kapkaranlıktı.

Duman'ın timi, gecede yağmur altında adım adım ilerliyordu.

Duman, dumanlar içindeydi. Sisli bir hava, uykusuz, kanlı gözler kin ve öfke doluydu. Dumanın elleri tetikteydi. Bütün zamanlar durmuş, bir tek ölüm, zülüm ve katil ayaktaıdı. Hava hem yağmurlu, hem sisliydi. Hiçbir şey seçilemiyordu. Qamışlo gecenin sis ve yağmuru içine gömülmüş uyuyordu. Onlar karanlık ve sis çöken şehrin bir köyüne doğru ilerliyordu.

Bir Kürt örgütünün merkezinde yer alan yedi kişi, arandıkları için sınırı geçerek, Suriye topraklarına sığınmış, Qamışlo'nun Cirmik köyünde bir Kürt köylüsünün evinde kalıyorlardı. Yer sofrasında hala ekmek, yemek, su dolu bardaklar duruyordu. İçerdekiler kendilerini kerpiç yapıli duvarlara emanet etmiş, derin bir sohbette dalmışlardı.

Gökte ne ışıli ışıli yıldızlar, ne de boynunda haresi dolunay vardı. Yüreklerinde kaynağı belirsiz bir keder, ayrılık, hüzn ve korku vardı. Bu ölüm korkusu değildi. Hilenin ve kallesliğin korkusuydu. Sisli, bir çağın cenderesindeydiler.

Yatsı zamanıydı! Yağmur, sis ve soğukta camiler bomboştı. Duman'nın timi, sisli, yağmurlu, puslu ve ıssız gecede, sokaktaki kırık lambaların altında zehirli birer yılan gibi eve yaklaştılar.

Çağlar, mevsimler ve iklimler değışse de bu sisli soğuk havada cinayet işleyenler cellatlar hiç değışmiyordu. O kasvetli gecede, o şehirde, o evde, o odada her şey bir sis bulutu içindeydi. Duman'ın timi kapıya dayanmış, onlar her şeyden habersiz sohbet ediyordu.

Evin içindekilerin hem gözleri, hem de yürekleri bir mavi gölün yüzeyi gibi buğuluydu. Yürekleri durmadan çarpıyor,

düşleri sınırları aşarak menzile uzanıyordu. Her birinin içinde özgür bir ülke vardı.

Günlerden Cuma'ydı.

Ölüm timi evin etrafını sardı. Bir kısmı avlu kapısından içeri girerken, diğerleri kerpiç yapılı avlu duvarının üstünde atladı.

Evin bütün pencerelerini tuttular. Bir grup evin kapısında içeri girmek için hazırlandı. Duman emir verdi. Önce camları kırıp içeriye onlarca el bombası fırlattılar.

İçerdekiler, etrafları sarıldığında ve ilk bombalar patladığında, şaşırıp kaldılar. Durumu anlayan biri, içeriye girmelerini engellemek için belini duvara dayadı, ayaklarıyla kapıyı itti, sonra sayısız kurşunlara hedef oldu.

İçerdekilerin yüreği gök mavisine hasret ve çaresiz çarpıyordu. Kendilerini savunmak için her biri bir silah düşünüyordu. Her birinin yüreğinde ayrılık hasreti ve ülke özlemi vardı.

Evin içi kan ile dolmuş, saman sarısı ölüm içeriye sızmıştı. Sis, kış ve soğuk namlular kapıya dayanmış, hiç birinde karşı koyacak bir tek çakı bile yoktu.

Her biri devlet tarafında aranıyor, sınırları aşarak, ölümlerden kaçarak, uğultulu bir sessizlik içinde tel örgüleri aşarak gelmişlerdi. O gece dokundukları, düşündükleri, baktıkları her şey kanlı, hüznü, puslu birer yalnızlıktı. Yaşam ırmağı, kendi aşına puslu yatağında akıyordu.

Feryatlar, çığlıklar, bağırıp çağırmlar birbirine karıştı. Dışardakiler silahlı, içerdekiler silahsız ve savunmasızdı. Bombaların ardında pencerelerde yüzlerce mermi sıkıp taradılar.

Duman ile iki kişi kapıyı kırıp içeri girdiler. İçerde kanlar içinde yatanların kafasına tek tek kurşun sıktılar.

Mahallede bazıları yardıma geldiler. Gelenlere kurşun yağdırdılar.

Evin dört bir tarafında yağmurla birlikte, yağmur gibi kurşunlar yağıyordu. İçeriği tarayıp bomba atıyorlardı. Saldırı beş dakika sürdü. Beş dakika sonra ev alev aldı, çok geçmeden alevler gökyüzüne yükseldi.

Duman ve ekibi olaydan sonra sınırı kapısından Nusaybin tarafına geçtiler. Orada timden ayrılıp bir evde bekleyen ağa ile buluştu. İçi dolar dolu, siyah çantayı alıp evden ayrıldı. Ardında ağa adamlarını alıp arabayla Diyarbakır'a doğru yola çıktı.

Yanan evde yükselen dumanlar, bütün mahallenin üstünü kaplamış, sınırın her iki yakasında görülüyordu.

Duman, aynı gece yaptıkları eylem hakkında rapor yazdı. Raporu çantasına koyup, Ankara'ya gitmek için yola çıktı.

O gece, o köyde, o mahallede korkudan hiç kimse o eve yanaşamadı.

Komşuları, o evde misafir olarak kalanları "talebe" olarak biliyorlardı, ama kim ve hangi gruba mensup olduklarını bilmiyorlardı.

Aynı günün sabahı, Sait, kahvaltı için evden çıkıp fırında ekmek almaya gitti. Onu tanıyan fırıncı ağlamaklı bir sesle;

"Ben bu gece sizin öldürüldüğünüzü ve şehit olduğunuzu duydum," dedi. Sait, onun heyecanlı ve ağlamaklı haline bakarak; "Bu çevrede büyük bir olay olmuş, bu adam onun etkisindedir," diye düşündü. Merakla;

“Hele bana söyle, bu gece ne olmuş, ne duydunuz,” diye sordu.

“Biz de detaylarını bilmiyoruz, ama ortalıkta bir söz dolaşıyor. Dün gece Cırnık köyünde Ramazan Qabreş’in evini sarmışlar. Birçok devrimci ile ev sahibini toptan katletmişler.

Sait hiç beklemeden eve döndü. Evdeki arkadaşlarına olup biteni anlattı. Tam o esnada bir başka arkadaşı nefes nefese içerdi girdi. Evdeki arkadaşlarını sağ görünce hem sevindi, hem şaşırdı. “Bu gece hepinizin öldürüldüğü haberini aldık,” dedi üzgün şaşkın bir sesle.

Ayaküstü konuşup tartıştılar ve apar topar evden çıktılar. Yaya olarak Cırnık köyüne yöneldiler. Köye vardıklarında genç, yaşlı, kadın çoluk çocuk bir grup köylü toplanmış, hala dumanların çıktığı eve korkuyla bakıyorlardı. Toplananlar karalar bağlamış, kadınlar feryat, figan yeri göğü inletiyorlardı. hawarlara hawarlar karışıyordu. Tümünün gözleri fal taşı gibi açılmış, yüzlerine kaynağı belirsiz bir korku sinmişti. Üzgün, öfkeli ve kinliyidiler. Sait ile arkadaşları, toplanan kalabalığı cesaretlendirdiler. Önlerine verip eve girdiler.

Evin zemini kanla dolmuş, kanlar kurumuş ve kapkara olmuştu. Tüm nesneler, kan ile boyanmıştı. Elbiseler, yerdeki kilimler, evin zemini kana bürünmüş, yanmıştı.

Ev sahibinin akrabalarından biri yerde yatan cesetlere bakarak; “bu kuzeyden gelen ve Kawa örgütünde, Hüseyin, Mehmet Emin, Necla, Mehmet, Müslüm ve Hasan’dır,” dedi. Sonra; “bunlar da Ramazan Qabreş ile ailesinden Azad, Hanife, Şükrü, Xweşnaw, Emine, Abdülkerim, Ferhat, Kerim ve Kawa Kerim’dir,” dedi. Ardında yere çömelip hüngür hüngür ağladı.

Biri gidip beşiğe baktı, içinde bir bebek yatıyordu. Ölü mü sağ mı diye eliyle yokladı. Bebek ağlamaktan mosmor olmuş, kendinden geçmiş, baygın düşmüştü. Elini boynundaki şah damara atınca; “yaşıyor,” diye bağırdı. İçeri girenlerin tümü beşiğin etrafında toplandı, şaşkın gözlerle beşikteki bebeğe baktılar. Biri kucaklayıp, dışarı çıktı, arabayla hastaneye götürdü.

Birkaç kişi büyük bir umutla evi aradı. Bir genç duvardaki betondan gömme dolaba baktı, altında aşağıya sızan kan pıhtılaşmış, kurumuş, yanmış simsiyah olmuştu. Titrek ellerle simsiyah olan yanan dolabın kapısını açtı. Dolabın için, dumandan simsiyah olmuş yün yorgan ve yastıklarla doluydu. Bir çırpıda tümünü devirdi. Alta çocuk yaşıta bir genç kanlar içinde hareketsiz öylece duruyordu. “Bir ceset de burada var,” dedi seslice. İçerdekiler orya yöneldi. Yaşlı biri eliyle kanlar içindeki hareketsiz bedenin boynundaki şah damara attı. “yaşıyor,” dedi.

On dört kurşun yemiş ve kendinden geçmiş, on beş yaşlarında bir gençti. Onu da apar topar alıp hastaneye götürdüler.

Kanlı, yanık cesetleri birer birer cami avlusuna taşıdılar. Sağda, solda onlardan cesaret alanlar ürkek adımlarla korka korka camiye yöneldiler. Derken yüzlerce kişi birikti, biriktikçe korkuyu yendiler. Korku kin ve öfkeye dönüştü. Sait cesetlerin başına geçip; “Kardeşler, bu sömürgeci güçlerin yarattığı bir vahşettir. Kanlı bir kıyımdır. İşte görüyorsunuz ölüm sonsuzluğun kül rengi harcı gibidir. Biz Kürtler, bu vahşette karşı tek beden olmadıkça asla kazanamayız.

Unutmayın ki toprağımızı, köylerimizi, ailelerimizi, emeğimizi bölenler, bedenlerimizi de işte böyle paramparça ediyorlar. Bu vahşetin gerekçesi kaderle, tanrılarla, dinle, dinsizlikle açıklanamaz ve izah edilemez. Bunun tek gerekçesi vahşi, barbar sömürgeciliktir.

Bu katliamı yapanlar, beşikteki bebeği katledenler, ceset yakanlar, el ayak kesenler, göz çıkaranlar, ev yakanlar sömürgeci zihniyette sahip olanlardan başkası olamaz.

Azgın, hırçın ve dalgalı bir ırmak suyu nasıl alçak yerlere hücum ederse köleleştirmeyi geliştirenler de öyle büyük bir kin ve öfkeyle mazlum halkımıza saldırıyorlar.

Unutmayalım ki bu baskılara, bu zulme göz yumanlar, hoşgörü gösterenler de bu suça ortaktırlar.

Bu yeryüzünde sömürgeci zihniyet kadar zalim, vahşi ve barbar bir canlı yoktur. Her sömürgeci rejim ve onun başındaki diktatör, canlıların en barbar ve en vahşisidir. Sömürgeci güçler bin yıllar boyunca hayvanlardan daha vahşi olmak için birbirleriyle yarışıp durdular. Şunu çok iyi bilelim ki, hiçbir canlı türü sömürgeci güçler kadar vahşi ve kanlı değildir.

Bu vahşi ve kanlı kıyımı hepiniz kendi gözlerinizle görüyorsunuz. Tarihte sömürgeci güçler halkımızı hep barbarca, çoluk çocuk demeden katletti. Kürt tarihi bir kanlı kıyımlar ırmağı gibidir. İşte görüyorsunuz Türk sömürgeci vahşetini. Bu evi bu şehri kan ile boyamışlar. Hiçbir canlı, insan gibi vahşi ve barbar değildir. Katliam ve vahşetin ilk kurbanı insanın kendi vicdanıdır. Sömürgeci güçler vicdanlarını yitirmişlerdir. Bir insanın vicdanı ölmüşse öldürmeyeceği hiçbir canlı, işlemeyeceği hiçbir cinayet yoktur.

Sömürgeci güçlerin yaptığı yağmalama, talan, sömürü ve kanlı kıyımlar günlük, sıradan birer olay haline gelmiştir.

Vicdanını kaybeden insan, burada bir kez daha görüldüğü gibi bayağılaşır hainlikte, alçaklıkta, acımasızlıkta, gaddarlıkta sınır tanımaz hale gelir.

Bakın yaptıkları bu kıyım ve kötülük göğü ve yeri titretiyor ve insan olanın vicdanını sızlatıyor.

Sömürgeci güçler tarihte yaptıkları vahşi katliamları bile ustaca bize kahramanlık diye sunuyorlar.

Kardeşler, bu katliamı unutmayınız. Bir katliamı unutmak, katliam yapmak kadar tehlikelidir.

Hiç kuşkunuz olmasın ki sömürgeciler birer eşkıya, cani ve katil oldukları kadar birer ölüm severdirler.

Türk devletinin 1930 yılındaki Ağrı katliamından sonra Kürtlere karşı gerçekleştirdiği ilk ‘sınır ötesi operasyon’ olarak tarihe geçecek olan bu saldırıda biri anne karnındaki çocuk olmak üzere on altı Kürt katledilmiştir.

Kardeşler, bu kanlı kıyıma sessiz kalmayalım, sessimizi bütün dünyaya duyuralım,” diye konuşmasını bitirdi. Konuşmasını bitirince;

“Kahrolsun katiller,” diye bağırdı. Camide toplanan kalabalık; “kahrolsun katiller,” diye tekrarladi. Ses dalga dala cami duvarına çarparak yayıldı.

Bu Duman Kara’nın Suriye’deki ilk kanlı eylemiydi. Duman, korku salarak kendisini hissettirmeye çalışıyordu. Olay halk arasında bir vahşet imgesi olarak yayılıp korku yarattı.

Yedi cenazeyi kuzeye göndermek üzere hazırladılar. Diğer cenazeleri mezarlığa götürüp gömdüler.

Sait ile arkadaşları eve gidince olayı genişçe bir rapor haline yazıp hazırladılar. Sait yazılan raporu alıp aynı gün yola çıktı, Apo'ya götürüp verdi. Apo raporu okudu, Sait'e olay hakkında sorular sordu.

Olaydan hemen sonra Apo arayışa geçti, çeşitli parti liderleriyle görüştü. İsviçre'den gelen adam, dört aylık hamile kız kardeşini cesedini tanıdı. Apo'nun yanına gidip olayı beraber konuşup tartıştılar. Bir basın açıklamasıyla vahşeti kınayıp dünyaya duyurdular.

Yaralı kurtulan genç, uzun süre Heseke, Halep ve Şam'da yaralı halde kelepçeli olarak Hastane ve zindanlarda tutuldu. Suriye rejimi, onu Türkiye'nin elindeki Müslüman Kardeşlerle takas etmek istiyordu.

Apo, ile bir grup Kürt parti başkanlarının ortak girişimleri sonucu yaralı genci İsveç'e çıkardılar. Yedi cenazeyi kuzeye ailelerine gönderdiler.

O saldırıdan sonra, o evde, o karanlık kurşunlarla delik deşik olmuş, yanmış kül olmuş cesetler; yıkılmış yanmış simsiyah duvarlar, feryatlar, hawarlar ve çığlıklar kalmıştı.

II

*“Birini tanıyamadıysan
kimin ve neyin peşinde olduğuna
bak anlarsın.” Mevlana*

Duman, Qamişlo'daki olaydan dolayı Ankara'ya gitmişti. Orada amirlerinden takdir, ödül almış, rütbesi yükseltilmişti. Ankara umutlanmış, Apo'yu öldürmesi için her türlü imkânı tanıyarak onu yeniden Lübnan'a göndermişti.

İnsan, Duman ile yüz yüze, göz göze geldiğinde onda hiçbir duygu, hiçbir sıcaklık, hiçbir insani bakış göremiyordu. Ne düşündüğünü, ne hissettiğini anlamıyordu. Acıma, umut, sevinç, sevgi belirten bütün mimikler ondan yok olup gitmişti.

Kadınlarla ilişkisi çapkın ve sapkındı. Duyguları, ruhu düşleri hep şiddette yatkındı. Pratik işlerde zeki genel kültürel birikim dar ve sınırlıydı. Milliyetçi, ırkçı ve şoven duygulara sahipti. Kritik durumlarda risk göze alabilen biriydi. Bir profesyonel ajanda bulunması gerekli olan birçok özelliğe sahipti. Her türlü kirli işlerin ehliydi. Amerika’da titiz bir eğitimden geçmişti.

Ankara, Şam’daki Elçilik ve Duman Kara aracılığıyla sürekli Suriye devletini sıkıştırıyor, tetikliyordu. Buna karşı Suriye istihbaratı da Apo’yu baskılıyor, denetim altında tutuyor, ablukayı daraltıyordu.

Duman, İki Kürt gencini parayla yanına almış, sürekli kamplara gönderiyordu. Kamp sorumlularıyla konuşuyor, görüşüyor; “biz de partide askeri eğitim görmek istiyoruz. Eğitime katılmak isteyen çok Kürt gençleri var,” diyerek onlarda bir algı yaratmaya çalışıyorlardı. Suriye istihbaratı da bir elemanını gizlice, Apo’nun yanına şoför olarak yerleştirmişti.

Bu iki genç, her kampta gelip oradaki sorumlularla görüştükten sonra Duman’ın yanına gidip bilgi veriyorlardı. Duman, diğer tarafta, Şam Elçiliğini devreye sokarak, Suriye üzerindeki baskıları sürekli gündemde tutuyordu.

Suriye, bir yandan İsrail ile en üst düzeyde gerginliği yaşıyor, diğer yanda içerde Müslüman Kardeşler Hareketiyle

savaş halindeydi. Onlara karşı Kürtleri yanına çekmek için yumuşak davranıyordu.

Apo, bütün bu sıkıntı ve saldırılara karşı mücadele ederken, bir de Semir, Süleyman, Davut ile çatışma halindeydi. O gün kamplarda bir grup militan eve gelmiş, eğitimler hakkında rapor sunduktan sonra Apo'nun sorduğu sorulara yanıt veriyorlardı.

“Suriye durup dururken bir sürü sıkıntı yaratıyor, biz onlarla daha sıkı bir ilişki geliştirebilirsek, bazı işlerimiz daha kolay yürür,” dedi bir militan.

“Kendine gel, burası bütün dünya ajanlarının cirit attığı bir alandır. Kimin eli kimin cebinde belli değil. Ben burada boğuluyorum, nefes alamıyorum, beni tam tecride almışlar, nefesiz kalmışım. Hareket alanım sıfırlanmış, 12 Eylül koşullarından daha zor koşullarda yaşıyorum,” dedi Apo.

“Bu koşullarda Cunta karşısında direneme koşulları fazla kalmadı. Çoğu arkadaş tutuklandı, geri kalanlar da gizlenmek için sağa sola dağıldılar,” dedi Semir'in etkisinde olan bir diğeri.

“Çok sayıda Suriyeli Kürt gençler, yanımıza geliyor,” dedi kampta gelen bir militan.

“Onları bu ortamda alıp eğitsek olmaz mı,” dedi bir diğeri.

“Bu kritik koşullarda, bize gelen bu Kürt gençlerini eğitirsek nasıl bir sonuç çıkar,” dedi Apo kaygıyla.

“Ali arkadaş, çok iyi olur,” dedi bir diğeri militan.

“Nasıl iyi olur?” dedi Apo.

“Buradaki Kürtler arasında çalışalım, gençleri örgütleyelim, bazılarını eğitime alalım.” dedi öteki.

“Biz zaten dört parçadan örgütleniyoruz,” dedi Fatma.

Derken Qamışlo, Kobanê ve Derik'te örgütledikleri bir grup genci bir kampta eğitime aldılar. Duman'ın gönderdiği iki genç de bunlar arasına katılmıştı. Çok geçmeden eğitime alınan o iki genç kaçtı ve Suriye istihbaratına sığındı. Yaptıkları eğitim hakkında bilgiler verip; “Biz Kürt gençlerini zorla alıp eğitiyorlar, sonra da dağa gönderiyorlar. Biz, ellerinden kaçtık,” diye ifade verdiler.

Tam bu süreçte, Duman Kara, Ankara ve Şam elçiliği devreye girdi. “Teröristler, oradaki Kürt gençlerini zorla kaçırıp eğitiyorlar, sonra bizim ülkemize gönderip terör eylemleri yaptırıyorlar,” diyerek Suriye'yi zorluyorlardı.

Suriye, harekete geçti, Apo'ya karşı bir dizi kısıtlamalar getirdi. Gelip kendisiyle görüşen bir yetkili;

“Siz, bizden habersiz, zorla halktan para topluyorsunuz, zorla gençleri kaçırıp eğitiyorsunuz, dağa gönderiyorsunuz. Bizim eve misafir geldiniz, ama evi ele geçirdiniz. Bizim hiçbir şeyden haberimiz olmuyor,” dedi.

Derken Suriye istihbaratı, Apo'nun telefonunu kesti, arabasına el koyup ablukaya aldı. Çalışma alanını ve ilişkilerini iyice daraltıp etkisiz hale getirmeye çalıştı.

Ardında tutuklamalar ve kısıtlamalar gelişti. Halep'teki Kürtler arasında çalışan, bazı militanları gözaltına alıp önce ceza evine koydular, sonra da sınır dışı ettiler. Bu haberleri, Türk basınına yansıtılar.

Apo, bütün bu saldırılara karşı, yeni bir tutumla yanıt verdi. Yanındaki şoförün duruşunda ve ilişkilerinden daha önceden şüphelenmiş, denetimde tutuyordu. Bu gelişmeler üzerine, ilk iş olarak şoförü yanında uzaklaştırdı. Şam'dan

Beyrut'a geçti, Filistin örgütleriyle ilişkilerini daha da sıklaştırdı. PKK militanları cesur girişimleriyle, pratikte kendilerini bütün devrimci gruplara kabul ettirmişlerdi. Apo Lübnan ve Suriye'de yaşayan Kürtler arasında hızla örgütlenerek, kendisine bir öz güç yarattı. Beyrut'taki Kürtler, Apo etrafında kenetlendiler. Maddi, manevi ve siyasi olarak onunla bütünleştiler, destek sundular.

Ardında Kürt örgütleri ve Türk sol örgütleriyle ilişkiye geçip bir cephe hazırlığı yapmaya başladı.

Apo, o gün kampa gitti, öğle yemeği yapılıyordu. Kamptaki sorumlulara; "Tırşikek dikele li seri keda keye ez nizam," diyerek kampta bir şeyler olduğunu ima etti. Kamp sorumluları harekete geçtiler, birkaç gün sonra Duman'ın gönderdiği, Şam'da oturan, "Çili Dursun" adındaki elemanı açığa çıkarıp tutukladılar. Duman Kara, o günlerde onlarca Kürt gencini para ve büyük vaatlerle örgütlemiş, Bolu Dağı'ndan eğitmiş, Suruç sınırından geçirip eğitim kamplarına göndermişti.

Pola, aynı günlerde kuzeyde kendi başına sınırı geçip, katılmak için gelen yedi kişilik bir grubu, Cesur ve Apo'dan habersiz alıp kampa götürdü. "İyi bir şey yaptım, Apo buna sevinecek," diye seviniyordu. Kampa götürdü, bir odaya yerleştirdi, Apo gelince gidip tekmil verdi. Apo, bir şey demeden yanındaki iki militanla birlikte gelenlerin yanına gidip; "merhaba," dedi. Orada otururken yanındaki iki militan ayakta bekliyordu. Gelenleri baştan aşağı süzdü, tiplerine, hal hareketlerine baktı. Tek tek isimlerini, nereli olduklarını, neden harekete katılmak istediklerini, ne iş yaptıklarını, hangi yollarda, kimin aracılığıyla geldiklerine dair bir dizi soru sordu. Sonra;

“Satılmış bir toplum, ihanette bulaşmış bir toplum, vicdanını yitirmiş bir toplum, işbirlikçi kişilik, ölü Kürtler,” diye her zamankinden farklı bir dil ve üslup ile konuşmaya başladı. Biraz durdu, tek tek gelenlerin gözlerinin içine bakıp;

“Belki de beni burada öldürmeye gelmişsiniz. Ajan olmadığınız ne malum,” dedi.

Pola, ayakta durmuş, konuşmayı dinledikçe heyecanlandı panikledi. Yüzünü terler bastı. Yerinde duramıyor, ne yapacağını şaşırmişti. Kendi kendine; “Bunları Cesur arkadaşla söylemeden kendi başıma buraya getirmem çok yanlıştır,” diye düşünüyordu.

O an, bir genç ayağa kalkıp ona doğru yürüdü. Ayakta bekleyen Pola, önüne geçip engellemeye çalıştı. “Bırak, karışma gelsin yanıma,” dedi Apo. Ayağa kalkan genç, birden bire ağlamaya başladı.

“Korkma, konuş neden ağlıyorsun? Bildiğin her şeyi anlat sana yardımcı olacağız,” dedi Apo.

“Seni öldürmeye geldiğimizi nereden biliyorsun,” dedi ayağa kalkan genç kekeleyerek.

“Ben her şeyi biliyorum, konuş ağlama, size hiçbir zarar gelmeyecek,” dedi Apo.

“Bizi MİT gönderdi,” dedi ağlayan genç.

“Nerde gönderdi?”

“Bizi alıp Bolu Dağı’nda altı ay boyunca eğittiler. Lübnan’da kalan Duman adında bir komiser gelip bizimle konuştu.”

“Duman sizinle neler konuştu,” dedi Apo.

“Sizi gidip PKK içine girip çalışacaksınız. Orada bana düzenli bilgi vereceksiniz, Fırsat çıktığında Apo’yu öldürüp

yanıma geleceksiniz. O zaman ben size istediğiniz kadar para verip Avrupa'ya göndereceğim, diye bize söz verdi,” dedi karşında ayakta durup ağlayan genç.

“Fırsat bulup sizi öldürüp kaçacaktık,” dedi bir diğeri.

“Burada konsolosluktaki Duman adındaki komiser bizden sorumludur,” dedi öteki.

Derken tümünün dili çözüldü. Apo'nun onlara rahat yaklaşımı üzerine bildikleri her şeyi anlattılar.

Apo, kendisiyle konuşup uyardıktan sonra Pola, Kobanê'ye döndü. Birkaç gün sonra bir genç tek başına yanına gelip; “ben Bolu Dağında işçi olarak çalışıyordum, orada bir Kürt tanker şoförü buradaki kampları bana anlattı. Ben de katılmak için yola düşüp geldim, katılmak istiyorum,” dedi.

Pola, bir önceki yedi gençten hareketle gelen gençten şüphelendi, onun hakkında “ajan” olabilir diye rapor yazdı. Cesur'u bilgilendirdi. Sonra, gelen genci yanına alıp tekrar Apo'nun yanına gitti.

“Ali arkadaş, şüpheli bir genç gelmiş, muhtemelen ajandır,” dedi yazdığı raporu çıkarıp verdi. Apo raporu açıp okudu, Pola'ya bakıp;

“Bu iş size kalırsa katılan herkes ajandır, bu milletin tümünü ajan ilan edeceksiniz, peki neye dayanarak ajan diyorsun.”

“Bolu Dağı'nda bir lokantada çalışmış, orası MİT bölgesidir. Kolları hep şekillerle doludur, acayip değişik bir tip,” dedi Pola.

“Git yanıma getir,” dedi Apo.

Pola, gelen genci alıp yanına götürdü. Apo, onunla konuştu, sohbet etti, ajan olmadığı sonucun ulaştı. Pola'ya; “al bunu kampa götür, eğitime katılsın,” dedi.

Apo, Duman'ın gönderdiği o yedi genç ile ilgilendi, sohbet etti, konuştu, onların tüm planlarını açığa çıkardı, sonra kampta eğitim devresine kattı. Her biri bir militan haline geldi, gönüllü savaşçı olarak dağa gittiler.

Duman Kara boş durmuyordu. Suriye ve Lübnan üzerinde faaliyet yürütüyordu. Bir grup kontra alana getirmiş, Kürtler arasında, Apo adına halkla ilişki kuruyor, çalışma yapıyorlardı. Gelenlerden biri, bir Kürt bakkal ile ilişkilенmiş, bakkal onun duruşundan, konuşma tarzından şüphelenmiş, bir rapor yazıp göndermişti. Apo gelen notu okumuş, Cesur'u görevlendirmişti. Cesur, yanına bir militan alarak, onu takibe aldı, tutuklayıp Apo'nun yanına getirdi. Onu sorguya aldılar, konuştular, tartıştılar, bir sonuca ulaşmadılar. Apo, onu kampta eğitime gönderdi. Apo kampta eğitime gidince herkesi tek tek kaldırıp konuştu. Şüpheli adam; “falan tarihte evlendim ve boşandım,” dedi. Arada iki saat geçti, Apo aniden tekrar aynı soruyu sordu. Bu defa farklı bir evlenme ve boşanma tarihi verdi.

“Senin konuşmaların birbirini tutmuyor,” dedi Apo. Ardında farklı sorular sordu şüpheli kişi Duman Kara tarafında gönderildiğini itiraf etti.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I

“Dostum güneşe bak, toprağa bak, suya bak, buluta bak, fakat arkana bakma, kimin geldiği önemli değil kimin gelmediği de...”

Halil Cibran

Akşamdan beri heyecandan uyumamıştı. Şafakla birlikte kalktı, tıraş oldu, giyindi hazırlandı. Komşusu, onu motosikletine bindirerek götürüp Kobanê’de bıraktı. On iki kişi, Cesur’un önceden hazırladığı iki arabaya binip, Halep şehrine doğru yola çıktılar. Karakozak köprüsünün üstünde, büyük Ferat ırmağını geçtiler. Öğle zamanı Halep şehrine vardılar. Orada bir Kürt’ün evinde toplandılar. On iki kişiydiler. Tümü yurtsever ve gönüllü çalışandı. Tümü militan grupları sınırdan geçirme işinde çalışıyordu. Apo’nun talimatı üzerine, Cesur onlara haber göndermiş getirtmişti

Militanlar, her gün halkı mahallerde evlerde gizlice topluyor, toplantılar yapıyor, Apo’nun düşüncelerini halka aktarıyor, örgütleme yapıyorlardı. Apo, toplum içinde etkin olan kişileri gruplar halinde yanına çağırıyor, konuşuyor ve örgütleyordu. Bazen de kendisi onların evine gidiyor, tek tek kişilerle ilgileniyordu. Cesur, gelenleri karşıladı, Apo gelene kadar, onlarla konuşup, tartıştı ilgilendi.

Derken içerde bir hareketlenme oldu. Tüm gözler kapıya çevrildi. Ev sahibi ve misafirler heyecanla ayağa kalktılar. Önde Apo, arkasında güvenli hızla içeri girdi. Bej rengi, kolu bir gömlek, gri renkli bir keten pantolon giymişti. Ayağında spor ayakkabı vardı. Elinde nar içine çalar bir tespih çekiyordu. Ev

sahibi gülerek onu kapıda karşıladı. Sarılıp öpüştüler. Ardında ev sahibi kadını ve çocukları tek tek sorup merhabalaştı.

Bir güvenliği belinde tabanca, evin içinde dış kapıda ayakta durup beklemeye başladı. Diğer güvenliği de silahsız onunla birlikte içeri girdi. Odaya girerken, on iki kişilik bir grup toplanmış, ayakta bekliyordu. Apo, tümüyle tek tek tokalaştı şakalaştı, ilgilendi. Sonra; “oturun,” deyip kendisi de oturdu. O oturunca diğerleri de oturdu. Oturduğu yerde karşısında oturanların tümünü tek tek gözden geçirdi. Adlarını ne iş yaptıklarını sorup öğrendi. Sonra konuşmaya başladı.

“Siz nasıl Kürt’sünüz? PKK’lı Kürt mü, yoksa düzen Kürt’ mü? Özgür bir Kürdistan’da özgür yaşamak isteyen bir Kürt mü yoksa düzen içinde kölece yaşamak isteyen Kürt mü?”

El kol hareketleri ve mimikleriyle dinleyenlerin dikkatini konuşmaya kilitliyordu. Pola, her şeyi unutmuş, Apo’ya odaklanmıştı. Onun hiçbir hareketini kaçırmıyor, pür dikkat dinliyor ve izliyordu.

Dört saat boyunca aralıksız ve arasız konuştu. Dört saat boyunca, her cümleyi, her sözcüğü büyük bir heyecan ve merakla, dinlediler. Dinleyenler konuşulan her cümlede kendilerini buldular. “Apo, yaptığımız her şeyi bizden daha iyi biliyor. Bu kadar şeyi nasıl öğrenmiş, kim ona bu bilgileri aktarmış, yaşadığımız yetmezliklerimizi bize tek tek söylüyor,” diye düşündü Pola.

Yerinde kıpırdamadan, dizlerinin üstünde oturmuş, taş bir yontu gibi, gözlerini kırpmadan ona bakıyor ve dinliyor, söylenen her sözcüğü anlamaya kavramaya çalışıyordu.

Heybetli bir duruşu vardı. Kimse doğrudan gözlerine bakamıyordu. Herbiri onun etki çemberine girmiş, büyülenmişti. İçlerindeki sakalı din adamına bakıp;

“Melle sen nereden geldin?”

“Ben de Kobanê’de geldim.”

“Kobanê nasıl kurulmuş?”

“Eskiden bir Alman şirketi varmış. Almanlar, Kobanê mıntıkasında şirkette çalışan işçiler için çadırlar açmışlar...” diyerek bilinen kadim hikâyeyi anlattı.

“Diğer Kürt Partileri, gençlerin bize katılımları için ne diyorlar,” dedi Apo.

“Bu da çok hassas bir meseledir. Kobanê’de çok sayıda genç saflarınıza katılıyor. Gençler evlerini bırakıp katılınca diğer Kürt partileri şiddetle buna karşı çıkıyorlar. ‘Onlar on milyondur. Biz bir milyonuz, neden gençlerimizi alıyorlar,’ diyerek tepki gösteriyor, çocukları katılan aileleri kışkırtıyorlar,” dedi Melle.

“Onlar otuz yıldır, Kürtlük adına yola çıkmışlar. Durmadan hep Kürtlerden söz ediyorlar, ama laf dışında ortada hiçbir şey yoktur. Gençler ve halk gerçeği görüyor, bir umut olarak bize geliyorlar. Biz devrimciyiz, halkın umudunu ve gelişini boşa çıkarmayacağız. Biz söylediklerimizi yapıyoruz, lafta bırakmıyoruz. Bizim için her dört parça Kürdistan’dır. Kuzey, güney, doğu diye ayırmak sömürgecilerin işini kolaylaştırmaktır,” dedi Apo.

“Bu diğer Kürt Partilerine mensup olanlar, bize; ‘ çocuklarımızı gönderirseniz, siz sorumlu görür, hesap sorarız,’ diyerek bizi tehdit ediyorlar,” dedi biri.

“Biz, hiç kimsenin tehditlerine boyun eğmeyecek kadar onurlu, kararlı ve inançlı devrimcileriz,” dedi Apo. Sonra karşındakilere bakıp;

“Suriye’de hangi Kürt partileri var? Kobanê’de bu partilerle kimler hareket ediyor? Hangi aşiretler var? Rejim Kürt halkına nasıl yaklaşıyor? Kobanê halkının örf ve adetleri nasıldır? Halk ne ile geçiniyor?” diyerek, arka arkaya bir dizi soru sordu. Sonra kendisi;

“Halkımız büyük bir baskı altındadır. Her gün işkence görüyor. Bizim gece gündüz çalışmamız gerekiyor. Arkadaşlara destek sunun. Arkadaşlarla birlikte köyleri, evleri dolaşıp yardımcı olun,” dedi Apo.

“Diğer Kürt partileri; ‘bunlar kuzeylidir, ne işleri var burada, çıkıp gitsinler. Partiler ayrı ayrı Newroz bayramını kutluyor, aralarındaki çelişki sürüp gidiyor. Bu durumda birliği sağlamak daha da zorlaşıyor,” dedi Melle.

“Bir halkın özgürlüğü ve kurtuluşu için birlik temel bir sorundur. Pratikte ve eylemde birlik olmazsa laftaki birlik hiçbir şeyi ifade etmez. Biz güç ve enerjimizi birbirimizle uğraştırmak için değil, birleştirmek için harcamalıyız. El ele vermesek düşmana kolay lokma oluruz, bu açıdan Kürtler sınıksız birbirlerine bağlanmalıdır,” dedi Apo.

“İşte, tam da duymak istediklerimiz bunlardır. Barzani yıllardan beri bu işle uğraşıyor, tüm partileri kendisine bağlıyor, kendisiyle hareket etmeyenleri cezalandırıyor,” dedi Melle.

“Mesut Barzani buraya geldi, görüşme yaptık. Ben ona; ‘birbirimize yardım destek sunalım, birlik olalım sen gel başkan ol, Birlikte Kürtlerin haklarını alalım,’ dedim. Birliğe

yanaşmadı, en temel sorunu geçiştirdi. Kendisi dışında hiçbir partinin güç olmasını kabul etmiyor,” dedi Apo. Ardında; “Melle, siz vakti zamanında bu iş yapsaydınız şimdi bana gerek kalmazdı,” diye ekledi.

“Uğraşanlar oldu, ama herkes; ‘bu iş bize göre değil,’ deyip geri çekildiler. Çoğu yarı yolda döküldü, sonuca götüremedi,” dedi Melle.

Pola yerinde kıpırdamadan büyülenmiş gibi dinliyordu. “Apo, hiç kimseye; ‘iyisin,’ demiyor, hep; ‘iyi ol,’ ya da ‘daha iyi ol,’ diyor. Demek ki insan halkı için ne kadar çalışsa da yine de azdır,” diye düşündü.

“Ben insanları kandırmak istemiyorum. Bizim bir ölçümüz var, ben de kendimi ona göre ayarlıyorum. Militanlık iddiasıyla yola çıkan her bireyin de bu ölçülere uymasını istiyorum,” dedi Apo.

“Evet ölçü,” diye tekrarladı Melle.

“Devrimci yaşamda ve çalışmada ölçü çok önemlidir. Hangi ölçekle ölçersen o ölçekle alırsın. Ölçü yanlış olursa bütün ölçümlerin de yanlış olur ve yanlış bir pratik orya çıkar. Ben militanın yaptığı işte niceliğe değil niteliğe bakarım. Militan, kendini kendi düşünce ve niyetlerine göre değil, hareketimizin kriterlerine göre kendini ele almalıdır. Ölçü olmayan her yerde kavga ve haksızlık da eksik olmaz,” dedi Apo.

Bir an durdu, karşısında gevşek oturan militana bakıp; “şimdi siz necisiniz ki ben sizinle bu kadar oturuyorum,” dedi öfkeyle. Biraza durdu; “çalışacaksanız doğru dürüst çalışın, bu partide yarım yamalak çalışma olmaz,” diye ekledi.

“Sınırdaki çalışmak çok zordur, sınırdaki halk iyi değil,” dedi bir militan.

“Nasıl iyi değil?”

“Korkuyor, bize yeterince destek sunmuyor.”

“Peki, sizi evine alıyor mu?”

“Alıyor!”

“Yemek ve su veriyor mu?”

“Veriyor.”

“Peki, başka ne istiyorsun?”

“ok korkuyorlar...”

“Eşek kafalı adam, ben bu halkı için fedai olmuşum, ben neden fedailik yapıyorum? Bu halk daha sana ne yapsın, sırtında mı taşsın,” dedi öfkeyle.

Biraz durdu sonra; “Bu halkın bir suı, eksikliği yoktur. Eksiklik sizdedir. Halk size g destek sunuyor. Riski göze alıyor. Daha ne yapsın. Biraz da kendinizi sorgulayın, gözden geçirin. Ben sizin nderliğinizim daha karşında doğru dürüst oturmasını bilmiyorsunuz, düşman karşısında nasıl duracaksınız? Sizi bir çatışma savaş alanına göndersem iki gün sonra cenazeniz gelecek. Sizi nasıl göndereyim. nce kendinizi iyi eğitin, güçlendirin,” diye ekledi.

“Sylediklerimizle pratiğimiz arasında bir çıkmaz var,” dedi Pola.

“Ben bugüne kadar ne sylediysem hep yaptım. Söyleyip yapamadığım bir şey olduysa hep bir fare gibi beynimi kemirip durdu. Onu yapana kadar gözlerime uyku girmedi. Siz, yüz kere söz veriyorsunuz, gereğini yapmıyorsunuz, hiç ömrünüzde bile değil,” dedi Apo.

“Ali Arkadaş, her gün onlarca kişi yollara düşüp buraya yanınıza geliyor. Gelirken her biri en az beş yüz lira masraf yapıyor. Buraya gelmeden o parayı toplayıp partiye verseydik daha iyi olmaz mıydı,” dedi Melle.

“Hayır, Kürtler duyduklarına değil, gördüklerine inanırlar. Gelip görsünler mücadelenin ne olduğunu anlasınlar. Gelip bu çalışmayı, bu eğitimi, kamplardaki bu silahlı gücü, yoldaşlık ruhunu görsünler ve hakikati anlasınlar,” dedi Apo.

“Ali arkadaş Esat ailesiyle ilişkileriniz nasıldır,” dedi Melle.

“Melle bu dakikaya kadar iyidir, bir dakika sonra ne olacağı belli olmaz.”

Her biri Apo’ya sormak için kafasında sorular hazırlamıştı. Apo onlarla sohbet ederken sorularını sorup cevaplarını aldılar.

“Var mı başka sorusu olan,” diye sordu. Hiç kimseden çıt çıkmadı.

“Apo, önceden insanın içini okuyor, ne düşündüğünü biliyor ve anlıyor,” diye kendi kendine düşündü Melle.

Derken sohbet bitti ve ev sahibi biraz salatalık tabaklara koyup getirdi. Herkes salatalık yerken, Pola yemedi. Apo herkese bakıyor, süzüyordu.

“Pola, sen neden yemiyorsun?”

“Şey, aç değilim” dedi.

“Ye Pola ye, işine gücüne bak, sen bir salatalık ile beni kandıramazsın,” dedi Apo.

Pola, bir salatalık alıp yemeye başladı. Heyecanlandı, hızlı hızlı çiğnemedi yutup mideye indirdi.

“Allah bilir çalışmanız da salatalık yeme biçimine benziyor. Bu dişler neden var? Yemekleri çiğneyip, mideye yardımcı olmak için vardır. Siz yemekleri çiğnemediğiniz her şeyi mideye yüklüyorsunuz,” dedi Apo.

Sonra öğle yemeği geldi. Ev sahibi bez sofrayı ortaya serdi, bulgur pilavı, ayran ve yeşilliği getirip ortaya indirdi.

“Bakın, biz bu kadar insanı, bu bulgurun etrafında bir araya getirdik. Bu gün imkânlarımız ancak bu kadardır. Biz bu işe başladığımız zaman tek tabancamız vardı, o da nerede ihtiyaç varsa oraya gidiyordu. Bu gün yüzlerce kalaşnikofumuz var, yine de yakınıyorsunuz,” dedi Apo.

Yemek yediler, yemekten sonra onlarla fotoğraf çekti. Gelenlerle tek tek tokalaşıp vedalaştı. Gelenler, aldıkları moral, güç ve enerjiyle evden ayrılarak yeni çalışmalar için Kobanê’ye doğru yola çıktılar. Gözleriyle gördüklerini kafalarına yerleştirdiler. Gelenlerden biri dışarı çıkarken yanındakine;

“Ben Apo’yu görmedim,” dedi.

“Nasıl görmedin saatlerce yanında oturdun, dinledin, tokalaştın.”

“Etkilendim gözlerimi açıp bakmaya cesaret edemedim,” dedi.

Gelenler dağılınca, yanında Pola ile bir genç kaldı. Pola’nın yanındaki gencin üzerindeki gömlek kirlenmiş ve yırtılmıştı. Dişi ağrıyor şişmişti. Gence bakıp;

“Sen dilenci misin, çingene misin? Neden kirli ve yırtık gömlek giyiyorsun. Halkın arasına çıkıyor, örgütleme yapıyorsun. Halk seni bu kılık kıyafetle nasıl kabul edecek.

Haydi, Pola bunu çarşıya götür, üst baş al temiz giyinsin. Sonra da doktora götür dişini tedavi ettir, öyle g nder,” dedi Apo.

Pola genci alıp çarşıya götürdü, kendisine üst baş alıp  yle Koban ’ye gönderdi. Sonra tekrar Apo’nun yanına döndü.

“Pola, Qamışlo’ya tanınan biri gelmiş, benimle görüşmek itiyor. Git o adamı al getir buraya. Sen onu getirince, o yolda sana; ‘Apo şam’da mıdır,’ diye soracak. Sen benim burada olduğumu söyleme,” dedi.

Pola, evden çıkıp garaja gitti. Orada otobüse binip Qamışlo’da verilen adrese gitti. Orada bekleyen adamı yanına alıp, trenle şam’a doğru yola ıktı.

“Pola arkadaş nasılsın,” dedi adam.

“İyiym sağ olun,” dedi Pola.

“Ali arkadaş şam’da mıdır?”

“Vallahi ben de bilmiyorum. Ben seni şam’a götürmek için arkadaşlardan talimat aldım, o kadar işte,” dedi.

“Kim seni gönderdi?”

“Arkadaşlar,” demekle yetindi.

“Demek ki Apo bu adamın ne düşündüğünü, düşüneceğini bana ne soru soracağını olduğu gibi tahmin etmiş,” diye düşündü.

Adamı götürüp şam’da bir eve bıraktıktan sonra Apo’nun yanına gitti. “Ali abi, dediğiniz gibi adam sizi bana sordu. Ben de; ‘bilmiyorum,’ dedim ona,” dedi Pola.

II

*“Bir düşü hakikat yapmanın yolu
akıldan geçer, fikirden geçer, ama
illaki gönülden geçer.” Şems-i Tebrizi*

O; ilişki, yoldaşlık, örgüt, güç ve güveni karşısındakinden değil, kendi içinde arıyordu. Kendine inanıyor, güveniyor, kendindeki cesareti, güveni, çalışma tarz ve temposunu birlikte çalıştığı kişilere de aşıliyordu. Halep, Şam ve Beyrut’a gidip Apo ile görüşüyor, talimat ve perspektifler alıyor, cesaretle yaşama geçiriyordu.

Sınırdaki konuşlanmış büyük bir güç vardı. Dikenli teller, devriyeler, mayın tarlaları, ışıldaklar ve askeri kuleler... Türkiye ve Suriye istihbaratı, sınırın her iki tarafında ve sınır boyunca çalışiyordu. Jandarma, hududu baştanbaşa koruyordu. Tuzaklar kuruyor, pusular atıyor, içlerine sızmak için ajanlar görevlendiriyordu.

Uçurtma, rüzgârın kuvvetiyle değil, bu kuvvete karşı koyarak yükseliyordu. O da sınırdaki bu güce karşı, suyun değil, damlaların süreklileşen gücüyle, alternatif tedbirler geliştirip, yeni bir ilişki ağı oluşturarak çalışmalarını yürütüyordu. Sınırdaki yaşanan bütün zorlukları, felaketleri, pusuları, tuzakları boşa çıkartarak tecrübe kazanıyor, karşı gücü boşa çıkartıyordu. İçindeki gizil gücü uyandırıyor, açığa çıkarıp her gün, her saat sınırdaki bir eylem gücüne dönüştürüyordu. Hata yapmaktan korkmuyor, riski her zaman cesaretle göze alıyordu. Onu boşa çıkaramayan karşı gücün bütün atılımları, onu daha da güçlendiriyordu. Attığı bütün başarılı adımları, büyük bir emek, çaba ve zorlukla atıyordu.

Bazen en zor anda, en asi ve çılgın bir fırtınanın ardında birden bire gök kuşağı gibi ortaya çıkıyor; zorlandığı zaman, pes etmiyor, başarana dek sabırla tekrar tekrar deniyordu.

Cesur, kuzeydeki Merkez Komite ile ilişkilennmiş, kuzeydeki kuryeler aracılığıyla geçecek grupları gizli mağaralarda, derin kuytuluklarda, dikkat çekmeyen güvenilir evlerde bir araya getiriyordu. Pola, gidip onları sınırdan geçirip getiriyordu. Sait ile birlikte, gelen gruplara kimlik çıkartıyor, götürüp Şam ve Beyrut'ta Apo ile Agır'a teslim ediyordu.

Saçları sakalları uzamış, birbirine karışmıştı. Günlerden beri sınır hattında ayrılmamış, yorgun düşmüştü. O gün, ona bağlı kuryelik yapan, düzenli rapor sunan, Koralı köyündeki Pola'nın evine gitti. Pola evliydi, iki küçük çocuğu vardı. Cesur'u eskiden beri tanıyordu.

Pola'nın eşi, onlara yemek hazırlarken, yaşlı annesi bir bilge gibi gelip yanlarına oturdu. Bir bereket tanrıçası gibi duran yaşlı kadının, ak tülbentti altında gözüken saçları ay ışığı gibi ak paktı. Kadının alnında derin çizgiler oluşmuş, mavi damarları kalınlaşmış, dışarı fırlamış, gözlerini feri sönmüş, göz bebekleri çukura kaçmıştı. Oturduğu yerde Cesur'a bakıp, gözleri ıslandı.

“Oğlum Cesur bu ne haldir,” dedi.

“Ana ne olmuş ki halime?”

“Daha ne olsun, bu sınır boylarında saç, sakal birbirine karışmış, perişan haldesin. Okul yok, ev yok, aile yok böyle çöllerde mecnun gibi gezmeye ne olacak bu halin?”

“Ana eğer böyle ağlayacaksan bir daha gelmem. Ben devrimciyim, bir halkın davasını yürütüyorum. Bugün belki iğne

ile kuyu kazıyoruz, ama zamanı gelince biz kazanacağız, ” dedi Cesur.

“Oğlum, bu işin sonu nereye varacak bilmiyorum ki,” dedi kadın.

“Ana bu işin sonu devrimdir, Kürtler kurtulacak,” dedi Cesur.

“Oğlum, ben korkum odur ki, Allah göstermesin, bu hudutlarda başına bir iş gelmesin!”

“Ana, ölümden kaçmakla insan ölümden kurtulmaz. İnsan ne zaman ölür biliyor musun? İnsan özgürlüğünü yitirince, zaten ölüdür,” dedi Cesur.

“Ne bileyim oğlum, ben artık yaşlandım, insan yaşlandıkça korkak oluyor. Pola ile birlikte her gün bu sınırları geçip geliyorsunuz, uyku gözüme girmiyor,” dedi yaşlı kadın.

Derken kapı çalındı, sınırdan geçireceği üç kişilik grubu bir kurye alıp bulunduğu eve getirdi. Onlardan biri;

“Pola arkadaş, bana biraz kına lazım,” dedi.

“Oğlum, kınayı ne yapacaksın,” dedi yaşlı kadın.

“Ana günlerce yürümekten ayaklarım şişte parçalandı. Daha günlerce yürüyeceğim, kına yapayım belki biraz güçlenir.”

“Evet, kına iyi gelir,” dedi kadın bilge bir tavırla.

Bir diğerinin ayakkabıları parçalanmıştı. Cesur, Pola’ya; “Bu arkadaş da bir spor ayakkabı al,” diyerek para çıkarıp verdi.

Pola, köydeki bakkala gitti, biraz kına ile bir bez ayakkabı alıp getirdi.

“Bu bez ayakkabı olmaz,” dedi Cesur, ayakkabıyı eline alıp incelerken.

“Başka ayakkabı yoktu,” dedi Pola.

“Hiç yoktan iyidir, bir yere kadar götürür,” diyerek gidecek olan militan, ayakkabıyı alıp ayağına geçirdi.

Derken gün batımıyla oturup yemek yediler. Her birinin üzerinde bir kalaşnikof, bir tabanca, bir matara ve sırt çantası vardı. Gece, örtüsünü tepelerin üzerine serince, birlikte köyden çıktılar.

“Pola arkadaş, sen siyah bir Arap fistan giyeceksin,” dedi Cesur.

“Neden siyah fistan giyeceğim ki?” dedi Pola hayretle.

“Arkadaşlar sınırı geçince, sen mayın tarlasının orada oturup bir müddet bekleyeceksin. Kamufle için giyeceksin. Arkadaşlar, o tarafa geçer, çatışma çıkarsa bu tarafa geri dönecekler. Onlar mayını bilmiyorlar. Sen mayın tarlasında bekleyip onlara yol göstereceksin.”

Pola, silahını alıp sınırın güney tarafında mevzilendi. Cesur grubu sınırdan öte tarafa geçirirken;

“Arkadaşlar, siz fazla uzaklaşmadan çatışma falan çıkarsa hiç beklemeden geri gelin. Önünüz düzlüktür yoksa kurtulamazsınız. Ben sizi burada iki saat bekleyeceğim,” dedi.

Sonra gidenlerle tek tek kucaklaşıp vedalaştı. Geri gelip sınırdaki bekleyen Pola’nın yanında oturdu. Birlikte sınırın sıfır noktasında karanlıkta oturup iki saat boyunca mevzilenip beklediler. Grubun gittiğine emin olduktan sonra kalkıp köye döndüler.

Pola ile Cesur geri köye gelince yaşlı kadın onların döneceği saati tahmin etmiş, uyumadan beklemiş çay demleyip hazırlamıştı.

Pola, Cesur'un iki saat boyunca ısrarla sınırda beklemesinde çok etkilenmişti.

"Siz bu işi nasıl başaracaksınız ki? Kenan Evren darbe yapmış. Halktaki tüm silahları toplamış. İki insan bir araya gelemiyor. Evlere, köylere gidemiyorsunuz. Propaganda yapamıyorsunuz, bu işi nasıl yürüteceksiniz? Silah ekmek nerede bulacaksınız," dedi kadın merakla.

"Ana, yemek bulmak mesele değil. Silaha gelince, biz düşmanı etkisiz hale getirir, onun silahlarını alır, ona karşı kullanırız," dedi Cesur.

Yemek yediler, çay içip sohbet ettiler. Sonra Cesur;

"Ben gideceğim," dedi.

"Bu gece vakti nereye gideceksin? Burada kal yat sabah gidersin."

"Biz, tedbir almazsak darbe yer yakalanırız. Her zaman tedbiri elde bırakmamak gerekir. Gideceğim yeri sana da söylemeyeceğim, ama burada olduğumu beraber çalıştığımızı hiç kimse bilmesin. Seni, yine eskisi gibi kaçakçılık yaptığını bilsinler."

"Kimseye söylemem, ama bizim komşu köyde, bir yurtseverin motosikletti var, alıp getireyim onunla git."

"Hiç gereği yokken, neden varlığımızda bir diğeri haberdar olsun ki? Ben yürüyerek gideceğim," dedi Cesur.

Derken vedalaştılar tokalaştılar. Yaşlı kadın; "Oğlum Cesur," deyip elini beline koyarak; "haydi yolun açık olsun, Allah yardımcın olsun." dedi.

"Sağ ol ana, Allah hepimizin yardımcısı olsun," dedi Cesur.

Cesur belinde tabancası, su mantarsı ve omzunda G-1 silahı, evden çıktı. Çıkarken kapının önündeki köpek hırladı. Pola; “hoşşt,” diyerek onu susturdu.

Cesur, tek başına karanlığın için dalıp, iki saat ötede bulunan bir başka köye gitti.

III

*“Sakinlik Ülkesine ulaşmak için
fırtınalar Ülkesinin içinde geçmelisin.
Bütün cennetler, zorlu mücadele
gerektirir.”*

Eski bir masaldı. Yüzyıllardan beri dilden dile anlatılıp geliyordu. Dil; sözdü. Söz; kültür, tarih ve toplumsal bellekti. Düşlerine, yüreklerine yapışıp kalmıştı. Derler ki; Zümrüd-ü Anka’nın ölümü yaklaştığı zaman, güneşe en yakın zirvede çalı çırpıdan yuva yapar; yuvasına tüneyip güneşin en tepeye gelmesini beklermiş. Güneşin sıcaklığına daha fazla dayanamayan çalılar tutuşurmuş. İşte an, Zümrüd-ü Anka, yaşamının en güzel, ama son şarkısını söylemiş. Alevler arasında kalan Zümrüd-ü Anka, cayıır cayıır yanarken, küllerinden yeniden doğarmış... Sanki her biri, kendi küllerinden yeniden doğmak için yola çıkmıştı. Güneşin doğduğu yerden, güneşle birlikte yeniden doğmak, mavi gökyüzüne özgürce kanat açmak istiyordu.

Dağların zirvesine ilk karlar düşmüş, ak soğuklar her tarafı kasıp kavuruyordu. Yollar ve geçitler tutulmuş, her yerde pusular vardı. Cunta, her tarafa sızmış, muhbirler ağını yaratmıştı.

Ceza evinden ve militanlardan gelen notlar ve mektuplar Bagok Dağı'na ulaşıyor, orada ona gönderiliyordu. Bagok Dağı geçiş karargâhı yapılmış; oradan Dicle kıyısına kadar yol güzergâhı oluşturmuşlardı.

Ülkedeki genel gelişmeleri dikkatle izliyor, sürekli tedbirler alıyordu. Baskılar, tutuklamalar yoğunlaşınca, “Ülke İçi Merkez Komitesi’ne şu talimatı yazdı.

“Şawk’a!

Edindiğimiz bazı bilgilere göre, şu istek ve önerilerimiz olacak. Yakında başka şeyler de bildirebiliriz.

Önemli bir mesele, orayı ve burayı ilgilendiren o olay ve bize yönelik devlet saldırılarıdır. Bu konularda bilgi edinmek ve buna bağlı olarak tedbirler geliştirmek zorunludur. Bizim durumumuzu biliyorsunuz, bize yönelik saldırılar ve planlar hakkında edineceğiniz bilgileri bize ulaştırmalısınız. Olay hakkında geniş bilgi edinerek bize bildirmelisiniz.

Olay, tam bir feodal zihniyetle de yapılmış olsa, bazı kişileri hedefliyormuş gibi de görünse, genel olarak devrimcilere ve bu arada bize karşı yöneltlen bir saldırı ve buralar için kurulmuş bir provokasyondur. Orada bizi güç durumda bırakıcı sonuçlara yol açabilir...

Bizimle birlikte olan, geniş çevresi ve bu çevrede etkinliği olan ve bu çevre içinde devrimci çalışmaların yürütülmesine ortam hazırlayabilecek, şimdi devrimcilik yüzünden sıkı aranan ve kendisini koruyamayan dürüst yurtseverleri korunmaları açısından bir müddet buraya alabiliriz. Bizim korumamız altında olurlarsa hem bize güvenleri daha çok artar, hem de kendilerini koruyarak ilerde çalışmalara yardım edebilirler. Bunun için,

çeşitli çevrelerden en önemli ve ileri bazı unsurları buraya alabiliriz... Mesela –Semsur’da- aranır duruma düşen ve kendini koruyamayacağını söylediğiniz köylüyü korumak için alabiliriz... ..Muhtar, K. Sakallı ve Yusuf gibi kişiler olabilir.

Derik’teki yönetim durumu ve çeşitli unsurların davranışları hakkında bilgi alın ve bize bildirin...

Diyarbakır yöresinden yanımızda hiç arkadaş yok, bu durum ilerisi için iyi değildir. A..., ya da Mustafa... arkadaşlardan birisi mutlaka en kısa zamanda bize gelmelidir.

Ayrıca Fis köyünde Alâeddin eğer kendini koruyamıyor ise, istetin ve bize gönderin.

Edip Solmaz arkadaşın fotoğrafı bizde yoktur, özel bir kişi gönderin, aldirtın ve bize gönderin. Bunun gibi şehit düşen, - özellikle bulunduğunuz yöredeki- arkadaşların fotoğraflarını en kısa zamanda bize göndermeniz gerekir.

Bingöllü Kadir, Diyarbakır Tıp’ta öğrenciymiş, senin okuldan tanıdığın arkadaş. Cezaevi ilişkileri veya çeşitli gruplarla görüşmeler gibi işlerde görevlendirilebilir...

Sana adresini verdiğim Antep’teki Şevket, siz işlerinizi ayarladıktan sonra, sizin işlerinizi yürütmek üzere Derik’e alınabilir, oradaki arkadaşın kuryelik işlerine yardımcı olur...

Özellikle bulunduğunuz yörede çeşitli aile çatışmaları yaratmak, eksi davaları körüklemek için çalışmaktadırlar. Bu durumda çok uyanık olmak, bize zarar verici tavır ve çatışmalardan kesin olarak kaçınmak gerekir...

Yaptığımız çalışma ve hazırlıklardan sonra önemli oranda eğitim olanağı ortaya çıkmış. Bunu değerlendirmek gerekiyor. Yirmi beş-otuz kişilik bir grubu daha gönderin...

Bu sefer istenecek kişiler kesinlikle nitelikleri bilinen kadro adayları ve mücadele azmi yüksek kişiler olmalı. Mümkünse Kuzey illerinden istenmeli. Kars, Ağrı, Muş yöresinden almaya öncelik verilmeli. Ayrıca Dersim grubu gelebilir. Diğer vilayetlerden durumu sıkışık olanlar ve yakalanmaması gerekenleri hemen alın. İlişki kurar kurmaz karşıdan bu gelişler mümkün olduğu ölçüde hızla sağlanmalıdır. Zaten yapıyı bu yoldan rahatlatmak açısından da bu bir tedbirdir. Selam, Ammar.”

Ülke İçi Merkeze yazdığı talimatın ardında, Agir’in gönderdiği rapor ve notlara ilişkin yanıt olarak da perspektif içerikli şu yanıtı yazdı.

“Agir Arkadaş,

Kamptaki arkadaşların gönderdikleri notlardan geçmişteki hataların tekrarlandığını göstermektedir...

Örgütlenmede isabetli hareket edilmemiştir. Seçim usulüyle yöneticiler tayin edilmektedir. Bu davranış bile başlı başına bir hatadır. Hem kimse kimseyi pek tanımıyor, hem de biz askeri çalışma yapıyoruz. Bu gerekçeler bile gerek grup yöneticilerinin, gerek eğitim gruplarının bileşiminin belli bir araştırmadan sonra direkt merkezi bir şekilde çözülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Merkez, işlerin kuyruğunda yürürse, en sıradan bir unsurun ukalaca davranışının en soylu bir çalışmayı bile sulandırabileceği görülmektedir...

Grup bileşimlerine hiç müdahale edilmemiş. Kim kimin yanında kalmışsa veya toplu olarak geldikleri gibi birikme olmuştur. Hâlbuki kişi, yöre, bilinç vs. farklarını göz önünde tutarak uygun bileşimlerin yaratılması gerekirdi...

Ayrıca grupların kiminin otuz üç, kiminin yedi gibi olması etkinliği azaltır. Denkleştiremez miyiz? Grupların bünyesinde altı-yedi kişilik eğitim birimleri ayrıca yaratılmalıdır. Bu birimler hem askeri manga düzenine şimdiden alışmış olurlar, hem de teorik eğitim için elverişlidir...

Bunlara bir yönetici tayin edilmelidir. Bu alt birimlerden üçü-dördünün bileşimi bir takımı oluşturur. Böyle oluşan bir takıma iki yönetici verilmelidir. Birisi daha çok askeri, teorik ve tekniğin geliştirilmesinden, diğeri siyasi gelişmelerden sorumlu tutulmalıdır...

El-Fetih'teki tercüman için Almanya'dan gelen bilgiler çok dikkat etmeyi gerektiriyor. Hemen alınması gereken tedbirler kimliği yanınızda olmalı, yapımızı ve ilişkilerimizi çok az tanımalı...

Size biraz da buradaki faaliyetlerden bahsedeyim: Ağırlık verdiğim bir çalışma Kürt örgütleri arasındaki dayanışma sorunudur. Daha önce Kemal Türkay'ın da olduğu tanışma kabilinden bir toplantı yapıldı. Bu akşam biraz daha konulara girilecek bir toplantı olacak. Bu konuda başarılı olmamız özellikle artan dış destekler açısından çok önemli...

İ'...'dan Hüseyin Hocanın yazısı geldi. Durumları öğrenmeniz açısından gönderiyorum...

Almanya'dan Fatma'dan haber geldi. Esas eksiklik; yayın, ülkeyle ilişkiler ve kadro-örgüt sorunudur. Çeşitli konulardaki görüşleri banta okursak yayın faaliyetine geçebilecekler. Temel görüşler üzerinde ve ülkeyle kuracakları bağlantı sonucu uzun süreli yayın faaliyetlerini sürdürebilirler...

Şu anda ülke için en önemli sorun geçici bir merkez oluşturmaktır...

Cephe, askeri hazırlık, örgütlenmenin yeniden organizasyonu, dışta sağlam destekleri yaza doğru başarısak tekrardan güçlü bir saldırı için koşullar yaratılmış sayılacaktır... Selam, Ammar.” diyerek bitirdi.

Oturduğu masadan kalktı, salonda volta atmaya başladı. Sait ona bir çay getirip masaya indirdi. Apo ona bakıp; “İki not yazdım. Bir de şimdi Bager’e yazacağım. Üç notu alıp sağlam yerine ulaştıracaksın,” dedi.

“Tamam, Ali abi sağlam ulaştırırım,” dedi Sait.

Ardında masaya şu talimattı yazdı.

“ Bager arkadaş! ”

Nusaybin sorumluları için daha önce de belirlediğim gibi ortaya çıkan olumsuz durumun nedenlerini tam olarak ortaya çıkarmak hedefimiz olmalıdır... Mardin çapında gerek Tekoşin, gerekse benzeri gruplaşmaları ve bu gruplaşmaların bize yönelik yanları tabii ki sürekli araştırılmalıdır. Özellikle bizden geçinip de daha sonraları bu yapılar içinde bize yönelik faaliyet geliştirenlerin kontrolü sıklaştırılmalıdır.

Suriye istihbaratı için de daha önce belirttiğim gibi çeşitli sakıncalar olabilir ve nitekim olmaktadır. Burada da o adını verdiklerimden birisi parti adını kullanıyor. Ayrıca para yemiş ve sahte döviz satıyor. Bu şeyler yaygınlaşıyor...

Selam, Ammar.” diye yazdı.

Sait her üç notu alıp, yerlerine ulaştırmak için Şam’ın Mezzê Mahallesindeki evden çıktı...

Apo'nun çağrısı üzerine, Ülkenin dört bir tarafında, küçük gruplar halinde dağlardan, vadilerden, kentlerden, kasabalardan, köylerden yola çıkarak güneye doğru yürüyorlardı.

Her biri, özgürlük sevdasının patika yollara düşmüş hali gibiydi. Geceleri kar, yağmur, fırtına, rüzgâr demeden yürüyor, gündüz kuytuluklarda gizlenerek, güneye hep güneye yol alıyorlardı. Umutları ve sevdaları birlikte yol alıyordu. Yol yürümek, bir hakikat arayışı ve özgürlük düşüydü. Her birinin yüzünde kavgaya adanmış bir gülüş, bakışında bir Zümrüd-ü Anka uçuyordu. Sanki sarp kayalıklar alıcı kuşlar için, uzun, asi patikalar onlar için vardı.

Agit, yaralı kurtulduktan sonra tedavi olmuş, iyileşmiş, önce Batman'a geçmiş, orada bir grupla birlikte Sason Dağları'ndan çıkarak, Bagok Dağı'na gelmişti. Marina köyünde yürekli, genç bir militan onu sınırdan geçirmeye götürürken, gece yolda pusuya düşmüş, zorlu bir çatışmanın ardında sınırdan Qamişlo kentine geçmişti.

Abuzêr'ın içinde bulunduğu grup yirmi beş kişiydi. Tümü kuzeyli öğrenci ve okumuş kesimden oluşuyordu. İlk kez yurt dışına çıkmış, kafalarında genç bir ütopya dönüp dolaşıyordu. "Devrim! Sömürge Kürdistan! Bağımsız Kürdistan! Ulusal Kurtuluş Mücadelesi! Gerilla savaşı! Özgürlük ve sosyalizm!" Her birinin bin bir düşü vardı.

Her biri, kuzeyin bir kentinden yola çıkarak, sınırları ve tehlikeleri aşarak serüvenler, acılar umutlar geride bırakarak gelmişti. İnandıkları ve güvendikleri Apo; "gelin" demiş, onlar da hiç tereddüt etmeden yola çıkıp gelmişlerdi.

Cesur, onları sınırdan geçirmiş, Şam'daki eve götürmüştü. Apo, onları evin kapısında karşıladı. Onlarla sohbet etti, geldikleri yere ilişkin sorular sorup bilgi aldı. Sonra;

“Bizler halkımızın kurtuluşu ve özgürlüğü için buralara kadar geldik. Burada bin bir zahmetle iğneyle kuyu kazar gibi bazı imkânlar yarattık Bu imkânları çok iyi değerlendirip devrimin hizmetine sokacağız. Sizden bir grup Şam yakınlarındaki ‘El Saika Kampı’na, bir grup da Şam’ın ‘Tel Kasabası’na gidecek. O kamplar Filistin örgütlerine yakındır, ama Suriye rejiminin denetimindedir.

Hareket sizin şahsınızda tanınacak, ona göre sorumlu davranmalı ve kamp yaşamını düzenlemelisiniz. Disiplin ve eğitim, esas olmalıdır” diyerek uzun konuşmasını bitirdi.

Kuryeler, onları gruplar halinde evden alıp El Saika Kampı ve Tel Kasabası’na götürdüler. Evde ayrılırken Apo;

“Abuzêr arkadaş, El Saika Kampı’nda sen sorumlusun,” dedi.

Abuzêr, beklemediği bu sorumluluk karşısında, “tamam” demekle yetindi.

Bir diğer küçük grup ise Dersim Dağlarından hareket etmişti. O da bu grubun içindeydi. Yola çıkarken kafası uğuldayan arı kovanı gibi karmakarışık. Dağ, gerilla eğitim kampları, profesyonel devrimcilik, uzun yürüyüşler, Parti merkez sorumluluğu, Ağrı Dağı gibi omuzlarına binmişti. Bütün bunların yanın da bir de yaptığı evlilik kör bir düğüm gibi ayaklarına dolanmıştı. Duygularıyla düşüncesi, yüreğiyle beyni sürekli çatışma halindeydi. Nereye gitse, ne çalışma yapsa “Seher” gelip düş ve düşüncelerine giriyordu.

Günlerden beri, yağmurlu, karlı, soğuk havada yollardaydı. Dersim’den yola çıkarken, Davut da grubun içindeydi. Davut ile birlikte yola çıktığı için kendi kendine kızıyor öfkeleniyordu.

Apo, daha önce gönderdiği notta; “Davut, İran’da Hüseyin Hoca’nın yanına geçsin orada  alışsin,” demişti. Davut; “hastayım gidemem,” diyerek gitmemiş, Dersim’de kalmıştı.

 irusk; “Bu adam, Ali arkadaşın talimatına rağmen İran’a geçmedi,” deyip, Davut ile birlikte yola çıkmak istemiyor, tepki duyuyordu.

Davut, genç yaşta saçları dökülmüş, iyice şişmanlamış, göbeği öne doğru çıkmış, nefes alamaz duruma gelmişti. O da MK’de yer alıyordu. Sarp, patika yollarda, karlı kiş soğuğunda, adım attıkça terliyor, yoruluyor ve adım atamaz duruma geliyordu. Gece patikalarda yürürken, iki de bir t kezliyor, düşüyor, bağırıp çağırıyor, herkesi su lıyordu. Filistin’e gitmek, ölüm kadar ona zor geliyor, hep bahaneler arıyor, ama arandığı için Dersim’de de kalamıyordu.

“Davut arkadaş, bu dar geçit tehlikelidir, karşıdaki tepede karakol var. Haydi, biraz hızlı y r , burada çabuk uzaklaşalım,” dedi  irusk.

“Ne iki de bir; ‘y r ’ diyorsun? Görüyorsun işte ancak bu kadar yürüye biliyorum,” dedi öfkeyle Davut. Adımları daha da yavaşladı. Sonra; “adım atacak halim kalmadı,” diye söylendi kendi kendine.

“Bak karşı tepede karakol var, hepimiz risk altındayız, bir an önce burada uzaklaşalım,” dedi Çirusk  fkeyle.

“Uzaklaşalım demek kolay! Bu yağmurda, çamurda, karanlıkta, bu taşlı patikada nasıl yürüyeyim,” dedi bağırarak.

“Davut arkadaş gün aydınlanmadan bu geçitti aşmamız gerekiyor.”

Yağmur yağıyor, soğuk bir yel esiyordu. Davut, bu buz gibi havada adım attıkça terliyor, nefesi kesiliyor, sürekli kendi kendine konuşarak öfkeleniyordu. En önde kurye, arkasında grup, en gerilerde Davut düşe kalka yürüyordu.

Çirusk onunla birlikte yürüyor, sürükleye sürükleye yürütüyordu. Davut karanlıkta adımını atarken bir taşa takıldı, yüzükoyun yere düştü. Çirusk “düştün mü” diyerek sırtındaki çantayı aldı. Sonra; “Biraz dikkat edersen sen de herkes gibi yürürsün,” dedi. Davut, zorlana zorlana yerde kalktı. Yağmur yağıyor, rüzgâr yüzüne vuruyordu. Etrafına baktı her şey kapkaranlıktı. Yanı başında duran, ucu keskin devasa kayaya baktı. Bir anda kayanın dibinde çöktü, sırtını kayaya dayadı.

“Ben bundan sonra bir tek adım atamam,” dedi.

“Haydi, çabuk kalk yürü, burası tehlikeli, bir an önce uzaklaşalım.”

“Bir tek adım atamam,” dedi.

“Kalk, çantanı ben alayım,” dedi Çirusk.

“Gücüm tükendi...”

Çirusk, uyardıkça, konuştukça Davut daha da tepki duyuyor, öfkeleniyordu. Çirusk, onu yürütmek için sert uyarılardan vazgeçti. Üslup değiştirdi. “Davut arkadaş, bir an önce buradan gitmemiz gerekiyor. Kalk ben çantanı taşıyım. İlerde daha güvenli yerler var. Orada mola veriri dinleniriz,” dedi Çirusk.

Tökezleyip düştükten sonra; “ben artık bundan öte yürüyemem,” dedi başka bir şey demedi.

Çirüsk, çaresiz kalmış, ıslanmış, tepeden tırnağa öfke kesilmişti. “Bağırıp çağırmakla, öfkeyle, yalvarmakla bu adamı yürütemem. Bu bir kere kararını vermiş, gelmemek için kendini yere atıyor,” diye düşündü. Ona bakıp;

“Davut arkadaş, sen böyle düşe kalka yürürsen, asla menzile erişemezsin. Bak hele rehber ta nereler ulaşmış, sen gerilerde yerde sürünüyorsun. Bu karanlıkta, gruptan koparsak yolu çıkaramayız, kayboluruz,” dedi Çirusk.

“Böyle zor olduğunu bilseydim, sizinle asla bu yola çıkmazdım.”

“Senin sorunun yürüyememe sorunu değil, sen bir kere menzile erişmeyi kafandan çıkarmışsın.”

“Benim kafamda ne menzil, ne yol kalmış. Bu karanlıktan, bu soğuktan it gibi titreye titreye geberip gideceğim.”

“Unuttuğun bir şey var.”

“Neymiş o unuttuğum şey?”

“Sen böyle menzilden hepten uzaklaşırsan, böyle mürşidsiz, rehbersiz, aşksız kalırsan, uyuz itin ölümü bile senin eline geçmez.”

“Sen anlamak istemiyorsun, adım atacak halim kalmadı.”

“Adım atacak gücün çok da o gücü açığa çıkarmıyorsun. Haydi, kalk yürü, düşmekten değil düşüp kalmaktan korkmalısın. Düşüp kalkmazsan bu her şeyin olur.”

“Siz gidin, ben burada kalacağım. Bu puslu havada kurtlar, çakallar, köpekler beni parçalasın...”

“Çocuklaşma Davut, biliyorsun bizi bu yola düşüren büyük aşktır; seni bu yolda düşüren ise akılsız baştır, ama akıl yine de düşe kalka yürümek zorundadır; haydi kalk yürüyelim,” dedi Çirusk.

Onlar geride kalınca, rehber ve grup geri dönüp geldiler. Gelip Davut’un başında toplandılar. Yalvardılar, yakardılar, ne yaptılarsa Davut; Nuh dedi, Peygamber demedi. Hiçbir uyarıya aldırmadı. Kayanın dibinde oturmuş tir tir titriyordu. Yağmur durmadan yağıyor, rüzgâr esiyordu.

Çirusk düşündü, taşındı, yanındakilerle tartıştı, sonunda kuryeyi bir köye gönderdi. Kurye bir binek hayvanı bulup getirdi. Davut katıra bindi. Günlerce süren zorlu yolculuktan sonra Nusaybin üzeri Bagok Dağına ulaştılar. Oraya ulaşıncı, Çirusk yeniden doğmuş gibi derin bir nefes aldı. “Ben şimdi bu adamı yolda bırakıp Ali arkadaşın yanına gitseydim, hiç kimseyi olup bitene ikna edemezdim. Bütün sorumluluk bende kalırdı,” diye düşündü.

Gece karanlığında, Bagok Dağı’nda görevli olan militan onları dağ yamacındaki bir köyde karşıladı. Beklemeden onları alıp kaldıkları mağaraya götürdü. Onlardan önce iki küçük grup daha gelmiş orada bekliyordu. Onlar gidince sayıları on kişiye ulaştı. Orada iki gün boyunca kalıp dinlendiler.

Sınır geçişlerinden sorumlu militan, grubu alıp sınır yakınına kadar götürüp kuryeye teslim ederken;

“Grubun geçirilmesinde hiçbir aksaklık, hata ve eksiklik istemiyorum,” diyerek tembihledi.

“O benim işim, sağ selim sınırdan geçireceğim,” dedi kurye.

Gece, kör kötürüm karanlıktı. Göz gözü görmüyordu. Şiddetli rüzgâr, yağmur damlalarını sağa sola savuruyor, bir kamçı gibi insanın suratına çarpıyordu.

Sorumlu militan onlarla vedalaşıp Bagok Dağı'ndaki gizli mağarasına geri dönerken; kurye, grubu alıp, Cizre mıntıkasına doğru yola çıktı. Jandarmalar kulübelerine çekilmiş, sınırda yağmur, rüzgâr ve soğuk dışında hiçbir canlı izi gözük müyordu. Sınıra yanaştı, buz gibi havada dikenli telli kaldırdı, gruptakiler tek tek öte tarafa geçtiler. Kurye önlerine geçip tek sıra halinde yağmur altında sınırı geçip gittiler. Sınırın öte tarafında Bager, bir arabayla onları karşıladı, hiç beklemeden, alıp Tırbesipiye'de "Mala Hacıların" evine götürdü. Bager, Orada Çürusk ile oturup sohbet etti, gelişmeleri sorup öğrendi. Sonra; "benim işim var çıkmam gerekir," deyip evden çıkıp gitti. Mala Hacı, köklü aristokrat ve ağa bir Kürt ailesiydi. Birinci dünya savaşı esnasında kuzeyden kaçıp oraya yerleşmişlerdi. Hacı'ya Hacı Xoybun örgütünün merkezinde yer almış, yıllarca siyasi çalışmalar yapmıştı. Onların evinde iki gün misafir kaldılar.

Bager, gidip onlara Filistin örgütleri adına kimlikler hazırladı, iki gün sonra gelip onları alıp Qamışlo kentine götürdü. Orada bir evde Agit ile buluştular. Kucaklaşıp selamlaştılar. Yol geçiş hikâyelerini, yaşadıkları maceraları birbirlerine anlatıp kahkahalarla güldüler. Davut, bir köşede sinmiş, onları dinliyor çit çıkarmıyordu.

Derken, Sait çıka geldi. Çürusk, Agit ile vedalaştı. Sait, onları Qamışlo kentinde trene bindirdi, Halep üzeri Şam'a, vardılar. Orada önlerine düşüp Filistin Mahallesindeki bir eve götürüp yerleştirdi. Yol hazırlıklarını tamamladıktan sonra bu

defa Lübnan-Beyrut'a geçirdi. Beyrut'ta gittikleri evde Apo onları karşıladı. Bir gün boyunca evde kaldılar. Apo, tümüyle tek tek konuşup geldikleri yer hakkında bilgi ve raporlar aldı. Onlarla saatlerce konuşup tartıştı.

Evde iki gün dinlendikten sonra Apo'nun talimatı üzerine, Sait onları alıp Beyrut'un kenar mahallesindeki bir gerilla kampına götürdü. Kamp Nayıf Havatme'nin başkanlık ettiği Demokratik Cephe'ye aitti. Bir grup militan daha önce orada askeri eğitim görmüştü.

Kaldıkları kamp ve eğitim Filistinlilerle ortaktı. On kişilik bir küçük birlikti. Çirusk, grup sorumlusu olarak belirlendi. Kampta onlarla Filistinliler arasında Arapça bilen, Mardinli bir militan tercümanlık yapıyordu.

Askeri eğitim dışında teorik eğitim ve tartışma yapıyorlardı. Bu çalışmayı da Çirusk örgütüyor ve yapıyordu. Eğitim devresi bitince, Çirusk ile konuştu. Kamplardaki tüm eğitim çalışmalarını denetleyen komiteye dâhil oldu.

Agir Lübnan temsilcisiydi. Orada siyasi görüşmeleri yürütüyor, diplomatik ilişkileri geliştiriyordu.

Beyrut'ta iki evleri vardı. Birinde eğitim komitesi kalıyordu. Komite Davut, Çirusk'tan oluşuyor, Agir bu komitenin başında yer alıyor, onlarla çoğu zaman aynı evde kalıyordu.

Çirusk, kamplara gidiyor siyasi ideolojik dersler veriyor, eğitimleri denetliyor, toplantılar yapıyordu.

Apo, Hüseyin Hoca'yı konferans için çağırmıştı. Konferansa kadar bazı görevler vermiş, askeri kamplarda militanların eğitimleriyle ilgileniyordu.

Sinanê Sor ile yanındaki grup sınırı geçtikten sonra, Sait onları da alıp Şam'da Agir'n yanına götürdü. Hüseyin, gelen grubu Hewlê kampına götürmek için arabaya bindirip yola çıktı.

“Arkadaşlar, Halk Cephesi ilk kez bu kampı bize açıyor. Yeni bir kampa gideceğiz. Her arkadaş Filistinli savaşçılar içinde Partimizi gerçek anlamda temsil etmelidir. Yaşamıyla disipliniyle, eğitime katılımıyla yoldaşlık ilişkileriyle militan özellikler sergilemelidir. Filistinli savaşçılar arasında parti çizgisini siz temsil etmeli, herkese örnek olmalısınız,” dedi.

Filistin gerillası ulaşılmaz mitolojik bir efsane gibi kafasına yerleşmişti. Yıllardan beri basında izliyor, onlara büyük bir sempati duyuyor, yenilmez savaşçı bir güç olarak görüyordu.

“Hüseyin arkadaş, onlar senelerin militan gerillalarıdır. Üstelik ev sahibi onlardır. Devrimci disiplin, fedakârlık, devrimci yaşam, militanlık hep onlardadır. Biz bu acemiliğimizle onlara nasıl örnek olacağız,” dedi Sinan.

“Sinan arkadaş öyle düşünme, onların savaş tecrübesi var, ama büyük çıkmazları da var. Çoğu paralı asker mantığıyla günün ediyor. Öz disiplin ve gönüllülük çok zayıftır. İdeolojik donanımları yoktur. Arkadaşlarımız her alanda örnek olmalıdırlar,” dedi Hüseyin.

“Onlar, yıllardan beri İsrail'e karşı savaşıyorlar, uçak kaçırıp dünyayı ayağa kaldıran eylemler yapıyorlar,” dedi bir başka militan.

“Her şeyden önce partiye ve kendinize güvenmelisiniz. Doğru Filistin halkı yıllardan beri savaşıyor, fedakârlık yapıyor, ama savaşçıların öz disiplin ve devrimci yaşam açısında ciddi

açmazları var. İdeolojik, politik ve teorik olarak sizden daha ileri değiller.”

“Peki, bu savaşı nasıl yürütüyorlar,” dedi bir diğer militan.

“Onların ideolojik ve politik olarak donanımlı, tecrübeli öncü kadroları vardır. Onlar bu savaşı yürütüyorlar, ama birlikte kalacağınız savaşçıları sizden daha donanımlı değillerdir. Oraya gideceksiniz, onları görünce hayal kırıklığına uğramayasınız diye bunları belirtiyorum,” dedi Hüseyin.

“Bu kadar yıldır savaşıyorlar, neden bu durumdadırlar,” dedi öteki militan.

“Belirttiğim ideolojik donanım konusunda bizim gibi olmayabilirler, fakat onları asla basite almayın. Bu da büyük bir yanılgı olur. Onlar Ortadoğu gibi bir coğrafyada, yıllardan beri, bu kadar gücün içinde Filistin halkının haklı kurtuluş davasını saygınca temsil ediyor ve yürütüyorlar. Emperyalizme karşı verilen savaşta, on binlerce savaşçının yer aldığı savaş cephesini ustalıkla örgütleyip yürütüyorlar. Günümüzde dünya devrim hareketin en sıcak alanını temsil ediyorlar. Pratikte, dünya devrimci karargâhı ve sosyalist enternasyonal merkez rolünü oynuyorlar. Dünyadaki birçok devrimci örgüt burada nefes alıp alıyor. Birçok örgüt için eğitim ve umut merkezi görevini görüyor. Bütün dünya devrimcilerine ev sahipliği yapıyor. Bize de yapıyor. Buna çok ciddi yaklaşmalıyız ve dersler çıkarmalıyız. Siz pratikte bu ikili karakteri ve gerçekliği görerek yaklaşmalısınız,” dedi Hüseyin.

Derken araba Hewlê kampına ulaştı. Hüseyin gidip Filistinli kamp yetkilisiyle konuşarak arkadaşlarını eğitim içim kampa yerleştirdi.

IV

*Özgürlük için girilen yol
zor, ama onurludur; onurunu hiç
kimseye çiğnetmesen, varmak
istediğin menzile erişirsin...*

Güneş batmış, karanlıklar şehrin üstüne inmişti. Ansızın keskin bir gök gürültüsü ve şimşek yalımlarının ardında, yağmur damlaları ayırım yapmadan tüm nesnelerin üstüne düşmeye başladı. Yüreği güz sarısıyla doldu. Saçları ıslandı. Yürürken her şeyiyle yağmuru hissediyor, toprak kokusunu içine çekiyordu. O an yağmur altında oynadığı çocukluk günleri gelip düşlerine takıldı. Ninesinin; “kızım, yağmur olmazsa bu güzel çiçekler de büyümmez,” diyen sesini duyar gibi oldu. Boğazı düğümlendi, gözleri ıslandı, bir boşluk gelip içine yerleşti. “Ne zaman yağmur yağsa hep çocukluğum aklıma geliyor, böyle ağlamaklı oluyorum,” diye düşündü.

Kaleden yokuş yukarı çıktı, Çıksorut Mahallesinden gelen ana yolu geçip çarşıya doğru indi. Daha fazla ıslanmamak için, orada Büyük Pasajda tanıdığı bir dükkâna girdi. Adam ayağa kalktı;

“Kızım, hoş geldin, burada ne geziyorsun, gel otur hele,” dedi ilgiyle.

“Amca, biraz ihtiyaçlarım vardı, onun için geldim, bu genç de akrabamdır,” dedi.

Adam iki çay getirip önüne indirirken; “iç kızım ıslanmışsın, için ıınsın biraz,” dedi.

Bazı ihtiyaçların karşılamak için bir günden beri yanındaki gençle birlikte Antep’eydi. Dükkândan ay içerken, ocuk yaştaki bir başka genç içeri girdi;

“Adar abla, arkadaşlar; ‘hemen gelsin,’ diyorlar,” dedi.

Adar, bir yanındaki gence, bir de dükkân sahibine baktı. “Amca, bize müsaade gitmemiz gerekiyor,” dedi.

“Kızım, bari çayını i öyle git,” dedi adam.

Derken, dükkândan çıkıp yağmur altında Belediye Binasına doğru yürüdüler. PTT’ye giden yol üstünde sarı damalı bir taksi durdurup; “köyde bir hastamız var, çok acildir, hasta ziyaretine gideceğiz, onun için akşam yola çıkacağız,” dedi. şoför denilenlere pek inanmadı, ama parasını almak için, “tamam,” dedi. Köye ulaşmadan şoför; “yol çok bozuk, daha fazla gidemem,” diye directti. Derken daha fazla para verip yola devam ettiler. Çamurlu yollarda, tek evlik bir mezraya varınca, ev sahibi;

“Grup biraz önce çıkıp gitti, nereye gittiğini bilmiyoruz, geç kaldınız,” dedi.

Adar, büyük bir hayal kırıklığına uğradı. Ne yapacağını, nasıl davranacağını düşünürken, bir dalgalanma oldu. Bir genç ortaya çıkıp;

“Abla, ben sizi onlara ulaştırırım,” dedi kendinden emin bir sesle.

“Gittikleri yeri ve yolu biliyor musun,” dedi Adar.

“Biliyorum,” dedi genç.

Derken genç, gece karanlığında önlerine düştü, hızlı adımlarla patika bir yola düştüler. Koşar adımlarla durmadan, dinlenmeden saatlerce yürüdüler. Gece yarısına Suruç

yakınlarında gruba ulaştılar. Kurye, onları Suruç'ta bir köye götürdü. Köyde Cesur, onları karşıladı. Tümüyle tek tek tokalaşıp merhabalaştı, hal hatır sordu.

Semir de grupta yer alıyordu. Cesur ile Pola, onları alıp Kemerli mezrasına götürdü. Mezrada geçerken köyün yaman iri çoban köpekleri saldırıya geçtiler. Bir militan dönüp birkaç taş attı, köpekler daha da azmaya başladılar.

“Köpeklerle taş atma,” diye uyardı Cesur.

Derken ev sahibi dışarı çıktı, köpekleri susturdu, onları eve aldı. Kaldıkları evde aynı gece evin gelini doğum yaptı, bir kızı oldu. Ev sahibi Adar'a;

“Kızım, bu grubun içinde tek kadın sensin. Bu gece gelinimizin bir kızı oldu, adını sen koy,” dedi.

Adar, beklemediği bu istek karşısında önce şaşkın şaşkın adama baktı. Sonra biraz toparlandı, ev sahibine bakıp;

“Amca hayırlı olsun, Allah analı babalı büyütsün,” dedi. Sonra; “isim için biraz düşüneyim,” diye ekledi.

O ara gruptan sesler yükseldi. Her biri bir isim söyledi.

“Bebeğin adını, kızım Adar koyacak,” diyerek ev sahibi söylenen isimlere itiraz etti.

“Amca adı; ‘Kürdistan,’ olsun,” dedi Adar.

“Hayır, çok radikal bir isim,” diye itiraz etti Semir.

“Kürdistan güzel bir isim,” dedi bir militan.

“Çok radikal, o zaman adı; ‘Gülistan,’ olsun,” dedi bir diğeri.

“Kızım Adar'ın dediği isim olacak. Nüfus memuru kimliğe kaydetmezse bile biz onu evde; ‘Kürdistan,’ diye çağırırız, nüfusa da; ‘Gülistan’ diye kayıt ederiz,” dedi ev sahibi.

“Amca sen tam orta yolu buldun,” deyince Cesur herkes gülmeye başladı.

O gün orada dinlendiler. Diğer gece Cesur öncülüğünde yola düştüler ve yeniden yürümeye başladılar.

Adar, yürürken geçmişe dalıp gitti. Hareketle ilk tanışması gelip kafasına takıldı. Gece karanlığında yürürken dş ve düşüncesi gemişteydi.

Antep’te lisede okuyordu. Bir okul tatilinde Antep garajında bir minibüse bindi, Pazarcık ilçesine vardı. Orada da “köy postası,” dedikleri bir kamyonu binip köyüne gitti. st açık araba, büyük bir toz bulutu arkasında bırakarak, gürültüyle köy meydanında durdu. Toz, kir içindeki bir grup ocuk arabanın etrafına doluştu, meraklı gözlerle süzdüler. Adar, çantasını alıp arabadan indi. Bir ocuk yanaşıp;

“Adar abla ben alayım,” deyip elindeki çantayı aldı. Köy postası, arkasında kara dumanlar bırakıp motor homurtusuyla yoluna devam etti.

Adar, kardeşiyle konuşa konuşa eve giderken, duvara yapıştırılmış bir afiş gözlerine ilişti. Bir an durup dikkatlice baktı. Duvarda siyah beyaz bir afiş duruyordu. Afişte; düz saçları ne ve hafif sağa doğru taranmış, ince bıyıkları aşağıya sarkık, kartal burunlu, etkileyici bir gencin resmi duruyordu. Gözleri göğün mavisine takılmış gibi sonsuzluğa bakıyordu. Bakışları yle saf, öyle içten, öyle masum ki insanı derinden etkiliyordu. Afişin altında; ‘Haki Karer lmszdr,’ diye yazıyordu.”

Yan duvara baktı, kırmızı boya ve büyük harflerle; “şehitler ölümsüzdür,” diye yazılmıştı “Bu Haki de kim ola

acaba,” diye kendi kendine düşündü. Duvar taşlarının üzerine küçük pullamalar vardı. Kerpiç yapılı evlerin arasında yürüyüp eve vardı.

Köydeki arkadaşları gelip etrafına toplandılar. Konuşup sohbet ettiler. Gelenler kendi aralarında “Kürdistan Devrimcileri, talebeler,” diye bir gruptan çok gizli, gizemli bir şekilde söz ediyorlardı. O da çok kısa sürede bu büyülu atmosferin etkisine girdi.

Ertesi gün, Bir genç militanın köyde yürüttüğü çalışmalara dinleyici olarak katıldı, yeni bir düşünceyle tanıştı...

Cesur'un; “arkadaşlar sessiz olun ses çıkarmayın, bir köyün yakınında geçeceğiz,” demesiyle rüyadan uyanır gibi düşlerinde uyandı. Önünde karanlıkta yürüyen militana baktı. Her taraf kapkaranlıktı. Karanlıkta tek sıra halinde sessizce köyün yakınında geçip giderken, köpekler havlamaya, kazlar tıslamaya başladı.

Cuntanın bütün baskı ve zulmüne rağmen, halk onlara destek sunuyor, yardım ediyordu. Gittikleri her yerde halk kapılarını onlara açıyordu. O gece, o sınıra doğru, o düşlerle birlikte durmadan yürüdüler. Buz ayaz havaya aldırmadan yine yürüdüler. Yürümekten ayakları şişmiş, yorulmuş, yürüyecek gücü kalmamıştı. Bir an önce bu yürüyüşün bitmesini istiyordu. Yaşamında ilk defa bu kadar uzun yol yürüyordu. Sonra sınıra yakınlaştılar. Gece karanlığında sınırdaki Kazıkan köyünde bir eve gittiler. Onlar evde kalırken, Cesur ile Pola dışarı çıkıp sınırı gözetleyip keşif yaptılar.

Gecenin derin kara örtüsü altında Cesur; “arkadaşlar haydi gidiyoruz,” dedi. Grup hareketlendi. Tek tek evden çıkıp

karanlıkta evin önünde kümelandılar. Sonra tek sıra halinde Cesur'un arkasında yürüyüp sınıra ulaştılar. Pola ile Cesur tel örgüyü kaldırırken, tek tek içinde geçtiler. Pola, en önde mayın tarlasında koşarken, onlar da onun ayak izlerine basıp takip ettiler. Cesur elinde silah, onları savunmak için en arkada geliyordu. Mayın tarlasında koşarken, Adar yeniden geçmişe dalıp gitti.

“Liseyi bitirmiş, Ankara’da ODTÜ’de okuyordu. Kürdistan Devrimcileri grubuyla daha yakında tanışmış ilişkilenemişti. Üniversiteli genç kadınlar olarak bir okuma grubu oluşturmuş, “Sosyalizmin Alfabetesi,” adlı kitabı okuyor üzerinde tartışıyorlardı.

Okudukça öğrenci eylemlerine, forumlara ve tartışmalara katılıyor, daha da aktifleşiyor, gizli hareket ediyorlardı. Gizlilik hoşuna gidiyor, ona çekici geliyordu. Diğer üniversitelerdeki gençlerle bir araya geliyor, çalışmalarını birleştirip daha da genişletiyorlardı.

Derken okul sınırlarını aşarak Tuzluca’ya gidiyor, gelen bildiri ve afişleri semtlere taşıyor, mahallelerde propaganda yapıyor, örgütlenme çalışmalarına katılıyordu. Hilvan, Siverek mücadelesi sürüyor, onu etkiliyordu. Derken Fatma’nın kız kardeşiyle tanışıyorlardı...

Birden bire ayağı bir toprak keseğe takıldı, yüzükoyun yere düştü. Arkasında gelen militan; “Adar arkadaş koş, en tehlikeli alandayız,” diyerek elinde tutup kaldırdı. Yeniden karanlıkta koşmaya başladı. Koşarken dizi kanıyor ağrıyordu. Derken sınırı geçip uzaklaştılar. Nefes nefesiydi. En önde koşan Pola yavaşladı, o an Semir, bir taş öbeğin arkasında oturup;

“Bir tek adım atacak gücüm kalmadı,” dedi.

“Semir arkadaş az kaldı aha şu köye kadar gideceğiz,” dedi Pola.

“Ben dinlenmeden, bir tek adım atmam,” dedi.

Diğerleri de ona bakıp taşların üzerine oturdular. Adar elini acıyan dizine attı. Pantolonu yırtılmış, dizi kanamıştı. Tam o esnada Cesur, arkada onlara yetişti.

“Arkadaşlar, burada neden durdunuz, burası tehlikeli hemen köye gidelim,” dedi kesin bir sesle.

Cesur, işaret verince, Pola yürüdü, grup hareketlendi.

“Yürüyecek gücüm yok,” diye belirtti Semir.

“Bak köy hemen şurada ışıkları gözüküyor, burası tehlikeli kalamayız,” diyerek Cesur, ona duyduğu tepkiyle yürümeye başladı. Tek başına kalan Semir, istemeye istemeye ayağa kalkıp karanlıkta arkalarında yürüdü. Sınırın öte yakasındaki diğer Kazıkan köyüne vardılar. Orada evlere dağılıp gecelediler. Sabah kalkıp, arabayla Kobanê merkezine geçip Aluşların evine gittiler. On gün boyunca Aluşların evinde kaldılar. Kaldıkları evde kitap okuyor tartışıyorlardı. Sait gelip fotoğraflarını çekti, götürüp her birine bir kimlik hazırlayıp getirdi. Kimlikler gelince gece Kobanê’den çıkıp bir köye geçtiler. İki gruba ayrıldılar, her bir grup bir eve yerleşti.

Cesur, bir otobüs ayarladı. Grup otobüse binip Halep üzerinde, sabah saat; 05.00’de Şam’a ulaştı. Orada Demokratik Halk Cephesi’nin bir bürosuna gittiler.

Büroda kimse yoktu. Birkaç kirli, kırık dökük tahta sandalye, bir çalışma masası, bir çöp kutusu vardı. Bazıları

sandalyelere oturdu, geri kalanlar da yere çömeldi. Tümü yorgundu. İlk gün ışınlarıyla Sait yine çıka geldi.

“Adar arkadaş haydi gidiyoruz,” dedi.

Adar, beklenmeye bu teklif karşısında sağına, soluna baktı. Herkes olduğu yerde uyukluyordu. Hiçbir şey demeden gruptan ayrılarak, Sait’in peşine takıldı.

Konuşmadan ikisi birlikte sokaklar arasında yürüdüler. Sait, Nebicebel Mahallesi’nde, bir apartmanın 4. katındaki dairenin önünde durup kapıyı çaldı. Biraz bekledi içerde biri gülerek kapıyı açtı.

“Hoş geldiniz,” dedi.

“Hoş bulduk,” dedi Adar, zor duyulur mırıltılı bir sesle.

Adar, içeri girerken; “bu da kim? Sanki bir yerlerde görmüşüm, siması çok aşına, ama nerede görmüşüm acaba,” diye düşündü. Hafızasını zorladı, geçmişe gitti, bir türlü karşısındakini nerde gördüğünü çıkaramadı. Kapıdan büyük bir salona geçti. İçerde bir mutfak, üç ayrı oda vardı. Salonda büyük bir yemek masası ve sandalyeler duruyordu. Kapıyı açan adam onu oturma salonuna aldı, orada kahvaltı hazırlanmıştı. Birlikte kahvaltıya oturdular. Kahvaltıya otururken, daha dikkatlice karşısındakine baktı, yine kim olduğunu çıkaramadı.

Ankara’daki çalışmalara ilişkin peş peşe sorular sordu. Sordukça soruları daha da derinleştirdi. Adar, sorulara kesik kısa yanıtlar veriyordu. Ülkede kalan militanları tek tek sordu.

Sonra Maraş’a ilişkin Ermeni katliamında, alevi katliamından söz etti, tüm olayları tek tek açtı.

Adar, üniversite havasıyla rahattı. “Bu arkadaş ne kadar derin bir bilgiye sahip, ne kadar bilgili,” diye düşünüyor, ona

hayran hayran bakıyordu. Onlar konuşurken, bir ara kapı aralandı. Bir kadın başı göründü. Ardında bir kadın başı daha göründü. Kapıda bakan kadın;

“Ali arkadaş, biz çarşıya çıkıyoruz,” dedi izin isteyerek. Adar dönüp kapıda kadınlara baktı. “Bu kadınlar gelip izin alıyorsa, bu Apo olmalı,” diye düşündü.

Afalladı, şaşkın şaşkın bir daha karşısındakini baktı. Birden bire Aydınlık ve Hürriyet gazetesinin manşetinde çıkan resmi hatırladı. “Evet, bu o resimdeki Apo,” diye düşündü. Heyecanlandı, nasıl davranacağını, ne söyleyeceğini şaşırdı. Heyecandan sanki dil tutulmuş, bir taş yontuya dönüşmüştü. Hep görmeyi merak ve hayal ettiği Apo, karşısında duruyordu. Bu şekilde bir karşılaşma beklemiyordu.

Sohbetten sonra Apo odasına çekildi. Adar yol yorgunluğuyla oturduğu yerde uyukladı ve geçmişe dalıp gitti...

Ankara’daki günleri düşündü... Bir grupla birlikte “Kürdistan Devriminin Yolu,” üzerinde eğitim çalışması yapıyorlardı. Kitabın, örgütlenme hedefiyle ilgili olan giriş bölümü sıkı sıkı bantlanmış ve gizli tutuluyordu. “Acaba orada ne yazılıdır,” diye en çok onu merak ediyordu. Bütün Ankara’da bir tek kitap vardı. Her okuyan, o gizli giriş bölümünü merak ediyor, hiç kimse açıp bakmıyordu. O gün eğitim çalışması bitince kitabı alıp yataktan havalandırma boşluğunda sakladı. Sabaha yüzlerce polis ODTÜ’ye baskın yaptı ve aramada o tek olan kitap da ele geçti.

Gelişmelerde etkilendi profesyonel katılma istemi geliştirdi. Hilvan, Siverek mücadelesine katılmak, militan olmak istiyordu.

Derken biri yanına geldi;

“Adar arkadaş, Orta Doğu’da İngilizce bilen bir arkadaşla ihtiyaç var, gider misin,” dedi.

“Hilvan, Siverecek mücadelesine katılmak istiyorum, ama ihtiyaç varsa oraya da giderim,” dedi hiç düşünmeden.

Okulu bırakıp mahallelerde halk arasında profesyonel çalışmaya başladı. Tuzluca'yı semtinde bir evde kalıyordu. Evin bir kızı cezaevindeydi, diğeri taraftardı. Onunla birlikte kalıyor, mahallede çalışmalar yürütüyordu. Evde bir sürü sol içerikli kitaplar vardı.

Sabah uyandı, garip durumla karşılaştı. Tüm mahalle askerler tarafında ablukaya alınmış, kaldığı aile kitapları saklama telaşına düşmüştü. Kızın babası içeri girip;

“Kızım darbe oldu sen hala bu kitaplarla mı uğraşıyorsun,” deyip bir tokat attı.

Adar, bu tokattan çok etkilendi ve tokattın kendisine atıldığı hissine kapıldı. O tokattan korku, heyecan, panik ve dehşet duygusu vardı. Çaresizlik, belirsizlik vardı. Hiçbir şey demeden eşyalarını topladı, çantasını alıp dışarı çıktı. Ankara’da kira ile tutulan örgüt evine gitti. Çok dikkatli davranıyorlardı. Sabah işe gider gibi evden çıkıyor, okula gidiyor, çalışma yapıyor, akşam eve dönüyordu.

Derken bir kurye geldi. Onu alıp Antep’e götürdü. İki ay boyunca da oralarda gizlendi. Sonra yine bir kurye geldi.

“Adar arkadaş tamamdır haydi gidiyoruz,” dedi.

“Nereye gideceğim bilmiyorum ki,” dedi Adar.

“Filistin sahasına,” dedi.

“Filistin mi?”

“Evet, Filistin’e gideceksin,” dedi

ODTÜ’de okurken Filistinli öğrenciler ile tanışmış, mücadelelerinde etkilenmişti. Okulda bir Filistinli kızın boynunda hep, Filistin simgesi, siyah beyaz damalı bir kefiye vardı. Ona bakıyor, özeniyor, “bir gün mutlaka ben de bunu takacağım,” diye düşünüyordu. Filistin gerillalarına karşı bir sempatisi vardı. Bu onu heyecanlandırıyordu.

Arabian ilçesine geçti. Yoğun operasyonlar vardı. Köy ve mezralarda kalarak saklanıyordu. Bir öğretmeninin evindeyken köy basıldı. Evler tek tek aranıyordu. Kendini korumak için üzerinde bir tabanca vardı. Aileden yerel kıyafetler aldı giyindi. Bir köylü kadının kılığına girdi. Öğretmenin eşi hamileydi cesurca tabancayı alıp kendi bedeninde sakladı.

Bir rütbeli, elinde liste aranan isimleri okuyordu. Tüm köylüleri meydana toplamış, tek tek sorguluyordu. O an öğretmen köy meydanına gitti. Subay ile diyaloga geçti. Evinin aranmasını engelledi ve yakalanmaktan kurtuldu. Operasyondan sonra köyü bırakıp gitti...

“Adar arkadaş uyuyor musun,” diyen sesle gözlerini açtı. Bedeni terlemiş, korku içineydi. “Ben neredeyim,” diye mırıldandı kendi kendine. Etrafına baktı, karşısında iki militan kadın duruyordu.

“Her halde çok yorgunsun,” dedi biri.

“Evet, biraz yorgunum,” dedi Adar.

Ertesi gün, Apo gelen grubun tümünü çağırdı, onlarla konuştu, sohbet etti, geldikleri yere ilişkin raporlar aldı. Semir’i Çirusk, Davut ile Agir’in oluşturduğu eğitim komitesine dâhil edip görevlendirdi.

V

“Fırtınanın şiddeti ne olursa olsun martı sevdiği denizden asla vazgeçmez.” Albert Camus

Günlerden pazardı. Soğuk kış günleri geride kalmış, bahar gelmiş, durmadan yağmurlar yağıyordu. Güneş çoktan batmış, gökyüzünde, ay ilk dördün dönemi evresindeydi. Bir köyde kalıyorlardı. Rüstem elindeki radyoyu açar açmaz, spiker;

“Ankara’da yedi kişiyi öldüren, iki sol örgütün kırk sekiz militanı yakalandı,” diyerek haberlere başladı. Ardında;

“Üç eski milletvekilinin da aralarında olduğu dört yüzü kırk yedi sanıklı; ‘Apocular Davası’ yarın Diyarbakır’da başlıyor,” dedi.

“Rüstem arkadaş, şu radyoyu kapat, toplantı yapacağız, zaten aynı tornadan çıkmış, hep tek tip haberlerdir. Tüm amaçları, yalanlarla bizi karalamaktır,” dedi sorumlu.

Apar topar toplantı düzenine geçtiler. Sorumlu kısa bir siyasi değerlendirme yapıp, örgüt ile ilgili gelişmeleri aktardıktan sonra;

“Arkadaşlar, kurye gelmiş, sizi daha güvenli ve kendinizi koruyabileceğiniz bir alana götürecektir. Hazırlanın biraz sonra yola çıkıyorsunuz,” dedi.

Kuryenin öncülüğünde evden çıkıp, gece karanlığında Bagok Dağı’na doğru harekete geçtiler. Gece yarısına doğru zirvede ormanlık alandaki bir mağaraya vardılar. Onlar mağaraya girince bir uğultu yükseldi. Gerilerde bir gaz lambası yanıyordu. Tümü ayağa kalktı, onlarla merhabalaştılar. Her biri bir bölgede gelip orada buluşmuşlardı. Sayıları kırkı aşılıyordu.

On güne kadar, o mağarada dışarı çıkmadan beklediler. Bir tek kuryeler gidip dağ eteğindeki köylerden yiyecek temin edip getiriyorlardı.

Kuryelerden sorumlu militan silahını aldı, yirmi kişilik bir grubu seçti, onlarla toplantı yaptı. Yol boyunca neler dikkat etmesi gerektiğini onlara anlattı. Sonra;

“Gececeğimiz yerde iki karakol var, karakollar arasındaki mesafe seksen metrededir. Biz bu iki karakolun tam ortasında geçeceğiz. Ayrıca yakınlarda üçüncü bir karakol daha var. En ufak bir ses ve hatta hepimizin imhasına yol açabilir,” diye uyardı.

Ay ışığı ve gökteki sayısız parlak yıldız gündüz gibi her tarafı aydınlatıyordu. Rüstem, uzakta durup asker mevzilerine baktı. Her mevzide iki asker ayakta durmuş, etrafı gözetliyor ve yüksek sesle bir birleriyle konuşuyorlardı.

Onlar, taşlar arasına uzanmış, kıpırdamadan, öksürmeden, çıt çıkarmadan bekliyordu. Rüstem elinde silahı, gizlendiği taşın arkasında gözlerini kırpmadan askerlere bakıyordu. O an, o taşın arkasında askerler dışında hiçbir şey düşünmüyordu. Ne kadar zaman geçti, kendisi de bilmiyordu.

Sonra ay batı ufkunda yitip gitti, askerlerin sohbet sesleri kesildi ve birer ikişer mevzilerine çekildi, çok geçmeden uyuklamaya başladılar. Tam o anda sınıra yanaştılar. Bir militan dikenli telin öte tarafına geçti, Rüstem, diğer tarafta kaldı. Her biri bulunduğu taraftan dikenli telleri kaldırdı. Diğerleri arada hızla geçip gittiler. En sonunda Rüstem ile yanında kalan militan kaldı. Tam o anda bir asker durumu fark edince, yüksek sesle;

“Vay eşek oğlu eşekler, nasıl da geçiyorlar,” diye bağırdı. Ardında gece karanlığında rastgele taramaya başladı. O tarayınca diğer askerler de taradı. Yüzlerce mermi havada vızıldamaya başladı.

En geride kalan bir militan elindeki G-1 silahıyla rastgele karşı mevzileri tararken gruptakiler depara kalkmış, gibi nefes nefese koşup hızla kaçıp sınırın öte tarafına geçtiler.

Rüstem, silahlar patlarken en son kendisi geçmeye çalışırken, dikenli teller elbisesine yapışıp kaldı. Kendisini sağa sola çekti, uğraştı, sonunda elbiseleri yırtılarak dikenli tellerden kurtuldu. Kafeste kurtulan tutsak bir kaplan gibi hızla koşmaya başladı.

Jandarmalar bulundukları mevziide rastgele tarıyorlardı. Rüstem zikzaklar çizerek koşuyor, bir yandan rastgele karşıya mermiler sıkıyor gelen mermilerden kurtulmaya çalışıyordu. Nereye gitse mermiler hep gelip yanı başına düşüyordu. Hemen arkasında koşup gelen bir militan;

“Rüstem arkadaş, senin fenerin yanıyor, çabuk at, seni vuracaklar,” diye bağırdı.

Rüstem, yanan feneri çıkarıp uzağa fırlatıp koşmaya devam etti. Bütün mermiler fenerin düştüğü yere gitmeye başladı. Hem çatışıyor, hem sınıra doğru ilerliyorlardı.

Yirmi dakika boyunca mayınlı tarla içinde çatışmış, iyice gerilmişti. Sınırı geçip biraz uzaklaşınca, kurumuş bir dere yatağında oturdular. Sağ da solda yere oturup bekleyen militanlar yanlarına geldiler. Rüstem, toplananları saydı.

“On kişi buradayız diğer arkadaşlar nerede,” dedi Rüstem.

“On arkadaş yok,” dedi biri.

Biraz daha sınırdan uzaklaştıktan sonra bağırıp çağırdılar. Hiç kimse yanıt vermedi.

“On arkadaş, kayıp, acaba onlara ne oldu,” dedi Rüstem kaygıyla.

Elbiseleri yırtılmış, dikenli telle bedenini parçalamış, kan içinde kalmıştı. Elbiseleri terden sırlıslıkla olmuş bedenine yapışmış, yorgunluktan adım atacak takatti kalmamıştı. Kendini rastgele bir taşın arkasına bıraktı, sırt üstü uzandı. Derin derin nefes alıp verdi. Diğerleri de ona bakıp oturdular. Biraz oturup dinlendiler, birer sigara yaktılar. Sonra tekrar ayağa kalkıp sağa sola bakıp seslendi, bağırıp çağırdı. Hiçbir iz, hiçbir işaret yoktu. Oturup bütün olasılıkları tartışıp yorumladılar ve en kötü ihtimalleri konuştular.

Derken doğu ufku sararmaya başladı. Artık hiç bilmedikleri, görmedikleri başka bir devletin sınırları içindeydiler. Ne yapacaklarını düşündüler ve sonra tedirgin adımlarla yürümeye başladılar. Rüstem, kayıp arkadaşlarını düşündükçe, bilinmezlik ve belirsizlik kurt gibi beynini kemiriyordu. Dere boyunca yürüyerek, sınırdan iyice uzaklaştılar.

Derken karşı tepenin sırtlarında bir ses geldi. Tümü ani bir refleksle yere oturup pür dikkat dinledi. Sonra elinde silah, şafağın alaca karanlığında bir silüet görüldü. Tepedeki silüet bağırıp çağırıyor, bir şeyler arıyor gibiydi. Tümü dere yatağında oturmuş, çıt çıkarmadan onu izliyordu.

Sonra tepedeki karartı, havaya üç izli mermi sıktı. Rüstem ayağa kalkıp ona seslendi. Sesi duydu ve hızla onlara doğru dereye indi. Çocuk yaşta denilecek bir genç onlara yaklaşıp;

“Siz kimsiniz, ne zaman geçtiniz, kaç kişisiniz,” diye sordu.

“Ne yapacaksın kaç kişi olduğumuzu, sen kimsin ne arıyorsun,” dedi Rüstem.

“Bu gece sınırdan geçerken, çatışmaya giren yirmi kişilik gruptan mısınız?”

“Evet,” dedi Rüstem.

“Arkadaşlarınızdan on kişi bizim köydedir, sizi arıyorlar,” dedi genç.

Gencin peşine verip köye gittiler, arkadaşlarıyla buluşup kucaklaştılar, gülüp sevindiler.

Rüstem’in her tarafları çamur ve toprak içindeydi. Elbiseleri yırtılmış, eli, yüzü kan içindeydi. Ev sahibi su getirdi, elini yüzünü yıkadı. O gün orada kaldılar. Akşama doğru Bager’in gönderdiği iki kamyonet geldi, onları alıp yola çıktılar. Yolda bir güvenlik noktasında Suriye askerleri onları durdurdu. Rehber;

“Bunlar, Kürt partisindendirler, Filistin’e gidecekler,” dedi.

“Yolunuz açık olsun,” dedi görevli Arapça.

Yollarına devam ettiler ve derken Qamışlo kentine vardılar. Orada onları iki militan karşıladı. İkişer üçer halkın evlerine dağıttılar. Rüstem, günlerden beri tıraş olmamış; saç, sakalları birbirine karışmış, kir pas içindeydi. Gittiği evde elbiselerini yıkadılar. Banyo ve tıraş oldu. O gece derin bir uykuya daldı.

İki gün sonra biri onu alıp bir başka eve götürdü. İki militan daha oradaydı. Bager onları görmeye geldi, onlara

Filistin gerillaları adına bir haftalık izin kâğıdı yapıp, kimlik yerine geçen belge verdi. Sait'i yanlarına verip yirmi kişilik grubu trene bindirip gönderdi.

Trenle Halep şehrine varıp indiler. Acıkmışlardı. Orada bir lokantaya gittiler. Sait gidip yemek fiyatlarını sorup öğrenince; “Burada fiyatlar çok yüksek, haydi başka yere gidelim,” dedi.

“Sait arkadaş, mide dolunca düşünce ölür, biz Kürdistan Devrimcileri, yaşamak için yemeliyiz, ama yemek için yaşamamalıyız, şimdi açız karnımızı doyuralım, ama unutmayalım ki hiç bir yiyecek, açlık kadar lezzetli değildir,” dedi gülerek.

Derken gidip üçüncü sınıf bir lokanta yemek yedikten sonra Apo'nun yanına gitmek için yola çıktılar.

VI

*“Bir kez tohum ekersen, bir kez ürün alırsın,
Bir kez ağaç dikersen, on kez ürün alırsın,
Yüz kez olur bu ürün, eğitirsen toplumu.”*

Kuan Tzu

Kamp; büyük bir meyve bahçesinin içinde gizlenmişti. Etrafı tepeler ve vadilerle çevriliydi. Her taraf ağaçlarla kaplı yemyeşildi. Kampın yanında buz gibi bir dere akıyordu.

Abuzêr, grupla birlikte kampa gidince, genç bir Filistin savaşçı gelip onları karşıladı. Grupta çat pat Arapça bilen biri tercümanlık yapmaya başladı. Arap savaşçı;

“Kampa hoş geldiniz. Burada komutanınız ben olacağım. Askeri eğitimi de ben vereceğim. İşe sporla başlayacağız. Sabah; 06.00’de geldiğimde herkes hazır olacak. Spordan sonra silahların eğitimi gelecek,” deyip gitti.

Arap savaşçı, gittikten sonra Abuzêr, grupla kısa bir toplandı yaptı. Kendi aralarında konuşup tartıştılar. Disiplinin oturması için sabah saat; 05.30'da hazır olma kararı aldılar.

El Saika; Filistin kampı olarak biliniyordu, ama yönetimi Suriye rejiminin elindeydi. Kampın genel sorumlu kişi despot biriydi. Filistin askerlerini sıraya koyup tokat atıyor, dayak ile disiplini sağlıyordu. Grubun içinde bir tek kişi biraz Arapça biliyor tercümanlık yapıyordu. Arapça öğrendikleri ilk kelimeler; yemek, nöbet ve hakaret ile ilgiliydi.

Kampın yanında buz gibi bir su akıyordu. Orada yirmi beş militan toplanmış, eğitim görüyordu. Rüstem de bu grubun içindeydi ve ilk defa kamp sorumlusu Abuzêr ile tanışıyordu.

Her gün şafakla birlikte, “rojbaş” çekiliyor, Filistinli bir eğitmen gelip onlara spor yaptırıyordu. Spordan sonra kahvaltı ve ardında askeri eğitim başlıyordu.

Önce Rus ordusunun “askeri yürüyüş,” biçimini öğrendiler. “Rahat, hazır ol,” vs. konular üzerinde pratik yaptılar. Ardında; “nöbet nedir, nasıl tutulur, nöbet sırasında parola sorma, nöbetin anlam ve önemi,” üzerinde tatbikatlı eğitim gördüler. Nöbet tutma yöntemini öğrendiler.

Önce kalaşnikof silahının eğitimini verdiler. Adında; BKC, Havan gibi bütün ağır silahları sırayla öğretiler. Nişan, tatbikatı yaptılar. Öğleye kadar Filistinliler askeri eğitim veriyor, öğle sonrası Abuzêr, siyasi ideolojik eğitim veriyordu.

Birinci konferansa sunulacak politik rapor kampa geldi. Abuzêr, militanları bir araya getirip raporu okudu, üzerinde konuşup tartıştılar. Sonra eğitim gören bütün militanlar, rapora ilişkin düşüncelerini yazıp Apo'ya gönderdiler.

Ardında, Diyarbakır Zindanında, Mazlum ile Ferhat'ın yazdığı; “Polise Karşı Tavrı Üzerine,” adlı broşürü okuyup eğitim konusu yaptılar. O akşam çalışmalar bitince, nöbetçiler dışında kalan militanlar yataklarına çekildiler. Gece yarısı, bir Filistinli subay kampa gelip;

“Acil içtimaa,” diye bağırdı. Nöbetçiler apar topar herkesi uyandırdı. Uykulu gözlerle yatağında kalkan her militan, yanı başındaki silahını alıyor, kuşanıyor, dışarıda içtima düzenime geçiyordu. Heyecan, panik, merak, uyku hali ile belirsizlik iç içe geçmişti. Çok geçmeden herkes kuşanmış içtima düzeninde yerini almıştı. Abuzêr, Filistinli subaya teknil verdi.

Gelen subay, hiçbir izahatta bulunmadan, önlerine verip patika yoldan, yıldızlar ışığında koşmaya başladı. Bir saat boyunca ara vermeden, bir dağ yamacına doğru aynı tempoyla koştu. Dağın eteğindeki bir kuytulukta, aniden “zımk” diye durdu. O durunca herkes durdu. Tüm militanlar nefes nefese ter içinde kalmış; “ne olacak, bu gece vakti nereye gideceğiz, baskın mı var bir yerde,” diye merak ediyordu. Orada tek sıra halinde içtimaa düzenine geçtiler. Gökyüzünde ay batmış yıldızlar ışıltı ışıltı. Dağın eteği meşe ve meyve ağaçlarıyla kaplıydı. Yakında birkaç çakal durmadan havlayıp duruyordu.

Militanlar ter içinde nefes nefese içtima düzeninde bekliyordu. Durdukları çukur ve kuytuluk yerde boyası dökülmüş, demirleri paslanmış, arkası açık eski bir kamyonet duruyordu. Kamyonetin içinde büyük bir sac bidon su vardı. Filistinli subay;

“Bu bidonu arabadan indirin,” dedi sert bir sesle.

Gecede ışıldayan bütün gözler, büyük bir merakla kamyonetin üstündeki bidona döndü. “İçinde ne var diye merak ediyor, fısıltıyla birbirlerine yorumlar yapıyorlardı. Bir militan;

“İçinde uranyum olabilir, yoksa neden bu kadar önemsesinler ki,” dedi yanındakine

“Belki içi altın doludur, adam bir yerde çaldı ya da bir yerde hazine buldu,” dedi diğeri.

Abuzêr, sıranın başındaki iki militana emir verdi. İkisi gidip su bidonunu alıp yere indirip yerlerine geçti. Filistinli subay karşılarına geçip;

“Şimdi geriye dön, kampa kadar durmadan koş,” dedi.

Grup, geriye dönüp tempolu koşmaya başladı. Tepki ve öfke dolu sesler birbirine karıştı. Bir saat boyunca yeniden koşup kampa var varınca, subay;

“Şimdi herkes yatağına çekilsin,” deyip gitti.

Her bir militan terlemiş, elbiseleri yapış yapış bedenlerine yapışmış, ayakkabılar toz, duman içinde kalmıştı. Islak elbise ve kirli ayakkabılarla gidip yatakların üzerinde uzandılar. Gece gündüz ayakkabıları çıkarmıyorlardı.

Militanlar yataklarına çekilirken, Rüstem, arabadan sac bidonu indiren militana;

“Siz o indirdiğiniz bidonun içinde ne vardı, çok merak ediyorum,” dedi.

“Rüstem arkadaş inan ki içinde hiçbir ‘b..’ yoktu,” dedi öfkeyle.

“Nasıl bir şey yoktu, biz neden bu gece vakti oraya gittik?”

“İçi su doluydu. Bu kamp Suriye denetimindedir ya işte Suriye ordusunun disiplin mantığı,” dedi yatağına geçip uzandı.

Militanlar daha uyumadan; “rojbaş,” diye seslendi günlük nöbetçi.

Tekrar kalkıp içtima düzenine geçtiler. Subay önlerine verip koşmaya başladılar. Koşu dönüşünde;

“Bu gün disiplini koşmadınız, cezalısiniz. Haydi, her kes derede suya girsin,” dedi.

Elbiseyle, buz gibi suya girip çıktılar. Sudan çıkınca; “Haydi sürün,” diye bağırdı Subay. Toz toprak içinde sürünmeye başladılar. Her biri çamur içinde kalmıştı. Mırıltılı sesler yükseldi, tepkiler çoğaldı, her biri okkalı küfürler savurdu.

“Bu adam ne yapmak istiyor?”

“Bize sömürgeci askerliğin kurallarını dayatıyor,” dedi seslice Rüstem.

“Bizimle dalga mı geçiyor,” diye söylendi bir diğer.

“Şerefsiz adam!”

“Belki de Türklerin istihbarat elemanıdır.”

Derken kendi aralarında bir toplantı düzenlediler. Abuzêr, divana geçti. Konuşup tartıştılar önerilerde bulundular. Toplantı bitince, Abuzêr tercümanı yanına aldı, gidip kamptan sorumlu kişiyle konuşup durumu anlattı.

Sabah sporlarını yaptıran o komutan çekip gitti, bir daha gelmedi. Komutansız kalınca bir hafta boyunca Abuzêr, önlerine geçip sabah sporlarını yaptırmaya başladı.

Bir sabah saat; 05.00’de içtimaa geçince genç bir Filistinli gelip; “Bundan böyle sabah sporlarından ben sorumluyum,” diyerek, önlerine düşüp koşmaya başladı.

Abuzêr; “demek ki bunlar bize yeni bir hoca gönderdiler,” diye düşündü. Yeni spor hocası, onları kampa yarım saat mesafede bulunan bir köye kadar koşturdu. Yağmur yağıyor, yerler çamurdu. Spor Hocası, bir evin önündeki boş alanda durdu. Onlara; “rahat, hazır ol, yat, kalk, sürün,” hareketlerini yaptırdı. Kerpiç yapılı, tahta kapılı evin aralığında bir kız onları gözetlemeye başladı. Spor Hocası, iki de bir kapıya yanaşıyor, bağırarak hareketleri yaptırıyordu. Kız ikide bir avlu kapısına yanaşıp onları izliyordu. İçten içe tepkiler homurtular yükseliyordu.

“Neden bu çamurun içinde bize yat kalk yaptırıyor?”

“Neden köyün içinde spor yapıyoruz?”

“Her şeyden önce askeri disiplin olmalıdır!”

“Denileni yapmalıyız.”

“Kuralları eksiksiz uygulamamız lazım.”

“Eğitimin gereklerini yerine getirmeliyiz.”

“Böyle de eğitim olmaz ki!”

“Köyün ortasında çamurun içinde; ‘yat, kalk, sürün’ diyor, olacak iş mi?”

“Spor yapacak başka yer mi kalmadı.”

On gün boyunca her gün kampta çıkıp köye kadar koştular. Köyün içinde spor yaptılar. Sonra geri kampa öndüler. Onuncu gün hazırlandılar sahaya çıktılar. Spor Hocası gelmedi. Saatlerce beklediler gelen giden olmadı. Ertesi gün yine hazırlandılar, Spor Hocası yine gelmedi. Ertesi gün yine gelmedi. Abuzêr, tercümanı alarak kamptan sorumlu kişinin yanına gitti. Tam durumu anlatacağı ki yük dolu bir araba gelip orada durdu. Abuzêr, pür dikkat arabaya

baktı, gözlerine inanamadı. Onlara spor yaptıran komutan, kamyonun üzerinde çuvalları boşaltıyordu. “Bu işten bir bit yeniği var,” diye düşündü. Yanındaki kamp sorumlusuna bakıp eliyle işaret ederek;

“İşte bak şu kamyonun üzerinde yük indiren adam bize spor yaptıran komutanımızdır. Bir haftadır gelmiyor. Kampta spor yaptıracak kimse yok,” dedi.

“Hangi komutan,” deyip gülümsedi kamp sorumlusu.

“Aha işte arabanın üstünde yük boşaltan kişi,” deyip Abuzêr, işaret parmağıyla gösterdi.

“O komutan falan değil, yanlışın olmalı,” dedi kamp sorumlusu garipseyen bir tavırla.

“Komutan değilse ya nedir? Adam gelip on gün bize spor yaptırdı,” dedi Abuzêr, şaşırılmış bir halde.

“İşte gördüğün gibi şoför muavinidir, yük falan indiriyor,” dedi kamp sorumlusu gülerek.

“Madem muavinse neden bize böyle yaptı? Kim komutan diye bize yolladı?” dedi Abuzêr öfkeyle.

“Bu genç, o köyde bir kızı seviyor. Sizi götürüp kızın evi önünde; ‘komutanım’ diyerek spor yaptırıp kıza hava atmış,” dedi kahkahayla gülerek.

“Bak hele sahtekâr adama,” deyip öfkелendi Abuzêr. Sonra kamp sorumlusuna dönüp; “Biz bir halkın kurtuluşu için yola çıkmış, siyasi bir partinin kadrolarıyız. Böyle bir ciddiyetsizliği asla kabul edemeyiz. Kim bunu örgütlemiş bize yollamışsa hesabını vermeli,” deyip tepki gösterdi, kalkıp kampa gitti.

Kamp sorumlusu, onları bir siyasi parti değil de sağda, solda toplanmış, derlenmiş paralı sokak gençleri olarak görüyor, ciddiye almıyordu. Onlar bu yaklaşımlara karşı ciddi tavır takındılar, kendi iç disiplinlerini bozmadılar. Yaşamlarıyla ciddi savaşçılar olduklarını onlara hissettirdiler. Kamp sorumlusu onları ciddiye almak zorunda kaldı. Sonra bir askeri komutan geldi eğitimi yeni baştan vermeye başladı.

Abuzêr, yaşadıkları durumu Apo'ya rapor etti. Apo, beklenmedik bir zamanda çıkıp kampa geldi. Onlarla toplantı yaptı, olup bitenleri öğrendi, çok öfkeleni. "Ciddiyetsizler, terbiyeden, disiplinden yoksun herifler," diyerek Filistinlilere okkalı siyasi küfürler savurdu. "Kendi iç eğitiminize, devam edin, sabah sporlarını da kendiniz yapın, askeri olarak da verdiklerini özümsemeye anlamaya çalışın," deyip kamptan ayrılıp gitti.

O günden sonra El Saika Kampından kendi kendilerine spor yapmaya başladılar. Dışarda gelen spor hocalarını kabul etmediler. O gün Bager kampı denetlemeye gelmiş, militanlar etrafında toplanmış, soru sorup tartışıyorlardı.

"Bager arkadaş gerilla nedir," dedi Rüstem.

"Gerilla... İlkel komünal toplumda erkek avcılık, kadın toplayıcılık yapıyordu. Avcı erkek kurnazlığı öğrendi. Hayvanları avlamak için onlara tuzak kuruyordu... Boyunlarına kement atıp yakalıyordu," deyip bütün sınıflı toplum tarihini özetledikten sonra; "gerilla savaşı üç ayrı aşamadan oluşur..." Sonra gerilla nedir," diye kendi kendine sordu.

"Haklı, devrimci ve siyasi bir amacı olan, siyasi öncü bir örgütte dayanan, ülkesini istila işgal eden düşmana karşı,

örgütün amacını silahlı eylemlerle gerçekleştirmeye ve düşmanı yıpratmaya çalışan, özgürlük için savaşı devrimci, militan kişidir...” dedi.

Bager kamptan gittikten sonra militanlar, kendi aralarında sohbet ederken;

“Bager arkadaş sorduğumuz sorulara çok uzun yanıt veriyor, uzatıyor,” dedi Rüstem.

“Evet, çok uzatıyor,” dedi diğeri.

“Bundan sonra sorularımızı Agir ile Abuzêr arkadaşlara soralım,” dedi öteki.

“Evet, onlar çok kısa ve doğrudan yanıt veriyorlar,” dedi beriki.

Derken bir başka gün Agir ile Bager birlikte kampa geldiler. Savaşçılar etrafında toplanıp sohbette başladılar.

“Ali arkadaş bir daha ne zaman gelecek, görmek istiyoruz,” dedi biri.

“Eğitim devresi sonuçlanınca gelecek,” dedi Agir.

“Agir arkadaş, gerilla savaşı nedir,” diye sordu biri.

“Gerilla savaşı; küçük, gizli devrimci, fedai militan birliklerin, düzenli olmayan savaş taktik ve teknikleriyle düzenli, donanımlı sömürgeci orduya karşı yürüttükleri yıpratma, zayıflatma savaşıdır. Haklı, ama zayıf durumda olan devrimci güçlerin; güçlü, donanımlı, ama haksız olan işgalci bir orduya karşı kırdı ve şehirlerde geliştirdiği halk savaşı, diğeri adıyla direniş ve direnme savaşıdır...” dedi Agir.

VII

*“Bir yalan ne kadar hızlı
olursa olsun, hakikat ona yetişip
geçer.” Kenya atasözü*

Kobanê çarşısında çul büyüklüğündeki bir dükkânda berberlik yapıyordu. Berberlik mesleği dedesinden, babasına, babasından kendisine geçmişti.

Dedesini görmemişti, ama anlattıklarına göre elli yıllık namı bir berbermiş. Dedesi iki evliymiş. İki kuma arasında amansız bir kavga başlayınca, büyük kuma çocuk yaştaki oğlunu alıp kocasından ayrılmış ve ayrı bir eve yerleşmişti. Kadın genç yaşta sağda, solda el kapısında çalışarak oğlunu büyötmüştü. Çocuğa herkes; “Ninenin oğlu” anlamında; “Lawkê Pirê,” demeye başlamıştı. Derken Lawkê Pirê büyümüş, evlenmiş ve baba mesleği olan berberlik yapmaya başlamıştı. Bir oğlu olunca halk ona da Lawkê Pirê, demeye başlamıştı. Lawkê Pirê, büyümüş, evlenmiş o da berberlik yapıyordu. Adı vardı, ama kimse bilmiyordu, herkes ona; “Lawkê Pirê” diyordu. Lawkê Pirê, yeni evlenmiş, berberlik yapıyordu.

Kuzeyde, Faşist cuntadan kaçıp gelen bir grup genç, Kobanê’de ev tutmuş, onunla komşu olmuşlardı. Ev tutan gençler, çok disiplinli, gizemli ve yoksuldular. Hep aynı elbiseler üstlerinde vardı. Herkes onları merak ediyordu. Çocuklar, gizliden avlu duvarına tırmanıp ne yaptıklarını görmek için içeri bakıyorlardı. Onlar evde sokağa çıkıp gidince, kadınlar, genç kızlar, kapı aralarında gizlice, meraklı gözlerle onları izliyordu. Bütün mahalle, gelen gençleri merak ediyor, onları konuşuyordu. Mahallenin bazı genç kızları onları düşünüp

evlilik hayalleri kuruyordu. Çocuklar, oyunlarını bırakıp pür dikkat gözden kaybolana dek arkalarında bakıyordu.

En gençleri olan Mıstık, daha çocuk yaştaydı, Kobanê’de akrabaları vardı. Mıstık dışarı çıkıyor, bakkala gidiyor, evin bütün ihtiyaçlarını o karşılıyordu.

Derken bazı komşuları, akşamları onlara yemek götürmeye başladılar. Lawkê Pirê de hep onları merak ediyor, görmek tanışmak istiyordu. Akşamları çocuğuna yemek verip onlara gönderiyordu. Çocukları, avlu duvarına çıkıp meraklı gözlerle içeriye bakıyorlardı. Mıstık bazen; “içeri bakmayın,” deyip kızıyor, onları kovalıyordu.

Komşusu olan gençlerden, orta boylu, zayıf, buğday tenli, hafif kıvrıkcık saçlı olanı gelip berber dükkânına oturdu. Lawkê Pirê, heyecan ve sevinçten ne yapacağını şaşırdı, eli ayağı birbirine dolandı. Bir çay ikram etti. Çay içtikten sonra tıraş koltuğuna oturdu. En temiz önlüğü çıkarıp boynuna sardı. Tarağı eline alıp, uzamış saçlarını iyice öne doğru taradı. İstekli meraklı bir sesle;

“Nasıl tıraş edeyim,” dedi gülerek.

“Saçlarımı iyice kısalt, asker tıraşı olsun,” dedi genç.

“Biz komşuyuz. Siz burada yabancısınız, bir ihtiyacınız olursa çekinmeden bana söyleyebilirsiniz.” dedi Lawkê Pirê.

“Türkiye’de generaller faşist bir darbe yaptılar. Siyasetle, Kürtlükle uğraşan bütün Kürtleri yakalayıp zindanlara atıyorlar, onun için biz de buralara kadar geldik.”

“Darbe olduğunu duydum,” dedi heyecanla berber.

“Komşulardan duyduk sen yurtsever bir insanmışsın. Biz de Kürt davası için çalışıyoruz. Sen berberlik yapıyorsun insanları tanıyorsun, bize destek olman gerekir.”

“Elimden gelen desteği size sunmaya hazırım.”

“Bundan sonra ilişkilerimizi sürdürelim bize yardımcı olursun.”

“Bir şey sora bilir miyim?”

“Sor tabi.”

“Adın neydi?”

“Deminden beri sohbet ediyoruz, adımı söylemdi mi kusura bakma, ben Cesur,” dedi gülerek.

Derken tıraş oldu, çıkıp eve gitti. O günden sonra ilişkileri iyice gelişti. Lawkê Pirê, onlara alıştı, yıllardan beri tanıyormuş gibi sık sık gidip geliyor, sohbet ediyordu. “Bunlar toplumun değer yargılarına saygılı, ağır başlı, olgun, ölçülü, terbiyeli ve ahlak sahibi insanlardır,” diye düşündü. Yaşam ve ilişkilerinden etkilendi. İlişkilerini daha da sıklaştırdı.

O gün, Lawkê Pirê, sabah erken dükkânını açmış, günün ilk müşterisini tıraş ediyordu. Bir komşusu nefes nefese dükkâna girerek;

“Komşu,” diyerek kekeledi.

Berber, elinde makas ile tarak yerinde dona kaldı. Fal taşı gibi açılmış gözlerle gelen komşusuna baktı. Biraz durduktan sonra;

“Ne oldu komşu, kötü bir haber mi var?”

“Polis,” dedi heyecanla.

“Ne polisi?”

“Sizin evin etrafını polis sarmış.”

“Polis mi?”

“Evet, polis sarmış.”

“Polisin benim evimle ne işi olabilir ki,” dedi kendi kendine düşünceli ve kaygılı bir sesle.

“Ne işi olur bilmem, ama evin etrafını sarmış, komşuyuz haberin olsun istedim.”

Berber, elindeki makası, tıraşı tezgâhın üzerine bıraktı. Beyaz önlüğü çıkarıp duvardaki paslı çiviye astı. “Nırç nırç,” ederek düşünceli, kaygı ve hızlı adımlarla mahalleye doğru yöneldi. Dükkânı evin yakınındaydı. Eve yaklaştı, tüm evin sarıldığını gördü. Avluya girdi, içerisi de polis doluydu. Yetkilinin yanına varıp;

“Ben ev sahibiyim, ne var, neden evimi basmışsınız?”

“Bu vatandaşın şikâyeti üzerine geldik,” diyerek yanında duran mahalledeki genci gösterdi. Berber, durup şikâyetçi olan gence bakıp;

“Polis bey, bu adam mahallemizin yalancısı, üçkâğıtçısı, dolandırıcısı ve hırsızdır. Benden ne şikâyeti olabilir ki?”

“Ben Halep’te çalışıyordum, cebimde param vardı. Gece dolmuşta indim. Karanlıkta gözü kör biri önüme çıktı, bıçak çekip paramı aldı, o kör bu evde kalıyor,” dedi mahallenin üçkâğıtçısı, polisin konuşmasına izin vermeden.

“Peki sen; ‘gece karanlıktı,’ diyorsun. O karanlıkta adamın kör olduğunu nasıl anladın,” dedi berber öfkeyle.

Bir an düşündü olayları birbirine bağladı. “Mahallede ‘kör,’ dediğimiz, gözleri iyi görmeyen o genci bir kaç defa Cesur’un evinde görmüştüm. Aslında hedef ben değil, Cesur ve arkadaşlarıdır,” diye düşündü. Polise dönüp;

“Polis bey görüyorsun işte, bu adam yalancının tekidir. Gece karanlığında kör adam nasıl bıçak çekip onun parasını alacak ki?” dedi.

Polis, her ikisine bakıp durdu. Sonra ikisini alıp karakola götürdü. Gidip, “kör” dedikleri genci alıp getirdi. Genç, o gece nerede olduğunu ispatladı, serbest bıraktılar. Berber, akşam Cesur’un yanına gitti, olup bitenleri anlattı.

“O gözleri görmeyen genç bazen yanımıza geliyor, sohbet ediyoruz. Muhtemelen birileri bize karşı tetiklemiş, onun aracılığıyla hakkımızda bilgi almak istiyor. Sen de dikkatli ol, olayın peşini bırakma, hele bir sor soruştur, neyin nesidir öğrenmeye çalış,” dedi Cesur.

Berber, olayı sordu, araştırdı, birkaç gün sonra Cesur’un yanına gidip;

“Ben o olay için gidip o şikâyetçi olan gencin ailesiyle konuştum, durumu anlattım,” dedi.

“Peki, ne dedi ailesi?”

“Ben evindeyken, babası kendisini, çağırdı, yanımızda ona bağırıp, çağırdı, kızdı. Sonunda genç gerçeği itiraf etti.”

“Neyi itiraf etti?”

“Burada Barzani yanlısı bir Kürt partisi var. Önce size yanaşmış, sizi kendi partilerine katmak istemişler. Bunu beceremeyince başka yollara başvurmuşlar. Bir de birkaç genç sizden etkilenmiş, parti gençlik üyeliğinde istifa etmişler. Onlar bundan çok rahatsız olmuşlar. O yalancı gencin cebine birkaç kuruş para koyup, onun aracılığıyla bu senaryoyu tertiplemişler. Bununla sizi halk nezdinde yıpratıp, küçük düşürmek istemişler. Her yerde aleyhinizde konuşuyorlarmış. Türkiye’de gelen KUK

adında bir örgüttün iki üyesi, bu partiye gidip geliyormuş,” dedi Berber.

“Görüyorsun işte, bunlarda ne ahlak, ne vicdan, ne ilke var,” dedi Cesur.

“Halk, onların ne olduğunu iyi biliyor, bu propagandalarına kanmazlar,” dedi Berber.

Derken, Cesur, Sait ile birlikte daha yeni Şam’dan gelen berberi yanlarına alıp karşı propaganda yapan o parti başkanının evine gidip konuşmak ve tartışmak istediler. Onlar avlu kapısına varınca, adam kapı aralığında onları gördü, panikleyerek diğer kapıdan çıkıp doğru polis karakoluna gitti.

“Apocular, beni öldürmeye geldiler,” diyerek şikâyet bulundu. Polis, şikâyet üzerine berberin evine yine baskın yaparak onu karakola götürdü. Polis, Berbere;

“Sen bir eve baskın yapmışsın,” dedi.

“Ben kimsenin evine baskın yapmadım, Şam’daydım,” deyip cebindeki yol biletini çıkarıp polise gösterince serbest bıraktılar. O günden sonra berber de Cesur’un yaptığı çalışmalara katıldı, onunla birlikte hareket etmeye başladı.

Cesur Sait ile Pola kasabada tanınmış bir kaçakçının yanına gidip; “Türkiye’de darbe olmuş, arkadaşlarımızın çoğu aranır duruma düşmüş. Sen kaçakçısın, yolları iyi biliyorsun. Bize destek ol, arkadaşlarımızı bu tarafa geçirelim, istersen sana para öderiz,” dedi Cesur.

“Ayıp değil mi ben sizden nasıl para alırım. Elimde gelen yardımı yaparım,” dedi kaçakçı.

“Bu bir yurtseverlik görevidir, her Kürt, bu zülüm karşısında bize destek olmalıdır,” dedi Cesur.

“Ben size yardım etmeye hazırım,” dedi kaçakçı.

“Bundan sonra işimiz olursa seni ararım,” deyip oradan ayrıldı.

Cesur, Kobanê’de ev ev dolaşıyor, her kesimdeki insanlarla ilişkililiyor, halkı örgütlüyordu. Onunla birlikte çalışan köylüler, esnaf onun yaşam tarzından, konuşmasından etkileniyor, cesaret alıyor, güç ve destek sunuyordu.

Geceleri, Pola’yı yanına alarak sınırın öte yakasına geçiyor, karşı tarafın kuryesiyle belirlediği taşların altına, mağaraların deliklerine notlar bakıyor, oraya bırakılan notlara göre ilişki kurup hareket ediyordu. Kendisi ilişki kurmak istediğinde, not yazıp oraya bırakıyordu. Her iki taraf periyodik aralıklar belirledikleri yere bakıp ona göre ilişki kuruyorlardı.

Gece yarısı, evin köpeği havlayarak saldırıya geçti. Köpek havlamasıyla Pola, derin uykudan uyandı. Eli, ani bir refleksle, yastığının kenarına koyduğu tabancasına uzandı. O uyanınca, eşi de uyandı.

“İnşallah hayırdır, bu gece yarısı kim ola,” diye tedirgince söylendi kadın.

“Kim olduğunu şimdi anlarız,” diyerek Pola ayağa kalktı.

Elinde tabancası, karanlıkta sessiz adımlarla, çıt çıkarmadan kapıya yanaşıp biraz dinledi.

“Kim o,” dedi sessizce.

“Pola arkadaş benim,” dedi kapı arkasındaki.

Pola, aşına sesi tanıyınca rahatladı, derin bir nefes alıp kapıyı açtı. Durmadan havlayıp saldıran köpeği susturdu.

“Cesur arkadaş geç içeri,” dedi.

“Kusura bakma, bu gece yarısı rahatsız ettim, ama işimiz acildi,” deyip Cesur, berber ve diğer bir kişiyle birlikte içeri girdi.

Pola’nın eşi ile annesi, Cesur’un sesini duyunca rahatladılar. Kadın önce gaz lambasını yaktı, ardında gaz ocağını yakıp su dolu demliğı üzerine koydu, çay demleyip getirdi.

“Bir grup arkadaş sınırın öte tarafındaki mağarada bekliyorlar. Bu gece hemen bu tarafa geçirmemiz gerekiyor. Operasyon falan olursa tehlikeli olur,” dedi Cesur.

Derken dördü sınıra doğru yöneldiler. Pola ile biri sınırın öte yakasına geçerken, Cesur ile berber sınıra yakın bir noktada mevzilenip onları beklemeye başladılar.

Pola ile öte tarafa geçen, saf kaçakçı köylü, grubu mağarada alıp sınıra yaklaşırken, bir avuç toprak eline alıp bir sürü dua okudu ve toprağı gelenlerin üzerine serpti.

“Bu toprak neyin nesi oluyor,” dedi gelenlerden bir yorgun yorgun gülererek.

“Sen inanmayabilirsin, ama ben inanıyorum. Dua okunmuş bu toprak, bizi düşmana görünmez kılacak ve koruyacak,” dedi kurye.

Sınıra yakın bir yerde biraz beklediler. Devriye arabası uzaklaşınca, sınıra yanaştılar. Pola, geçiş yollarındaki mayınları önceden sökmüş, yolu hazırlamıştı. Tel örgüyü kaldırdı gruptakiler tek tek geçtiler. En sonunda Pola geçti. Şafağın alaca karanlığında Cesur onları karşıladı. Grupla birlikte hızla sınırdan uzaklaştılar. Beş kişilik gruptan üçü erkek diğer ikisi Sultan ile Xanımdı. Beşi de yorgun, bitkin, ama sınırı aşmanın heyecanı ve sevinci içindeydiler.

Seftek köyünün kuzeyinde geçerek bir diğer köye ulaşır orada bir eve geçtiler. O gece orada konakladılar. Diğer akşam gelenleri bir arabaya bindirip “Bira Remê” köyüne götürüp orada bir Kürt taraftara teslim etti.

Sait, sınırı geçenlerin kendileriyle birlikte getirdiği fotoğrafları alıp, Şam’daki Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesinin bürosuna götürdü. Filistin militanları adına kimlikler yaptırdı, yapılan kimlikleri getirip kendilerine verdi...

VIII

*“Kar ve fırtına çiçeği
öldürebilir, ama tohumlarını
yok edemez.” Halil Cibran*

Güneşten önce uyandı. Tıraş oldu, hazırlandı. Üç kişiyle birlikte arabaya bindi. Şoför direksiyona geçti. Araba homurdanarak hareket etti. Mahalle arasından şehirden çıkıp Şam, Beyrut ana yoluna girip, Beyrut’a doğru biraz gittikten sonra büyük bir meyve bahçesinin içinde olduğu vadiye giden toprak yola saptı. Arabanın gidebileceği yol bitince, arabadan inip yaya yürümeye başladı. Sık ağaçların arasındaki patika yoldan hızlı kendine güvenen adımlarla ilerledi. Dere üstünde, ağaçlarla derme çatma yapılan köprüden geçti. Suyu geçince Kaniya Ayno’yu anımsadı, Sedef ile Mızo’yu düşününce kendi kendine gülümsedi.

O an yanındaki, onlardan ayrılıp koşar adımlarla, uzaklaştı. İki yüz metre kadar yürüdükten sonra bahçenin içindeki çadır ile derme çatma yapı göründü.

Abuzêr, uzakta gelen Agir'ı hemen tanıdı. Daha geride gelen gruba dikkatlice baktı. Üç kişi arasında Apo'yu kendinden emin yürüyüşünde tanıdı. Heyecanlandı, kamptakilere;

“Arkadaşlar, Ali arkadaş geliyor,” diye bağırdı. Kampta ani bir hareketlenme ve dalgalanma oldu. “Ali arkadaş geliyor!” “Ali yoldaş geliyor!” “Abdullah abi geliyor,” sesleri birbirine karıştı.

Abuzêr, onları içtimaa düzenine geçirdi.

Agir, oraya varınca; “İşte o istediğiniz arkadaş geldi,” dedi gülerek. Apo kampa geldi. Abuzêr ona tekmil verdi. Herkesle tek tek tokalaştı, hal hatır sordu. Birlikte bir çadıra geçtiler. Apo, Agir ile kampın en yaşlısı yan yana bir ranzanın üzerine oturdular. Bazıları çömeldiler. Abuzêr önce kamp hakkında sözlü bir rapor sundu.

“Bizim dışımızda burada kimse var mı?” dedi Apo.

“Partizan Yolu adında, on iki kişilik bir grup var,” dedi Abuzêr.

“Sarp Kuray’ın adamları mı?”

“Evet,” dedi Abuzêr.

“Onlarla ne tartışıyorsunuz, ne diyorlar?”

“Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi ile ilgili tartışmalarımız oluyor.”

“Peki, yaklaşımları nedir?”

“Fazla sıcak bakmıyorlar. ‘Bizim sırtımızda savaşı yürütmek istiyorsunuz. Herkes cephe içinde eşit düzeyde temsil edilsin,’ diyorlar.”

“Onlarla ikna için fazla derin tartışmalara gerek yoktur. Her şey açıkça ortadadır Bu kampta biz yirmi beş, onlar on iki

kişidirler, nasıl eşit temsil olacak ki,” dedi Apo. Sonra militanlara sırayla sorular sorup düşünce ve önerilerini aldı.

“Ali arkadaş, benim önerim, her arkadaş kuzeyde kendi bölgesine dönsün ve mücadeleyi orada yürütsün,” dedi kampın en yaşlısı.

“Hele bir geri dönüş vakti gelsin onu o zaman tartışırız,” dedi Apo.

“Vallahi Ebu Ali arkadaş, benim fikrime göre döner dönmez hemen vuralım” dedi yaşlı adam.

“Ama vurduğumuzda da çok iyi vurmalyız,” dedi Apo, yaşlı adama bakıp gülererek.

“Biz burada fazla kaldık, artık ülkeye dönelim,” dedi bir diğer militan.

“Ses getiren eylemler yapalım, sesimizi bütün dünyaya duyuralım...”

“Burada kala kala Araplaşacağız.”

“Bir an önce gerilla savaşını başlatalım.”

Apo onları dinledikten sonra konuşmaya başladı. Kısa sürede herkes onun etki alanına girdi. Gelişmeleri onlara aktardı. Değerlendirmeler yaptı. “Siz daha yeni buraya geldiniz. Birkaç ay için sizi buraya çekmedik. Savaşı burada tüm yönleriyle öğreneceksiniz. Ülkeye döndüğünüzde bir şeyler yapabilecek durumda olmalısınız. Daha uzun eğitimler göreceksiniz. Çok kısa sürede dönemeyiz. Kendinizi ideolojik, politik, pratik ve askeri alanda iyice hazırlayın ki ülkeye döndüğünüzde devlet karşısında tökezlemeyesiniz,” dedi.

Abuzêr, hem Apo’yu dinliyor, hem de onu ilk gördüğü zamanı düşünüyordu. Onu dinlerken, bir anda düşüncelere

daldı, gerilere gitti. Semsur'da onunla ilk kez karşılaşp tanıştığı günü anımsadı.

“Apo, Antep'ten yola çıkıp gelmiş, yanındaki kişi, onu alıp komün evine götürmüştü... Gazi denilen adamın evinde tam toplantı yapacakken, ‘polis baskın yapacak,’ diye haberi gelmiş, zor kurtulmuştu... O, Gazi denilen adam belki de MİT elemanıydı,” diye düşündü.

Apo, sonraki gün toplantıyı yapıp şehri terk ederken, Abuzêr arkasında bakıp; “Bu Apo, hiçbir grubun liderine benzemiyor. Konuşmalarında çıkardığım kadarıyla halka, ÷lkeye ve tarihi çok bağılıdır. Tarih bilinci ve bıkrimi çok yüksektir. Tedbirli, ama riski göze alıyor, cesur ve korkusuz davranıyor. Mücadele yapma isteğı içten gelen güçlü bir ruha ve duygulara dayanıyor. Sanki bilinci ayaklanmış, duygularını düşlerini ve ruhunu fırtınalı bir şekilde harekete geçiriyor. Çok da güçlü, sağlıklı ve yakışıklıdır. Konuşurken neyin, nerede nasıl gelişebileceğini önceden hissediyor ve seziyor. Her şeyi çok iyi zamanlıyor. Devrim yapmada müthiş iddialı ve kararlı görünüyor. Liderlik iddiasıyla ortaya çıkan herkesi tanıyor ve gerçekçi tahlil ediyor. Kendisine öz güveni çok yüksektir. Kendisini arkadaşlarına, insanlığa ve halkına karşı sorumlu hissediyor. Gittiğı her yerde etrafındakilere büyük bir güven veriyor. Düşünüş tarzı çok zekicedir. Birlikte hareket ettiğı arkadaşlarını geliştiriyor, önlerini açıyor, yol gösteriyor. Etrafında Kemal, Hayri, Mazlum, Karasungur gibi ciddi kadrolar toplamış...

Bilime, değişim-dönüşüme, halka inanıyor. Siyasi manevra yeteneğı çok gelişkindir. Kürdistan'da ciddi

değişmelere, alt üst oluşlara, fırtınalı gelişmelere ve devrime öncülük yapabilecek biridir. Eşitlikçi, özgür ve sosyalist bir dünya düzeninden yanadır. Proje sahibi, farklı kimlik, inanç ve düşüncelere hoşgörüyle yaklaşıyor. Haklı ve meşru hedefler üzerinde devrimcilik yapıyor. Doğuştan gelen liderlik özelliklerine sahiptir. Ben bundan sonra onun peşinde gideceğim,” diye düşünmüştü.

Abuzêr, Apo’yı tanıdıktan artık netleşmiş, yol yürüyüşünde karar kılmış, bütün zamanını devrimci çalışmalara vermeye başlamıştı.

Apo, Kemal Pir, Agir, Bager, Çirusk Antep ve Urfa’dan geliyor tartışmalar yaratıyor, eylemler planlayıp gidiyorlardı.

“Şimdilik öğle yemeği için ara veriyoruz. Öğleden sonra toplantıya devam edeceğiz,” diyen Apo’nun sesiyle derin bir rüyadan uyanır gibi oturduğu yerde irkildi. Etrafına baktı, Apo ayağa kalkmış, Karasungur ve Cesur ile ayakta konuşuyordu. Abuzêr, bunu fırsat bilerek yanına yaklaştı;

“Abdullah arkadaş, Semsur’daki o Gazi denilen adamın olayını hatırlıyor musun,” dedi.

“Evet, çok ilginç bir olaydı değil mi? Muhtemelen Gazi bütün o olayları bilinçli yaptı. O bir komploydu, ama ucuz atlattık. Daha sonra Gazi’nin polis ile çalıştığı zaten ortaya çıktı,” dedi Apo. “O zaman Semsur’un ilçelerinde sol gruplar biraz etkindi. Biz, daha yeni yeni geliştirdik, faşistlere karşı etkili eylemler yaptıkça onlar etkisizleşti, biz arada sivrilip öne çıktık. Halkla aramızda güvene dayalı bir ilişki ağı oluştu,” diye ekledi.

“Kâhta’da Kawa örgüttü etkindi, biz feodallere karşı silahlı mücadele verince onlar da eridiler,” dedi Abuzêr.

“Orada bir alevi aşiret vardı, bize çok destekleri oldu,” dedi Apo.

“Xıdır Sor ile Kavi aşiretleri var. Dağlık alanda yaşayan alevi kesiminin çoğunluğunu oluşturuyorlar. Bunlar bize destek sunuyordu.” dedi Abuzêr.

“Dağlık kesimde yaşayan aleviler, devletle fazla haşır neşir olmamışlar. Dağlı köyler, hala eski paylaşımcı dayanışmacı doğal yaşamdan ısrar ediyorlar. Doğal bir örgütlenme ve direnme kültürler vardır,” dedi Apo.

“12 Eylül gelince, o kesimler bizden desteklerini kesmediler,” dedi Abuzêr.

“Solcular alevi kesimi içinde örgütlendikleri için suniler devrimciliği kendilerine karşıt görüyorlardı. Bu büyük bir hataydı. Biz bunu o zaman biraz aşmaya çalıştık, ama yetersiz kaldık,” dedi Apo. Sonra; “Biz Semsur, Sason ve Dersim’i doğru değerlendirsek bir gerilla üçgeni haline getirebiliriz,” diye ekledi.

“O üçgende Menzil Şeyhi var,” dedi Abuzêr.

“Menzil Şeyhi devlet desteklidir. Yörede örgütlenmiş, etkili bir güç haline gelmiş. Devlet o dağlık üçgene stratejik önem veriyor, Şeyh aracılığıyla denetimde tutmaya çalışıyor. Gerilla bölgeye güçlü yerleşirse Şeyh etkisini yitirir,” dedi Apo.

Derken, bir militanın; “yemek hazır,” demesiyle gidip yemeğe oturdular... Yemekten sonra tekrar toplantı düzenine geçtiler.

Apo, orada militanları toplamış üç günden beri “Kürdistan’da Zorun Rolü,” üzerinde konuşuyor, kavratmaya çalışıyordu.

Abuzêr, Karasungur, Cesur ile birlikte yirmi beş kişilik bir militan grubu oturmuş, onu dinliyordu.

Üçüncü günün akşamı toplantı bitince, Apo bir paket Marlboro sigarasını çıkarıp herkese dağıttı. Her sigara alan militan, içmeden yanına indirdi. Apo kendisi de bir sigara aldı, cebinde çakmağı çıkarıp yanındakine uzatıp; “al iç,” dedi. Yanındaki militan çakmağı almadı, sigarayı yakmadı. Çakmağı kime uzattıysa kimse almadı. Sonunda; “Tamam, önce ben yakayım, sonra da siz yakın,” dedi.

Sigarasını yakıp bir nefes çekti, tekrar çakmağı yanındakine uzattı. Yine kimse alıp sigarasını yakmadı. Militanlardan biri uzatılan çakmağı alıp sigarasını yakınca, bütün gözler ona döndü.

Büyük bir suç işlemiş gibi ters ters ona baktılar.

Apo, toplantıyı bitirip gittikten sonra kampta yeniden eğitime başladılar. Günlük olarak teorik eğitim bitince, diğer gruplarla birlikte pratik askeri eğitim görüyor, tatbikat yapıyorlardı. Her savaşçı, eğitim amaçlı, kişi başı beş kurşun atıyordu. Apocu militanlar, bütün ağır silahların atışında yüzde doksan başarılı oluyor; Şam’dan gelen rejim yanlısı askerler, yüzde otuz başarılı oluyordu. Bunun üzerine; “siz bu silahların eğitimini görmüş, gelip yeniden eğitim görüyorsunuz. Bizimle dalga geçiyorsunuz,” diyerek tepki gösteriyorlardı.

O gün, yaşlı eğitmen Ebu Xezan, Girinof silahının eğitimini verirken;

“Ebu Xezan, Girinof silahının ağırlığı ne kadardır,” diye soru sordu Rüstem. Ebu Xezan sağına soluna baktı, bir savaşçıya;

“Al şu silahı git tart getir,” dedi. Savaşçı silahı götürüp tartıp geri getirdi, ona bilgiyi sundu. Diğer bir savaşçı;

“Ebu Xezan, bu silahını uzunluğu ne kadardır,” dedi.

Ebu Xezan bir savaşçıya;

“Hele git bir metre bul getir,” dedi.

Savaşçı gidip metreyi bulup getirdi. Ebu Xezan, metreyle ölçmeye başladı ve uzunluğunu söyledi. Bir diğer savaşçı;

“Girinofun uzunluğu, Ebu Xezan’ın boynunun beş katıdır,” diyerek kakhahayla güldü. O gülünce herkes gülmeye başladı. Ebu Xezan, küstü dersi bırakıp gitti.

Öğle vakti yemeğe oturdular. Yemekleri hep sorun yapıyor, çoğu zaman “yemek bitti” diyerek aç bırakıyorlardı. Verdiklerinde ise hep buz gibi soğutarak veriyorlardı. Abuzêr, her günkü alışkanlıkla soğuk yemek sanarak, kaşığı daldırıp ağzına götürdü. Ağzı yandı, ama hiç sezdirmeden;

“Bir gün burada sıcak bir yemek yemeyecek miyiz,” diyerek seslice söylenip espri yaptı. Sesi duyan her biri; “soğuk yemektir,” deyip yemeye başlayınca herkesin ağzı yanmaya, “of, uf” sesleri çıkmaya başladı. Sonra ortalığı bir kakhaha doldurdu.

Akşama doğru bir kamp yöneticisi ile kamptaki Filistinli askerler ellerinde kazma ve küreklerle gelip, kampın ortasındaki on çarpı on ve beş metre yüksekliğindeki toprak tepenin önünde durdular. Kamp yöneticisi Abuzêr’yi çağırıp;

“Bu tepeyi burada kaldıracamız,” dedi.

“Neden kaldıracamız,” dedi Abuzêr.

“Yerine çadır kuracağız.”

“Çadırı başka yere kuralım. Yer çok geniş, bu tepede yerinde kalsın, hem savunma için işe yarar, hem de boş yere uğraşmamış oluruz,” dedi Abuzêr.

“Biz kamp yönetimi olarak, bu tepeyi burada kaldırmak için bir kere karar aldık.”

Onlar da savaşçılarını getirmiş, orada bekliyorlardı. Derken birlikte tepeyi ortada kaldırmak için kazma küreklerle çalışmaya başladılar. Biraz çalıştıktan sonra Filistinli askerler, gidip ateş yaktilar. Demlikleri üzerine verip çay pişirirken çalışanlara bakıp yüksek sesle gülmeye başladılar.

“Bu işin askeri mantık açısında da hiçbir anlamı yoktur. Bilinçli bize bunu yaptırıyorlar. Dünya da gelse ben çalışmıyorum,” deyip Rüstem, elindeki kazmayı orta yere fırlatıp attı. Ardında bir dalgalanma oldu. Birbirlerine bakıp aynı şeyi yaptılar. Gidip durumu Abuzêr’e anlattılar. “O tepeyi ortada kaldırmamanın hiçbir mantığı ve izahatı yoktur, çalışmayın. Zaten onların askerleri çalışmıyorlar,” dedi Abuzêr.

Akşam Agir kampa gelince, Abuzêr gidip Filistin kamp sorumlusuna;

“Agir arkadaşımız gelmiş, bu gece bizde kalacak,” diyerek bilgilendirme yaptı.

Sabah askeri yürüyüş vardı. Agir çadırda oturmuş, onları izliyordu. Eğitim yaptıran Filistinli ters davranıyor, küfürler savuruyordu. Agir, her şeyi izleyip duruyordu. Eğitimci, “Kızıl Ordu” yürüyüş tarzını öğretiyordu. Kampın en yaşlısı öfkelenmiş, söyleneni yapamıyordu. Eğitimci kendini kızdırdı küfür ederek,

“Silahını, rextini çıkar, git dereye gir,” dedi.

Yaşlı adam, itiraz etmeden gidip suya girdi. Belini bir kısmı dışarda kaldı. Eğitimci gidip, ayağıyla beline basıp suya batırdı. Birkaç sefer aynı şeyi yaptı. Sonra yaşlı adam sudan çıkına; “Yat ve sürün,” dedi. Yaşlı adam, uzun bir alanda sürünmeye başladı. Gidip beline basıp; “sürün,” dedi.

Eğitim bitince Agir;

“Bu sürünme neyin nesidir,” dedi.

“Bu daha bir şey değil ki, her gün aynı şeyi yapıyorlar,” diyerek uygulamaları anlattılar.

“Biz bunu kabul etmiyoruz, onların kölesi olmak için buraya gelmedik, olmazsa burada taşınırız, ama bunları asla kabul etmeyeceğiz. Gidip Ali arkadaş ile konuşacağım, sizi burada alacağız,” dedi Agir.

Birkaç gün sonra Agir, küçük bir kamyonetle kampa geldi.

“Haydi, hazırlanın bu kampı terk ediyoruz,” dedi. Eşyalarını toplayıp hazırlandılar. Araba en fazla yedi sekiz kişilik kapasiteye sahipti. Agir öne geçti, diğerleri balık istifi arkaya sıkışıp Şam’a doğru yola çıktılar. Onları götürüp Beka Vadisi’ndeki Helwê kampına yerleştirdi.

Geri klan eğitimlerini orada tamamladılar. Eğitim devresi bitince, Agir aniden çıkıp kampa gelip bir toplantı yaptı. Abuzêr ile bir küçük grubu yanına alıp kamptan ayrılıp Şam’a gittiler.

İlk kez bir konferans yapacaklardı. Abuzêr ilk kez bir konferansa tanık olacaktı. Heyecanla birlikte bir bilinmezlik ve ürkeklik vardı. Konferans nasıl yapılır, nasıl hazırlanır, konusunda hiçbir tecrübe ve deneyimi yoktu.

IX

El Saika, Seyda, Sur, Beyrut ve birçok kampta eğitimler aralıksız sürüyordu. Tek başına bir parti merkez ve ana karargah gibi çalışıyordu. Parti yürütme üyelerine, merkezine, militanlara, dostlara, ittifak güçlerine, yurtsever halka durmadan perspektifler, talimatlar, notlar, öneriler ve mektuplar yazıyor, özgürlük mücadelesini büyütüyor yönlendiriyordu.

Militanlar, o fırtınalı zamanlarda, onun çağrısı üzerine, kaçak yollardan gündüz gizlenerek, geceleri yol alarak grup grup kuzeyden, güneye gidiyorlardı. Gelenler çoğaldıkça işler de çoğalıyordu. Gelenlerle tek tek konuşuyor, raporlar alıyor, onları eğitime yoğunlaştırıyor, geleceğe hazırlıyordu. Yeni gelenler için yeni bir ortam, yeni bir yaşam başlıyordu.

Günlerden salıydı.

Göküzünde şişkin ay dönemiymi.

Apo küçük radyoyu eline aldı, BBC kanalını açtı ve akşam haberlerini dinlemeye başladı.

“Sayın dinleyiciler, Maraş’ın Pazarcık kırsalında, Musolar köyü yakınlarında askerlerle çatışmaya giren terörist Bese Anuş ölü, Elif Yıldırım yaralı olarak ele geçirildi...”

Generaller Cuntası köy, şehir, dağ, taş demeden, her tarafa, her gün operasyonlar yapıyorlardı. Talan, baskı, tutuklama, yaralama ve öldürmeler birbirini izliyordu. Pazarcık bölgesinde Battal Evsen çatışmada, İsmet Ömürcan işkence de öldürülmüştü.

Besê, Pazarcık’ın Esmaparu köyündendi. Genç yaşta evlenmiş, özgürlük mücadelesiyle tanışmış, örgütsel çalışmalara

katılmıştı. 12 Eylül darbesiyle birlikte, aranınca aile yaşamını bırakıp kırsal alana çekilmişti.

Ölüm haberini dinleyen Apo, yanında yaralı ele geçen genç kızın kim olduğunu merak ediyordu. Adar'ı yanına çağırdı.

“Maraş'ta Besi arkadaşın yanında yaralı ele geçen Elif Yıldırım senin bir şeyin oluyor mu?” dedi.

“Hem kız kardeşimin, hem de amcamın kızının adı Elif”tir. İkisinden biri olabilir,” dedi Adar üzgün bir sesle.

“Bizimle ilişkileri var mıydı?”

“İkisi de taraftardı, çalışmalara katılıyorlardı.”

Adar haberi duyunca üzüldü, duygulandı, boğazı düğümlendi, gözleri nemlendi, acı ve hüznün sıkılmış bir yumruk gibi gelip yüreğine oturdu.

Adar, geldiğinden beri Apo'nun kaldığı evde kalıyordu. Evde günlük yaşamda özlü bir disiplin, mutlak bir sessizlik, ciddi bir planlama vardı. Herkes evde okuyor, araştırıyor, inceliyor ve çok dikkatli yaşıyordu.

Yemek masası her zaman mütevazıydı. Aynı saatte herkes yemeğe oturur, Apo yemekte yorumlar yapar, güncel gelişmeleri aktarır, bireyleri değerlendirir, yanındakilere sorular sorar, her yemeği bir eğitime dönüştürürdü. Sosyal yaşamda herkes eşitti. Yiyecekten giyeceğe, iş yapmaya evde kalanların tümü ortaklaşa ve dayanışma içinde katılıyorlardı

Adar, bir grup kadın militanla birlikte, Apo'nun kaldığı evde kalıyor, İngilizce dilini geliştirmek için sürekli dil çalışıyordu. Sait Apo'nun bütün işlerini yürütüyor, sürekli eve gidip geliyordu.

Adar, artık Şam'daki yaşama alışmıştı. Pazara çıkıyor, ev ihtiyaçlarını karşılamak için alış verişleri yapıyordu.

Suriye İsrail ile çatışma içindeydi. Suriye bütün gençleri silah altına almış, cepheye sürmüştü. Pazarda, çarşıda, sokaklarda çok az genç vardı. Her yerde orta yaş üzeri erkekler göze çarpıyordu.

Halk arasında İran devrimine ve Filistin savaşçılarına karşı sempati büyüktü. Onlar da çarşıya çıktıklarında, kendilerini gizlemek için İranlı olduklarını söylüyorlardı. Alış veriş yaparken, bazı Arapça kelimeler öğrenmişti.

Dilini, kültürünü bilmediği o yabancı ülkede, o kadim kentte bütün yaşamları gizlilik üzerine kurulmuştu. Gizliliğe çok dikkat ediyorlardı. Kimliklerini gizliyorlardı. Birbirlerinin gerçek adlarını bilmiyorlardı. Kim kimdir, nerede gelmiş, nereye gidecek, ne görevler yapmış sorulmazdı. Birbirlerini kod adlarla tanıyorlardı. Her zaman mutlak bir gizlilik vardı. her yerde her zaman direnmek, özveri, emek, inanç, çaba, sadakat, bağlılık temel bir ilkeydi.

Adar, o gün bir kadın militanı yanına aldı. Sabah erken evden çıkıp alış veriş yapmak için pazara gitti. Biraz sebze ile meyve aldı. Tam o esnada bir hareketlenme oldu. Tüm esnaflar dükkânların önüne çıkmış, pür dikkat karşıya bakıyorlardı. O da dönüp baktı. Yüzlerce zabıta coplarla bir ordu gibi hücumla geçmişti. Esnaf de hareketlendi, iki ordu gibi karşı karşıya geldiler. Bir anda pazar yeri bir savaş meydanına döndü. Bağırmalar, çağırmalar, küfürler havada uçuşuyor, derme çatma tezgâhlar devriliyor, insanlar hırpalanıyor, dövölüyor, meyve ve sebzeler ortalığa saçılıyordu. Adar, satın aldığı eşyaları alarak,

yanındaki militanla birlikte korkuyla oradan uzaklaştı. Ana yola geçti. Bir minibüse binip eve gittiler.

Eve varınca, Kuzeyde yeni gelmiş, bir grup genç militan kadın oturmuş, Apo onlarla konuşuyordu. İlgiyle kadınlara baktı. Kendi yol serüvenini anımsadı.

Kadın militanlar çoğalınca bir ev daha bulup kiraladılar. İlk yurt dışına çıkan kadın Fatma'ydı. Sonra peyderpey arka arkaya yollara düşüp gelmişlerdi.

Derken Apo, Helwê Kampında yeni bir karma eğitim devresi daha başlattı. Bu kadınların toplu katıldığı ilk eğitim devresiydi. Bu eğitim devresine 14 kadın militan katılıyordu.

Saime, Meral ve Seher “Kadın Eğitim Devresi” yönetimiydi. Zeynep, Evin, Meral, Saime, Seher, Adar, Emine, Hatice, “Hava,” kod isimli Hanım Yaverkaya, Leyla kod isimli Sultan Yavuz, “Komando Ayşe” kod adlı, Bircan Yıldız, “Halide” kod isimli Güler Çelik eğitime katılanlar arasındaydı.

Kadınlar giderek çoğalıyordu. Filistin sahasında kadın savaşçı olarak uluslararası bir ilki başlatıyor, dikkat çekiyorlardı. Günlük yaşamda, yaşadıkları bölgenin inanç ve kültürünü dikkate alarak eğitimlerde başlarını kefiye ile örtüyorlardı. Teorik eğitim için bazen Filistinlilerin kullandığı dershaneyi kullanıyorlardı. Dershane boş olmadığı zaman gruplar halinde kendi çadırlarında eğitim yapıyorlardı. Eğitim programı çok yoğundu. Ayrıca araştırma, inceleme ve yoğunlaşma grupları oluşturmuşlardı.

Askeri ve siyasi eğitim ortaktı. Öğleden sonra asker eğitim akşamları da seminer ve paneller vardı. Askeri eğitimleri Filistinli hocalar veriyordu. Değişik silahların kullanılması ve

patlayıcılar öğretiliyordu. Araziyi tanımaya ilişkin dersler vardı. Hangi arazide nasıl hareket etmek gerekir, merasim biçimleri, saldırı, savunma, geri çekilme taktikleri, vs. tümünü öğreniyorlardı.

Hewlê Kampı'nda Filistinli gerillalar ile birlikte kalıyor, yapılan tünellerde, Sovyetlerde gelen malzemeler ve silahların taşınmasında birlikte çalışıyorlardı.

Kampta Filistinliler, kaldıkları bir odayı kadınlara bırakmışlardı. O odada ranzalar ve sobalı vardı. Havalara hala soğuktu. Eğitim devresinin başındaydılar. O akşam erkek ve kadınlar, sobanın etrafında oturup sohbet etmeye başladılar.

“Cunta, silahlı mücadele olmadan geri adım atmaz,” dedi Hanım.

“Klasik silahlı mücadeleyle bir sonuç elde edilemez. Modern gerilla savaşını geliştirmek gerekir,” dedi Agit.

“Batı sahra halkı ya da kabileleri topu topu yetmiş beş bin kişidir. Sahra çölünde Fas’a karşı gerilla mücadelesi veriyorlar ve başarılı oluyorlar,” dedi Bedran.

“Ortadoğu’da ilk kadın gerillacılığı biz geliştireceğiz,” dedi Adar.

“Ortadoğuda değil dünyada ilk olacak,” dedi Sultan.

“Diğer hareketlerde kadın militanlar var ana dağ gerillacılığını biz geliştireceğiz,” dedi Adar.

“Kadın mücadelesinin düzeyi, toplumun özgürlük düzeyidir. Kadın özgürleştiği oranda halk da özgürleşecektir,” dedi Hanım.

“Kadın klasik düzenden vazgeçtiği kadar özgürdür,” dedi Bedran.

“Mücadele olmadan özgürlük elde edilemez,” dedi Adar.

“Ya özgürlük ya ölüm,” dedi Hanım gülerek.

“İnsan aç susuz ve en zor koşullarda yaşayabilir, ama özgürlük olmadan yaşayamaz, biz bunu kendi pratiğimizde gördük yaşadık,” Agit.

“Özgürlük ile birlikte, eşitlik ve adalet de olmalıdır,” dedi Bedran.

“Tarihte en büyük değer özgürlüktür ve en büyük saldırılar da ona yapılmıştır,” dedi Adar.

“İnsan ölümün savaşın gölgesinde bile özgürlüğü yaşayabilir.”

“Özgürlük herkesin hakkıdır, doğada her canlı özgürdür...”

“Özgürlükten daha güzel ve değerli bir şey yoktur,”

“İnsanın mutlu olmasını yolu özgürlükten geçer.”

“Özgürlük bedel verilmeden elde edilemez.”

“Özgürlük istenmez mücadeleyle elde edilir.”

“Her insanın özgürlük için savaşma hakkı vardır.”

“Özgürlük yoksa ölüm acı felaket ve yıkım vardır.”

“Özgürlük tarihi, direniş ve mücadele tarihidir.”

Geç saatlere kadar sobanın etrafında karma olarak sohbet ettiler. Sonra dağıldılar. Kadınlar orada kalırken erkeklerle daha yeni yapılan pencere ve kapısı olmayan binada yatmaya gittiler.

Ertesi gün yine rojbaş ile uyandılar. Sabah Lojistikçi kampa ihtiyaç tespiti yapmaya gelince;

“Soğanımız bitti, bize soğan getir,” dedi kamp sorumlusu.

“Daha bir hafta önce size bir çuval soğan getirdim,” dedi Lojistikçi.

“Evet, ama biz Kürtler çok soğan tüketiriz,” dedi kamp sorumlusu gülerek.

Derken Lojistikçi bir çuval soğan, bulgur, pirinç, kuru fasulye diye listeyi yaptı, getirmesi için yanındaki Lojistik alımcısına verdi. Alımcı, Filistin hareketi içinde kalan bir Kürt’t. Malzemeleri o alıp getiriyordu. Elinde küçük bir kasetçalar, hep Ayėe ėanı dinliyordu. Kampa geldiğini Ayėe ėanın sesini sonuna kadar açıyor, kendisinin de Kürt olduğunu göstermeye alığıyordu.

Kürt alımcı iağe için parayı alıp gitti. Bir daha gelmedi. Lojistikçi kampa gelince, kamp sorumlusu;

“Ne oldu bizim soğanlar gelmedi,” dedi.

“Hemėeriniz o Kürt alımcı soğan paralarını alıp kaçtı, yarın size getireceğim,” dedi Lojistikçi gülerek

Kamp koğullarını, dağ koğullarına uyarlamığ ona göre zor bir yağam sürüyorlardı. Kampında su yoktu. Bir benzin tankını su deposu yapmığlardı. Traktörle su getirip o depoya dolduruluyordu. Su ve suyun kullanıldığı her ėey sürekli benzin kokuyordu. Her ėey savağ koğullarına göre planlanmığtı. Bardak yok denilecek kadar azdı. “Metfaye” dedikleri, büyük konserve kutularını bardak olarak kullanıyorlardı. Bazen kahvaltıda çay çıkıyordu, ama bardak yoktu. Konserve kutusu da az bulunuyordu. Bir kısmı çay içip bitiriyor, bu defa diğerleri bağlıyordu.

O gün Spor ve kahvaltıdan sonra askeri eğitime bağladılar. Bir Filistinli Arap hoca dersi anlatıyor, Arapça bilen Apocu Yusuf, Arapça anlatılanları, savağılara tercüme ediyordu.

“Gerillasınız, çöl gibi bir yerde gece karanlığında, kayboldunuz, yönünüzü nasıl bulacaksınız,” dedi ders veren Arap Öğitmen.

“Pusulaya bakarım,” dedi Yusuf.

“O an pusula da yok,” dedi Arap Öğitmen.

“Kuzey yıldızına bakarak bulurum,” dedi Yusuf.

“Gece kapkaranlık ve yıldızlar yok, sonsuz çölün ortasındasın,” dedi Öğitmen.

“Hocam biz de çöl yok ki, biz Kürdistan’ın başı dumanlı, zirveleri hep karlı, mor alımlı dağlarına gideceğiz,” dedi Yusuf gülerek.

“Ya dağ, ya da çölün derinliğinde kapkaranlıktasınız,” dedi Öğitmen ciddiyetle.

“Hocam bizim dağlarımız kum çöllerine benzemiyor ki, asırlık meşe ağaçlarıyla kaplıdır, ağaçların ve kayaların kuzey tarafı yosun tutar, yosunlara bakar yönümü bulurum,” dedi Yusuf.

“Yusuf, farz et ki Hz. Yusuf gibi bir çölün ortasında, en karanlık gecede dipsiz kuyunun dibinde yapayalnızsın,” dedi Arap Öğitmen.

“Hocam siz de hep çöl koşullarında örnek veriyorsunuz. Biz gidip kendi dağlarımızda savaşaacağız. Çöller sizin, dağlar da bizim olsun. Yolumuzu nasıl bulacağımı bilmiyorum, siz söyleyin ben de arkadaşlarıma tercüme edeyim,” dedi Yusuf sıkılmış bir ruh haliyle.

“Çölde gece karanlığında yönünü kaybettiğin zaman hemen kıvranıp biraz uyuyacaksın. Uykudan uyandığında iç

refleksin seni hangi yöne götürürse düşünmeden o yöne gideceksin,” dedi eğitimci.

“Bizimle alay mı ediyorsun hocam, böyle olur mu? Bunun bilimsellikte hiçbir alakası yok,” diyerek karşı çıktı Yusuf.

Yusuf tercümeyle bıraktı, Arap eğitimciyle tartışmaya başladı. Tüm savaşçılar anlamadıkları halde pür dikkat onları dinliyordu. Yusuf’un yüz ifadesinde ikna olmadığı anlaşılıyordu. El, kol hareketleri ve yüz mimikleriyle bir sorun olduğu anlaşılıyordu.

Yusuf savaşçılara döndü, olup bitenleri tercüme etti. Bir gülme tufanı koptu.

“Çöl gerillası...”

“Dağ gerillası...”

“Ağaç, kaya, yosun...”

“Sabah yıldızı...”

“Pusu...”

“Uyku sersemliği...”

“Bu eğitimci kafayı oynatmış,” sesleri yükseldi.

Derse ara verdiler.

On beş dakika aradan sonra Arap Eğitimci onları alıp tepede koşuşturmaya başladı.

Eğitimci ayaklarının dibine seri şekilde kurşunlar sımaya başladı. Onlar koştukça sağda solda ayaklarının dibine daha çok kurşun sıkıyor, onlar giderek kurşun seslerine alışıyor, kurşun vızıltıları arasında koşarak eğitim yapıyorlardı.

Eğitmenin gözleri alımlı, çekici Leyla’da, Leylanın gözleri özgürlük dağlarındaydı.

Ayaklarının dibine kurşun sıkarken, kesik, acı dolu bir “ahhh,” sesi yükseldi. Leyla, acıyla olduğu yere yığılıp kaldı. Ilık kanlar sol bacağından sızarak toprağa karıştı.

Diğerleri dönüp; “ahh” sesinin geldiği yere baktı. Leyla yerde uzanmış acıyla kıvranıyordu.

Yusuf panikledi. Eğitimci şaşkınlık içinde sağa sola koştu. Kadın savaşçılar gelip başında toplandı. Tepkili, öfkeli, sesler birbirine karıştı.

Derken bir araba geldi, Leyla’yı bindirip önce ilk müdahaleye, oradan da Şam’a götürdüler...

Onlar kaldıkları yerde eğitime devam ettiler.

Gün boyu askeri eğitimde yorgun düşen militanlara, bu defa Şahin Kılavuz’un seminer olarak verdiği “Silahlı Propaganda ve Ajitasyon,” dersine katıldılar.

Şahin ders verirken militanları süzüyordu. Tümü yorgun, düşmüş, yarı uykulu gözlerle dersi dinliyorlardı...

Her gün aynı yoğunluk, aynı tempo, aynı koşuşturma sürüp gidiyordu. Apo, bunu aynı zamanda bir konferans hazırlığı olarak ele alıyordu. Kendisi kampa gidiyor, derslere katılıyor, panel ve seminerler veriyordu. Hilvan Siverek mücadelesi, generaller darbesi, güncel görevler üzerinde duruyordu. Darbe olmuş büyük tutuklamalar ve şahadetler vardı gelecek belirsizdi. Ne yapılacağı muğlaktı bütün tartışmalar bunu açmaya, netleştirmeye dönüktü. Geleceğe dair umut ve perspektif oluşturunuyordu.

Agit, sık sık kadınlar mangasına gidiyor, Halide’yi çağırıp birlikte tartışıyor, konuşuyor konferansa sunulmak üzere Batmana ilişkin rapor hazırlıyorlardı.

Derken dört ay süren eğitim devresinin sonuna geldiler. Dört ay süren bu eğitim devresi boyunca kuzeyde militanlar gelmeye devam ediyordu. Eğitim devresi bittiğinde yetmiş aşkın militan kampta toplanmıştı.

Eğitim devresinin sonunda tatbikat ve atışlar yapıldı. Sovyet Rusya'sında özel eğitim gören bir subay;

“Kadın arkadaşlar atışta daha isabetli, hedefleri daha iyi vuruyorlar,” diyerek onları kutladı. Ardında kültürel etkinliklerle kapanış kutlaması yaptılar.

Sonra düzenlemeler yapıldı. Adar ile iki kadın militanın düzenlemesi, Apo'nun kaldığı eve yapıldı. Birinci konferans hazırlıkları vardı. Kasetlerin çözülmesinde, belgelerin hazırlanmasında görev aldılar.

Bir kısmının düzenlemeleri Beyrut'a yapıldı. Orada Agir ile birlikte çalışmaya başladılar. Bazıları da Helwê Kampında yeni eğitime başlayan grubun eğitiminde görev üstlendiler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

I

“Bir ordunun istilasına karşı konulabilir, fakat zamanı gelmiş bir düşünceye karşı hiçbir şey yapılamaz.” Victor Hugo

O sıcak yaz gecesinde, yattığı kuru ranza üzerinde sabaha dek gözlerine uyku girmedii. Kendi kendisiyle monologlar yaptı. Çölde tan yeri ağarıncaaya kadar, tanrısıyla güreşen Yakup misali, şafak sökene deke yatağında kıvrandı, kendi kendisiyle hesaplaşıp durdu. “Bu kadar militan, bu kadar kadroyu halkımın özgürlüğü ve kurtuluşu için bu kadar tehlikeleri göz alarak, hudutlardan, mayın tarlalarından, askeri devriyelerden geçirerek buralara kadar getirdim,” diye düşündü.

Durmadan düşündü, düş kurdu. Düşleri, ruhunun gözleriymiş gibi her şeyi görüyordu. O an, bütün yaşamı ve verdiği kavga sanki özgür bir düş dünyasından ibretti. Büyük düşler kurdukça, kanatlanıyor, henüz var olmayan şeyleri görüyor, daha çok gerçeklikle buluşuyor, yoğunlaşıyor, bu da düşünce de atılıma yol açıyordu. Musa’yı, İsa’yı Muhammed’i düşünüyordu.

“Ve Musa, kavmin, aşiretlerine göre herkesin, çadırının kapısında ağlamakta olduğunu işitti...”

Ve o, bütün militanların kafasının karışık, muğlak ve ikircikli olduğunu gördü...

Sabaha kadar biriken ve çoğalan sorunları düşündü. “Hiç biri bu kafa yapısıyla komutan olamaz ve savaşıamaz. Sorunlar kör düğüme dönüşmüş, en iyi militanlar bile ikircikli hale

gelmiş. Önce kafaların netleşmesi, düşüncelerin berraklaşması, bir kılıcı biler gibi inançlarını bilemem gerekiyor. İşe kafaları netleştirmeden başlamalıyım,” diye söylendi. Sonra; “rapor,” diye mırıldandı.

Rapor; bir parti işleyiş, alttan üste doğru bilgi akışı, alt-üst ilişkisi, diyalog, tanıma, tanımla, tahlil etme, sorunları ele alma ve çözmenin aracı, denetim ve disiplin ile ilgiliydi.

Bütün militanlardan sürece ve gelişmelere ilişkin rapor istemeyi kararlaştırdı, kararını militanlara ilette. Bunun üzerine Agit, Mizgin, Çiçek, Xamım, Sultan, Saime, Bedran, Agir, Hüseyin, Bager, Cesur, Abuzêr, Çirusk ve diğer bütün militanlar, çalışmalarını ve örgütsel durumu ele alan birer rapor hazırladılar. Sürece ve yapılması gerekenlere ilişkin düşünce ve önerilerini yazdılar. Apo kendisine gelen bütün raporları tek tek okudu, inceledi, üzerinde durdu ve değerlendirdi. Bu raporlara bağlı olarak belli sonuçlara ulaştı ve kararlaştırmaya gitti.

Kaldığı evde, Sait teybe bir kaset yerleştirip ses alıcı düğmesine bastı, masanın üzerine koydu. Apo, ayaktaydı. Bütün raporları okumuş yoğunlaşmış, kafasında her şeyi tasarlamıştı. Gözünü kapattı, biraz düşündü. Sonra iki elini arkasına koyarak odada volta atmaya başlarken;

“Kapitalizmin ve batı düşünce sisteminin beş yüz yıllık tarihi, sömürge halkların hafızasına ve belleğine naklin tarihidir...

Kapitalist-emperyalist sistem içinde yer alan ülkeler, günümüzde, her alanda hüküm süren derin bir bunalımı yaşıyorlar...

Kapitalist sistemin tüm bunalımları gibi günümüzdeki bunalımı da üretimin toplumsal niteliği ile bu üretimden yararlanmanın kapitalist biçimi arasındaki uzlaşmaz çelişkiden kaynaklanmaktadır...

Bunalımdan çıkış için geliştirilen eski yöntem ve uygulamalarla yeni bunalımları aşmak mümkün değildir...

Günümüzdeki bunalım, kendini en çok mali buhranlar, enerji krizi, pazar darlığı, tüketim yetersizliği, üretim fazlalığı, enflasyon ve bunların iç içe geçmiş biçimleri gibi alanlarda göstermektedir...

Günümüz bunalımı, diğerlerinden farklı olarak, her şeyden önce emperyalizme bağımlı yeni-sömürge ülkelerde gelişen bağımlı kapitalist ekonomilerin derin bir bunalımı ve çöküşü koşullarında oluşmaktadır..." dedi.

Biraz durdu, dünya kapitalist devletlerinin politikalarını, ekonomik, kültürel ve sosyal yaklaşımlarını, konuyla ilgili okuduğu kitapları düşündü. Tümünü sentezledi. Elindeki gümüş işlemeli oltu taşı tespihle uğraşırken, yeniden yürümeye ve konuşmaya başladı.

"Bugünkü bunalımı, emperyalist tekellerin kapitalist ekonomiye günümüzdeki hâkim oluş biçimleri de etkilemektedir..."

Emperyalizme canlı darbeler vuran ulusal kurtuluş hareketleri sürekli gelişme göstermektedir...

Dünyanın çeşitli bölgelerinde bağımlı ve yeni sömürge ülkeler üzerinde bugün emperyalistler arası rekabet ve mücadele büyük bir hızla sürmektedir...

Günümüzde, dünyanın hemen her alanındaki bağımlı ve yeni sömürge ülkelerde, emperyalizme ve işbirlikçi düzenlerine karşı devrimci halk kurtuluş mücadeleleri yükselmektedir...

Kapitalist dünyada genişliğine ve derinliğine yaşanan bunalımın sistemin bünyesindeki çelişkileri yoğunlaştırdığı ve keskinleştirdiği açık olarak görülüyor...” dedi ve yeniden zıncıya yerinde durdu. Olduğu yerde gözlerini hafif kapattı. Biraz bekledi. Sözcükler, deyimler, belirlemeler, kapitalist devletlerin politika ve pratikleri, bir yağmur bulutu gibi kafasında dönüp dolaşıyordu Gök gülüyor, şimşekler arka arkaya çakıyordu. Derken yağmur taneleri yere inmeye başladı ve yeniden sözcükler tane tane dudaklarında döküldü.

“Yeni sömürgeciliğe karşı 1970’li yıllarda Güney Vietnam, Kamboçya gibi ülkelerde zafer kazanan ulusal kurtuluş mücadeleleri, giderek tüm yeni sömürge ülkelere yayılıp, sistemi tehdit eder duruma geldiler...

Hızlanan kapitalist gelişme, eski sosyal yapıyı parçalayarak hızla kendisine bağlı bir sosyal yapı yaratır...

Avrupa ve Amerika gibi kıtalarda, kapitalist ülkelerin birbirlerine mali ve diplomatik bağımlılığın çeşitli biçimlerini gösteren çok sayıda bağımlı ülke bulunmaktadır...

İki savaş arasında egemenliklerini bu şekilde sürdüren İngiliz ve Fransız emperyalistleri, bölgeye bol miktarda meta ihraç edip petrol göturdüklerinden, Ortadoğu’da sömürgecilik koşullarında gelişebilecek düzeyde bir kapitalist gelişmeyi dahi yaratamadılar...

Yeni sömürgeci ilişkiler içinde kapitalizmin gelişmesi, Ortadoğu'nun hemen tüm ülkelerinde işçi sınıfını doğurmuş ve geliştirmiştir...” dedi.

Sait, baş hareketiyle işaret etti. Olduğu yerde durdu. Söyleyeceği son sözcük dudakları arasın kaldı. Onların gelenek ve kültüründe Söz onurdu. Söz; gelenek ve bağlılıktı. Sözün gereklerini yerine getirmek ahlakla bağlantılıydı. Kadim bir bilgenin sözünü anımsadı; “İnsanda güzel olan yüzdür, yüzde güzel olan gözdür, ama insanı insan yapan ağzından çıkan sözdür.”

Ve ardında İsa'nın söylediklerini hatırladı; “insanı kirleten, ağzına giren değildir. Ağzından çıkandır insanı kirleten... Ağzından çıkan, yürekten kaynaklanır. İnsanı kirleten de budur. Çünkü kötü düşünceler, cinayet, zina, cinsel ahlaksızlık, hırsızlık, yalan tanıklık ve iftira hep yürekten kaynaklanır...”

Ve İsa'nın havarileri gelip düşlerine takıldı.

“Söz hem insanı kirletir, yerin dibine batırır; hem de yüceltir ve göklere eriştirir.” diye düşündü.

Bir ulu amaç ve dava uğruna söylenen hakikat sözleri, petekten damla damla sızan bal kıvamında insanın yüreğine ve ruhuna tat verip ferahlattır. Apo, söylemek istediklerini söyledikçe ferahlıyor ve bir yükten kurtulmuş gibi hafıflıyordu.

“Düşünmeden, araştırmadan, incelemenden söz söylemek ve konuşmak nişan almadan hedefe ateş etmeye benzer. Söylediğim her siz hedefi bulmalı ve insanların yüreğinde düşlerinde ve beyinde yer edinmelidir. Söz; yalana dolana, lafazanlığa ve salt ajiteye dayanmamalıdır. Devrimci söz; hem

akla hem bilgiye dayanmalıdır. Rüzgâr gibi anlık olarak gelip geçmemelidir, aktığı yerde özgürlük çiçekleri açmalıdır. Devrimci insan, kendi pratiği ve söylediği söz ile devrimcidir. Söz bir kere ağızdan çıkar ve bir daha geri alamazsın. Yoldaşlar topluğu devrimci pratik ve gerekleri yerine getirilmiş söz ile birbirlerine bağlanır,” diye düşündü

Ve İsa; “Ey ikiyüzlüler... ‘Bu halk dudaklarıyla beni sayar, ama yürekleri benden uzaktır.’...” dedi.

İsa’nın aziz ve azizelerini onların üç yüz yıl boyunca verdikleri zorlu kavgayı düşündü. Sonra Kan tarlası ve Juda gelip kafasına takıldı. İsa’nın söylediklerini bazı militanların söz ve pratikleriyle karşılaştırdı. Rayber ve Semir’i düşündü. Sait’e bakıp gülümseyerek;

“Tarih tekerrür etmez, ama çarpıcı ve ilginç benzerliklerle doludur, ne kadar da birbirlerine benziyorlar,” diye mırıldandı.

Bir kaset doldu!

Sait onu çıkarıp yeni bir kaset taktı. Ona; “tamam,” anlamında tebessüm etti. Ortadoğu ülkelerinin durumunu düşündü ve kaldığı yerden devam etti.

“1970’li yıllarda, Ortadoğu’da önemli devrimci gelişmeler oldu. Ortadoğu’da yıkılma noktasına gelen işbirlikçi iktidarlarını yaşıtmak için faşist diktatörlüklere başvurmaktadır.

1970’li yıllara gelindiğinde, genel olarak Ortadoğu’da gelişen yeni sömürgecilik ilişkileri içinde, eski toplumsal yapılar büyük ölçüde parçalanmış ve yeni modern sosyal güçler gelişmişti.

Günümüzde emperyalizmin yaşadığı ağır bunalım içinde, Ortadoğu'nun son derece önemli yeri ve rolü konusunda devrimci güçlerin görevleri tarihidir...”

Sait üçüncü kasetti taktı. Yeniden masanın yanında volta atıp düşünmeye başladı. Örgütün genel durumunu göz önüne getirip sözcükleri sözcüklere ekleyerek, cümleler oluşturdu. Cümleler bir ırmak gibi akıp gitti.

“Kürdistan’da, modern bir ulusal kurtuluş hareketini ortaya çıkaran iç objektif gelişmeler ve bunun sübjektif plana yansımaları... Birinci emperyalist paylaşım savaşından önce Kürdistan, ikiye bölünmüş, Kürdistan üzerinde çeşitli güçler çatışma durumundaydı...

Kürdistan 1925–1940 yılları arasında boydan boya ayaklanmalara sahne oldu...

En büyükleri Palu-Genç-Hani, Ağrı, ve Dersim isyanları olmak üzere bu dönemdeki tüm başkaldırma hareketlerini Türk burjuvazisi kanla bastırdı...

Bir sömürge ülkede ulusal kurtuluş devriminin objektif şartlarının gelişmesi demek, toplumu ulusal bütünlük içinde, ulusal bir pazar etrafında örgütleyebilecek sınıfların ortaya çıkması demektir...

Kürdistan, dünya ölçüsünde kapitalist ilişkilerin en geç girdiği ülkelerden birisidir.

Gelişen sömürgeci kapitalizmin Orta-Kuzey-Batı Kürdistan’da yarattığı ilişkiler içinde hızlanan proleterleşme...

Orta-Kuzey-Batı Kürdistan’da, yaygın bir aydın-gençlik kesimi oluşurken, Doğu ve Güney Kürdistan’da bu kesim sınırlı oranda gelişme göstere bilmiştir...

Kürdistan ulusal hareketini çıkmaza ve yenilgilere götüren, diğer sorunların tümüne kaynaklık eden en önemli sorun, önderlik sorunudur...

1977–1978 yıllarında, Kürdistan meselesini tartışmak zorunda kaldılar...”

Yeniden bir ara verdi. Bir kaset daha taktı. Yarattığı ideoloji, parti ve programı düşündü.

“Devrimci bir teori olmadan devrimci bir pratik olamayacağı gibi, devrimci pratik mücadeleyle tamamlanmayan teori ve programın da bir şey ifade edemeyeceği açıktır...

Devrimci bir örgütün yaratılabilmesi için devrimci bir teori ve program gerekliydi...

1978–1980 arası, bu azgın saldırılara karşı kıyasıya yürütülen devrimci mücadele dönemi oldu...

Şubat 1930 kısa siyasi programında Başkan Ho Chi Minh; ‘işçi köylü ordusunun kurulmasını,’ önerdi...

Yürütülen doğru mücadeleyle sosyal-şovenizmin Kürdistan'daki etkisi yok edildi...

Reformist küçük-burjuva milliyetçiliği, daha gelişmeden bozguna ve yenilgiye uğratıldı...

‘UDG’ örgütlenmesi, sahte bir şekilde, sömürgeciliğe karşı oluşmuş gibi gösterilmeye çalışılmaktadır. Gerçekte ise, iyice teşhir olup zayıflayan küçük-burjuva milliyetçiliğinin, feodal-komprador gerici milliyetçilikle, hızla yükselen devrimci ulusal kurtuluş hareketine karşı ittifakından başka bir şey değildir...”

Olduğu yerde birden bire durdu, derin bir nefes aldı. İlk defa odayı görüyormuş gibi etrafına baktı.

Sait bir kaset daha teybe yerleştirdi.

Saatlerden beri durmadan gezip konuşuyor, değerlendirme ve çözümlmeler yapıyordu. Sait sandalyede masanın başında bronzdan bir heykel gibi oturmuş, kıpırdamadan büyük bir zevkle onu izliyor ve dinliyordu. Her kaset doldukça çıkarıp yenisini takıyor, birbirine karışmasın diye üzerine tükenmez kalem ile sırasına göre rakamlar yazıyordu.

Ayakta durduğu yerde geçmiş pratiği, eylemleri, pratikte yaşanan eksiklik ve yetmezlikleri düşündü.

“PKK, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketinde doğru bir teorik, politik ve pratik mücadele bütünlüğünü ortaya çıkardı... Hareketin bu yeni doğuş aşamasında hiç şüphesiz hata ve eksiklikleri oldu... İdeolojik Mücadele örgütlü ve yeterli bir biçimde yürütülemedi... Hareketin, uzun bir hazırlıktan sonra geliştirilmediği açıktır... Örgütsel alanda da zaaf lar ve eksiklikler ortaya çıktı...”

Hareketin doğuşunda amatörlük ortaya çıkmıştır Silahlı mücadele çizgimiz ve anlayışımız doğru olmasına rağmen bu, pratikte yeterince doğru uygulanamadı ve örgütlenemedi... Bazen hedefi aşan eylemlere girişildi ve bu yönetimsiz, örgütsüz olarak geliştirildi... Siverek pratiğinde açık olarak görüldüğü gibi, bir ajana karşı verilmesi gereken mücadele, tam bir “köylü savaşına” dönüştürüldü...

Kürdistan’ın diğer parçalarındaki güçlerle ilişkilerde ve dış ilişkilerde belli bir gecikme olmuştur...

Bugün önümüzde en önemli ve en acil görev olarak Parti Merkezinin ve alt örgütlerinin güçlü bir şekilde yeniden kurmaktır.

Ulusal kurtuluş mücadelesini daha da geliştirmek için, her türlü geriliğe son verip Leninist profesyonel devrimciler olmak için, tüm gücümüzle ve devrimci coşkuyla çalışalım!

Haziran 1981!”

Saatlerden beri ayakta volta atıp dolaşarak yaptığı konuşmasını bitirdi. Derin bir nefes aldı ve rahatladı. Masada numaralandırılmış bir sürü kaset yan yana duruyordu. Hala kıpırdamadan masada oturan Sait’e bakıp;

“Yeterli midir,” dedi gülümseyerek.

“Yeterlidir Ali arkadaş, tarihi ve bilimsel bir değerlendirme oldu,” dedi.

“Kasetleri doğru numaralandır, birbirine karışmasın.”

“Tümünü numaralandırdım.”

“Acıktık bir şeyler yiyelim.”

Sait mutfağa gitti, hazır kahvaltılık türü şeyler hazırlayıp masaya getirdi. Birlikte oturup yemek yedikten sonra not yazarak bir militana verip; “Bunu acilen Bager arkadaşına götür ver,” dedi.

Bir gün sonra Bager, notu alıp okuyunca, alelacele Qamışlo’daki örgütsel görevini bir başka militana devretti.

Mayıs sıcağında, Qamışlo’nun tozlu sokaklarında minibüs garajına doğru yürüdü. Saçları dökülmüş, alnında ter damlacıkları oluşmuş, gömleği terden sırlıslık olmuştu. Derme çatma çöp içinde olan garaja vardı. Garaj eski, kirli giysiler içindeki insanlarla doluydu. Kirli siyah çarşaflar içinde, yüzleri; “dak” ile süslenmiş Arap kadınlar, rast gele yerlere oturmuş, araba bekliyordu.

Hırpani kılıklı, koyu esmer tenli, kirli sakalı simsarlar, bir yandan ; “haydi yolcular kalmasın,” diye bağıyor, diğer yandan arabaya binenlerden para topluyorlardı.

Bager, bir yazıhanede bilet kesti, sonra gidip arabaya bindi. Derken araba hareket etti, önce Halep, sonra Şam’a vardı. Arabadan inip Şam’ın Filistin Mahallesi’ne yöneldi. Gidip bir evin önünde durup kapıyı çaldı. Sait gidip kapıyı açtı, onu içeri aldı.

Apo il Bager merhabalaşıp tokalaştılar. Sait ile birlikte üçü masada oturup konuştular. Apo, her ikisine gerekli talimatları verdikten sonra;

“Ben hazırlık için Beyrut’a geçeceğim. Siz ikiniz de bu evde oturup kasetleri çözüp yazıya dökün. Sonra yazıyı bir broşür olarak düzenleyin ve çoğaltın,” dedi.

“Abdullah yoldaş, ne kadar çoğaltalım,” dedi Bager.

“Sanırım bir elli nüsha yeterli olur.”

“Hazırladıklarımızın tümünü oraya mı getirelim?”

“Broşürler, hazırlandıktan sonra tümünü alın ikiniz birlikte Beyrut’a yanıma gelin.”

Apo, yanına iki militan alarak, Beyrut’a gitmek üzere evden çıkıp gitti. Gittikten sonra, Sait bir tomar boş kâğıt ile birkaç tükenmez kalem getirip masaya bıraktı. Masada oturup ilk kaseti teybe koydu. Cümle cümle dinleyip yazmaya başladılar. İkisi her gün sabah erken kalkıyor, kasetleri çözmeye başlıyor, gece geç vakitlere kadar aralıksız çalışıyorlardı. Sonra yorgun bir şekilde minderlerin üzerinde kıvranıp uyuyorlardı.

Sait, Şam’da gerekli ilişkileri kuruyor, ihtiyaçları temin ediyor ve birlikte hazırlıkları yapıyorlardı.

Yoğun bir çalışmanın ardında bütün kasetleri çözdüler. Bager, masada el yazısı ile yazılmış kâğıt tomarına bakıp işi başarmının heyecanı ile içten içe sevindi. Sonra ikisi yazılanları yeni baştan okuyup kırmızı tükenmez kalemle üzerinde düzeltme yaptılar. Düzeltmeler bitince, düzelttikleri yazıyı yanlarına alıp aynı mahallede tutukları bir diğer eve geçtiler. Orada teksir makinesi vardı. Derken düzeltilen yazıyı Bager okumaya, Sait ise daktilo ile yazmaya başladı. Bitince bir broşür halinde düzenlediler, teksir makinasında 50 nüsha olarak çoğalttılar. Çoğaltılan broşürleri hazırlayıp paketlediler.

Broşürler ile birlikte, bir grup militanı da yanlarına alarak kampa gitmek için yola çıktılar.

II

“İnsanın yalnızca gerçeğin ne olduğunu bilmesi yeterli değildir; doğruyu istemesi ve yapması da gereklidir.” Goethe

Helwê köyü; Suriye sınırına yakın, Bekaa Vadisi'nin doğusundaydı. Suriye ile Lübnan'ı birbirine bağlayan asfalt yolu hemen kuzeyinde geçiyordu. Yolun hemen ötesinde Lübnan sınırları içinde bulunan yüksek bir tepede, Suriye askerleri tanklar, uçaksavar füzeler ve radarlarla birlikte konuşlanmıştı. Köyün batısında Bar Elias ilçesi ve güneyinde Golan tepeleri vardır. Suriye'nin arka bahçesi gibiydi; tarihsel geçmişten kaynaklı olarak Suriye bu tepeleri kendisine ait görüyor ve oralara askeri güç yığmıştı.

Kamp, adını; doğusunda bulunan, bu küçük Helwê adındaki Dürzi köyünden alıyordu. Köy ve kampın etrafı

firdolayı yüksek tepelerle çevriliydi. Arazisi; bodur ağaçlarla örölü, taşlık, kayalık ve sarptı.

Helwê köylüleri, tepelerin yamaçlarındaki bodur ağaçları çalılıkları ve taşları temizleyerek harman yeri büyüklüğünde tarlalar açmış ekip bitiyorlardı. Köyden vadinin diğer alanlarına doğru araziler genişliyor, büyük meyve bahçeleri başlıyordu.

Filistinli savaşılar, uçak saldırılarına karşı, dağın eteğindeki düz yekpare kayalıkları dinamitle, delici araçlarla ve kepeçlerle kazmış, yüz metre yerin altında tonlarca malzemeyi alabilecek, iki büyük depo yapmışlardı. İçine kamyonlar girip çıkıyordu. Aktif durumda olan depoda;

Her türlü silâh ve Sovyet yapımı, menzili yirmi kilometreye kadara varan, rampaları özel arabalar üzerine monte edilmiş, kırk roket birden atabilecek Katyuşa Füzeri saklıydı. Yine içinde lojistik malzemelerin bulunduğu betonda depolar vardı. Bu depoların kapısı, sürekli kilitli ve anahtarları yetkili Filistin komutanlardaydı.

Bager, yanındaki militanlar ve hazırlanan broşürle birlikte sabah erken kampa vardı. Orada hiç kimse yoktu. Yanındaki militanlarla birlikte kampı derleyip toplardı. Bir sonraki gün, Apo yanında iki militanla oraya geldi. Gelen broşürlerden birini alıp baştan sona okudu ve inceledi. Masada duran broşürlere bakıp sevindi ve heyecanlandı.

“İçerikli özlü ve çarpıcı bir politik rapor olmuş,” dedi Bager’a bakıp gülümseyerek.

“İçerikli, acıcı ve çarpıcı olmuş,” dedi Bager.

“Bu parti tarihimizde bir iltir,” dedi Apo ciddiyet ve gururla.

Apo'nun tam ne söylemek istediğini anlamayan Bager; “bir ilktir,” deyip durdu, Apo'ya baktı.

“İlkler her zaman zor, şaşırtıcı, ama çok önemlidir. İnsanın aklında kalan, yüreğini harekette geçiren, heyecan veren ilkleri başarmak önemlidir. İlkler, hep bir dönüm noktası ve cesaretin nişaneleridir, biz zor olanı başardık.”

“Her ilk, bir başlangıçtır.”

“İbnü'l-Arabî'nin; ‘ilkler ve sonlar’ ile ilgili bir teorisi vardır. İlkler, bir işte bütün aşamalara damgasını vurur. İlk hareket, ilk adım neyse arkası da öyle gelecektir. Üç kutsal kitap; “Âdem bütün insanların kendisinden var olduğu tek nefistir,” der. Âdem bir ilktir, ama sadece bir peygamber değil, mitolojik de olsa insanlığa ait varoluşsal bir süreci de ifade eder. İlkler, hep sonların da kaderini belirler. İlk olan bir tek çekirdek, içinde koca bir meyve bahçesini taşır.” Biraz durdu, düşündü ardında; “PKK kurulduğundan beri ilk kez yazılı bir politik rapor hazırlıyoruz. Kendi geçmişimizi öz eleştirel temelde değerlendiriyoruz. Bu güne kadar gizlilik ve güvenlik nedeniyle yazılı rapor hiç hazırlayamamıştık,” diye ekledi Apo.

“Evet, bu ilk yazılı politik raporumuzdur,” dedi Bager.

Derken her bölgede küçük gruplar halinde delegeler gelmeye başladılar. Filistin sahasında bütün bölgeleri temsilen yeterli delegeler vardı. Apo, önceden düşünmüş, kendi kendisiyle tartışmış, kimlerin delege olabileceğine dair kafasında netleştirmişti. Sonra yürütme ile konuşup ortaklaştırmıştı. Tüm delegeler gelince, kampta yeni bir yaşam düzeni oluşturdular. Yatma, nöbet tutma, çay, yemek vs. bütün

sorunları organize ettiler. Gelenleri küçük gruplara ayırıp politik raporu verip herkese okuttular.

Bazı militanların kafası kaynayan kazan gibi karma karmakarışıklı. Her yönüyle bir kaos yaşanıyor. Kim ne yapacağını, nasıl hareket edeceğini kestiremiyor, geleceğe dair fazla düşünemiyordu. Raporu okuyup üzerinde günlerce konuştular, tartıştılar. Raporu okuyunca, sular giderek biraz duruldu, kafalarda geleceğe dönük çizgiler belirmeye başladı. Fakat birçok militanın kafası, hala soru işaretleriyle doluydu. Süreci algılayamıyor, nasıl karşılık vereceğini bilmiyordu.

15 Temmuz 1981!

Günlerden çarşambaydı.

Saat; 06.00!

İlk gün ışınları, Bekaa Vadisi'nin etrafındaki tepelerin yamacına düşmüş, tüm militanlar ayaktaydı. Apo, hem güneşten hem de militanlardan önce ayaktaydı. Heyecanlı, içi içine sığmıyordu. Düşünüyor, hayaller kuruyor, gerilla gruplarını oluşturup dağlara gönderiyor, halk savaşı büyüyerek geliyordu. Geçmiş, an ve gelecek arasında köprüler kuruyordu.

Helwê Kampı, onlar için zamanla önem kazanmış ve merkezi bir çalışma alanı haline gelmiş, artık bir özgürlük, kavga ve bilim akademisi görevini görüyordu.

Kampın girişine yakın olan tepenin üzerinde bir oda, mutfak ve banyodan oluşan küçük bir yapı vardı. Bu kampın mutfağı olarak kullanılıyor, yemekler burada yapıлып dağıtılıyordu. Bir de rastgele araziye kurulmuş, kirli ve eski birkaç çadır göze çarpıyordu. Ayrıca iki bina daha vardı.

Binalardan birisi yüz kişiyi alabilecek kapasitede bir salona sahipti. Konferans burada yapılacaktı.

Derken militanlar ikişerli, üçerli gruplar halinde konferansın yapılacağı binaya yöneldiler. Binanın duvarlarına ölenlerin resimleri ile belirlenen sloganlar yazılıp asılmıştı. Konferans komitesi, kendine göre güvenlik önlemleri almış ve önemli noktalara silahlı nöbetçiler yerleştirmişti.

Saat; 08.00!

Yetmiş militan, salonda toplandı. İçlerinde sekiz kadın delege vardı. Doğu Kürdistan’da Hüseyin Hoca gelmişti. Tedavi görüp iyileşen Agit de oradaydı.

Apo divana geçerek;

“Hepinizi bir dakika, şehitler için saygı duruşuna davet ediyorum,” dedi. Herkes ayağa kalktı, nefesler tutuldu. Başlar hafif öne eğik, yumruklar hafif sıkılıydı. Salonda sinek vızıltısının dışında çıt yoktu.

Saygı duruşundan sonra divan başkanlığına, delegeler tarafında Apo önerildi ve seçildi. Konferansı Apo yönetiyordu.

İbrahim, lisede beden eğitimi öğretmeni iken saflara katılmıştı. Bir diğeri ise mühendisti, ama hala devletten kopmamış, aranır duruma düşünce o da yurt dışına çıkmıştı. İkisinin de fazla pratik deneyimleri yoktu. Yapı ve sorunlarla fazla yüz yüze gelmemişlerdi.

Apo; “bu arkadaşların pratiğe dönük öz eleştirel durumları yoktur. Kimse onlara karşı fazla tepkili değildir. Bütün delegeler Siverek pratiğinden dolayı, merkez üyelerine karşı tepkilidirler. Bu iki arkadaş divana önerirsem, belki daha aktifleşirler. İkisine de bir şans vermeliyim,” diye düşündü ve ikisini divana önerdi.

İkisi de konferans delegeleri tarafında kabul edildi. Divan; Apo, Mühendis ve İbrahim'den oluştu.

Önce gündemler belirlendi, ardında Apo'nun yazdığı politik rapor okundu. Okunduktan sonra bölümler halinde ele alıp üzerinde tartışmalar yürütüp değerlendirmeler yaptılar.

En çok ülkeye dönüş, gerilla savaşını başlatma üzerinde yoğun tartışmalar yürüttüler.

“12 Eylül askeri darbesinin gelmesiyle birlikte halk üzerinde büyük bir baskı oluştu... Birçok taraftarımız tutuklandı. Birçok arkadaşımız zindanlarda işkence altındadır. Bir kısmı idamla yargılanıyor. Eli kolu bağlı böyle duramayız. Elimizden bir şey gelmiyor diyemeyiz. Mutlaka bir şeyler yapabiliriz; uçak kaçırabiliriz, Konsolos vurabiliriz, ülkede polis ve askere karşı özel eylemler yapabiliriz,” dedi Bedran

“Cunta halkımıza çok yoğun baskılar yapıyor, dağa çıkıp savaşı başlatalım...”

“Cuntaya karşı savaşı başlatırsak onları etkisiz kılarız.”

“Hiç beklemeden dağlara çıkalım.”

“Bu koşullarda dağ intihardır.”

“Hakkârî'den öte adım atmak ölümdür.”

“Biz şimdi Avrupa'ya yerleşelim demokratik mücadeleyi geliştirelim TC'yi orada teşhir edelim.”

“Bekleyelim sonra koşulları değerlendirelim.”

“Acelemiz yok, cunta ne yapacak izleyelim ona göre karar verilir.”

“En doğru şey süreci izlemektir, acele hareket etmek zarar verir.”

“Cuntayı ıslah etmemiz için ıslah etmenin yol ve yöntemlerini araştırıp bulalım.”

“Ülkeye dönüş koşulları yoktur, Avrupa sahasına çekilmek ve orada beklemek gerekir,” dedi Davut.

“Sen ne konuştuğunun farkında mısın,” diye bağırdı Apo.

“Bager ile Agir pratik içinde boğuluyor, politikada kadrolara yön vermede, çizgiye çekmede fazla etkili olamıyorlar,” dedi bir militan.

“Bazen hedefi aşan eylemlere girildi. Yöntemsiz, örgütsüz, hedefsiz eylemler gelişti.”

“Siverek’te, bir ajana karşı verilmesi gereken mücadele, tam bir ‘köylü savaşına’ dönüştürüldü...”

“Siverek şartlarında bir gerilla savaşı bile verilemezdi; bunun koşulları yoktu...”

“Siverek’te çok gizli, dar gruplar tarafından gerçekleştirilen sınırlı silahlı eylemler konulabilirdi.”

“Yine toptan bir aşirete veya bir feodalin örgütlediği tüm yapıya değil, daha çok bu örgütlenmenin belli başlı unsurlarına yönelmeliydi.”

“Ama gerek mücadelenin kapsadığı hedef, gerekse bu hedefe karşı mücadelede öngörülen yollar ve bunun örgütlenme biçimi, ne tip bir mücadele verildiğini, hangi hedeflerin başa alındığını örgüt açıklıkla belirtemedi. Ve çıkmaz da aslında bu noktada belirdi.”

“Bu mücadele, karşılıklı bir köylü savaşına dönüşürse, Kürdistan’da güçlü olan aşiretler arası çatışmaya dönüşürse, elbette ki bundan yarar görecektir olan aşiretçilik, sömürgeciliktir.”

“Buna hataya düşmemenin yolu, mücadeleyi bu boyutlara ulaştırmamak, hedefleri açık ve doğru tespit etmek, bunun dışındaki güçler bize saldırırsa bile, onlara karşı yönelmeyip, hedefi genişletmemek; belirlenen hedefe karşı açık, geniş, ortalıkta dolaşan silahlı gruplarla değil, dar, gizli ve örgütlü gruplarla planlı eylem gerçekleştirmektir.”

“Bir yerde silahlı mücadelenin geliştirilebilmesi için, mutlaka politik bir temelin oluşması ve ona dayanması zorunludur.”

“Politik koşulları dikkate almayan bir silahlı mücadelenin hatalı olduğu ve Siverek'te de böyle hatalı bir mücadelenin ortaya çıktığı açıktı.”

“İdeolojik katılıkla politik esnekliği yeterince birleştiremedik.”

“Halkla ilişkiler meselesine de gerekli titizliği göstere-medik. Kürdistan gibi, henüz mücadelenin yeni geliştiği bir ülkede, halkla ilişkiler çok önemlidir.”

Temel tartışma konularından biri Hilvan Siverek Mücadelesiydi. Apo; Hilvan Siverek mücadelesinde yaşanan kahramanlıkları, direnişleri, fedakârlıkları ile yaşanan amatörlükleri, yanlışlıkları, hataları, kayıplar ve acemilikleri; örgütlenme sorunlarını, generaller darbesi ve buna karşı yaşanan direnişleri ele alıp genişçe çözümledi ve konferansa yön verdi.

Kadrolar fazla konuşmadılar kısa belirlemelerle yetindiler, daha çok Apo'yu dinlediler. Konuşmalarında hareketin merkezinde ciddi sorunların çelişki ve çatışmaların yaşandığı görülüyordu.

Semir, Davut, Süleyman birer sorun odağı haline gelmiş, Apo onları; “neden örgüt, neden birer merkez olamıyorsunuz,” diye eleştiriyordu.

Semir, yeni arayışın başını çekiyordu. Her şeye karşı çıkıyor, cuntaya karşı mücadelenin verilemeyeceğini öne sürüyordu. Açıktan tavrı almıyor, dar ikili ilişkilerde ikircikli, muğlak, belirsiz ve güvensiz bir ortam yaratıyordu. Varlığı etkili değildi, ama hep kafa karışıklığı yaratıyor, alttan alta dedikodu yapıyordu. Kapalı kara kutu gibiydi. Asıl düşüncelerini toplantılarda söylemiyor, hep başkalarına söyletiyordu. Kendisi kıyıda köşede duruyor, düşüncelerini başkasının aracılığıyla ortaya sürüyordu. İkircikliydi. İlişkilerini hep kapalı kapılar ardında sürdürüyordu. Açık davranmıyordu. İki ayrı yüzü vardı. Biri görünen diğeri görünmeyendi. Yerel ilişkilere dayalı politika yapıyordu. Arkada dedikodu, çekiştirme, karalama yöntemlerini kullanıyor, hep kaçak dövüşüyordu. Konferans bitmiş, ama Semir gittiği her kampı bir kaos yerine çeviriyordu. Zeynep ile bir grubu etrafına toplamış sohbet ederken;

“Ali arkadaş, Dersim Alevilerine ve kızlarına hiç yer vermiyor, baskı altındayız,” dedi.

“Ben de Dersimliyim, ama bu tür şeyleri doğru bulmuyorum,” deyip gitti rahatsız olan bir militan.

“Bak işte o da Ali’nin müridi,” dedi Semir.

“Bazıları bağlılık adı altında tam bir mürit gibi davranıyorlar,” dedi Zeynep.

“Biz Dersimlilere hiç değer vermiyor...”

“Bak şimdi bazılarını Delil gibi ülkeye gönderecek, gidip bu koşullarda orada ne yapacaklar,” dedi Semir.

“Neden kendisi gitmeyi hiç düşünmüyor...”

“Kendisi hiç gider mi,” dedi diğeri.

“Hep kendine bağlı müritleri gönderiyor,” dedi Zeynep.

“Aslında bu dönemde Avrupa’ya gitmek daha doğru olur,” dedi Semir.

“Evet, koşullar düzelene kadar Avrupa’ya gitmek,” dedi Zeynep.

“Apo ve etrafındaki Agit, Hüseyin, Sait, Cesur, Bedran gibi müritler hep direnmekten söz ediyorlar. Onların bu yaklaşımı bana İspanya iç savaşında; ‘yaşasın ölüm’ diye haykıran faşistlerin tutumunu andırıyor,” dedi.

“İspanya iç savaşında faşistler öyle mi slogan atıyorlar,” dedi Zeynep.

“Evet, yaklaşımları birbirine çok benziyor,” dedi Semir.

Semir karanlık gibiydi, gittiği her yerde karamsarlık yayıyor, bütün renkleri yutuyor, her şeyi gri tonlara boğuyordu. Derken Semir’den etkilenen Zeynep bir hemşerisiyle konuşmak için yanına gitti.

“Seninle biraz sohbet etmek istiyoruz,” dedi Zeynep gülerek.

“Tamam, iyi olur tabi, biraz var olan sorunları nasıl aşabileceğimizi tartışalım,” dedi militan.

“Biz daha yeni ülkede geldik. Her tarafta sıkıyönetim ilan edilmiş, gözaltı ve tutuklamalar çok yaygındır. İnsanlar dışarı çıkmıyor. Her yer cehennem gibi olmuş,” dedi Zeynep

“Evet, biraz haberlerde izliyorum. Doğru dediklerin ama işte buna karşı mücadele etmek halkın yanında olmak gerekiyor. Eğer biz buna karşı mücadele etmez ve geri çekilip meydana onlara bırakırsak asıl felaket o zaman başlar,” dedi militan.

“Bu sıkıyönetim koşullarında, bu kızıl kıyamette, bu zor durumda, kurbanlık koyunlar gibi nereye gideceksiniz? Bence siz, çıldırmış olmalısınız! Sınırı geçer geçmez düşman hepimizi öldürür. Siz neyi kurtaracaksınız? Siz gidip gerilla mücadelesini mi başlatacaksınız,” dedi Zeynep.

Militan bu sözler karşısında biraz durdu, Zeynep’in gözlerinin içine baktı. Zeynep bu gözlerden ürktü bir adım geri attı.

“Zeynep arkadaş sen konuştuğunun farkında mısın?”

“Seni düşündüğüm için bunları söylüyorum.”

“Beni düşünme devrimi, halkı düşün.”

“Ben daha yeni geldim orada her tarafta polis ve asker kaynıyor.”

“Bana kalırsa bu düşünceler sana ait değil. Semir’den ithal düşüncelerdir. Hep o kafanızı karıştırıyor.”

“Yok, valla ben daha yeni ülkede geldim, gördüğüm şeylerdir”

“Semir ortamımızı zehirliyor, sen onun peşine düşmekle ona ortak oluyorsun.”

“Ben seni düşünerek söyledim.”

“Beni değil halkı düşüneceksin. Evet, biz burada eğitim gördük, şimdi gidip o Firavunlara karşı gerilla savaşı başlatacağız. Orada yoksul mazlum bir halk bizi bekliyor.

Gerilla savaşı vermek, Semir gibi korkakların işi değil; inançlı ve cesur devrimcilerin işidir. Korkaklar bizimle gelmesin istemiyoruz,” dedi militan.

“Beni yanlış anladınız, ben de devrimi herkesten daha çok istiyorum, ama herkesin yönünü Avrupa’ya verip kaçtığı böyle bir süreçte ülkeye dönmek intihardır. Koşullar oluşursa hepimiz döner mücadele ederiz,” dedi Zeynep.

“Zeynep arkadaş hiç yanlış anlamadım, bu düşünceler sana ait değil, herkesin yönünü Avrupa mülteciliğine çevirmek isteyen Semir’in kendisidir. Avrupa’daki kaçkınlarla el ele vermiş içimizde bunun temsilciliğini yapıyor. Onu Dersim pratiğinde tanıyorum, korkağın tekidir. Kendisi düşüncelerini söyleme yerine senin gibi zavallıların ağzıyla söyletiyor,” dedi Militan öfkeyle.

“Arkadaş sen de hiç tartışmaya, sohbette gelmiyorsun ki, hemen farklı boyutlara çekiyorsun,” dedi Zeynep tepki göstererek.

“Doğru ben bu tür şeylere hiç gelmem, bir daha benimle böyle şeyler konuşma,” diyerek militan, Zeynep’i bırakıp gitti.

Bedran, Hilvan pratiğinden sorumlu görülüyor birçok konuda eleştirilere maruz kalıyordu. Semir onu hep izliyor, en zayıf noktada yakalayıp yanına çekmeye çalışıyordu.

“Bedran arkadaş, hepimiz devrimciyiz bütün bunlardan sorumluyuz. Bütün sorumluluğu sana yüklemek doğru değildir. Ali arkadaş, hep tekliyor, kendi başına karar veriyor. O da bizim gibi bu partide bir devrimcidir, böyle

yaklaşmak gerekir,” dedi. Semir. Bedran, durup Semir’e baktı. Sonra;

“Semir arkadaş, sen ne demek istiyorsun?”

“Ben hepimiz devrimciyiz,” diyorum dedi Semir.

“Sen yanlış şeylerin peşindesin. Hepimiz ya da herkes devrimci olabilir, ama herkes önder olamaz, bu partinin bir tek önderi vardır, O da Ali yoldaştır,” dedi Bedran kesin bir sesle.

“Buna bir itirazım yok, yanlış anladın, ben sana haksızlık yapıldığını söylemek istedim.”

“Bana yapılan haksızlığın bir önemi yoktur, halkımıza yapılan zulüm ortadır, asıl onu düşünmen gerekir,” dedi Bedran.

“Senden farklı düşünmüyorum ki,” dedi Semir.

“Benimle böyle şeyler konuşamazsın, bir daha olmasın,” deyip Semir’i bırakıp gitti Bedran.

Semir, bu defa Agit’in yanına gidip dolaşmaya başladı.

“Agit arkadaş, son gelen arkadaşlar; ‘ülkede barınmanın ve çalışmanın koşulları yoktur,’ diyorlar.”

“Bizim bu durumda tüm arkadaşlarımızı buraya çekip eğitmemiz gerekiyor.” dedi Agit.

“Bazı arkadaşlar hep; ‘direnme direnme’ diyorlar. Bu süreç direnmeyle çözülmez, daha akıllı davranmamız gerekiyor. Avrupa sahasını kullanıp gelişmeleri izlemek daha mantıklı ve akıllı olur. Koşullar olgunlaşırsa yeniden ülkede çalışmalar başlatılabilir. Bu koşullarda herkesi buraya ve Avrupa’ya çekmek gerekiyor,” dedi Semir.

“Semir arkadaş, ülkeyi terk etmek, Avrupa eksenli bir devrimcilik düşünmek beraberinde teslimiyeti ve uşaklığı getirir, bu asla kabul edilemez,” dedi Agit.

“Agit arkadaş onu demek istemedim, şimdi ülkede kalmanın koşulları kalmamış, Avrupa sahasına çekilirsek orada daha iyi çalışabiliriz, ilerde tekrar koşullar oluşursa ülkeye gidebiliriz,” dedi.

“Avrupa bir teslimiyet ve uşaklık bataklığıdır. Biliyorsun uşaklık ruhu, düşmandan daha aşağılık bir düşmandır,” dedi Agit.

O da Semir’i bırakıp gitti. Semir, Apo’nun etrafında kenetlenen kime gittiyse terslendi, istediğini alamadı. Sonunda; “bunlar bana böyle ters cevaplar verdiklerine göre ortam buna uygun değil,” diye düşündü.

Akşamüstü Agit, Bedran ve bir grup militan bira araya geldiler, Semir’in yaptıklarını birbirlerine anlattılar.

“Bu Semir, ne kadar kararsız, ikircikli, iddiasız kişi varsa etrafına toplamış, yerelliği kullanarak, gerilla savaşını engellemek için arkadaşların kafasını bulandırıyor,” dedi Agit.

“Kendi ruh halini, bitmişliğini, korkaklığını herkese mal etmeye çalışıyor,” dedi Bedran.

“Bana da Zeynep diye Pazarcıklı bir kız göndermişti, ağzının payını verdim,” dedi bir militan

“Bedran arkadaş, şu sigara meselesine ne diyorsun,” dedi biri.

“Bazı arkadaşlar; ‘biz devrimciyiz, sigarayı bırakalım, devrimcilikle sigara bir arada olmaz,’ diye dayatıyorlar.

Sigarayı bırakmak isteyen bıraksın, iyi bir şeydir, ama ben hem sigara içeceğim, hem de gerillacılık ve devrimcilik yapacağım, ben gerillayım sigaram dışında neyim var,” dedi Bedran.

Ülkeye dönüp dönmeyeceği konusunda birçok militanın kafası hala muğlaktı, ama konferansta Apo çizgisi hâkim çizgiydi.

Semir pişmandı. Pişmanlığını dile getiremiyor, bin bir surat takınarak gizlemeye çalışıyordu. Kendini gizlemeye çalıştıkça kendini daha çok ele veriyordu. Konferansta içindeki pişmanlığı gizlemek için ağzında sahte direniş sözcükleri çıkıyor, herkesi inandırmaya çalışıyordu. Arkasında Apo’nun kuyusunu kazıyor, yanına gelince el pençe durup maske takıp gerçek yüzünü gizliyordu. Gizlemenin heyecan ve suçluluk psikolojisi duygularını, tavır ve davranışlarını provoke ediyor, kendini ele veriyordu. Bütün bunlar Apo’nun gözünde kaçmıyor, divanda onu izliyor ve pişmanlık ve suçluluk durumun yakalıyordu.

Semir, gerçek düşüncelerini gizlemek için çabaladıkça, düşüncelerini ince yöntemlerle dile getirmeye çalıştıkça iradesi dışında yüzüne yansıyan mikro ifade ve mimikler her şeyi dışa vuruyordu. Apo, onun beden dilini çözmüş, yüzüne yansıyan bu mikro mimik ve ifadelerden onun pişmanlık halini yakalıyordu. Onun pişmanlığı konferansta özenle seçip kullandığı sözcüklerden ve sorulan sorulara verdiği yanıtlardan ortaya çıkıyordu.

Semir, konferansın gidişatını kendisinin belirleyeceğini ve istediği çizgiye çekeceğini düşünüyordu. Bunun için delegelerle

ikili ilişkilerde konuşup ikna etmeye çalışıyordu. Konferansın istediği çizgide değil de Apo'nun istediği çizgide yürüdüğünü görünce bu defa kendini geri çekip ağzını sıkı tutma taktiğine başvurdu.

Semir, Apo'ye ve delegelere dürüst olduğunu, parti çizgisinden yana olduğunu göstermek istiyor, fakat konferans ortamındaki yakıcı gerçeklik onu hemen ele veriyordu.

Oturduğu sandalyede düşüncelerini nasıl dile getireceğini düşündü. Ruhen ve psikolojik olarak kopmuş, her şeyden uzaklaşıp gitmiş, kendi başına yaşamak istiyordu. Bunu dile getiremiyor, dolambaçlı yollara başvuruyor, yalana dayalı politik söylemler geliştiriyordu.

“Bu Apo; ‘direniş direniş,’ diye tutturup hepimizi peşinde sürüklüyor. Düşünce ve önerilerimi bile dile getirme cesareti gösteremiyorum. Hep başkalarına söyletmeye çalışıyorum, bu daha da işimi zorlaştırıyor. ‘Rayber Döner ihanetçidir,’ diyorlar. Rayber’in gücü o kadarına yetti. O kadar direnebildi. Direnen ne yapmış ki? Şimdi hem Rayber, hem Kemal ikisi de içerdedir. İkisi de aynı durumda değiller mi,” diye kendi kendine mırıldandı.

Semir, güvendiği kişilerin yanında; “Herkes direnemeyebilir. Herkesin direnme gücü bir yere kadardır. İşkenceye dayanamayıp çözülen, ancak duygu ve düşüncesi bizimle olan kişiye neden ihanetçi diyelim. Rayber de bunlardan biridir,” diyordu.

En son eleştiri-özeleştiri ve öneriler gündemine geçtiler.

Konferansa sunulan rapor, yapılan değerlendirmelerle birlikte oy birliğiyle kabul edildi. Konferans perspektifi doğrultusunda eleştiriler yapıldı ve bireysel özeleştiriler verildi.

26 Temmuz günü konferans kapanışla birlikte bitirildi.

Konferans, ölkeye dönüş, kadro ve örgütlenme sorunu, nasıl bir savaş, sorularına açıklık getirdi.

Büyük bir direniş yaşanmış, ama buna uygun güçlü bir örgütlenmenin olmadığı ortaya konuldu. Konferansta yeniden ölkeye dönüş koşullarının hazırlanması, örgütlenmenin yaratılması ve cuntaya karşı direnişin başlatılması kararı alındı.

Diyarbakır zindanında gelen mektuplar okundu. Mazlum mektubunda; “Bizce de yurt dışına çıkma taktiği doğrudur. Bize göre bu süreç ne çok uzatılmalı, ne de çok aceleye getirilmelidir. Bir, bir buçuk yıl gibi bir süre geri çekilme için yeterli olabilir. Biz ceza evlerinde partiyi temsil etmeye kararlıyız...” diye devam ediyordu.

Konferansta yeni düzenlemeler yapıldı, merkez güçlendirildi. Tüm çalışma, eğitim, örgütleme ve hazırlıkları tamamladıktan sonra yeniden ölkeye dönüş kararı alındı. Bazı dar komiteler oluşturuldu, sınır hattında halka moral vermek için küçük gerilla birimleri geçişler yaptılar.

Hilvan ve Siverek mücadelesi ile ilgili tüm soruların muhatabı olan Hüseyin, ayağa kalktı, bütün eleştirilere öz eleştirel yanıtlar verdi.

Konferansın son gündeminde;

“Arkadaşlar, partimizin tüzüğüne göre yeni bir merkez komitesini konferansta değil ancak kongrede seğebiliriz. Fakat

Merkez komitesinin yarısı esir düştü ve tutuklandı. Yeni bir kongre yapma şansımız yoktur. Hazırlık uzun zaman alacak. Pratik işleri yürütmek için bir merkez komite seçmek zorundayız,” diye Apo izahatta bulundu.

Düşünceler alındı ve tartışmalar yapıldı. Delegeler bu düşünceyi olumlu karşıladı. Derken seçimler yapıldı. Kuruluş kongresinde yedi kişilik bir merkez seçilmişti. Merkez genişletildi, On bir kişilik yeni bir merkez seçildi.

Konferans çizgisi, Apo’nun çizgisi olarak tarihe geçti.

Konferans hem sağ, hem de sol anlayış sahiplerini açığa çıkartarak eleştirip mahkûm etti.

Konferans bitince bir moral gecesi düzenlediler. Türküler söylendi. tiyatro ve skeç oynadılar. Delegeler Apo’dan bir türkü söylemesini istediler. Apo özür dileyerek;

“Arkadaşlar, birçok işi yapabilirim, ama inanın bu işten hiç yeteneğim yok, fazla directmeyin” dedi.

Apo’nun ki dördüncü kelebek misali bir aşktı. Özgürlük, ütopya, halk ve toprak aşkıydı. Aşk; hakikat uğruna bütün eski kirli giysilerden soyunmak ve yeninin ateşinde erimek, yanıp kül olmaktı. Kendi küllerinden sabaha yeniden doğmak ve yeniden uyanmaktı. Ondaki aşkın bütün gizemi iki büyülü sözcükten gizliydi; hakikat ve özgürlük!

Konferanstan birkaç gün sonra Merkez Komitesi toplandı. Kapsamlı bir planlama yaptı. Ardında düzenlemeler gerçekleştirdiler. Planlamanın önemli bir bölümü Avrupa çalışmaları üzerineydi.

Fatma daha önce İsveç’teydi. O da merkeze seçilmişti. İsveç’e gidip iltica etmiş, bir süre sonra pasaport almıştı.

Konferans kararları doğrultusunda planlama, iş ve görev bölümü yaptılar. Buna göre;

Beyrut'ta, merkezi bir grubun üç aylık eğitim devresinden sonra ülkeye dönüş başlayacaktı.

Avrupa'yı yeni bir çalışma sahası olarak planladılar. Merkeze seçilen Fatma, Süleyman, Çirusk, Davut Ve Semir Avrupa sahasına bakmak üzere görevlendirildiler.

Semir'in anlayışı konferansta yaşam bulmamıştı, ama yüreğinde beyninde, düş ve düşüncesinde canlıydı. Konferanstan sonra ikili ilişkilerde düşüncelerini açıyor ve savunuyordu. Kişilerin eğilim ve zaafına göre yaklaşıyor, ilişkileniyordu. Kişinin eğilimi neyse, ona göre yaklaşıyordu.

Açıktan ideolojik muhaliflik yapmaya cesaret edemiyordu. Apo'nun kişiliğini hedefleyerek, kişilerin yaşam zaafından yararlanarak, öncelikle duygudaş ilişkiler yaratıyordu.

Semir, Dersim kökenliydi. Ailesi Elâzığ'da oturuyordu. Babası “Kız Öğretmen Okulu’nda memurdu. Kendisi Kız Öğretmen Okulu’nda tek erkek öğrenci olarak okumuş; bu onun kişiliği üzerinde etkili olmuş, ikili bir karakter edinmişti. Konuşkan ve lafazan özelliklere sahiptir.

Apo, Semir'in yaşadığı ikircikliğin ve pişmanlığın farkındaydı. Buna rağmen; “fırsat vereyim; ya düzelecek ya da gerçek yüzü iyice açığa çıkacak,” diye düşündü. Bütün kadroların onun gerçek niyetini öğrenmelerini, kişiliğini tanımalarını ve gerçek yüzünü görmelerini istiyordu.

Konferans sonrasında Semir'i çağırıp konuştu ve ikna etmeye çalıştı. Semir, gerçek yüzünü göstermedi, dinlemekle yetindi, Apo'nun her söylediğini onayladı.

Konuşma bittikten sonra, dışarı çıktı. Davut merakla yanına sokuldu, elini sırtına vurarak;

“Neden bu kadar içinde kaldın, ne oldu, meraktan öldüm,” dedi. Semir irkildi, ürkek bakışlar ve suçluluk psikolojisiyle etrafına bakıp;

“Davut arkadaş sana güzel haberlerim var, ama acıkmışım. Öğleden beri onun vaazlarını dinliyorum. Biraz nefes alayım sonra sana anlatırım,” dedi.

“Çok iyi,” dedi Davut sevinerek.

Kimsenin olmadığı, hep boş olan kampın ortasındaki alana doğru yürüdüler. Diğer militanlardan uzaklaşınca, Semir öksürdü, dudağını yaladı ve bir taşa ayağıyla vurup fırlatırken;

“Haberler o kadar kötü değil, Avrupa’ya gideceğim,” dedi sevinerek.

“Avrupa ha!”

“O iş tamamdır, öyle söyledi. Orada daha rahat hareket ederim. Birçok örgütle ikili ilişkiler yaratırım. Sosyal Demokrat ve diğer güçlerle dostluk kurarım. Avrupa bizim için çok önemli bir sahadır. Ortadoğu’dan çok daha önemlidir. Oradan ceza evlerindeki arkadaşlar ve ülkeyle ilişkilendiririm. Burada bir şey yapamıyoruz. Konferansta bile düşüncemizi anlatacak zemin bulamadık.”

“Apo, her şeyi denetim altına almış, daha örgütlü ve daha hazırlıklıydı. Sessiz ve geride kalman iyi bir taktikti, yoksa Avrupa’ya göndermezdi.”

“Baktım zemin yok, kafamı çalıştırıp hemen geriye çekildim.”

“Çok iyi düşünmüşsün. Sana söz verenlerin tümü orada yelkenleri indirip sessiz kaldı.”

“Adam kendisini Lenin yerine koyuyor. Bu gençlerin tümünü ülkeye gönderip öldürtecek. Eşi bile ondan yana değil.”

“Fatma, daha önce bana ne söyledi biliyor musun?”

“Ne söyledi,” dedi merakla Semir.

“Bu adamdan ne zaman kurtulacağız,” dedi.

“Doğru olamazsın?”

“Ben de çok şaşırdım, ama aynen öyle söyledi?”

“Peki, başka ne söyledi?”

“İkimiz farklı kültürden geliyoruz, asla uyum sağlayamayız,” dedi.

“Eskiden beri aralarının iyi olmadığını biliyorum, ama bunun ne kadar ideolojik, ne kadar bireysel olduğunu yeterince kestiremiyorum. Yine de tedbirli olalım ve son sözümüzü onun yanında söylemeyelim.”

“Evet akıllıca davranalım.”

“Meseleyi tam anlarsak, onu kendimize kalkan yapar, Apo’nun üzerine salarız.”

“Çok iyi bir taktik!”

“Basitte alma, adam partinin başında kalmak için gece gündüz çalışıyor.”

“Vallahi yattığı yok, devrim deyip gece gündüz çalışıyor.”

“Ben asla onun gibi, o yoğunlukta çalışamam.”

Son gün ışınları, batı ufkunda, dağların ardında son kanat vuruşlarıyla yitip giderken, bir militan uzakta öfkeli ve tepkili bir sesle;

“Haydi yemeğe, yeter bu kadar konuştuğunuz.”

Gelen sesle mutfağa doğru yönelirken;

“Bazıları, Apo’nun kendilerine yaptığı eleştirilerden dolayı çok rahatsızdır,” dedi Semir.

“Bazıları bunalıma girmiş, bunları yalnız bırakmayalım,” dedi Davut.

“Evet, ama Apo’nun meleklerinin gözleri üzerimizdedir ona göre konuşurken dikkatli ol. Belki seni de çağırır, birlikte Avrupa’ya gitsek çok iyi olur,” dedi Semir.

“Göndermese dayatırım, ben evlenmeyi düşünüyorum.”

“Gerçekten düşünüyor musun?”

“O da evlenmedi mi? Ben niye evlenmeyeyim,” dedi Davut.

“Çok doğru, evlenmek için ondan izin isteyecek halin yok ya,” dedi Semir.

Semir’in kendine mücadeleye olanı güveni kalmamıştı İradesi kırılmış hiçleşmişti. Devrim, halka ve halkın kurtuluşuna dair sözcüklerden dumanın ateşten kaçtığı gibi kaçıyordu. Ruhu, yüreği, beyni, düş ve düşüncesi kaçış üzerine şekillenmişti. Yuda’dan daha beter hale gelmişti. Bunun için yapmayacağı kötülük, göze almayacağı şey yoktu, ama bir o kadar da korkuyordu. Korku ve kaçış, ikiz kardeş gibi damarlarındaki kana karışmıştı. Sürekli hile ve yalan ile hareket ediyordu. Gizli pişmanlık hali onu kılıktan kılığa, renkten renge sokuyordu. Bir cambaz gibi her ipten, her telden oynuyordu. Ruhu ölmüş, yüreğinde coşku sönmüş, beyninde özgürlüğe dair düşünceler yok olmuş, düş kurmaktan aciz hale gelmiş ve yaşamda her şeyiyle deşifre olmuş, su yüzeyine çıkan ölü bir balık gibiydi.

Kendini, halkını, yaşadığı coğrafyayı, kavga arkadaşlarını ve tarihini unutmuş, kökten kopmuş, rüzgâra kapılan sarı bir güz yaprağına dönüşmüştü. Kaçışın ve bitişin rüzgârı ona yön veriyor; nerede, ne zaman ve ne yapacağı belirsizdi.

Kişiliğinde tabuya, alışkanlığa ve geleneğe dönüşen bitiş ve kaçış düşüncesi, yerinde kıpırdanmayan ağır bir kara taş gibi içine oturmuştu. Zindanda eli coplu, kötülüklerle donanmış, işkenceci bir gardiyan gibi beynine, yüreğine ve düşüncesine emir verip yönlendiriyordu. İçine sinen pişmanlık ve kaçış; altın yaldızlı sarayda elinde zehirli hançer, bekleyen bir harem ağası gibiydi. Teslimiyet, pişmanlık ve kaçış onun efendisi olmuştu. Semir ne düşünse, nereye gitse, ne yana baksa, kiminle konuşsa hep efendisi ona yol gösteriyordu. Efendisine bağlanmış, kul-köle olmuş, onun emri dışında bir tek adım atamıyordu.

Birçok militanın eksik ve yetmezlikleri vardı, ama inandıkları ütopyaya bağlıydılar. Semir kapısını hakikate, iyi ve güzel şeylere kapatmış, arkadan sürgülemiş; bir tek yalanı, hileyi ve kandırmayı esas alıyordu.

Önünde birbirine zıt, iki ayrı yöne uzanan iki yol duruyordu. Birisi beyaz aydınlığın, hakikatin, güzelliğin, erdemin ve özgürlüğe uzanan halkın kurtuluş yoluydu. İkincisi; bireysel arzu çukuruna giden kaçışın, lafazanlığın, yalanan karanlık yoluydu. O bir kere ikinci yola girmiş ve artık geriye dönüşü zorlaşmıştı.

Felsefesi; her yerde ve her an kendini yaşamak ve yaşatmaktı. Bunun için yapmayacağı kötülük, söylemeyeceği yalan yoktu. Bunun için her şeyi mubah görüyordu. Kaçış ve bitiş; ruhunda, yüreğinde korkuyu körüklüyordu. Artık kendini

tanımıyordu. Kürt, Kürdistan, özgürlük ve hakikate dair olan her şeyden nefret ediyor, bir tek celladına tapıyordu. Kaçış düşüncesi aç bir fare gibi gün yirmi dört saat ruhunu, beynini kemiriyordu.

Semir, Davut ile tam mutfağa yaklaşırken, herkesin duyabileceği yüksek bir sesle;

“12 Eylül askeri darbesine karşı direnmek tek doğru tutumdur,” dedi gülerek.

Semir iki gün sonra Şam’a gitti. Kısa bir süre orada kaldı. Pasaportlar hazırlandı.

Apo, onlarla yapacakları çalışmalara ilişkin konuştu. Sonra Avrupa’ya gitmek için evden çıkarken Davut heyecanlandı. Adımın hızlı atarken alt basamağı tutturamadı, tökezleyerek, yüzükoyun yere düştü.

“Bir merdiven basamağında bile inmeyi beceremiyor, düşüyorsun. Sen bu halinle mi gerillâ olup halka öncülük yapacaksın,” dedi Apo.

Davut ayağa kalktı, Apo onlarla vedalaştı, grup hava alanına giderek o gece Avrupa’ya uçtu. Onlar Avrupa’ya giderken, Apo;

“Kürdistan’da partimizin çizgisinden daha sol bir çizgi ortaya çıkmaz. Bunun koşulları, maddi ve manevi zemini yoktur. Kürdistan’da her hangi bir örgüt, partimizin karşısına hangi adla ortaya çıkarsa çıksın; sağ, ilkel, reformist ve teslimiyetçi çizgiyi aşamaz, çünkü biz devrimci bir örgüt için hiçbir ideolojik, politik boşluk bırakmamışız. Bu görevlerin tümünü biz üstlenmişiz. Düşmanın savaşa hazır olduğu bir yerde ve zamanda değil; bizim savaşa hazır olduğumuz ve istediğimiz

yerde savaşıcağız. Biz sağ olduğumuz sürece faşist generaller cuntası arkadaşlarımızı idam etmeye cesaret edemez, ederse bedelini çok ağır öder...” diye düşündü.

III

“Gerçeği yer altına gömseniz bile, o yine büyüyerek patlayacak ve her şeyi yok edecektir.” Emile Zola

Konferans sonrasında Apo, evde oturmuş, kendi düşleriyle, kendi vicdanıyla, kendi yüreğiyle kendi kendisiyle monoloğu aşan diyalog yapıyordu. Sonsuz labirentler, çelişki ve çatışmalar içinde hakikat ve özgürlük kavgasını sürdürüyordu. Bunu yaparken sözü yadsımıyor, hep emeği, insanı, halkı, toprağı ön planda tutuyordu.

Şam’ın Mezzê Mahallesinde, bir apartmanın dördüncü katındaki evi kiralamış; bir askeri karargâh ve bilim akademisi gibi kullanıyordu. Bütün pratik çalışmaları ve işleri bu evde yönetip koordine ediyordu. Bu evde, okuyor, araştırıyor, teorik çalışmalar yapıyordu. Militanlar ikiyeşerli, üçerli küçük gruplar halinde eve geliyor, onlarla konuşup tartışıyor, raporlar alıyor, perspektifler sunuyor, görevlendirmeler yaparak gönderiyordu.

Evde sürekli kalan küçük bir kadın birimi vardı. Bunlar evin bir odasına yerleşmişlerdi. Sait ile Bager ise ayrı bir odada kalıyordu. Evin bir odasını ise Apo kullanıyordu. Evin salonu ortak yaşam alanıydı. Yemekler orada yeniliyor, gelen misafir ve militanlar orada karşılanıyor, tartışmalar ve toplantılar orada yapılıyordu. Bazı militanlar da ihtiyaç temelinde gelip kalıyor, aynı çalışmalara ortak oluyor, işleri bitince geri gidiyorlardı.

Konferans sonrası Apo, bütün kış boyunca bu evde kaldı, yanındakilerle çalışma yürüttü.

Şam'ın Mezzê Mahallesinde kendi köylerinden kopmuş, göç ve mecburi iskâna tabi tutulmuş, binlerce Kürt ailesi yaşıyordu. Bunların çoğunluğu bağ, bahçe ve inşaat işlerinde çalışarak yaşamlarını sürdürüyordu. Binlerce Kürt genci, mevsimlik işçi olarak gelip çalışıyordu.

Yaşanan zulüm karşısında çaresizlik içindeki Kürtler yoksulluk ve sefaleti yaşıyor, yeniden doğmak için çareler arıyordu.

Toprağından, kültüründen halkından uzak düşen, acı çeken, sürünen Kürt; sürgüne gittiği yerlerde bir saman çuvalı gibi kar, fırtına, yağmur ve kızgın güneş altında yerde çürüyordu. Apo, fırtınada çakan bir şimşek gibi bu samanı tutuşturuyor, halkı özgürlük umuduyla yeniden ayağa kaldırıyordu. İçinde bulunduğu koşulların ve gerçeğin ne olduğunu görüyor, ama görmenin yeterli olmadığını, bunun için doğruyu istemesi, emek ve çabaya birlikte, gerekli hazırlıkları yapması gerektiğini de biliyordu.

“Güç ve iktidar; illetli bir hastalık gibidir. En dürüst, en saf, en demokrat insanı bile bozar, yoldan saptırır. Ben Kürt'ün yaşadığı trajik bir gerçekliği görerek yola çıktım. Kürtler tarihsel toplumsal olarak yaşanan bir hakikat ve gerçekliktir, ama sömürgeciler, bu gerçekliği bin bir hile ile karartıyor, üstünü kapatmaya çalışıyorlar. Benim görevim; hakikat ışığında Kürt gerçekliğini somutlaştırıp herkese görünür kılmak ve bunun kavgasını vermektir. Gerçekler gecikmeyi sevmez, bir an önce hazırlıkları tamamlamam gerekir. Sömürgecilerin bu gerçeği

inkâr etmesi, başkalarının buna inanıp inanmaması sonucu değiştirmez. Ben Kürt gerçeğini, bütün boyutlarıyla açığa ıkarmalıyım, yoksa yarım yamalak bir gerçek yalandan daha beter olur. Gerçekliği savunursam düşmanlarım da çoğalacak, bütün hazırlıkları ona göre yapmalıyım. Ne pahasına olursa olsun, Kürt gerçekliğini, insanlığın gözleri önüne sermeliyim,” diye düşündü.

Kuzeyde, doğuda, güneyde olduğu gibi orda da binlerce Kürt ailesi, sınır boyundaki köylerinden, topraklarından zorla gertilmiş, sürgün edilmişti. Bunların çoğu şam, Halep, Lazkiye gibi kentlere gidip yerleşmişti.

Akıl dışı çağın bunalımış, merhametsiz, acımasız tiran yüzlü sömürgeci yöneticileri, dini; karanlık ruh ve cezalandırıcı kılıç gibi kullanıyor, onunla kan dökmeyi meşrulaştırıyor, Kürtleri uyuşturuyor, uyutuyor, inkâr ediyor, sürgüne gönderiyor; kültürünü, dilini, tarihini, dağını, taşını, toprağını da inkar ediyorlardı. Sürgünler yaygınlaşıyor, ölümler çoğalıyor, zindanlar dolup taşıyordu.

Apo, konferans yapmış, yeni düzenlemeler yapıyordu. Hıdır, hem gelen grupların geçirilmesinde görev alıyor, hem de Suriye’deki Kürtler arasında örgütlenme yapıyordu. şam’dan Koban’ye dönerken Suriye tarafında; “şüpheli kişi” olarak yakalanmış, iki ay boyunca şam hapishanesinde kalmışti. Ceza evinde çıkınca Suriye’yi terk etmesi istenmişti.

Konferans sonra ideolojik, politik donanıma sahip, korkusuz, inançlı, bilinçli ve fedai ruhlu militanlardan oluşan ikişer, kişilik üç ayrı grubu, halk arasında çalışmak ve alt yapı

oluşturmak için hazırladı. İki militanı Batman’a, ikisini Diyarbakır’a gönderdi.

Şervan ile Hıdır kamplarda askeri ve ideolojik eğitim görmüş, fedai ruhlu birer militandı. Apo ikisini çağırdı, onlarla tartışıp konuştu, hazırladı.

“Siz Bozova, Suruç, Halfeti ve Birecik köylerinde çalışacaksınız. Buralarda zaten güçlü bir halk tabanımız var. Faşizmin iradelerini kırdığı bu kesimler arasında propaganda ve örgütleme çalışması yapıp yeniden ayağa kaldıracaksınız. Gerilla savaş başladığında, bu kesimler biz güç ve destek sunacaklar. Halk arasında gizli çalışacak, kendinizi koruyacaksınız,” diyerek çalışma tarzına ilişkin perspektif sundu.

Derken, Apo’nun çağırması üzerine, Cesur bir gece yarısı, Şervan ile Hıdır’ı sınırdan Suruç topraklarına geçirdi. İkisi orada Bozova tarafına geçip halk arasında çalışma yapmaya başladılar. Belli aralıklarla bir araya geliyor, raporlar yazıp Apo’ya gönderiyorlardı.

12 Eylül cuntası bütün köylerde baskıyı bir yaşam biçimi haline getirmiş, ihbarcılar ağı oluşturmuş, Kürt köylülerini kısıp almıştı. Şervan ile Hıdır bu zor koşullarda halkın içinde çalışmaya başladılar.

Apo, bu grupları kuzeye gönderdikten sonra daha önce kitap haline getirilen “Kürdistan’da Zorun Rolü,” adlı çalışmayı yeniden gözden geçirdi, yeterli hale getirdi. Bager, onu yeniden okuyup redakte etti. Kitabın son biçimini teksir ile çoğaltıp bütün askeri kamplara dağıttı. Militanlar üzerinde eğitim yapmaya başladılar.

Ardında; “Kürdistan Ulusal Kurtuluş Problemi ve Çözüm Yolu,” adlı kitabı gözden geçirdi. Bager onu da yeniden redakte edip düzenledi. Teksir makinesiyle çoğaltıp eğitim amacıyla tüm askeri kamplarına gönderdi.

Apo, aylardan beri çok az uyuyor, çok az yiyor durmadan örgütlenme üzerine araştırıp inceliyordu. Okuyor, okuduklarını kafasın derleyip sentezleyerek yeni sonuçlara ulaşıyordu. Onun yazma yöntemi farklıydı. Masa başında oturup, kalem ile kâğıt eline alarak yazmıyordu. Her şey kafasında netleştirdikten sonra konuşarak kitap hazırlıyordu. Örgütlenme ile ilgili araştırmasını bitirince evde birlikte kaldığı erkek ve kadın grubuna seminer vermeye başladı.

Sait, yine teybi masaya indirip ses alıcı düğmesine bastı. Onlar oturmuş, Apo ayakta dolaşarak konuşuyordu.

“Günümüz Kürdistan’ında, halkın kendi öz ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal ve askeri çıkarları doğrultusunda örgütlenmesi konusunda tam bir örgütsüzlük hüküm sürmektedir...” diyerek giriş yaptı. Biraz durdu.

“Günümüzde tartışılan örgütlenme sorunu daha çok parti örgütlenmesi sorunu olmakla birlikte, Kürdistan gerçeğinde meseleyi sadece bu biçimde işlemek, konuyu son derece dar bir şekilde ele alma hatasına düşmektir. Meselenin çok daha detaylı ve derinliğine ele alınması, Kürdistan gerçeğinin bir gereğidir.

Düşman, Kürdistan’da toplumun öz çıkarlarını dile getirecek her türlü örgütsel yapıyı yüzyılların ve özellikle de günümüzün en ince sömürü olanaklarını kullanarak tahrip etmiş, toplumun altını oyarak tümüyle temelsiz, örgütsüz, şekilsiz bir toplumsal kaos bırakmıştır...

İnsanlığın toplum haline gelişi ve gelişiminin temelinde örgütlenme yatar. İnsanlık tarihi, başlangıcından günümüze değin birçok toplumsal ve siyasal örgüt biçimleri yaratmıştır...

M.Ö. 1000 yıllarında Zagros dağlarıyla Hakkâri-Van yöresinde beliren Kürtler birçok halk topluluğu gibi İlkel-komünal dönemin gelişmiş bir aşamasında bulunuyorlar ve çeşitli aşiret toplulukları biçiminde yaşıyorlardı...

Medlerin halk örgütlenmesine geçişlerinin, bu topraklarla sınırlı bir dil ve kültür şekillenmesinin başlamasıyla ve bu dönemdeki avantajlı siyasal durumlarından yararlanarak sağlandığını belirtmek hatalı olmayacaktır,” diyerek ara verdi.

Tam üç gün boyunca, örgütlenme üzerine konuşup durdu. Tarihsel açıdan örgütlenme gerçekliğini dile getirdi. Üç gün boyunca Sait kasetleri çıkarıp yenilerini taktı, çıkardıklarını numaralandırdı. Üçüncü günün akşam;

“Güçlü bir ulusal kurtuluş mücadelesi verilmedikçe Kürdistan’da gerçek bir devrimci gelişme olamaz. Ve güçlü bir proletarya partisi önderliği gerçekleştirilmedikçe Kürdistan’da ciddi bir ulusal kurtuluş mücadelesi verilemez! Aralık 1981,” diyerek konuşmasını bitirdi.

Ardında kasetleri çözmeye başladılar. Çözüp kitap halinde düzenlediler.

Kitabın ilk bölümünü evdeki Adar ile diğer iki militan kadın birlikte okuyup redakte etti.

Kürdistan’a dair olan bölümü ise Bager okudu, redakte etti, “Kürdistan’da Örgütlenme Üzerine” adıyla kitap olarak düzenledi, Sait ile birlikte çevirmeli, kolu teksir makinesiyle çoğaltıp eğitim amaçlı tüm kamplara yolladı.

Apo, durmadan okuyor, araştırıyor, sentezleyip yeni düşüncelere ve sonuçlara ulaşıyordu. Konuyla ilgili okuma ve araştırmayı tamamladıktan sonra Helwê kampında; “Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi,” üzerine bir seminer verdi. Seminer bitince, kasetleri çözüp broşür haline getirdiler. Aynı yöntemle; “Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi” üzerine geniş bir taslak hazırladı.

Bager, evdekilerle birlikte, bütün bunları kitap halinde düzenledi, redakte etti, teksir makinesiyle çoğaltıp kamplara gönderdi.

Böylece konferans sonrası bütün savaşçılar, hazırlanan bu kitaplar üzerinde ideolojik eğitim yapmaya başladılar. Aylarca üzerinde tartıştılar, ideolojik eğitimi derinleştirip kendilerini donattılar. Bütün bu çalışma ve eğitimler, militanlarda ortak bir düşünce sistemi yarattı. Daha bilinçli olay ve olgulara bakmaya başladılar.

IV

*“Toprağa ekilen tohumlar içinde
en çabuk mahsul vereni, fedailerin
döktükleri kandır.” Balzac*

Ve İsa evden çıktı. Celile Gölü kıyısına doğru yürüdü... Gidip göl kıyısında oturdu. Çevresinde büyük bir kalabalık toplandı. İsa onlara hitap etmek için bir tekneye binip oturdu. Bütün kalabalık kıyıda duruyor, ona bakıyordu. Kayık mavi gölün üstünde, dalgalı sudaki ay ışığı gibi sallanıyordu.

“Bakın” dedi İsa.

Kıyıdaki tüm gözler “bakın,” diyen sese kilitlendi.

“Ekincinin biri tohum ekmeye çıktı. Ektiği tohumlardan kimi yol kenarına düştü. Kuşlar gelip bunları yedi. Kimi, toprağı az, kayalık yerlere düştü; toprak derin olmadığından hemen filizlendi. Ne var ki, güneş doğunca kavruldular, kök salamadıkları için kuruyup gittiler. Kimi, dikenler arasına düştü. Dikenler büyüdü, filizleri boğdu. Kimi ise iyi toprağa düştü. Bazısı yüz, bazısı altmış, bazısı da otuz kat ürün verdi. Kulağı olan işitsin,” dedi.

Onlar güneşle buluşan, Mezopotamya’nın bereketli, verimli üretken toprağı gibiydiler. Toprak kendi kendisi olandır. Hiçbir gücün yardımına gereksinim duymadan, kendi öz gücüyle yaşamı üretir ve sürdürür.

Doğup büyüdükleri toprak, bir hasret imgesi gibi gerilerde çok gerilerde kalmıştı. Toprak hasreti, ayın dolunay hali gibi onları büyölüyor, bir anız yangını gibi düşlerinde ve yüreklerinde alev alev yanıyordu.

şimdi o doğup büyüdükleri, özlemini çektikleri topraklara, generaller cuntası tarafında kanlı sehpalar kurulmuş, bütün yeşil damarları kurutulmuş ve çoraklaştırılmıştı. Kızıl gül bahçeleri solmuş, yerine dikenler ve çalılıklar yeşermişti. İnsanlığın beşiği olan, tüm anılarını ve düşlerini bıraktıkları toprak bir ana gibi kendisine yapılan zulmü kabullenmiyor, haksızlıkları taşıyamıyordu.

Göçler sürgünler, ölümler ve işkenceler çoğalmış, doğup büyüdükleri, çocukluk anılarının yeşerdiği topraklara sahip çıkamadıkları için yürekleri hüžün yüklüydü. Ayrılık ve toprak özlemi ince bir sizi gibi içlerini kanatıyordu.

Onlar da geldikleri toprağa benziyorlardı. Ne kadar kötülükler atılsa da hep güzel şeyler düşlüyor ve geliştiriyorlardı. Sanki her biri bin bir çiçekle bezenmiş, sırrını açmak için bahardan gelecek fermanı bekliyordu. İçlerindeki toprak hasreti, tümünün ortak anasıydı. Her biri kendi düşlerini gerçekleştirmek için doğup büyüdükleri topraklara gitmek istiyordu. Onlar düşlerini gerçekleştirmek, zulmün hesabını sormak için toprağın altında değil, üstünde olmak istiyorlardı. Bunun için de durmadan eğitim görüyor, kendilerini donatıyorlardı.

“Doğup büyüdükleri toprakları düşünen yetmiş cesur yürek, yetmiş gönüllü militan, yetmiş Fedai... Her biri bir gerilla ordusunu oluşturur. Her biri bir gerilla komutanı olur, Kürdistan dağlarının asi, sarp coğrafyasına dağılır, tarihin en görkemli özgürlük kavgasını yürütürler,” diye düşündü. Düşündükçe yürek atışları hızlandı, geldiği topraklar özgülreşecekmiş gibi sevindi.

Bir an çocukluk günlerine dalıp gitti. Annesi Üveyiş ile kavga etmiş, evden kaçmış, arkadaşlarını toplayıp Kaniya Ayno Vadisi’nde soluğu almıştı. Yolda yabani meyveler topladı, suyun başında arkadaşlarıyla birlikte yiyorlardı. Sedef ona bakıp gülümsedi. Su da yansıyan Sedef’in silüetine bakıp o da gülümsedi. “Haydi, suya girelim,” dedi Hasan.

Evin çatısında dem çeken güvercinin sesiyle birden bire irkildi; saf, berrak ve masum çocukluk düşlerinde sıyrıldı. Konferans kararlarını ve yetmiş militanı düşündü.

“Bu yetmiş militanı askeri, siyasi ve ideolojik olarak eğitip ülkeye göndermeliyim,” diye mırıldandı. Bütün militanları

tanıyor, kişilik özelliklerini biliyordu. Hepsini tek tek ele alıp değerlendirdi. Kafasında yetmiş kişi ayıkladı.

“Bu yetmiş kişi, Ebu Basir’in yetmiş kişilik gerilla birliğinin rolünü oynayabilir,” diye söylendi. Sonra “Hudeybiye Anlaşması,” dedi kendi kendine. “Sadafilerden Ebu Basir yedi gün, yedi gece çöllerde aç, susuz ve yakıcı güneşin altında yol kat ederek Medine’ye ulaştı... Ebu Basir Medine’den yola çıktığında yanında bir avuç hurmadan başka bir şey yoktu. Tek başınaydı. Üç gün, üç gece boyunca bu hurmalarla idare etti. Mekke’den Şam’a giden yol üzerinde İys Vadisi’ne yerleşti. Ebu Cehil’den kaçan yetmiş kişi gelip etrafında toplandı. Bu yetmiş kişilik gerilla birliğiyle Kureyş’in Şam’a giden ticaret kervanlarının önünü kesti, mallarına ganimet olarak el koydu, çok az kuvvetle, vur kaç taktiği uygulayarak düşmana büyük darbeler vurdu,” diye düşündü.

Apo, oturduğu yerde kendi kendisiyle kavga eder gibi düşünüyor, tartışıyor ve çözüm arıyordu. Biri karşısında varmış da ona hitap ediyormuş gibi; “Ağit’in yöneteceği bu yetmiş kişilik seçme gerilla birliği, vur kaç taktiğiyle düşmanı vuracak, geri çekilecek, düşmanın yüreğine korku salacak, zamanla üstünlük sağlayacak, ardında adım adım gerilla ordulaşması ortaya çıkacak, milyonlarla bütünleşecek,” diye söylendi seslice.

Bir kez daha eğitime katılacak olan militanları tek tek gözden geçirdi, değerlendirdi.

Derken bütün kamplarda cesur, korkusuz ve inanmış militanlar gelip Helwê kampına yerleşti. Adar, Mizgin, Xanım, Sultan ile birlikte sekiz kişilik bir kadın grubu da gelince sayıları yetmiş buldu...

“Eğitin bitince, konferans kararı gereği, bu yetmiş kişilik gerilla birliği ülkeye dönecek ve gerilla savaşını başlatacak,” diye düşündü Apo.

Bager, Agit ve Abuzêr’i askeri ideolojik çalışmaları yürütmek üzere kampta görevlendirdi. Üçü kendi aralarında konuşup tartıştılar ve Güz mevsimiyle birlikte Helwê Kampında eğitimi başlattılar. Eğitimle birlikte, ülkedeki gerilla çalışmalarının nasıl olması gerektiğini, ülkeye dönüş ve ülkede üstlenme alanları ve izlenecek taktikleri grupla birlikte eğitimlerde tartışıp karara bağlama gerektiği sonucuna ulaştılar.

Apo, diğer eğitimleri yürütmek üzere bir eğitim komitesi daha oluşturdu. Agir’ı siyasi diplomatik işleri yapmakla görevlendirdi

Kendisi Şam’da konuşlandı, Avrupa, Rojava, Libya, Doğu Kürdistan, Güney Kürdistan ve tüm çalışmaları orada koordine edecekti. Libya’da Kürt işçiler çoktu. Oraya da el atmış, yeni bir çalışma sahası olarak açmıştı. Bütün bunlarla birlikte ideolojik, teorik çalışmaları yürütecekti. Üstlendiği tarihi görev ağır çok ağırdı.

Sarı beyaz aydınlık bir güz mevsimiydi. Öğle vaktinin göz kamaştıran güneşinin etkisini yitirdiği, sabah uzayan gölgelerin giderek kısaldığı, sıcaklığın azaldığı, asra sığmayan bir ikindiüstüydü. Aslında her ikindi, başka ikindilerin de habercisiydi.

Bazıları bin bir düş ve sevdıyla çölleri aşarak gelmişti. Bazıları dağların ak pak karlarını eriterek, bir ömre bedel saf çocukluk anılarını geride bırakarak bu alana ulaşmıştı. Hafif

esen rüzgâr dağın yamacında hala var olan çiçek kokularını alıp uzaklara götürüyordu.

Bazılarının yüreği, mülteciliği ve ülkeden çıkışı kabullenmemiş, gözleri hala hüzünlü bir bulut; gülüşleri esen rüzgârın önüne düşen yeri, yurdu belirsiz bir yaprak gibiydi. Yine de her birisinin yüreği geleceğe dair inanç ve umut yüklüydü.

Vakit ikinci zamanıydı. Rüzgâr estikçe kurumuş otlar, bodur çalılıklar hafiften sallanıyor, akşam serinliği etkisini gösteriyordu.

Gelenlerin her biri, farklı kamplarda gelmiş, bazıları uzun bir zamandan beri birbirlerini görmemişlerdi. Bazıları da birbirlerini tanımıyor, ilk defa karşılaşıyorlardı. Gelenlerin tümü yeni bir teorik ve askeri eğitim devresi için gelmişlerdi.

Militanlar daha yeni yeni eğitim devresine ısınıyorlardı. O gün öğle molası verdiler. Bir militan, bir ağacın gölgesine gitmek için bulunduğu çadırdan dışarı çıktı. Çıkar çıkmaz, iki metre boyunda, kıvrak hareketlerle sürünen bir gri yılan gördü. Hiç düşünmeden, iç refleksle yerde duran bir sopayı alıp yılanı vurmaya başladı. Belinde darbe alan yılan, olduğu yerde kıvranıp durdu. Bir kaç sopa darbesiyle yılanın başını ezip öldürdü. Elindeki sopayla birkaç kere evirdi çevirdi, sonra kuyruğunda tutup havaya kaldırdı.

Emin giydiği ince montunu çıkarmış ağacın dalına asmış, kendisi de ağacın gölgesinde uyuyordu.

Militan ağacın altında uyuyan Emin ile ağacın dalına asılmış montunu görünce kendi kendine gülümsedi.

Ölü yılanı alıp, ses çıkarmadan ağaca yanaştı, Emin’in montunun cebine yerleştirdi. Eğitim saati gelince, herkes gibi Emin de kalktı. Ağaca asılı montunu alıp giydi.

Emin’in yılanlara karşı korkusu vardı. Bunu kaptaki herkes biliyordu. Emin her şeyden habersiz elin cebine koyar koymaz parmaklarının kaygan ve yumuşak bir nesneyle temas ettiğini fark etti. Cebine baktı, yılanı görünce var gücüyle; “yılaaaan” diye bağırıp rastgele kaçmaya başladı. Kaçarken üstündeki montu çıkarıp uzağa fırlattı. Cebindeki ölü yılan, yere düştü. Ölü yılanı görünce durup baktı. Yüzü kızarmış, gözleri fal taşı gibi açılmış, öfke ve korkudan tir tir titriyordu. Saçı diken diken olmuş, bağırıp çağırırken ağzında köpükler saçıyordu.

“Kim bunu yaptı? Kim yaptı? Ben bunu kabul etmiyorum, bu arkadaşlık değil,” diyerek bas bas bağırıyordu.

Olayda haberi olanlar kıyıda, köşede durmuş Emin’e bakıp gülüyorlardı. Sonra sesini kesti. Gidip gazete duvarının dibinde tek başına oturdu. Kaldıkları Helwê Kampında duvar gazetesinin ilk sayısı çıkarılmış, duvardaki panoya asılmıştı. Militanlar güncel ve politik yazıların yanı sıra yaşadıkları anı ve hikâyeler de yazıp buraya asıyorlardı. Herkesin deneyim, tecrübe ve birikimi bu duvar gazetesinde ortaklaşıyordu.

Abdo, yerdeki yılanı aldı, kuyruğuna bir ip bağladı, ağaca astı, kan damlamaya başladı. Eğitim sonrası yılanı alıp derisini tulum olarak soydu. Biraz başında biraz kuyruğunda kesip attı. Geri kalan bölümü bıçakla karnında yardı, iç organlarını temizledi, sonra parça parça kesti. Kestiği ette tuz ve karabiber takviyesi yaptı. Şişlere geçirip ateşte pişirdi ve yanında bulunan militanlara birer parça vererek;

“Alın tadına bakın, yarın dağlara çıkacağız. Orada aç kaldığımızda mecburen bu tür şeyler yiyeceğiz. Yiyin şimdiden alışın,” dedi.

Eti eline alan militanlar önce dil ucuyla yokladılar, sonra tiksinererek ağızlarına götürdüler. Ardında azar azar yemeye başladılar.

“Vallahi tadı çok güzelmiş, bayağı bildiğimiz et işte,” dedi seslice biri.

“Güzel, ama biraz toprak kokuyor,” dedi bir diğeri.

“Tadı tavuk etini andırıyor, ama ondan daha lezzetli,” dedi onun yanındaki.

“Hayır, tadı daha çok ateşte pişmiş kemik ve deriye benziyor,” diyerek biri itiraz etti.

“Baksana rengi tavuk etinden daha beyaz,” dedi öteki.

“Yumuşak, leziz ve güzel bir et,” dedi bir başkası.

“Kurbağa ile fare yiye yiye şişmiş, onun için eti çok lezzetli,” dedi biri kahkaha atarak.

Oradakiler hayatlarında ilk kez yılan yiyordu. Abdo, bir parça alıp hala öfkeli ve tepkili olan Emin’e götürüp;

“Al bu parçayı sen de ye tadı çok güzeldir, böylece korkunu da yenersin,” dedi Abdo.

“Uzak dur bende, böyle pis şeyleri yemem,” diyerek tepki gösterdi Emin.

Emin ile Abdo ülkede birbirlerini tanıyor, birlikte yıllarca mücadele etmişlerdi. Ortak anıları çok fazlaydı. Birlikte çatışmalara girmiş, ölümle burun buruna gelmişlerdi. Abdo, biraz sohbet ettikten sonra;

“Hatırlıyor musun bir defa birlikte kaplumbağa yemiştik,” dedi gülerek.

“Evet, bir defa da kurbağa yemiştik,” dedi Emin biraz önce yaşadığı yılan şakasını unutmuş gibi gülerek

“O zaman al bu parçayı da ye,” diyerek kızartılmış et parçasını ona uzattı.

Emin istemeye istemeye eti aldı, tiksinierek ağzına götürdü. Önce dil ucuyla yokladı, sonra küçük bir parça koparıp yedi. Ardın geri kalanı bir çırpıda ağzına atarak yerken;

“Bu meretin eti bayağı güzelmiş, bir de bu kadar ondan korkmasaydım,” diyerek kahkahayı bastı.

Derken kampa bakan dağın batı yamacındaki yosun tutmuş iri kayalıklar, taşlar ve bodur ağaçlar arasına yöneldiler. Orada kümeler halinde gelişi güzel, rastgele oturup sohbet etmeye, siyasi gelişmeleri tartışmaya başladılar.

Bazıları da geçmiş anılara dalıp gitmiş, sohbetleri süzölmüş bal kıvamında güzelleşiyordu. Tümünde bir beklenti ve heyecan vardı. İki de bir kamptan dağ yamacına gelen yolla bakıyorlardı.

Bir dalgalanma ve hareketlenme oldu. Tartışma ve sohbetler kesildi. İri kayaların arasında aşağıdan birkaç baş görüldü. Bütün gözler o tarafa çevrildi. Gelenler daha uzaktayken, ayağa kalkıp onlara doğru hareketlendiler.

En önde Apo, arkasında Mizgin ve iki militan arka arkaya gelip onlara yetiştiler. Apo ayakta herkesle tek tek tokalaştı, hal hatır sordu. Birkaç espri yaptıktan sonra; “Arkadaşlar toplanın, biraz konuşalım,” dedi.

Militanlar, dağın yamacında, bir hilal şeklinde rastgele taşların üzerinde dağınık bir şekilde oturdular. Gördükleri eğitime rağmen hala resmiyet ve askeri disiplin, düzen oturmamış, eski yaşam etkisini sürdürüyordu.

Askeri yaşam, kültür, resmiyet, emir komuta mekanizması günlük ilişkilerde gevşekti. Bir geçiş sürecini yaşıyorlardı. Grup dönemi ve parti içi ilişkiler, disiplin ve resmiyeti, askeri ilişkileri gibi değildi. Henüz ortada bir gerilla ordusu, askeri disiplin yoktu. Daha yeni yeni bunun çekirdeğini oluşturmaya çalışıyorlardı.

Militanlar kendi aralarında konuşurken; ya “Abdullah Abi” ya, “Ali arkadaş” ya da “Apo” diye hitap ediyordu. Grup döneminden katılanlar ise ona sadece “Arkadaş” diyordu. Tümü askeri kıyafet giymiş, ama daha askeri yaşamı oturtmamışlardı. Apo’yu en çok öfkeliendiren de buydu. Onun bütün çabası onları siyasî ve askeri olarak eğitmek, eski yaşam tarzı ve alışkanlıklarından arındırmaktı. Bunun için günlük olarak oturuş kalkış, giyim ve kuşamlarına kadar her şeyleriyle ilgileniyordu.

Derken Apo, karşılırlına geçip büyük bir kayanın üzerine çıktı. Koltuk altları hafif terlemişti. Daha rahat nefes almak ve konuşmak için gömleğinin iki düğmesini açtı. Bir an gözleri kapandı, ardından yutkundtu, etine dolgun dudakları arasında sözcükler tane tane çıkmaya başladı.

“Değerli yoldaşlar, Sovyetler Birliği sosyalizm adına revizyonizmi, Çin Oportünizmi, Arnavutluk dar milliyetçiliği geliştiriyor. Sovyetler, bizim gibi mazlum halkların devrimlerini, ‘her şey sosyalist ana vatan için,’ diyerek kendi çıkarlarına feda ediyor,” diyerek Sovyetlerin revizyonist

politikalarını açtı. Ardında emperyalizmi, Ortadoğu'yu ve Türkiye'de yapılan askeri darbeyi ve Lübnan sahasını değerlendirdi.

Üç saat boyunca ayakta ara vermeden konuştu. Konuşması bitince bir taşın üzerine oturdu. Batı ufkuna baktı, güneş bir top alev olmuş, kan rengi kızılığın içinde son kanat vuruşlarıyla uzak dağların ardında yitip gidiyordu. Son gün ışınları iri kayaların üzerine düşüyordu.

Önce birkaç kişi yanına yanaştı. Sonra birer, ikişer tümü gelip etrafında kümелendi. Oturduğu taşın üzerinde;

“Buraya alıştınız mı,” dedi genele hitap ederek.

“Arapça öğrensek sorun kalmaz,” dedi birisi.

“Sen kendini buraya göre hazırlamışsın?”

“Buradaki koşullara ayak uydurmaya çalışıyorum,” dedi militan utangaç bir sesle.

“Biz hareket olarak buraya kalmaya gelmedik. Helvê denilen bu kampta yaşamaya değil, eğitim görmeye geldik. Ne diyorsunuz arkadaşlar?” Bir diğer militan el kaldırıp söz hakkı istedi.

“Bazı arkadaşlar, ‘Tutuklanmaktan ve ölümden kurtulduk, burada bir süre yaşarız, sonra gelişmelere bakarız. Olmazsa dil öğrenir, burada kalırız,’ diye düşünüyorlar,” dedi.

“Kimi arkadaşlar da; ‘geri dönüş koşulları yoktur,’ diye düşünüyorlar,” dedi bir diğer militan.

“Türk solunun etkisinde kalanlar Avrupa’yı düşünüyorlar,” dedi öteki.

“Bazı arkadaşlarımız; ‘geri dönüş ölümdür, gidenler ya tutuklandı ya da öldü,’ diyorlar,” dedi bir başkası.

“Şimdilik beklemekten yana olup orta yolu tercih edenler de var,” dedi bir diğeri.

Bir anlık sessizlik oldu. Oturduğu yerde biraz bekledi. Güneş batmış, doğu ufkunda ay bir bakır sini gibi ortaya çıkıyordu. Uzakta bir baykuş ötüşü geceye karışıyordu. Hiç birinden ses çıkmadı. Militanlara bakıp;

“Başka konuşmak isteyen arkadaşlar var mı,” diyerek sessizliği bozdu Apo.

Kimseden ses çıkmadı.

“Halen burada kalma düşüncesinde olan arkadaşlar var. İşte gaflet de bu anlayıştan kaynaklanıyor. Her arkadaş; ‘biz burada daha iyi nasıl ideolojik ve politik olarak gelişiriz, güçleniriz,’ diye düşünmelidir. ‘Başarmak için bu koşulları daha iyi nasıl değerlendirebiliriz, savaşmak için alınması gereken eğitimi nasıl alabiliriz,’ yaklaşımı olmalıdır. Burada kalmamız, hazırlıklar bitene kadardır. Biz buraya alışmak için gelmedik. İlk geldiğimizde çok zorlandık, ama birçok zorluğu kendi çabalarımızla aştık, yeni olanaklar yarattık,” dedi Apo. Biraz bekledi karşısında bir taşın üzerinde oturmuş, pür dikkat onu dinleyen Abdo Hançer’e bakıp;

“Bir saz göndermelerini söylemiştim, sana ulaştı mı,” dedi.

“Evet, ama çok yıpranmış bir saz,” dedi Abdo.

“Daha iyisini buluncaya kadar onunla idare et,” dedi Apo.

“Abdullah arkadaş, ne zaman gideceğimizi merakla bekliyoruz,” dedi bir militan.

“Tabi ki zamanı gelince gideceğiz. Biz burada kalmak için gelmedik. Daha iyi savaşmak için eğitim almaya geldik.

Halkımızı kölelikten kurtarmak için buradayız. Kurtuluş için bu koşullarda savaş dışında bir seçenek bize bırakılmamış.

Bazı arkadaşlar yaşadığımız gerçekler karşısında yalpalıyor, sorun oluyor ve mülteci bir hayatı düşünüyorlar. Bu bir gaflettir. Reformist ve oportünistlerin düşüncesidir. Yüreği düşüncesi ve düşü bizimle olmayanların, eylemi de bizimle olmaz. Biz bir savaş hareketiyiz. Bazı arkadaşlar, hala eski amatör anlayışla hareket ediyorlar.

Artık her arkadaş disiplinli olmalı resmiyete, emir komuta ilişkilerine göre yaşamını düzenlemelidir. Kendinizi buna göre disipline etmelisiniz.

Yeni bir siyasi ve askeri eğitim devresi başlatacağız. Eğitimde başarılı olan savaşta da başarılı olur.

Egemenlerin savaş anlayışında her türlü siyasi ve ahlaki yasa susar. Çünkü savaş, hileden ibarettir. Kimin haklı ve haksız olduğuna bakmadan, bir tek güçsüz olanı açığa çıkartır. Güçsüz olmamak için de eğitime ihtiyaç vardır. Kazanmanın, özgürlüğe ulaşmanın en emin yolu eğitimidir. Eğitim; bilgi hamallığı değil; eylem, değişim ve dönüşüm kılavuzudur. Kıvılcımla ateş yakmaya benzer. Bizim burada göreceğimiz eğitim, gelecekte halkımızın da kaderini belirleyecektir. Unutmayın, eğitimde ciddi olan, savaşta da ciddi olur. Devrimciysek devrimci gibi yaşamak zorundayız,” dedi.

Hava kararmış, gece karanlık eteğini yıldızlarla doldurmuş, ay doğu göğünde yükselmiş, kuşlar yuvalarına çekilmişti. Düşündükçe çıkmazlar ve karanlık uçurumlar çoğalıyordu. Uçurumları aşmak, karanlığı aydınlatmak için durmadan düşünüyordu.

Derken bir hareketlenme oldu. Apo ayağa kalktı. O kalkınca herkes onunla birlikte ayağa kalktı. Hep birlikte yokuş aşağı kampa doğru yürümeye başladılar.

Kampta yedişerli, onarlı gruplar halinde kalıyorlardı. Kampa varınca, her gruptan bir kişi mutfağa gitti, pirinç pilâvı ve türlüden oluşan akşam yemeğini alıp mangasına götürdü. Apo da bir grupla birlikte oturup yemek yedi.

Kampın girişinde iri bir kaya ve kayanın dibinde tek odalı, baraka türü bir yapı vardı. Apo, kampa geldiğinde orada kalıyordu. Yemeğini yedikten sonra odasına çekildi. Bager, Agit ile Abuzêr'i çağırıp konuştu, kamp yaşamına dair perspektif sundu.

Derken Şam'a gitmek ve militanlarla vedalaşmak için haber vermeden kaldıkları çadırlar girdi. Bazıları yataкта uzanmış dinleniyor, bazıları kitap okuyor, bazıları da bir şeyler yazıyordu. İçeri girer girmez herkes ayağa kalktı, sırayla herkesle tokalaşmaya başladı.

Emin rahatsızdı. Olup bitenlerden habersiz, ranzada uzanmış uyukluyordu. Gelen seslerle birlikte aniden uyandı. Olanları görünce kalkıp yatağında oturdu.

"Kalkma, uzan" dedi Apo. Gidip başucunda oturdu. "Neyin var, hasta mısın," diye sordu. Emin rahatsızlık ve uyku mahmurluğuyla ne diyeceğini şaşırdı, heyecanlandı hiçbir şey diyemedi. Apo, ikinci kez;

"Emin arkadaş rahatsız mısın," diye sordu.

"Bir şeyim yok, bir şeyim yok," dedi şaşkınlık içinde. Apo, yanı başında ayakta bekleyen kamp yönetimine;

“Arkadaşla ilgilenin, doktora götürün,” dedi. Elini Emin’in alnına koyarak, “geçmiş olsun,” diye ekledi ve kalktı.

Kamp yönetimi, ona arabaya kadar eşlik edip uğurladı. Saat on birden sonra nöbeti olanlar nöbete, diğerleri yataklarında uyumaya çekildi.

Eğitimin ilk günüydü. Sabah saat 6.30’da Agit’in “Rojbaş, sesiyle tüm savaşçılar uyandı. Yüzlerini yıkadılar, spor sahasında toplandılar. Agit, en öne geçti, iki sıra halinde koşmaya başladılar. Bütün çabalara rağmen yerleşik ataerkil özellikler devam ediyordu. Erkekler önde, kadınlar arkada koşuyordu. Bir saat dağ, taş, tepe, vadi demeden aralıksız ve tempolu koştular. Tümü terlemiş, nefes nefese koşuyordu. İlk gündü sigara içenler zorlanıyordu. Birkaç kişi son enerjilerini tüketti, yüzükoyun kendilerini yere bıraktılar. Geride gelenler onları aşip koşmaya devam ettiler.

Koşu bittikten sonra bir halka şeklinde dizildiler. Agit komut veriyor; alanda toplanan herkes onu takip ediyor ve sırayla belirledikleri hareketleri yapıyorlardı. Tümü, aynı anda, aynı hareketi yapıyordu. Eğitimde, askeri düzen, disiplin ve kurallar dayatılıyordu. Yapılan spor ağırdı ve ileriye dönük onları asi, zorlu dağlara hazırlıyordu.

Bu yetmiş kişilik grup, gerilla ordulaşmasının çekirdeği ve gelecekteki komuta kademesiydi. Bir saat kadar kültür-fizik hareketleri yaptılar. Spordan sonra Agit; “şimdilik serbestsiniz,” dedi. Bunun üzerine herkes dağılıp mangasına yöneldi. Bazıları soğuk suyun altına girip düş yaparken, bazıları da havlu ile terlerini silip elini, yüzünü yıkamakla yetindi. Gruplar halinde

mangalarda kalıyorlardı. Kahvaltı zamanı her mangadan biri gidip kahvaltıyı mutfaktan alıp kendi mangasına götürdü.

Sonra Filistinli uzman bir hoca geldi. Bir hafta boyunca onlara, “halk patlayıcıları” denilen eğitimi verdi. Patlayıcı maddelerin cinsleri, etkileri, yapımı, kullanılma biçimi, tuzaklanma şekilleri ve pratik uygulamaları üzerinde uygulamalı ders verdi. Bir haftalık eğitimden sonra her biri kendi başına patlayıcı yapacak ve kullanacak duruma geldi.

O gün eğitim el bombaları ile ilgiliydi. El bombalarının yapımı ve kullanılmasını öğreniyorlardı. Bütün savaşçılar, saat; 9.00’da eğitim yerinde toplandılar. Eğitimi açık arazide yapıyorlardı. Filistinli hoca önce el bombalarının cinslerini anlatıp tanıttı. Ardında saldırı ve savunma bombalarını gösterdi. Hoca; “el bombasının pimi çekildikten sonra, patlama zamanı 5 saniye civarındadır. Bombayı kullanırken bu kısa süreyi dikkat almak zorundasınız,” dedi. Sonra; “bomba atıldığı yer yakınsa, yani karşıdaki kişi bombayı alıp size geri fırlatabilir. Mevcut zamanı buna göre ayarlayıp bombayı atacaksınız, yoksa sizin kullandığınız bomba size geri gelebilir,” dedi ciddiyetle. Bu durumda dikkat etmek gerekir ortada ciddi bir risk söz konusudur. Aynı tarzda siz de zamanı iyi hesaplayarak ve atik davranarak, yakın mesafede gelen bir bombayı alıp gerisin geriye düşmana fırlatabilirsiniz,” dedi.

O gün spor ve pratik eğitimden Fırat sorumluydu. Fırat, sol bir gruptan gelip katılmıştı. Dogmatik, solcu, biçime önem veren bir militandı. Daha önce Lübnan’a gelmiş, askeri eğitim görmüştü. Komutan olma hevesi ile yanıp tutuşuyordu.

Dersten sonra hocanın verdiği dersi pratikte uygulamak istedi. Eğitim grubunun içinde Agit de vardı.

Agit de daha önce askeri eğitim görenlerden biriydi. Birçok konuda bilgi, birikim ve tecrübe edinmişti. Cesur, hareketli, kendine güvenen ve korkusuz bir savaşıydı. Kısa boylu, sempatik ve yakışıklı bir militandı. Daha önce askeri sanatla ilgili araştırma yapmış, seminer vermişti. Savaş taktiklerini, gerilla savaş tarihini, deneyimlerini araştırmış, öğrenmişti. Yaşamda hep olgun, eylemde öncü, aktif ve atılgandı. Savaşçılar arasında en çok sevilen, saygı görendi. Eğitim sürecinde mütevazı, fedakâr, her işe koşandı. Fırat'ın yanlışlarını görüyor, hep müdahale ediyor, onu doğru çizgiye çekmeye çalışıyordu. Bu tavırlarıyla herkesin saygınlığını kazanmıştı. Bu saygınlık, Fırat'ın zoruna gidiyor, her fırsatta onu gözden düşürmek istiyordu. Grup içinde herkesin işitebileceğı biçimde;

“Agit arkadaş, el bombasının pimini çekip sana atsam, tutup geri fırlata bilir misin,” dedi.

“Evet, yaparım,” dedi Agit hiç tereddüt etmeden.

“Yapmam, tehlikelidir, riski olan bir pratiktir,” derse korktu diye saygınlığı zayıflayacak, eğitim grubu içerisinde tartışılacaktı. Eğitimde programında böyle bir uygulama yoktu, ama Fırat inisiyatifi kullanarak bu uygulamayı, amaçlı ve bilinçli olarak yapıyordu.

Uygulamanın yapılacağı bir yer seçtiler. Eğitim grubu da uygun bir yerde konuşlandı. Agit, bir yükseltinin üzerine çıktı. Fırat ile arasında on metre vardı. Fırat bombayı atmadan önce;

“Agit arkadaş, istemiyorsan yapmayabilirsin, mutlaka yapacak arkadaşlar vardır. Hazır olmayabilirsin,” dedi. Tam o esnada, grupta kişiliği ve yaşam tarzı en çok tartışma konusu olan bir başka savaşçı ortaya çıkıp;

“Basit bir pratik uygulama, ben yapabilirim,” dedi.

“Boş meydanı buldun ve fırsatı kaçırmadan yine damladın, kendini abartma,” dedi Bedran alaylı bir sesle.

“Hayır, ben hazırım, başlayalım,” dedi Agit.

Fırat, kendi tuzağına kendisi düşmüştü. Agit’in saygınlığını kırayım derken, saygınlığı yükselecekti. Bu nedenle onu bu uygulamadan vazgeçirmeye çalışıyordu.

El bombası Fırat’ın elinde duruyordu. Herkes pür dikkat durmuş onlara bakıyordu. Savaşçıların içinde bu uygulamayı doğru bulmayanlar da vardı, ama düşüncelerini eğitim ortamında sesli dile getirmiyorlardı. Hiçbir savaşçı çıkıp; “bu uygulama yanlışır, olmaz,” demedi. Bazı savaşçılar, bunu Agit’e karşı hazırlanmış, politik bir tuzak olarak görüyordu. Görünürde her şey, eğitim amaçlı yapıldığı için bütün bunlar perde arakasında kalıyordu. Bu uygulamayı, eğitim ortamında farklı isimlendirmek riskliydi.

Fırat, elinde el bombası put gibi durmuş düşünüyordu. Agit savaşa hazırlanmış gibi bulunduğu yükseltinin üzerinde her an harekete geçecekmiş gibi tetikte bekliyordu. Üzerinde askeri elbise vardı. Gömleği çok cepli ve sportifti. Gömleğini pantolonunun altına koymuş, kollarını dirseğine kadar katlamıştı. Pantolonun kemerinde yeşil bir palaska duruyordu. Elbiseleri hem yeni, hem temiz hem de üzerine oturmuştu.

Fırat, Agit'in gözlerinin içine bakarak emniyet pimini düzeltti, sonra yavaş yavaş pimi çekmeye başladı. Ortada çıt yoktu. Mutlak bir sessizlik hâkimdi. Militanlar nefesini tutmuş, heyecan ve kaygı içinde ikisini izliyordu. İnandırılmaz bir atmosfer oluşmuş, hepsi büyük bir olay olacak kaygısı içindeydi. Tam bu sırada Şehmuz Yiğit adlı savaşçı araya girip mutlak sessizliği bozdu.

“Bomba atılırken, Agit'in yüzü kızgın ve keskin güneşe geliyor, güneş gözlerini kamaştırıyor, yön değişmeli,” dedi.

Öneriye itiraz eden olmadı. Mantıklı bir öneriydi. Pozisyonlarını değiştirdiler. Agit bacaklarını hafif aralamış, elleri açık gelecek olan el bombayı bekliyordu. Gözleri, Fırat'ın elindeki öldürücü gücü fazla olan, otuz iki parçalı, savunma amaçlı el bombasına kilitlenmiş, tüm bedeni savunmaya geçmişti.

Fırat, bombanın pimini çekmiş, yanda duran güvenlik maşasını sıkıca kavramış öylece bekliyordu. O an ne düşünüyor, içinde neler geçiyordu, hiç kimse bilemezdi. Fırat düşünüyor ve zamanı sürekli uzatıyordu. Bu da daha çok heyecan ve gerilme neden oluyordu. Bütün savaşçılar, nefesini tutmuş pür dikkat bekliyordu. Derken elindeki bombayı aniden fırlattı. Bütün gözler bombaya kilitlendi. Bomba havada iken fitili ateşleyen ezbe patladı, fitil tutuştu. Mutlak sessizlikte, her savaşçı, ezbenin patlayan sesini duydu. Zaman geriye sarıyordu. Patlama artık saniyeler işiydi. Bomba havada Agit'ın üzerine gidiyordu.

Agit nefesini tutmuş, gözleri gelen bombaya kilitlenmişti. Bir an bütün bedeni gerildi, dişlerini sıktı. Gözleri fal taşı gibi açıldı, ellerini yukarıya kaldırıp gelen bombaya göre ayarladı.

Baldırları şişmiş, ayakları sanki yerde değil de havaya uçacakmış gibi hareketli duruyordu. Bomba gelince, ani bir hareketle sıçradı, her iki eliyle bombayı havada kavradı. Bomba elleri arasında sıyrıldı, o göğsünün üzerinde yeniden yakaladı, hiç beklemeden sağ eliyle kavrayıp belirlenen hedefe hızla fırlatıp savunma pozisyonuna geçti.

Her savaşçı, derin bir nefes aldı. Sevgi, saygı ve hayranlık dolu gözlerle Agit'e baktı.

Bomba, yere düşer düşmez büyük bir gürültüyle patladı. Bir anda ortalık toz duman boğuldu. Agit, toz dumana bakıp gülümseyerek arkadaşlarının yanına geçerken, bir alkış tufanı koptu.

Agit yerine geçerken, Apo'nun söylediği; “anlık kararlar hem tarihseldir, hem de ölümcül olabilir,” sözü kulaklarında çınliyordu. Yerine geçerken Bedran boynuna sarıldı, kucakladı, kutladı.

Bomba olayından sonra o gün eğitimi sonlandırdılar. Gruplar halinde mangalara döndüler. Tüm savaşçılar Agit'in etrafında toplanmış, Fırat tek başına kalmış, arkada yürüyordu.

V

“İki şey dünyaya hükmeder; biri kılıç, diğeri düşünce. Kılıç, eninde sonunda düşünceye yenilir.” N. Bonaparte

Sonbahar ile kışın vedalaşma zamanaydı. Güz ayları çekip gitmiş, kış gelip kapıların eşiğine kurulmuş, insan bedenini üşüten yağmurlar başlamıştı. Ağaçlar, yapraklarından

soyunmuş, sert rüzgârlar estikçe çıplak dalları sallanıyor; sarı, solgun yapraklar sağa sola savruluyordu.

İnsanların gözlerinde hüznün, yüreklerinde acı dinmeyecekmiş gibi gözükiyordu. Her yerde çatışma, saldırı ve kan dökülüyordu. Artık insanlar Beyrut gökleri altında yas tutmuyor, yas günlük yaşamın bir parçası haline gelmişti.

Yaşam; kentin sefil varoşlarında kalanlar ile göçüp gidenler arasında rüzgâra savrulmuş kızıl damarlı bir yaprak gibi idi. Yoksul, emekçi insanlar, bütün bu acımasız zamana rağmen Beyrut sokaklarında, kaldırımlarında yoksul, basit yaşamlarına devam ediyor, küçük sevinçleri ve kederleri iç içe yaşıyorlardı.

Bir Lübnan radyosunun anonsunda; “ey kahraman halk bu zulme, bu zorbalığa, Firavunlarına karşı yağa kalkın,” diyordu. Bir başka radyoda, Lübnan’ın kızı, Feyruz; “Halkımın yaraları büyüdü/Ve anaların gözyaşları/ Sen benimsin, sen benim/Ahh kucakla beni,” diyordu.

Apo, sanki bekleyip de görmediği birisine duyduğu bir özlem yüreğine dolmuş, kavuşmak için bütün işleri bir an önce bitirmek istiyordu. Ön keşif grupları kuzeye gönderiyor, eğitimleri hızlandırıyor, günlük olarak militanlarla konuşuyor, okuyor, araştırıyor yeni düşünceler geliştiriyor, Şam ve Beyrut’ta bütün kuzeyli Kürt örgütleriyle tek tek görüşmeler yapıyor, “Kürdistan-i Cephe” nasıl olacak diye tartışıyor.

Filistinli yetkili bir mektup getirip, “Apocu,” diye götürüp sol bir gruba mensup orta yaşlı eski THKO örgütüne mensup Reyhanlı Hoca’ya verdi. Reyhanlı Hoca, mektubu açıp baktı.

Mektubun Apo'ya ait olduğunu anlayınca, zarfı kapatıp götürüp Beyrut sorumlusu militana verip;

“Bu mektup siz aitmiş,” dedi.

“Neden bizim mektubu açtın,” diyerek ona sertçe çıktı militan.

“Filistinli biri getirip bana verdi, ben de bana ait diye açtım. Baktım size aittir getirip verdim,” diye Hoca izahatta bulundu.

“Olmaz böyle bir şey neden açtın,” dedi militan sesini yükselterek.

“Arkadaş yanlışlıkla açtım. Apo arkadaş beni tanıyor, istersen git ona de ki; Reyhanlı Hoca adında biri bizim mektubu yanlışlıkla okumuş.’ Bir şey demez.”

“Apo” deyince, militan sesini kesti.

Ertesi gün Apo, aynı kampa geldi. Eski THKO geleneğinde gelen Reyhanlı Hocayı görünce yanına yanaşıp tokalaştı, hal hatır sorup;

“Hocam sen daha buralarda mısın, dağlara çıkmadın mı,” diye takıldı.

“Ali arkadaş, sen de hala buradasın ben de buradayım,” dedi Hoca gülerek.

“Hocam sen bu Semsur Dağlarını çok iyi biliyorsun. Gel on beş kişi sizden, on beş kişi bizden gitsinler, o dağlara yerleşip yer ayarlasınlar, sonra ikimiz de oraya gidelim,” dedi Apo gülerek.

“Yok Ali yoldaş, gel ikimiz gidelim, diğerleri arkamızda gelsinler.”

“Neden olmasın ki,” dedi Apo gülerek. Ardında Reyhanlı Hoca’ya; “Gel bir çay içelim, biraz sohbet edelim,” dedi.

“İçelim Ali yoldaş, olsaydı şimdi bir rakı iyi giderdi. Ömür geçip gidiyor, daha devrimi göremedik.”

“Daha gençsin hocam görürsün devrimi,” dedi Apo.

Derken iki çay geldi. Apo şekerini uzatıp;

“Buyurun Hocam,” dedi.

“Ben şeker kullanmıyorum, Ali yoldaş.”

“Öyle ya siz solcu entelektüel arkadaşlar çaya şeker atmazsınız.”

“Evet, ama siz Kürtler de çayı şerbet yapıp içiyorsunuz.”

“Biz Kürtlerin tatlı ile arası iyidir.”

“Dün size bir mektup gelmişti, yanlılıkla bana verdiler. Ben de açtım, baktım bana ait değil, götürüp Davut adındaki arkadaşınıza verdim. Davut; ‘neden mektubu açtın,’ deyip bana söylemediği söz kalmadı,” dedi Hoca yakınlıkla.

“Hocam, Davut saygısızlık etmiş, ben onu uyarırım.”

“Neyse Ali yoldaş, fazla önemli değil, bilgin olsun diye söyledim,” dedi ardında konuyu değiştirmek için; “Direniş Cephesi çalışmaları ne durumdadır,” diye ekledi.

“Hocam meseleyi diğer örgütlerle tartışıp konuşuyoruz, ama ciddi sıkıntılar var. Direnişten çekindikleri için bin bir dereden su getirip birliğe yanaşmıyorlar. Bay Türkay ile yandaşları; ‘PKK halka öz eleştiri versin sonra gelip katılsın,’ diyor. Sen ne diyorsun bu meseleye?”

“Bu çok saçma bir şey! Direniş cephesi kurulmuşsa, katılıyorsan katılacaksın bu kadar,” dedi Hoca tepkiyle.

“Bu günlerde ‘Kürt Direniş Cephesi’ çok tartışılıyor. Tartışmanın içinde Peşeng, Özgürlük Yolu, TKP-B, PKK, Emeğin Birliği, Rızgari, Ala Rızgari, KUK gibi örgütler var. Bütün iyi niyet çaba ve birlik dayatmalarımıza rağmen, bireysel kaygılarla hareket eden KUK, Özgürlük Yolu, Peşeng gibi örgütler, ‘Bu cephede PKK olmasın,’ diye ısrar ediyorlar. Eğer Kürdistan için birlik istiyorsan, direnişten yanaysan direniş cephesi kurulmuşsa katılmak isteyen katılır. Direniş cephesi onun tekelinde değil ki kendine göre şartlar ortaya sürüyor. Birliğe ve direnişe gelmemek için bütün bunlar bahanedir Hocam. Biz ülkeye dönüşü tartışırken, onlar Avrupa’ya kapağı atmak için gece gündüz uğraşıp duruyorlar. Sence bu zihniyet hiç birlik ve direnişe yanaşır mı? O zaman diğer bir örgüt de bir diğeri için özeleştiri ister ve işler çıkmaza girer,” dedi Apo.

“Ali yoldaş, bunlar Avrupa’ya gitmek için taklacı güvercin gibi günde yüz takla atıyorlar. Bunların ülkeye dönmeye, direnmeye hiç niyetleri yok. Sen de zamanını boşuna bunlara harcıyorsun.”

“Hocam biz tarih karşısında görevlerimiz yerine getiriyoruz. Benden daha fazla tanıksın, bazı solcular yıllardan beri hep konuşuyorlar, oysa şimdi söz değil, çalışma zamanıdır, yapacağımız görevler belki de zamanımızdan daha fazladır.”

“Evet, katılıyorum size, şimdi söz değil eylem zamanıdır.”

“Bir devrimci militan her şeyden önce, ‘bin düşünüp bir söylemelidir.’ Kendi dilinden ve elinden emin olmalı, boş söz ve işlerden hep yüz çevirmelidir.”

“Maalesef, yirmi yıldan beri bunlardan gördüğüm tek şey laf üretmektir,” dedi Hoca.

“Bay Türkay, vebadan kaçır gibi direniştin ve ülkeye geri dönüşten kaçıyor. Birlik ve direniş falan düşündüğü yok.”

“Cuntaya karşı bütün Kürt örgütleri bir ulusal direniş cephesi oluşturlarsa ciddi bir güç ortaya çıkabilir.”

“Ben de onun için çalışıyorum, ama Bay Türkay ile KUK sürekli ve ısrarla bu işi bozmaya çalışıyorlar.”

“Ali yoldaş, ben de oradaydım, bizim örgüt sekreteri, Töre arkadaş, onlara; ‘PKK katılmazsa bu cephe hiçbir anlam bulmaz,’ dedi. Ben de bizzat konuştum, ama Bay Türkay ile KUK; ‘Bu cephede PKK olmasın’ diye ısrar ediyorlar. Ben de; ‘PKK bu cephede yer almazsa ulusal direniş cephesi yürümez,’ dedim onlara.”

“Bizi istemiyorlarsa çözüm kolaydır. Biz savaşı başlatmak istiyoruz. Bütün hazırlıklarımızı buna göre yapmışız. Onlar da masa başında; ‘UDG’ diye bir yapı oluşturmuş; ‘PKK öz eleştiri versin,’ diye birleşip dayatıyorlar. Tek ortak noktaları budur. Ortada ne bir hazırlık, ne bir cephe, ne de bir direniş programları var. Öz eleştiri dedikleri; ‘Apo, çizgi değıştirsın, bizim çizgimize gelsin,’ dayatmasıdır. ‘Madem bizi kabul etmiyorsanız, o zaman siz sömürgeciliğe karşı bir cephe kurun, savaşın, biz dışarda kayıtsız şartsız sizi destekleyelim,’ dedim onlara,” dedi Apo.

“Çok doğru söylemişsin, olması gereken tavır budur. Siz olmadan hiçbir örgüt bu işi sürdüremez,” dedi Reyhanlı Hoca.

“Cuntaya karşı direnmek ve savaşmak dışında hiçbir şansımız yoktur,” diyerek, Reyhanlı Hoca ile vedalaşıp gitti.

Apo bir tarafta Kürt solu ile tartışıp, bir; Ulusal Direniş Cephesi,” oluşturmaya çalışırken, diğer tarafta Türk solu

gruplarıyla “Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi,” oluşturmak için çalışıyordu. İki cephe arasındaki ittifakla, cuntaya karşı savaşı başlatmak istiyordu. “İki cepheyi yaratırsam Türkiye ve Kürdistan’da gerilla savaşını başlatırsam, sömürgeci faşist cunta güçleri iki güç arasında sıkışıp kalır ve devrim o zaman yükselir,” diye düşünüyordu.

Apo, o gün eve gidince hazırlıklarını yaptı. Bager ile Abuzêr’i yanına alıp, Avrupa’dan gelen Dev Yol Hareketinin sorumlularında yaşlı Bay Taner ile görüşmeye gitti. Taner ile tokalaşıp merhabalaştıktan sonra tartışmaya başladılar.

Bager, Abuzêr, Dev Yol militanlarıyla Taner oturmuş, Apo odanın içinde ayakta geziyor, Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi’ne ilişkin düşüncelerini dile getiriyordu.

“Taner arkadaş, burada eğitilmiş 300 arkadaşımız Kürdistan dağlarında savaşırsa, siz de aynı paralelde Anadolu dağlarında savaşırsanız, on yıla varmaz, stratejik dengeye ulaşırsınız,” dedi Apo.

“Bizim de hazırlıklarımız var, ama acele etmemek, koşulları çok iyi değerlendirmek gerekir. Yanlış yapar, cunta karşısında ezilirsek bir daha ayağa kalkma şansımız olmaz. Biraz daha bekleyip gelişmeleri izleyelim.”

“Biz hazırlıkları bitirene kadar zaten epey zaman geçer, ama geç de kalmamak, zamana bırakmamak gerekir. Direnişi ve savaşı sıcak sıcak örgütlemek daha doğru olur.”

Apo, Bay Taner ile görüştüktan sonra bu defa Mihri ile birkaç kez görüşmeler yaptı. Kurtuluş temsilcisi olarak İlhami ile konuşup tartıştı. Diğer tüm gruplarla tartışıp düşünce ve önerilerini sundu. ArdındaTöreve Mihraç ile görüşmeler yaptı.

Apo, emek, çaba ve ikna yöntemiyle bu çalışmaları “Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi,” adıyla bir sonuca götürdü. Cepheden sorumlu ve motor güç olarak Dev Yol ile PKK belirlendi.

Türkiye Devrim partisi, Acilciler, TKEP, Mihri Belli bu oluşumda yerlerini aldılar. Buna bağlı olarak. Bir planlama yapıldı. Avrupa örgütü kuruldu. “Avrupa’da “Demokratik Ülke” adıyla bir gazete çıkarma kararı alındı. Kitle eylemlerinin ve siyasi görüşmelerin yapılmasına; Lübnan sahasında da gerilla eğitiminin yapılmasına karar verildi. TKEP’in zaten askeri kampı vardı. Dev yol üniversitelerde çok sayıda güç getirdi. Onlar için yeni kamplar oluşturuldu. Yakalanmayan tüm militan ve kadroları geldi, askeri eğitimlerini yaptılar.

Bütün bu çalışmalarla birlikte, Apo örgüt içi çalışmalarını da hızlandırmıştı. Diyarbakır Ceza evinde Orhan Aydın’ın idam öncesi yazdığı mektup gelmişti. Mektubu çoğalttılar, bütün savaşçılara, diğer tüm örgütlere ve halka dağıtıp okuttular. Beyrut, Şam, Halep arasında gidip geliyor. Toplantılar yapıyor, Helwê Kampındaki eğitimi denetliyor, derslere veriyordu. Diğer kamplardaki eğitimleri takip ediyor; Libya’ya ve Avrupa’ya kadrolar gönderip oralarda çalışmalar başlatıyordu. Bir kadroya;

“Pakistan’nın Pençab bölgesinde bazı Kürt aşiretleri var, araştırın, onlarla görüşün durumları nedir öğrenin,” diye talimat veriyordu.

VI

*“Bu arayış boşuna olmayacak.
Eğer birazcık hakikat payı varsa
söylediklerimde, bu hakikat*

*kendisini daha berrak bir sesle ve
düşüncelerinize daha yakın sözcüklerle
ortaya koyacak.” Halil Cibran*

O dağa sığınmış, inzivaya çekilmiş bir bilge gibi sessiz değil, ama hep yalnızdı. Düşmandan gelebilecek saldırı, işkence ve ölüm olasılıkları karşısında, hem cesaretli hem de tedbirliydi. Hiç sessizliğe, yılgınlığa düşmeden, her güne yeni bir umutla başlıyordu.

Dağların çekici alımlı, zirvelerini düşününce ferahlıyor, güven duygusu içine doluyordu. Pratik çalışmalar dışındaki yaşamı, bir tür felsefi, düşünsel inzivaydı. Bir başına okuyor, yoğunlaşıyordu. Bütün koşuşturma ve çalışmasına rağmen hep bir başına ve yalnızdı. Yalnızlaştıkça sanki en güzel çiçekler orada açıp boy veriyordu. Aslında onun serüveni Kürtlerin binlerce yıllık yalnızlık serüveniydi. O bu serüvenin, bu yalnızlığın hem son zirvesi, hem de son halkasıydı. O bu halkanın içinde geçmiş, güncel ve gelecek zamanı birleştirmiş; özgürlük ve devrim kavgasını geliştiriyordu. Bir yıldız gibiydi, yalnız da olsa hep çevresine, yanındakilere ışık veriyordu. Kartallar gibi zirvelerde, en asi, tehlikeli kayalıklarda bir başına uçuyor, sürüyle uçan kargaları yukarılarda izliyordu.

O yalnızlaştıkça güç ve enerjisini biriktiriyor, daha çok savaşı geliştiriyordu. Sakindi, ama sessiz değildi; sakinlik, onu özgür kılıyor ve özgür düşünüyordu. Bir halkın en güvenilir yeri olan kütüphanelerdeki sessizlik gibiydi. Okuyordu, ama o da kitaplar gibi sesini yükseltmiyor, derin bir düşünceye dalıyordu. Aslında bu sessizliğin sessizliği değil, kendi yalnızlığıydı. Bazen bir müziği dinler gibi bu sessizlikte kendinden geçercesine

dinleniyor, yorgunluğunu gideriyordu. Bu sessizlikte kendi kendisiyle konuşmanın ustasıydı. Bu, çoğu zaman onun hakikate ulaşmasının diliydi. Sessiz ve yalnız kaldığı zamanlar, en çok hakikate yakınlaştığı, düşünüp yoğunlaştığı ve ürettiği anlardı. Onun büyük sessizliği özgürlüğü, devrimi, tüm insanlığı ve doğayı kapsıyordu. Bütün kof gürültü, patırtı, çağırma ve bağırımların ortasında bile sükûnetle dolaşüyor, hep çözümler arıyordu. Geceye bakıp güne anlam biçiyor, sessizliğe dikkate alarak konuşuyordu. Savaş ve barış ikilemini birlikte ele alıyordu. Sanki bütün çözümü, bu sessizlik ve zamanda arıyordu.

Her gün olduğu gibi o gün de sabah erken kalktı, giyindi. Sonra sanki yalnızlık ve sakinlik dergâhına sığınmış gibi yapacağı işleri düşündü. Odasında radyoyu açtı, Feyruz'u dinledi. Odasındaki yalnızlıktan ilham alıyor gibiydi. Odada çöken sessizliğin içinde bir tek Feyruz'un sesi vardı.

“Özgürlük ve düşünce; bedel ister. Onur ister. Cesaret, emek ve kan ister. Hep acı ve hüznün kokan şu zulüm karşısında örgütlü ve sağlam durmak insan olmanın gereğidir.

Yurt dışına çıkışımın anlamına uygun olarak, bu süreci en güçlü bir şekilde değerlendirmeliyim. Halkımızın acılarına son verecek savaşı yaratmak ve bundan başarılı çıkmak için tüm olanaklarını seferber etmeliyim. Bu zalim, bu vahşi, bu gaddar, bu acımasız düşmanla yüzyılların yaman hesaplaşmasını başarıyla gerçekleştirmeliyim. Örgütsel ve kişisel düzeyde, yaşamaya hakkı olanla olmayanın, çürükle sağlam olanın, tüm zayıf ve güçlü yanların, bağımsızlık ve özgürlüğün gerçek savunucuları ile sahtekârların kendilerini ele verdikleri bu

dönemde, halkımızın bin yıllık umutlarının ifadesi olacak olan tarihsel direnişi mutlaka geliştirmeliyim,” diye düşündü.

Sonra kahvaltı saati geldi. Kahvaltıya Hüseyin, Agit, Sait, Adar ve Meral ile birkaç militanla birlikte oturdular. Apo, günlük olarak yapılacak işleri sabah militanlarla paylaşıyor, düşünce alıyordu.

Sabah kahvaltısında peynir zeytin vardı. Militanlardan biri yemek için çatalı zeytine batırdı, becermedi, zeytin öte tarafa fırladı. Bir daha denedi aynı şey oldu. Apo, elinde çatalı aldı, zeytine batırıp çatalı eline verirken; “daha yemek, yemesini beceremiyorsunuz, her şeyi yeni baştan öğrenmelisiniz,” dedi.

Bazen on gün evde çıkmıyordu. Güvenliğini sağlayan bir grup militan sürekli yanında vardı. Esas güvenlik evin içinde alınıyordu.

Kahvaltı yaparken, sofradakilerle birlikte sabah haberlerini tartışıp yorumladı.

Hüseyin ile İran’a geçecekti. Kahvaltıdan sonra Hüseyin ile konuştu. Verdiği geniş perspektifin ardında; “Doğu Kürdistan ve İran’a gidiyorsun. Orası çatışmalı bir bölgedir. İran devrimi olmuş boşluklar yaşanıyor ve birçok örgüt türemiş. Özellikle KDP ile YNK arasındaki çatışmalar karışmayın, taraf olmayın,” dedi Apo.

Hüseyin yola çıkmak için hazırlandı. Evdekilerle vedalaştı. Tahran’a gitmek için, şoför onu alıp hava alanına götürdü.

Hüseyin ile vedalaşıp yolladıktan sonra kadro ve çalışanlardan gelen bütün raporları tek tek okudu, inceledi, yanıtlar yazdı. En sonunda;

“Beyrut temsilciliğine!” diye yazmaya başladı.

“Pasaportlar konusunda; Ben ile Kesire’ninkini çıkarmanıza gerek yok. Kesire sanırım İsveç vatandaşlığına geçebilecek. Şimdilik Türk pasaportuyla idare ediyor. Mümkünse derhâl iptal edin. Yerine Çirusk, E... ve C. M...’ninki istenebilir. İlerde daha yeni bir listeyi hazırlayabiliriz. Bir ay içinde çıkabilirse iyi olur.

FKÖ ile ilişkiler önemlidir. Biz de burada biraz üzerinde durmuştuk. İstenilen kapsamlı bir raporu hemen hazırlayın. Öz olarak güçlü bir anti-Amerikancı mücadelenin verildiği ve eğer kendilerine de belirteceğiniz bazı eksikliklerimizi giderirsek bunun biraz daha hızlı gelişebileceğini belirtin...

Yine Arap anti-emperyalist, anti-gerici güçleriyle ittifak önemlidir... Halkımızın NATO’nun hizmetinde savaşması yerine bölgedeki ilerici Arap güçleriyle dayanışmaya geçirilmesi için çabalarımızı anlattın...

Sonuç olarak bölgedeki anti-emperyalist mücadeledeki en yakın müttefiklerden biri olarak güçlü ilişkiler geliştirmenin önemini bir daha vurgulayın...

Kürdistan devriminin Ortadoğu’daki rolünü de iyice gösterin. Gazetelerden daha önceki uygun olan bildirilerden parçaları belge halinde ekleyin...

Sovyet yetkilileriyle belirtilen hususları konuşabilirsiniz. Yalnız somut isteklerden şimdi kaçınırsanız bence daha uygun olur. Gerek bu konuda, gerekse başka konularda bölgedeki gelişmeler ve Kürdistan’daki gelişmeler, ayrıca durumumuz üzerine -öneri olarak benimle bir yetkilinin görüşmesinin önemli olacağını, bunu benim bizzat burada yapmak istemediğimi,

Beyrut kanalıyla istense daha uygun olacağını görüşünüz olarak belirtin...

Anti-sovyetik ortamın, Troçkizmin, üç dünya teorisinin, Avrupa komünizminin, sosyalist enternasyonalin Kürdistan'da tamamen iflas ettiği de keza öyle bir konu...

İdamları işlerken neden öne alındığımızı ve aceleye getirilmek istendiğini Amerika'nın tamamen desteklediğini (bizzat Reagan) Avrupa'nın tınmadığını bizden duydukları korkuya dayanır. Libya, Sovyet, Filistin örgütlerinin bu konudaki Türk faşist cuntayı etkileyeceğini vurgulayın...

Bir haber; Karlıova'da vurulan arkadaş Hüseyin Durmuş'tur. Çok örnek bir şekilde direnmiş. Yanındaki Can'ı - Nadire Turgut- kurtarıp mermisi bitince vuruluyor. Ayrıca direkt Güvenlik Konseyi'yle ilişkili çalışan M. Şerif, Fırat'ın torunu Haydar Fırat öldürülmüş. Dersim'den iki arkadaş gelmiş. Yoldaşça selamlar, Ammar," diyerek notu bitirdi. Yazdığı notu bantlayıp Sait'e verip Şam'dan Beyrut'a gönderdi.

Notları bitirdikten sonra bir militanı yanına aldı, arabayla çıkıp kampa gitti. Orada perspektif amaçlı bir toplantı yaptı. Toplantıdan sonra spor amaçlı biraz yürüdü. Yürürken sorunları düşündü çözümler aradı. Birçok sorunu güçlü sezgilerine dayanarak önceden hissedip görüyordu. Herkesle birebir konuşur, her şeyi açıktan söylüyordu. Arkada konuşanları asla sevmiyordu. Yerine göre şakacıydı, disiplini bozmadan rahat espri yapıyordu.

Yürüyüş yaparken, bir militan, eli cebinde diğer elinde sigara içiyor, geziyordu. Uzakta onu gördü; "çıkart elini cebinde," diye bağırdı. Militan elini cebinde çıkarırken, arka

arkaya derin derin öksürdü. “Geber geber, içmezsen olmaz mı, düşmanın seni öldürmesine gerek yok, sen kendi kendini öldüreceksin,” dedi. Ardında yanına çağırdı. “Arkadaş, sen şeytan üçgeninde siyaset nedir biliyor musun? Biz burada ölüm çemberinde yaşıyoruz, elini cebine koyarak bu sahada siyaset yapılmaz. Her zaman tetikte olacaksın. Sigara içerek kendi kendini zehirliyorsun,” diyerek Apo, ona hataların gösterdi.

Muazzam bir çalışma temposu vardı. Kadroları yeteneğine, emeğine, kapasitesine göre konumlandırıyordu. Kadro rotasyonunu sürekli yapıyordu. O saatte 10 kilometre yürürken yanındakiler kaplumbağa hızıyla gidiyorlardı.

Kampta oturmuş militanlar tartışmalar yürütürken, bir hareketlenme oldu. Bütün gözler gelene döndü. Ayağa kalktılar. Hasan ve Cesur ile tek tek tokalaşıp kucaklaştılar. Apo da ikisiyle kucaklaştı merhabalaştı. Çocukluk arkadaşı Hasan’ı yıllardan sonra ilk kez görüyordu. Onu çok sıcak karşıladı. Bir anda Amara gelip düşlerine takıldı. Hasan, Mızo ve Şevket ile birlikte Cebin yolunda okuldan dönüp Amara’ya geliyorlardı...

Cesur, Hasan’ı sınırın diğer tarafında almış, sınırdan geçirmiş, ona kimlik yapmış kampa kadar getirmişti. Apo, Hasan’a bakınca sevindi, ülkedeki gelişimlere ilişkin sorular sordu. Hasan ona detaylı yanıtlar verdi. Sonra Cesur’a çalışmalar hakkında sorular sordu.

“Hasan arkadaş, bak biz artık köydeki eski çocukluk arkadaşı değiliz ha,” dedi gülerek espri yaptı.

Apo, bununla köydeki gibi bana yaklaşma mesajını verdi. Hasan, onun çocukluk arkadaşıydı. İyi bir avcı ve iz sürücüydü. O gün akşama kadar kampta kalıp militanlarla sohbet etti.

Akşam oradan ayrılıp eve gitti. Birkaç gün arada geçtikten sonra yine kampa gitti, kamp sorumlusuna;

“Hasan arkadaşın durumu nasıldır? Kamp hayatına alıştı mı,” diye sordu.

“Ali arkadaş, daha yeni olmasına rağmen çok iyidir, ama köylü özellikler biraz var. Aileyi, evi düşünüyor,” dedi kamp sorumlusu.

“Daha çok yenidir, o ilerde çok iyi bir kadro ve militan olacak, onun eğitimiyle özel ilgilenin,” dedi Apo.

Hasan çok iyi bir avcı ve iz sürücüydü. Gece bile avın izini sürüyordu. Çok keskin bir nişancıydı. Kamp sorumlusuyla birlikte sabah sporlarını yaptırıyorlardı. Spordan sonra Hasan ile Kamp sorumlusu karşı kayalıklardan ava çıktılar. Altı keklik ile geri döndüler. Kampa dönerken Hasan, kekliklere bakıp geçmişe daldı. Apo’nun avladığı kuşları, topladığı yemişleri onlarla nasıl paylaştığını anımsadı. O an kamp sorumlusuna bakıp;

“Bu kekliklerin iki tanesini Ali arkadaş’a götürelim,” dedi Hasan.

“Götürelim,” dedi Kamp sorumlusu. Hasan iki kekliği temizleyip hazırladı. Kamp sorumlusu keklikleri eve götürüp Apo’ya verirken;

“Hasan arkadaş ile bu sabah keklik avına çıktık, altı tane avladık, ikisini size getirdik,” diye izahatta bulundu Kamp sorumlusu.

“İyi ettin de yalnız bundan böyle bana getirmeyin,” dedi.

“Neden Ali arkadaş?”

“Bir daha getirme, insan yemeği sadece yemek için yemelidir, yemek için yaşamamalı; benim ne kadar az şeyim olursa kaygılanacak o kadar da az şeyim olur.”

VII

*Cesaret, cesaret, cesaret; işte
özgür yaşamın yolunu aydınlatan şey...*

Durmadan düşler kuruyor, düşlerini gerçekleştirmek için büyük bir enerji, güç ve tempoyla çalışıyordu. İlişkiler kuruyor, dostlukla geliştiriyor, ittifaklar oluşturunuyordu. Kadro, savaşçı, tarafta ve militanları çağırıyor, konuşuyor, perspektif verip harekete geçiriyordu.

O, Özgürlük savaşında, hakikat arayışında her yerde, her zaman cesaret, akıl, zekâ, bilgi, düş ve düşüncesiyle tek başına bir öncü parti, bir özgürlük ordusu, bir inanç ve çoğunluktu... Özgürlük kavgasında, körelmeyen, paslanmayan çift ağızlı bir bıçak gibiydi. Bütün felaket anlarında kendi cesareti, akli ve zankasıyla tehlikeleri alt ediyordu. Cesaret her yerde ona güç ve enerji veriyor; doğru gördüğü, inandığı şeyleri yapıyordu.

Konferanstan sonra gerilla savaşını başlatmak için durmadan düşünüyor, çözüm arıyor, yeni imkânlar yaratıyordu. Oturduğu masada, Generaller Cuntasının yaptığı sınırsız, dizginsiz zulüm ve ölümleri düşününce tedirgin oldu. Vicdanı ayaklandı. Öfkelendi. “Ülkem böyle işgal altındayken, halkım böyle sefil, perişan köleliğe mahkûm edilmişken, ben nasıl rahat edebilirim? Bu karanlık dönemi aşmak için her imkanı değerlendirmeliyim,” diye düşündü.

Sınırdaki tel örgüleri, mayın tarlalarını, grupların geçişlerini, sınır boyunca zülüm altında aç, yoksul, sefil yaşayan Kürtleri düşündü. O an, o sınırdaki, o yoksul halk arasında görevlendirdiği Cesur'u düşündü.

Derken Sait'i gönderip Cesur'u yanına çağırdı. Onunla oturup konuştu. Sınır çalışmaları hakkında sorular sordu, bilgi aldı. Sonra;

“Cesur arkadaş, ülkemiz dört sömürgeci güç tarafında paylaşılmış, işgali altındadır. Kürtler söz konusu olunca, sömürgeciler kendi aralarındaki çelişki ve çatışmalar bir tarafa bırakıp bize karşı birleşiyorlar,” dedi.

“Dört sömürgeci devlet bize karşı ittifak yapıyorlar,” dedi Cesur.

“İttifak,” deyip durdu Apo. Biraz düşündü. Sonra Cesur'a bakıp;

“Bize karşı birleşen, ittifak yapan bu sömürgeci güçlerle savaşabilmemiz için biz de dostlarımızı, ittifaklarımızı çoğaltmalıyız değil mi?”

“Çoğaltmalıyız Ali arkadaş,” dedi Cesur.

“Hudut boyu iki tarafı keskin bir bıçak gibidir, çok hassas bir alandır. Her şeyi milim milimine hesaplamak gerekir. En ufak bir yanlış arkadaşların ölümüyle sonuçlanabilir,” dedi.

“Ali arkadaş dikkat ediyorum,” dedi Cesur.

“Tabi dikkat ve cesaret tek başına yetmez. En büyük dikkat sınırın her iki yakasındaki halkımızı örgütlemek ve onlara dayanmaktır.” Biraz durdu düşündü, sonra; “Biz halkımıza, öz gücümüze dayanırsak, işte o zaman düşmanın çokluğuna, zalimliğine, üstünlüğüne bakmadan ona karşı savaşabiliriz. Sen

cesaretli bir arkadaşsın, ama unutma yerinde ve zamanında kullanılan cesaret insanı başarıya götürür,” dedi.

Sonra yapması gereken çalışmalar hakkında perspektif ve talimat verdi.

Cesur onunla vedalaşıp kamptan ayrıldıktan sonra, Halep, Kobanê, Efrin, Carablus ve Gırê Sıpi’de bir dizi toplantı yaptı. Apo’nun çalışmalara ilişkin verdiği perspektifi ve talimatı onlara aktardı.

Kobanê, köylerini üç ayrı bölgeye ayırdı, bölgelere komite ve sorumlulara atadı. Bütün köyleri dolaşıp propaganda ve örgütleme yapmayı önlerine koydu. On beş günde bir toplayıp tekmil alıyor, bir günlük eğitim çalışması yapıyordu. İki ayda bir çalışanları bu defa on beş günlük eğitime alıyordu. Her yerde örgütleme ve eğitim çalışmalarını süreklileştiriyordu.

“Parti her eve girmeli, her insana ulaşmalı,” sloganıyla hareket ediyordu. Profesyonel katılmak isteyen her savaşçı adayını, önce bir evde on beş günlük eğitime alıyordu. Sonra bir kadronun yanına veriyor, şehir ve köylerde dolaşıyor, halk arasında çalışmayı, ilişki kurmayı, propaganda ve örgütleme yapmayı pratikte öğretiyordu. Sonra hakkında yazdığı raporla birlikte, savaşçı adayını alarak, üç aylık eğitim devresine katmak üzere Apo’nun yanına götürüyordu. Kampta üç aylık eğitimin ardında, çalışması için yeniden pratik sahaya gönderiliyordu. Köy köy, ev ev gezip Diyarbakır ve diğer ceza evlerindeki tutsakların yaptığı bütün direnişleri sözlü olarak halka aktarıyor, propagandasını yapıyorlardı.

Yaz ve hasat mevsimi hareketli geçiyordu. Halk arasında yardım olarak topladıkları buğday, arpa, pamuk vb. şeyleri satıp

paraya çeviriyorlardı. Halkın çoğunluğu zekâtını yardım olarak onlara veriyordu. Hasat kaldıran her köylü, “parti payı” diyerek bir kısmını ayırıyordu.

Oruçta, “fittır paraları” ve “kurban derileri” yardım olarak veriliyordu. Bazen onlarca kişi toplu olarak gidip para karşılığı bir işte çalışıyor, parayı getirip partiye veriyorlardı. Esnaf da yılda bir kez aralarında yardım toplayıp destek sunuyordu.

Cesur, sınır çalışmalarının yanında, sorumlu olduğu bütün alanlarda bu çalışmaları örgütlüyor, topladığı paraları götürüp partiye teslim ediyordu.

Kobanê’de Sol Parti başkanı, Evde Apo’dan etkilenmiş, onunla tanıştıktan sonra sürekli ona destek sunuyordu. Sol Parti gençliğini bir araya getirdi, “bir arkadaşımız gelip sizinle konuşacak,” dedi.

Otuz genç, köyde Evde’nin evinde toplandı. Cesur toplantı için köye gitti. Onlara Kürdistan tarihini ve kuzeydeki mücadeleyi anlattı. Sorular alıp yanıtlar verdi. Toplantı bitince, içlerinde en zeki, gelişmeye açık bir grubu alıp “Kaniya Kürdan,” bölgesinde bir eve götürdü. O gece sabaha kadar onlarla konuşup tartıştı. O gençleri, o gece, o evde ikna edip çalışmalara kattı.

Apo’nun eğitim kasetleri geliyor, önce kendileri dinliyor, ardında kasetleri köylere götürüp köylülere toplu dinletiyorlardı. Böylece Apo, her eve giriyor, her Kürt insanı onu dinlemiş oluyordu. Her geçen gün halk bilinçleniyor, onlarla hareket ediyordu. Cesur, artık ara vermiyor, öğrenci gençlerle birkaç günde bir görüşüyor, yapması gerekenleri önlerine koyuyordu.

“İmkânsızlıklardan büyük imkân yaratacaksınız. Marksizm’i, Vietnam Devrimini okuyum, Ali arkadaşın kasetlerini dinleyin, kendinizi teorik olarak geliştirin,” diyordu Cesur.

Derken o öğrenciler aracılığıyla okuldaki diğer öğrencileri örgütledi. Bu defa, şehirdeki öğrencileri, köylere gönderip, köylerdeki öğrencileri örgütledi.

Cesur, kendini ikna edenlerle konuşuyor, savaşçı adayları olarak eğitim kamplarına gönderiyordu.

Bir tarafta bunları yaparken, diğer tarafta sınır çalışmalarını organize ediyor, geçişleri sağlıyordu.

Kaçakçılık yapanları devreden çıkarmış, salt bu işle uğraşan, profesyonel bir sınır örgütü kurmuş, bütün geçişleri kendileri yapıyorlardı. Pola, sınırda çalışanlarının başında yer alıyordu. Sınırdaki mayın döşeme biçimlerini ve çıkarmasını yanındakilere öğretiyor, her grubu, her defasında ayrı bir yerden geçiriyordu. Pola onlara sınır geçişlerini öğretirken;

“Üç metre karede “5” rakamı biçiminde beş mayın döşenmiştir. Araya 8 metre konulmuş, bir daha beş mayın döşenmiş... Bu 8 metrelik alanda, ince telle ile bağlanmış bir büyük mayın vardır. Bu bir kordur. Araya yüz metre konulmuş aynı tarzda bir kor daha dizilmiştir,” diyordu.

Pola, mayınları büyük bir ustalıkla söküyor, yanındakilere öğretiyor, artık her taraf onun için bir geçiş alanı oluyordu. O teslim aldığı grupları daha çok Kobanê mıntıkasında geçiriyordu. Afrin, Gire Sipi ve Carablus için de kendisine bağlı ayrı ekipler oluşturmuştu. İlk mayını bulunca, tereyağında kıl çeker gibi gerisini söküp yol açıyordu.

Sınırın öte yakasında tepelerin yamaçlarına ve vadilere serpiştirilmiş gibi duran köylerde melûl, ölgün gaz lambası ışıkları yanıyordu. Sınır boyunca devriye arabaları geziyor, sınır ışıldakları uzak tepeleri, tarayarak aydınlatıyordu.

Cesur, biraz daha ötelere baktı. Tarihte; “Kral Yolu” olarak da bilinen “İpek Yolu’nda gidip gelen arabaların bir tek ışıkları gözükiyordu. Sanki ışıklar, nesnesi olmadan bir başına karanlıkta süzülerek gidiyordu. Işıkları görünce geçmişe gitti. Antep’te okuduğu yılları anımsadı. Defalarca bu yoldan Diyarbakır, Urfa ve Antep arasında gidip gelmişti. “Her şey ne kadar da çabuk değişti, dönüştü. Daha birkaç yıl önce bir avuç öğrenci topluluğuyduk. Şimdi yüzbinleri etkiler duruma geldik,” diye mırıldandı kendi kendine.

Binlerce yıl boyunca, doğu ufkunun derinliklerinden çıkıp batının içlerine kadar uzanan, ipek kozalarının Çin’den, Asya ve Anadolu’ya oradan da Avrupa’ya ulaşmasını sağlayan, bu tarihi yoldan bazı han ve kervan sarayların yıkıntı ve kalıntıları dışında bir şey kalmamıştı. Buna rağmen yapılan yeni asfalt şose kara yolu toplumun hafızasına; “İpek Yolu” olarak yerleşmişti. Kara yolu bir ejderha gibi ovalar, kentler, kasabalar, köyler, dağlar ve vadiler arasında kıvrılarak uzanıp gidiyordu.

Tarihi eski İpek Yolu; Çin-Şian’dan, Moğolistan, Afganistan, Özbekistan, Kazakistan, Türkmenistan, Azerbaycan, İran, Suriye ve Kürdistan üzerinden, Mezopotamya ve Anadolu’yu aşarak, İstanbul-Trakya ve Balkanlar’dan tüm Avrupa’ya ulaşıyordu. Birçok kara ve deniz yollarını aşarak Hindistan’a, Arabistan’a ve Afrika’ya kadar uzanmıştı. Bu yolu, önce Mısırlılar, daha sonraları da Romalılar kullanmıştı

Doğu'nun baharat, mistik kültür ve sanat anlayışını Batı'ya taşımış ve kültürlerarası bir uzlaşma ve hoşgörünün gelişmesine yol açmıştı.

Antep'te okuduğu yıllar ve yıllarca gezip gördüğü kentin tarihi dokusu bir anda kafasında canlandı. Çarşıdan çıkıp Antep Kalesinin etrafında dolanarak, Çıksorut Mahallesine doğru yöneldi. “Tuz Hanı, Şıra Hanı, Tütün Hanı, Hışva Hanı, Mecidiye Hanı, Anadolu Hanı, Kürkçü Hanı, Elbeyli Hanı, Millet Hanı, Hüseyin Paşa Bedesteni, Kemikli Bedesten, Zincirli Bedesten gibi tarihi yapılar ve kentteki kilimcilik, abacılık, gümüşçülük gibi meslek, zanaat ve sanatlarının varlığı tarihi İpek Yolu'nun izlerini taşıyor,” diye düşündü.

Derken, Cesur ışıklara baka baka, hayal kura kura Pola ile birlikte sınıra yanaştılar. Pola, tek başına sınırın öte tarafına geçecekti, üzerinde ince bir mont vardı. Cesur parkesini çıkarıp;

“Al bu montu giy, yolda terlersin, molla verip oturduğunda terin soğur hasta olursun,” dedi.

“Olmaz senin de ihtiyacın var,” dedi Pola.

Cesur parkesini çıkartıp; “ben burada bekleyeceğim, sınırı geçip yürüyecek olan sensin,” diyerek ona verdi. “Acele etme, pusulara dikkat et, seninle kaldığımız o mağaraya gideceksin,” diye ekledi.

“Allah'ın izniyle her şey yolunda gidecek,” dedi Pola gülerek.

Pola, silahını eline aldı, Cesur ile vedalaştı. İne, cine görünmeden, devriyelere yakalanmadan, tek başına bir gölge gibi gece ile bütünleşerek, sınırı geçti ve karanlıkta hızla uzaklaştı. Bir tepeyi aşip vadiye indi. Bir taşın üstünde oturup

vadinin yamacındaki mağarayı izlemeye başladı. Yarım saat kadar çevreyi ve mağarayı pür dikkat izledi, bir hareket görmeyince ayağa kalktı. Kurşunu namluyu sürülmüş Kalaşnikofu eline alıp mağaraya doğru yöneldi. Mağaraya biraz yaklaşıncı, bir taşın arkasında oturdu. Üç kere üst üste baykuş sesini çıkardı. Çok geçmeden mağarada aynı ses yanıt verdi. Kalkıp mağaraya gitti. Orada bekleyen üç kişi dışarı çıktı. Onlarla merhabalaşıp tokalaştı. Üç kişiyi alıp yeniden alaca karanlıkta sınırı geçtiler.

Sınırı geçtiğinde Cesur o soğukta, üstünde gömlek elinde silah, bir taşın arkasında mevzilenmiş, onları beklediğini görünce hayretler içinde kaldı.

“Vay be! Bu Cesur arkadaş nasıl bir insan? Ne kadar fedakâr? Elinde silah, gittiğimden beri, bu soğukta hala burada bizi bekliyor. Üstelik parkesini de bana verdi, kendisi gömlekle kaldı. Bir çatışma olsaydı, burada bizi koruyacaktı. Şimdi daha iyi anladım, bu Apocular, kaçakçılara hiç benzemiyorlar. Arkadaşlarını asla satmazlar,” diye düşündü Pola. Parkeyi çıkardı;

“Cesur arkadaş, sen gömlekle akşamdan beri bu taşın arkasında kıpırdamadan bizi bekliyorsun. Hava çok soğuk, dondun al parkeni giy,” dedi.

“O parkeye benden çok senin ihtiyacın var, en çok sen sınırı geçip geliyorsun,” diyerek ret etti.

Pola, bir taraftan sınırdan grupları geçiriyor, diğer taraftan Halep ve Şama’a giderek Cesur ile görüşüyordu. Eşrefiye’de. Cesur’un tuttuğu ev ile Şeyhmesut Mahallesindeki bir eve gidiyordu. Sınır geçişleri ve grupların kamplara ulaştırılması

üzerinde konuşuyorlardı. Cesur ile birlikte, hangi grubun nerede geçirileceğini tartışıp karar bağladıktan sonra geri dönüyordu.

Sınırdaki çalışan kurye grubu ile toplantı yapıyor, önce kendi aralarında ikişerli gruplara ayrılıyordu. Arabalarla belirlenen hedeflere gidiyor, sınırda birkaç gün keşifler yapıyor, grubun büyüklüğüne ve gideceği mntıkaya göre geçiş güzergâhları seçiyorlardı. Sonra bir araya geliyor, tartışıyor, en uygun noktayı ortaklaşa belirliyorlardı.

O gün, Cesur, gün boyu arabayla sınıra yakın köy yollarında dolaşıp durdu, uygun bir geçiş noktası aradı. Apo'dan aldığı talimat üzerine grubu sınırdan mutlaka sağlam geçirmesi gerekiyordu.

Bir keşif grubu gün batımından beri, Giresipiye bağlı Kendal köyünde sınırdaki devriyeleri, nöbetçi kulelerini gözetliyordu. Bir boşluk bulup küçük, bir keşif grubunu kuzeye geçireceklerdi. Düz arazide birkaç taş öbeğin arkasında mevzilenmiş, dümdüz arazide tetikte bekliyordu. O an askerler, hareketliliği fark etti. Ağır silahlarla ateş etmeye başladılar. Ateşe ateşle karşılık verdiler. Sonra geceye karışarak geri çekildiler.

Azez'den Efrin'e kadar tüm sınır askerler tarafında tutulmuş, kuş uçurtmuyorlardı. Diğer gün Cesur ile Pola birlikte sabaha kadar dönüp dolaştı, güvenceli bir geçiş noktası bulamadı. Doğu göğü aydınlanınca yine geri köye dönerler.

“Cesur arkadaş, bu gün de grubu geçiremedik, tüm hudut denetim altında. Şimdiye kadar hiç böyle olmamıştı. Bunlar özel bir koku mu aldılar.” dedi Pola.

Cesur; “neden olmasın ki,” diye karşılık vermedi. “Yarın benim işim var, siz uygun bir geçiş noktası aramaya devam edersiniz. İşinizi sağlam ve garantili yapın, acele etmeyin. Riski en aza indirin,” dedi.

Cesur, gittikten sonra Pola, grubu geçirmek için günlerce bekleyip durdu. Geceleri uyumadı, sınırda tetikte bekledi, karşı tarafı gözetledi. Günlerce Cesur’a tekmil verdi. Cesur; “neden olmuyor,” diye hiç sormadı. Onun sormaması Pola’yı daha da rahatsız ediyordu. “Bir defa, bir tek defa sorsa da ona durumu izah etsem,” diye düşünüyordu.

Pola, bu önemli grubu sağlam geçirmek için günlerce çabalayıp durdu. Derken ay karanlık gecede sınıra yaklaştı. Eliyle dikenli teli kaldırdı. Üç kişilik, keşif grubu arka arkaya öte tarafa geçerken, karşıdaki kulübeden bekleyen asker, hareketliliği fark etti. Ne ileriye ne de geriye dönme şansları yoktu. Oldukları yerde yere yatarak;

“Askerler, kıpırdarsanız sizi vururuz.” diye bağırdı Pola.

Asker; “durun,” diye ateş etmeye başladı. Pola, mevziiyi hedefleyerek ateş etti. Bir anda çatışma alevlendi. Pola ile arkadaşları, askerlerle çatışıp oyalarken, üç kişilik keşif grubu karanlıkta uzaklaşıp gitti. Gece onları sarıp sarmaladı. Bir asker, panik içinde gelip;

“Ben de sizin yanınıza gelmek istiyorum,” diye bağırdı. Derken Asker gelip onlara ulaştı.

“Neden gelip teslim oldun?”

“Ben de Kürt’üm gerillalara karşı savaşmak istemiyorum.”

“Orada kaç asker var?”

“Toplam 300 asker?”

“O kadar çok asker var ha!”

“Evet, ama askerler sizi en az bin kişi biliyorlar. Onun için paniklediler, mevzilerde rastgele ateş etmeye başladılar.”

“Bin kişi ha! Hemşerim biz yedi kişiyiz,” dedi Pola, bir kahkaha atarak.

Grup gözden yitip gidince geri çekildiler. Pola, bir not yazıp teslim olan askerle birlikte kuryeye verip Cesur’a gönderdi.

Cesur, bir bilgilendirme not yazdı. Kurye, asker ile notu alıp Apo’ya götürmek için yola Filistin’deki eğitim kamplarına doğru yola çıktı. Derken birkaç gün sonra Pola, Cesur ile buluşurken;

“Nihayet, o zorlu grubu geçirdim,” dedi.

“Çok iyi.”

“Cesur arkadaş bir şey sormak istiyorum.”

“Sor Pola arkadaş,” diyerek gülümsedi Cesur.

“Bugün tam kırk gündür, bu grubu geçirmek için çabalıyorum. Şimdiye kadar hiç böyle olmamıştı. Her defasında başarısız oluyor ve gelip sana tekmil veriyorum. Sen bir tek gün; ‘neden olmadı’ diye sormadın. Bunun nedeni nedir çok merak ediyorum.”

“Pola arkadaş, hududu en iyi bilen sensin.”

“Ama sen de hududu çok iyi biliyorsun.”

“Doğru ben de biliyorum, ama bu senin işindir, neden olmadığını sen daha iyi biliyorsun.”

“Doğru, ama ‘neden olmuyor,’ diye bir gün sora bilirdin?”

“Evet, sora bilirdim, ama sormadım.”

“İşte neden sormadın onu merak ediyorum.”

“Pola arkadaş, ben sana sorsaydım, sen; ‘arkadaş kızıyor,’ diyerek kendini rastgele sınıra vurabilirdin, o zaman da çatışma çıkar kayıplar yaşanırdı. Bu senin işindir. En iyisini yapmaya çalışıyorsun, ben bunu görüyorum, neden bir de sana sorayım ki,” dedi.

VIII

“Eğitim kıvılcımla ateş yakmaktır. Boş bir kabı doldurmak değildir.” Sokrates

O gün mevsim mavi, gökyüzü mavi, düşler mavi, zaman ırmağı mavi, yaşam masmaviydi. Kuşlar Helwê Kampının berrak mavi, güneşli göğünde birer anı gibi dolanıp duruyordu.

Beyninde, yüreğinde, ruhunda, düşlerinde gelişen özgürlük ve devrimi; göğün mavisi kadar kendine yakın hissediyordu. Devrimi gerçekleştirmek için önce kafaları değiştirip dönüştürmek ve aydınlatmak istiyordu. Bunun için gece gündüz çalışıyordu.

Özgür yaşam öğretisini geliştirmek, onları yaman, inançlı birer özgürlük savaşçı haline getirmek için çalışıyor, eğitim veriyor, düşünce geliştiriyor; ruh, yürek ve düşlerindeki doğal özü, yeteneği açığa çıkartıyor; buna öncülük yapıyordu. Çirkin, geri, karanlık olanı mahkum ediyor; iyi, güzel ve doğru olanı güçlendiriyordu. Bilginin, kültürün, eğitimin gücüne inanıyor, toplumu ve bireyi değiştirmek, özgürlükle buluşturmak için eğitimi derinleştiriyordu.

Onlar, kamplarda eğitim gördükçe, bilinçlendikçe cesaretleri çoğalıyor, yetenekleri gelişiyor, beyinleri

aydınlanıyor, kanat takmış birer şahin gibi dağlarda uçmaya hazırlanıyorlardı.

Agit, Bager ile Abuzêr'in yönettiği Helwê Kampında eğitim devresi bütün yoğunluğuyla devam ediyor, tatbikatlar sürüyordu. El bombası olayından sonra Fırat, ciddi eleştirilere muhatap olmuş, yalnızlaşmıştı.

Bir yandan ülkede kadrolar geliyor, bir yandan da kongre hazırlıkları yapılıyordu. Diğer tüm kamplarda kadrolar ideolojik, askeri ve siyasi eğitim görüyordu.

O gün Helwê Kampında akşam eğitim bitince, nöbetçiler dışında ikişer üçer kişilik gruplar halinde, dağın yamacındaki kayalıklara çekildiler. Orada taşların üzerinde oturup tartıştılar.

"Filistin örgütlerine sosyalist ülkelerden çok büyük maddi destek geliyor," dedi bir militan.

"Bunların yiyecekten, silahtan, mermiye kadar her şeyleri çok boldur. Bu imkânlar bizde olsa biz on devrim yaparız," dedi genç bir savaşçı.

"Her şey boldur, ama hakkını veremiyorlar ki," dedi bir diğeri.

"Gelen her yardım ve destek işçi sınıfının ve halkların sırtında çıkıyor," dedi ötekisi.

"Öyle, ama her şey devrim için veriliyor," dedi bir diğeri.

"Allah aşkına ne devrimi," dedi beriki öfkeyle.

"Yiyip yatma dışında yaptıkları bir şey yok," dedi bir başkası.

"Bunlar devrimin değerleri üzerinde kendini yaşıyorlar," dedi en genç olanı.

"Tek kelimeyle yozlaşmışlar," bir elini havada sallayarak.

“Bu Filistinli gerillaların devrimci özleri çok zayıflamış,” dedi kendinden emin biri.

Eğitim süreklileştikçe, Apo gidip geldikçe gittikleri her yerde, disiplinli yaşıyor, kuralların gereğini yerine getiriyorlardı. Kamplarda kalan Filistin gerillaları ile enternasyonal gruplar zamanla onları tanımaya başlıyor, tanıdıkça bakış açıları değişiyor, daha sıcak ilişkiler geliştiriyorlardı.

Bazen sabahları kamp çevresinde Filistinli savaşçıların attıkları konserve ve işe yarar eşyaları toplayıp kampa getiriyor, değerlendiriyorlardı. Filistinli paralı askerler; “yine hangi tarladan, hangi malzeme bulup getirdiniz,” diye alay ediyorlardı.

Eğitim gören militanlar, her hafta toplanıyor, tartışıyor, yaşanan yetmezlikleri mahkûm ediyordu. Kamp yönetimi, bu tartışmalar doğrultusunda, haftalık raporlarını yazıp Apo’ya sunuyordu. O hafta kamp yönetimi gecikmiş, rapor yazmamıştı.

Apo, hiç beklemeyen bir şekilde, haber vermeden aniden kampta göründü. O kampta görününce, bütün militanlar apar topar hareketlendiler. Ardında hemen toplantı sistemine geçtiler. O, militanları toplantıya çağıran kadar, kamp yönetim güvenlik tedbiri aldı. Apo; “güvenlik, sadece birkaç silahlı adamın çevremde olması, nöbet tutması değildir. Güvenlik; disiplindir. İşleyiştir. Sorumluluktur. Rapor talimat sistemidir. Eleştiri öz eleştiridir. Yerinde, zamanında rapor yazma, bilgilendirmedir. Güvenlik; devrimci yaşamdır. Sorumlu devrimciliktir. Bunlar olmadığı zaman ben nerede bileyim burada kim ne yapıyor, ne oluyor,” dedi.

Toplantıda değerlendirme yaptı. İç işleyiş ve disiplin üzerinde durdu, eleştiriler geliştirdi. Düşünce ve öneriler aldı.

Toplantı bittikten sonra beklemeden, yanındaki militanlarla kamptan çıkıp gitti.

O gün Bedran kamp nöbetçi subayı olarak görev yapıyordu. Apo, gittikten sonra kampı dolaşmaya denetlemeye başladı. Yanı başlarında Filistin kampı da vardı. El kol hareketleri ve mimiklerle onlarla konuşmak, sohbet etmek için oraya gitti. O esnada oğlunu savaşta kaybeden bir kadın, Filistinli komutanın bürosuna girdi.

“Oğlum, açım biraz yemek,” dedi.

“Ne yemeği, git işine bak, dilencilik yapma,” deyip kadını tersleyip kovdu. Ardında bir savaşçı annesi oğluyla görüşmek için oraya geldi. Filistinli komutan kadına bakıp; “Aaa ne kadar güzelsin,” deyip laf attı.

“Senin yaptığın doğru değil, bu kadın bir şehidin annesidir, açtır ve senden yemek istiyor. Sen tersleyip kovuyorsun. Oğlunun görmeye gelen bir savaşçının annesine ise farklı bir eğilim gösteriyorsun. Bu devrimci ahlaka yakışmaz,” dedi.

“Siz ne kadar ilkel, kabasınız, bizde bu tür şeyler normaldir,” dedi komutan gülerek.

“Aç kalan, ekmek isteyen bir şehidin annesini tersleyip kovmak da normal midir sizde,” dedi Bedran.

“Her buraya gelene yardım edemem ki,” dedi Filistinli komutan.

“Bu kadın iş için devrimci ortama gelmiş, yaklaşım da buna göre olmalıdır. Siz, Mazlum bir halkın haklı kurtuluş mücadelesini veriyorsunuz, duruşunuz, yaşam tarzınız da buna uygun olmalıdır,” deyip oradan ayrıldı.

Bedran orada ayrılırken, Filistinli komutan, kendi kendine; “Bunlar sanki mağaradan çıkıp gelmişler, ne adar geridirler,” deyip duruyordu.

Apo, bir yandan Beyrut’ta kalan Kürtler arasında örgütlenme çalışmalarını yönlendiriyor, bir yandan kongre hazırlıklarını sürüyor, bir yanda da Filistinlilerle birlik çalışmalarını yürütüyordu.

Irak, İran ve Suriye sınırındaki Kürtlerin çoğu KDP, YNK ve diğer örgütlere daha yakındı. PKK’yi tanımıyor, soğuk davranıyorlardı. Apo, bunu kırmak için onlarca militan görevlendirmiş halk arasında çalışıyordu. Şam ve Beyrut’taki Küba, Libya, Sovyet, Bulgaristan, Ermenistan, Yunanistan elçilikleriyle ilişkilenebiliyor, Kürt mücadelesini tanıtıyor, güç destek arıyordu. Onun konuşmasıyla Küba Elçiliği harekete geçmişti.

O gün Hewlê Kampında “Küba elçiliği kampa gelecek,” diye bir haber yayıldı. Ortalık hareketlendi. Sağı solu düzenlediler. Mıntıka temizliği yaptılar. Bütün kampta meraklı bir bekleyiş başladı. Ertesi gün, Küba elçiliği bir heyet ile aniden çıka geldi. Gelen heyeti askeri törenle onları karşıladılar.

O gün kampta sorumlu parti militanı, heyetle oturmadan önce, militanların içinde üç kişilik bir heyet seçip yanına aldı. Hiçbiri resmi görüşmelere katılmamıştı. Görüşmelerin nasıl yapıldığını bilmeyen bir militan merakla;

“Biz orada ne yapalım, nasıl davranalım,” diye sorumluya sordu.

“Ben ne yaptıysam siz de aynısını yapın,” dedi heyetin başında yer alacak olan sorumlu militan.

Küba Elçilik Heyetiyle masada karşılıklı oturdular. O ara çekim yapmak için kamera geldi. Sorumlu illegal olma psikolojisiyle kendini gizlemek için yüzünü kameradan çevirdi. O yüzünü çevirince, yanındaki diğer militanlar da onun gibi yüzünü çevirdi. Elçi, bu davranışlarına tuhaf tuhaf baktı, hiçbir politik anlam veremedi. Onlara bakıp, kendi kendine gülümsemekle yetindi.

Kampta gördükleri eğitim ile Kürdistan Devrimi ile ilgili konuşup tartışılar. Heyetten sorumlu militan toplantı biterken, “Küba devrimine, Che ve Fidel’e övgü dolu sözler söyleyip selamladı...”

Askeri törenle heyeti uğurladılar.

Heyet onlarla tokalaşıp ayrılırken onlar da yeniden kaldıkları yerde eğitime başladılar. Akşam yemeğinden sonra eğitim amaçlı etüt yaptılar. Gece herkes çadırlardaki yataklarına çekildiler.

Gece saat; 03.00!

Arka arkaya sıkılan yüzlerce kurşun sesi geceye karıştı. Yüzlerce kurşun arka arkaya kampın üstünde vızıldadı. İzli mermiler, karanlıkta uzun, ışıklı izler bırakarak uçtu. Onlarca el bombası peş peşe patladı. Ortalık bir anda toz dumana boğuldu. İki uçak, ses duvarın aşarak kampların üzerinde uçtu. Nöbetçi mevzilerinde karşılık verildi, el bombaları fırlatıldı. Derken kurşunlar karşılıklı gidip gelmeye başladı. Agit’in;

“Düşman kampı basmış!”

“Düşman kampı basmış,” diyen sesi ortalığı doldurdu. Ardında; “Silahını alan kayalıklardaki mevzilere gitsin,” diye bas bas bağırdı.

Yetmiş savaşçı, karanlıkta bir anda hareketlendi. Bazıları panikledi. Her biri el yordamı ve aceleyle silahını eline alıyor, mermiyi namluya sürüyor, suratla rextini bağlıyordu. Kapıdan çıkarken ayakkabısını bulup ayağına geçiriyor, dışarı çıkıp, karanlıkta sürünerek, koşarak, eğilerek karşı kayalıklardaki mevziilere ulaşmaya çalışıyordu.

Mevzideki nöbetilerle dışarda saldıranlar, durmadan karşılıklı çatışıyor, kurşun sesleri geceyi dolduruyordu. Yanı başlarında Filistinlilerin kampı vardı, onlar da aynı şekilde hareketlenmişti.

Birkaç savaşçı, ayakkabısını bulamadı, yalın ayak dışarıya ıktı. Birkaç kişi panikledi, teçhizatını takmadan, silahını alıp dışarıya fırladı. Bir savaşçı dışarıya çıkar çıkamaz rastgele havaya ateş etti. Bir diğeri silah ile rextini eline alarak dışarıya ıktı. Bir diğer ayakkabısını eline aldı, yalın ayak dışarıya koşarken duvara tosladı alnını yardı. Birkaç kişi kayalıklara kaçma ve mevziye girme yerine karanlıkta bir duvar dibine sinip kaldı. İki kişi ne yapacağını şaşırmış, ortalıkta dolaşıp duruyordu. Birkaç saniye içinde silâhını alıp paniklemeden dışarıya çıkanlar çoğunluktaydı. Bir kişi derin uykuya dalmış, olup bitenlerden habersiz, hala yatağında horlayarak uyuyordu.

Karşılıklı atışma devam ediyordu. Koşarak, sürünerek karşı kayalıklara ulaştılar. Bedran, kendi mangasını alıp fire vermeden kayalıklara ulaştırdı. Fırat'ın mangasında iki fire vardı. Xanım, bir fire ile mangasını mevziye ulaştırmıştı.

Agit'in komutu üzerine her manga mevziisine girmiş, verilecek komutu bekliyordu...

Derken yaşanan yoğun çatışmanın ardında yarım saat sonra silah sesleri kesildi. Ortalık birden bire sakinleşti. Agit ortaya çıkıp;

“Arkadaşlar bu bir tatbikattı,” diye bağırdı. Bu bütün savaşçılar üzerinde soğuk bir düş etkisi yaptı. Her biri bulunduğu mevziide şok olmuş gibi olup bitenlere anlam vermeye çalışıyordu.

Her manga komutanı kendi birliğinin yoklamasını aldı Agit’e tekmil verdi. Sonra kampa geri dönüp yatağa girdiler.

Sabah eğitim düzenine geçtiler. İlk derste gece yapılan tatbikatı ele aldılar. İlk gece tatbikatta yaşananları değerlendirdiler. Sonra zaaf gösterenleri tek tek ele aldılar, hatalarını ortaya koydular.

“Uykudan uyanmayan savaşçıyı, ‘gafil’ avlanmakla eleştirdiler. Uykuda kalan savaşçı;

“Nöbetçi beni uyandırmadı,” diyerek kendisini savundu.

“Hayır, ben herkes gibi onu da uyandırdım,” diyerek nöbetçi onun suçlu olduğunu söyledi.

Bir diğeri ise paniklemiş, ayakkabısını bulamayarak yalın ayak dışarı çıkmış, kayalıklara kadar koşmuş ayakları yara bere içindeydi.

Havaya mermi sıkan militan suçunu kabul ederek, öz eleştiri verdi.

Kadınlar mangasında bir kadın paniklemiş, o kargaşa ve heyecandan evin bir köşesinde sinmiş dışarı çıkamamıştı.

Agit divanda genel bir değerlendirme yaptı, ardında yaşanan eksiklikleri eleştirdi. Eksilik yapanlar tek tek kalkıp öz eleştiri verdiler...

Mücadele ve kamp ortamında kadın-erkek ilişkisi doğal, eşitlik ve özgürlük eksenliydi. Yoldaşlık ilişkileri ve hukuku geçerliydi. Yanlışlar, eksiklikler kadın ya da erkeğe göre değil mücadelenin esaslarına göre ele alınıyordu. Her şey ve herkes doğruyla bağlantılı ele alınıyordu. Kadınların sayısı az olmakla birlikte, her türlü görev alıyorlardı. Birlikte askeri ve siyasi eğitim, günlük yaşama katılım, nöbet tutma, yemek yapma, mevzi hazırlama, tatbikat, operasyon vb. bütün işlere birlikte katılıyorlardı. Kamp yönetmeliği herkes için geçerliydi. Kadın, erkek ilişkisi devrimci yaşam ve mücadele esaslarına göre oluşuyordu.

Kampta kadınların kaldığı iki yer vardı. Her iki yer birbirine çok yakındı. İki ayrı yerleri olmakla birlikte, bir tek komün halinde yaşıyorlardı.

Askeri eğitimi, tatbikatları birlikte yapıyorlardı. Yere diktikleri demir çemberin etrafındaki ateş gürleşmiş durmadan yanıyordu. Eğitime katılan savaşçılar terlemiş sıırıslı olmuştular. Uzakta koşup tek tek gelip yanan ateş çemberinin içinde atlayıp geçtiler. Ateş çemberinden sonra eğitim sahasındaki engelleri kan ter içinde tek tek aştılar. Engellerden sonra içi çamur ve su dolu tünelleri sürünerek aştılar.

O gün eğitimi Fırat yaptırıyordu. Hızlı hareket etmeyenlerin ve silâh sesinden korkanların sağına soluna arka arkaya kurşunlar sıkıyor, kurşunlar militanların kulaklarının dibinde vızıldayarak geçiyordu.

Asıl adı; Sultan Yavuz'du. Leyla adını kullanıyordu. Xanım Yaverkaya ile çocukluk arkadaşlardı. Birlikte Hilvan mücadelesine katılmış, birlikte halk arasında çalışma yürütmüş,

12 Eylöl sonrası Apo'nun çağrısı üzerine birlikte sınırı aşır Filistin sahasın gelmişlerdi.

O gün, her ikisi de tanınmaz haldeydi. Her tarafları ıslanmış, çamur içindeydi. İkiyi yan yana sürünüyordu. Xanım kendi çamurlu halini göremediğı için Leyla'ya bakır; "Vietnam filmlerindeki o Amerikalı Rambolara benzemişsin," diyerek güldü.

"Bir de aynada kendi halini görsen," dedi Sultan gülerek.

"Gece biri bizi böyle görse korkudan ödü patlar," dedi Xanım.

"Hele Mizgin ile Adar arkadaşın haline bak," dedi Sultan.

Mizgin, Adar, Çiçek Sultan, Xanım yorulmuş, terlemiş, silâhları çamur içinde kalmış, saçları dağılmış, yüzleri simsiyah olmuş, elbiseleri çamurlu suyla ıslanmış, bedenlerine yapışmıştı. Bir tek gözleri ışıldıyordu. Omuzları çökmüş, her biri güçlükle sürünüyordu.

Fırat, hızlanması için birkaç mermi ayaklarının dibine sıktı. Sultan kendini zorlayarak birkaç adım daha attı.

Fırat, sonra Mizgin'in yanı başına birkaç kurşun sıkırp öne doğru koştu. Silâhın namlusundan çıkan basınç Mizgin'in saçlarını savurdu. Kulaklarının dibinde patlayan kurşun sesleri onu sersemletti. Kulakları durmadan çınlıyor, hiçbir şey işitmiyordu. Başının dibinde yere saplanan kurşunların savurduğu toprak gözlerine, yüzüne, ağzına ve burnuna sıçramış, nefes alamaz hale gelmişti. Elini kaldırırp ağzını burnunu temizlemek istiyor, kaldıramıyordu. Sonra yüzükoyun yere kapaklandı. Derken dizlerinin bağı çözüldü, gözleri karardı,

etrafını göremez oldu. Elindeki silâh yana düştü, olduğu yerde uzanıp hareketsiz kaldı.

Hemen arkasından Çiçek sürünüp geliyordu. O da kir pas içindeydi. Durumunu ilk fark eden Çiçek ayağa kalktı, yanına koşup başını kaldırıp kucağına alarak;

“Mizgin arkadaş! Mizgin arkadaş ne oldu,” dedi yüksek sesle panik ve heyecan içinde.

Sesi, panik ve heyecanı diğerlerine geçti. Bütün gözler ona döndü. Bir hareketlilik ve dalgalanma oldu. Herkes durup Mizgin ile Çiçeğe baktı.

“Bu adamın niyeti beni öldürmektir, yaralandım,” dedi zor duyulur mırıltılı bir sesle.

“Bu adam, kaza adı altında hepimizi sakat bırakacak. Geçen gün az kalsın beni de vuracaktı. Ben söyledim, ama kimse bana inanmadı. Bak işte arkadaşı da vurdu,” diye biri olduğu yerde bas bas bağırmaya başladı.

Bunu söyleyen ikircikli, bir o kadar da kurnaz ve kararsız biriydi. İşine geldiği zaman bir anda fırtınaya dönüşen, canı istemediği zaman ise birden bire durgunlaşıp ruhsuz bir puta dönüşüyordu. Hep ucuz, basit günlük hayallerin peşindeydi. İlişkileri çıkara dayalı ve riyakâraydı. Ne zaman yalan, ne doğru söyleyeceği belli olmayan biriydi. Fırat ile arası en iyi olandı. İkisinin ilişkisi, üslubu ve tarzı defalarca eleştiri konusu olmuştu. Şimdi eğitimdeki zorluğun bütün öfkesini bir anda dışarıya vuruyordu.

Mizgin, baldırından yaralanmış, oluk oluk kan akıyordu. Kurşun baldırını delip geçmişti. Kaza mıydı, kasıtlı mıydı belli değildi. Kasıtlı yaptığı yönünde iddialar vardı, ama eğitimde bu

tür kazalar da her an olabilir deniliyordu. Bu sahada savaş ile barış iç içeydi. Mertlik ile namertlik yan yanaydı. Direniş ile teslimiyet aynı kulvardaydı. Kaza ile kasıt aynı ipin üzerindeydi. Her şey birbirine karışmış muğlaklaşmıştı.

Daha önce Sultan da aynı biçimde ayağından yaralanmıştı. O zaman eğitim veren bir Filistinli Arap hocaydı. Hastaneye kaldırılmış ve bir hafta önce eğitime geri dönmüştü.

Bir soruşturma komisyonu oluşturuldu. Komisyon olayı araştırdı, inceledi. Kararı belgelere; “Eğitim kazası,” diye geçti.

Mizgin yaralanmıştı. Ne bağırıp çağırdı ne de ağladı. Ağzını açıp tek laf etmedi. Kimseyi suçlamadı. Yattığı yerde kan kaybediyor, sadece gözlerinin içi ışıldıyordu.

Eğitime ara verildi. İlk müdahale yapıldı. Kanama olmasın diye bacağına bağladılar. Bir ambulans geldi. Sultan ile Xanım onu kaldırıp arabaya yerleştirdi. Araba hızla kamptan çıkıp askeri hastanenin acil bölümüne doğru harekete geçti.

Bu ikinci vakaydı. Savaşçıların morali bozulmuş, Fırat’a karşı tepkiler çoğalmıştı.

Apo, Helwê Kampında eğitimi derinleştirirken Duman Kara da boş durmuyordu. Parayla oluşturduğu beş kişilik ekibi eğitmiş, silahlandırmış, onlara kimlik çıkarmış, Apo’nun peşine takmıştı. Duman Kara, Apo’nun Hevlê Kampına geldiği haberini alınca silahlı ekibi Bekaa Vadisine yönlendirmişti.

Ekip günlerden beri kampın etrafında dönüp dolaşıyor, keşif çalışması yapıyordu. Gece silahlı ekip kampa doğru sokulurken, nöbetçinin biri onları karanlıkta fark etmişti. Nöbetçi kim olduklarını öğrenmek için onlara doğru gidince kayalıklara doğru kaçıp gözden kaybolmuşlardı.

Nöbetçi durumu sabah Agit’e rapor etmiş, Agit de durumu Bager’a bildirmişti. Silahlı grubun ne olduğuna dair ellerinde en ufak bir ipucu yoktu.

Akşam yemeği yenildikten sonra kampta olağanüstü bir hareketlilik oldu. Herkeste bir panik ve gerginlik havası vardı.

Kamp yönetimi, Agit, Xanım ile Bedran’ı sorumlu kıldı. Veli Yaşar, Abdo Hançer, Ahmet, Emin ve Bawer’den oluşan bir ekip oluşturdular. Belirlenenler, silahını alıp kuşandı, Agit’in sorumluluğunda toplantıya oturdular.

“Arkadaşlar, bu akşam bir bilgi aldık. Kampın etrafında silahlı kişilerin dolaştığı ve bunların Türkiye tarafından gönderildiği duyumunu aldık. Bunun için bu akşam iki tim şeklinde operasyona çıkacağız. Ayrıca kampta da nöbetçileri güçlendireceğiz. Sabaha kadar tetikte olmalısınız. Bir şey olursa hemen takviye güç yollarız,” dedi.

Karşılıklı olarak konuştular, tartıştılar. Operasyona katılacak olanlar, sorular sordular, yanıtlar aldılar. İhtiyaç durumunda birbirleriyle ilişki kurmak için “Amara” parolası belirlediler. Silahlarını, rextlerini kuşandılar. Su mataralarını ve bıçaklarını kemerlerine bağladılar. İki gruba ayrıldılar, Xanım’ın başında olduğu grup kampın batısına, Bedran’ın başında olduğu grup ise kampın doğusuna doğru tek sıra halinde harekete geçtiler.

Akşamın alaca karanlığında elleri tetikte, çıt çıkarmadan bir grup doğu, diğeri batı tarafına El Bekaa Vadisinin etrafındaki yöneldiler. Kayalar, taşlar, çalılıklar, dikenler, bodur ağaçlar arasında yola aldılar. Tek sıra halinde yürüyor, etrafı gözetliyor, bazen durup dinleniyorlardı. Her hışırtıda, her seste durup

Çevreyi gözetliyorlardı. Sık kayalık ve çalılık bir alana geldiler. Tümü terlemiş nefes nefeseydiler. Bir kayanın dibinde ay ışığında incecik bir sızak akıyordu.

“Xanım arkadaş, su,” dedi bir gruptan.

“Su,” dedi diğeri.

“Burada bir molla verelim,” dedi teki.

Xanım suyun başına gitti. Silueti ay ışığında suya yansıdı. Başındaki Filistin kefiyesi altında çıkan kumral, kıvırcık saçlarına, askeri kıyafetine bakınca; “Bu ben miyim,” diye kendi kendine gülümsedi. Hilvan’ı anımsadı. Düşleri dalıp çok gerilere gitti. Hilvan’da kırsal alandaydı. Köyleri geziyor, askerler operasyonlar yapıyordu. Günlük olarak sanki askerlerle kovalamaca oynuyorlardı.

Sonra çocukluğuna gitti. Çamurlu sokaklarda yürüyor, ilkokula gidiyordu. Bir an anası Dürrê, kafasında canlandı. Anası otoriter bir kadın, babası silik bir kişilikti. Babasının, anasıyla kavga ederken, yelkenleri indirişini anımsayınca kendi kendine gülümsedi.

“Xanım arkadaş, molla verelim mi,” diyen sesle irkildi.

“Tamam, burada biraz molla verelim, ama terli terli su içmeyin biraz bekleyin,” dedi. “Bu arada bir arkadaş da çevreyi gzetlesin,” diye ekledi.

Sızanın çıktığı iri kayanın dibinde dinlenirken, bir ara çalılıklar arasında hışırta sesi geldi. Hepsi bir iç refleksle silahını alıp yere kapaklandı. Biri aceleci davrandı, panik halinde tetiğ e bastı. Üç mermi sesi dağın yamacında boşlukta vınlayıp geçti. O an bir tilki, yokuş aşağı kaçtı. Ay ışığında tilkiyi görünce kahkahayla güldüler. Sonra aceleci davranıp kurşun sık an

militanı eleştirdiler. Diğer grup kurşun seslerini duydu, harekete geçti. Telsizde;

“Amara-1, Amara-1,” dedi Bedran.

“Amara-2, Amara-2 dinıyorum.”

“O kurşun sesi neydi?”

“Bir şey yok, yanlışlık oldu. Bir tilki...,” diyerek durumu izah etti Xanım.

Ay ışığı, batı ufkunda yitip gitmiş, gökyüzünde sayısız yıldız ışıldıyordu. Samanyolu göğün mavi karanlık derinliğinde uzayıp gidiyordu. Grup yeniden zirvelere doğru harekete geçti. Gece karanlıktı. Arazi sarp ve taşlıktı. İkide bir ayakları kayıyor, tökezleyip düşüyorlardı.

Sabaha doğru Bedran, Xanım’ı aradı, belirlediği bir noktada buluşup iki grup birleşti. İki grup tek sıra halinde harekete geçti. Bir yolun kenarına geldiler. Verilen komut üzerine tümü yere yatıp mevzilendi. Yolun öte tarafına geçmeleri için belirlenen üç militana komut verdi Bedran.

Üç kişilik tim, tam yolun ortasına gelince yakınlarındaki karşı tepede silâh sesleri yankılandı. Üç kişilik gruptan biri panikleyerek geriye doğru kaçtı. Diğer iki kişi yolu geçerek öte tarafta mevzilendiler. Biraz beklediler silâhların patladığı noktayı tespit etmeye çalıştılar. Batı tarafındaki tepeden silâhlar sıkılıyordu.

Gece karanlığında Xanım’ın başında olduğu tim batı tepesine doğru sızmaya başladı. Bedran’ın timi rast gele tepeye doğru ateş ederek, çatışma görüntüsü verip onları oyalarken, Xanım’ım timi tepenin eteğine kadar ulaştı. Tim tepenin eteğine ulaşınca, yokuş yukarı çıt çıkarmadan taşlar ve çalılıklar

arasında adım adım ilerlediler. Silah seslerinin geldiği kayalıklara ulaşınca, orada mevzilendiler. Sesin geldiği kayalıklara ateş etmeye başladılar. Onlar ateş edince, Bedran'ın grubu ateşe kesip tepenin diğer tarafında sızmaya başladı.

Kayalıklara yerleşen Duman Kara'nın ekibi hala Bedran'ın grubuyla çatışıyordu. Xanım iyi eğitim almış, Hilvan Siverek mücadelesini yaşamış cesur, korkusuz, yürekli bir militandı. Adım adım kayalıklara doğru ilerledi. Bir diğeri onu arkadan takip etti. Diğer ikisi kayalıkları tarayarak onları savunmaya geçti. Kayalıklarda bir "ahh" sesi yükseldi. Derken silah sesleri kesildi. Karşıda silah sesleri kesilince, onlar da ateşi kesti. Sürüne sürüne kayalıklara iyice yaklaştılar. Xanım ilk gün ışınlarıyla birlikte iri, keskin uçlu kayalık kümesinin içine girdi. O esnada diğer tim de onlara ulaştı.

Duman Kara'nın ekibi, yaralıyı alıp geri çekilmiş gitmişlerdi. Kayalıklar arasındaki mevzileri araştırdılar. Yüzlerce boş kovan buldular. Bir mevzide, bir kan gölcüğü vardı. Kan izleri, sarp kayalıklardan aşağılara doğru kaçtıklarını gösteriyordu.

"Bu çeteler Suriye istihbaratından ya da yerli iş birlikçilerden destek almadan buraya kadar sokulamazlar," dedi Xanım.

"Duman Kara, burada bir muhbir ağı oluşturmuş," dedi Bedran öfkeyle.

"Suriye istihbaratında destek alıyorlar, çok dikkatli olmak gerekir," dedi Xanım.

"TC, Ali arkadaş'a ulaşmak için bütün imkânlarını seferber etmiş," dedi Bedran.

Sonra tek sıra halinde aşağıya kampa doğru indiler. Çatışma esnasındaki heyecan, kin, öfke, belirsizlik ve korku gitmiş, yerini sohbete bırakmıştı. Olup bitenleri birbirlerine anlatıyor, kahkahayla gülüyorlardı.

Kampa döndüklerinde militanlar sabah kahvaltısı yapıyorlardı. Bütün gözler merakla onlara döndü. Bu merak karşısında Bedran; “arkadaşlar bir şey yok, bir istihbarat almıştık, ama doğru çıkmadı,” dedi. Sonra gidip masada kahvaltıya oturdu. Tümü yorulmuş ve acıkmışlardı.

Kahvaltıdan sonra Bedran ile Xanım kamp yönetimine rapor sundu. Kamp yönetimi de olup bitenleri Apo’ya rapor etti.

Kahvaltıdan sonra kaldıkları yerde günlük faaliyetlerine devam ettiler.

Agit Judocuydu. Eğitim devresi boyunca, eğitim katılanlara, “yakın dövüş tekniğini” öğretmiş, “Gerilla Savaşı,” üzerine seminer vermişti.

Şahin Kılavuz, araştırma inceleme yapmış, “Silahlı Propaganda,” üzerine broşür hazırlamış, seminer olarak sunuyordu.

Emin seminerin etkisinde kalmış, seminerden sonra bir taşın üzerinde oturmuş düşünüyordu. O an kuzeyde tanıdığı ve çalışma arkadaşı olan Abdo gelip yanına oturdu.

“Emin arkadaş, Karadeniz de gemilerin mi batmış ne böyle derin düşüncelere dalmışsın,” dedi.

Emin, Abdo baktı, baştan aşağı süzdü. Çoktan beri kafasında oluşturduğu düşüncayı ilk kez Abdo’ya açmaya karar verdi.

“Abdo arkadaş benim bir fikrim var, önce seninle paylaşmak istiyorum,” dedi.

“Emin arkadaş, biz yoldaşız anlat seni dinliyorum,” dedi Abdo merakla.

“Ulusal kurtuluş savaşı veren halkların devrimlerini okuyorum. Sen de okuyorsun. Diğer ülkelerin devrimcileri kendi liderlerine, mesela Mao’ya, Ho Chi Minh’e, Fidel Castro’ya “BAŞKAN” diye hitap ediyorlar,” dedi.

“Doğru onlar liderlerine başkan diye hitap ediyorlar,” dedi. Sonra; “Peki Emin arkadaş, sözü nereye getirmek istiyorsun,” diye ekledi Abdo.

“Ben bu mesele üzerine çok düşündüm ve yoğunlaştım. Aylardan beri düşünüyorum. İlk kez sana açıyorum,” dedi Emin.

“Neyi düşünüyorsun?”

“Biz neden arkadaşla hep ‘Apo’ ya da ‘Ali arkadaş,’ ya da ‘Abdullah arkadaş,’ diye hitap ediyoruz?”

“Ne diye hitap edelim?”

“Bundan böyle biz de; ‘BAŞKAN’ diyelim.”

“Başkan ha,” dedi Abdo.

“Evet Başkan Apo,” diyelim,” dedi Emin.

İkisi biraz karşılıklı sustular. Sonra Emin sessizliği bozarak;

“Abdo arkadaş, bunu biz başlatmalıyız. Bundan sonra Abdullah arkadaş ya da Apo diyen olursa uyaralım, eleştirelim. Biz; ‘Başkan Apo,’ diyelim,” dedi.

“Doğru söylüyorsun. Bizim mangada on kişiyiz. Bunu pratik içinde ilkin burada uygulayalım. Birkaç gün içinde bu

söylem bütün kampa yayılır. Sonra her tarafa kendiliğinde yayılır,” dedi Abdo.

“Bu tür işler karar ile olmaz, kendiliğinde ve doğal olarak gelişmelidir,” dedi Emin.

Onları merakla dinleyen bir militan durduğu yerde;

“Biz, bunu iki gün içerisinde kamptaki tüm arkadaşlara benimsetebiliriz,” dedi.

“Bunu mutlaka yapmalıyız,” dedi diğeri.

“Öncüsü biz olmalıyız dedi ötekisi.

Derken mangadaki on kişi hem fikir oldular. Bir iki gün içinde konuştukları her militanla; “Başkan Apo,” diye söze başladılar. Birkaç gün içinde kampta bulunan yetmiş militan, bu hitap şekline alıştı. Birbirlerini ikna ettiler, uyardılar ve eleştirdiler. Her biri, gittiği her yere, bu hitabı götürdü. “Başkan,” kavramı giderek militanların ağızında hâkim sözcük haline geldi. Sözcük, giderek yayıldı.

Bir gün Emin televizyonun kanallarını karıştırırken, Avrupa’da eylem halinde olan bir grup Kürt kadının gördü. Merak etti kanalı izledi. Kadınlar, Avrupa’da eylem esnasında; “Yaşasın Başkan Apo,” diye bağıryorlardı.

Emin kadınların attığı “Yaşasın Başkan Apo,” slogandan etkilendi boğazı düğümlendi, gözleri ıslandı.

Günlerde çarşambaydı. Öğle vaktiydi. Yemek yemiş, grup halinde oturmuş birlikte çay içiyorlardı. Abdullah Avcı elinde çay dolu bardakla gruba doğru gelirken;

“Ben bu akşam saat; “iki-üç” nöbetçisiydim. Çok ilginç bir olayla karşıladım,” dedi.

“Neyle karşılaştın,” dedi Bedran merakla.

“Nöbetim esnasında Filistinli birisi arabayla geldi, kampın yanında durdu.

“Ne var bundan,” diyerek, bir militan erken müdahale etti.

“Anlatmasına fırsat vermeden anlamadan hemen; ‘ne var bundan,’ diyorsun,” diyerek bir başka militan da ona karşı çıktı. Abdullah Avcı, kaldığı yerden;

“Adam arabayla gelip silâh deposunun yanında durdu. Tek başınaydı. Kapıyı açtı, içeri girdi. Ondan sonra sandıkları kucakladı ve arabaya yükledi. Arabayı doldurup götürdü. Kanımca mermi ve el bombalarıydı. Adamın tek başına gelmesi dikkat çekicidir. Büyük olasılıkla götürüp satıyordur,” dedi.

“Sen ne yaptın,” dedi Bedran.

“Ne yapabilirim ki hiçbir şey yapamadım, izlemekle yetindim,” dedi Abdullah Avcı.

“Kamp bizim elimizde, ama silâh depolarının anahtarı onlardadır. Bunların içinde öyle tipler var ki kendilerinden her şey beklenir. Yurtseverlik ve devrimcilik dışında her türlü iş yapıyorlar,” dedi bedran

“Bize bir mermi vermezler, ama gizliden sandık sandık götürüp satarlar, bunların devrim falan yapacakları yoktur,” dedi Agit.

“Bu tipler, devrim adı altında Filistin halkının kanını emiyorlar,” dedi Bedran

“Çoğu palazlanmış tüccar olmuş...”

“Savaş tacirleri...”

“Devrimcilerin ve Filistin halkının kanı üzerinde kendilerini yaşıyorlar,” dedi Agit.

“İçlerinde Filistin halkına ve devrimine bağlı, fedakâr çok yiğit devrimciler de var ama hâkimiyeti kaybetmişler,” dedi Bedran.

“Komutanların bir kısmı yozlaşmış; halkı, devrimi, özgürlüğü kurtuluşu düşünmek yerine kendi çıkarlarını düşünüyorlar,” dedi Agit.

“Sayda şehrinde kaldığımız zaman gördüklerimi anlatsam inanamazsınız. Hayalimdeki Filistin gerillâsı yerle bir oldu, çok şaşırdım, hayal kırıklığına uğradım,” dedi Şehmuz Yiğit.

“Bunlar devrim yapamazlar,” dedi Emin.

“Geçen yıl, Sur şehrinin bir köyündeydik. Kaldığımız kamp meyve bahçelerinin içindeydi. Bir gün elimizi bir meyveye sürmedik,” dedi Emin.

“Ben de oradaydım, hatta bahçeyi koruyorduk. Kimsenin girmesini istemiyorduk, çünkü birileri bahçeye zarar verdiğinde, bizim üstümüze kalacaktı,” dedi bir militan.

“Bizim bu davranışımıza bahçe sahipleri çok şaşırmıştı,” dedi Abdo.

“Filistinlilerin böyle bir kültürü yok ki kaldıkları her yeri talan ediyorlar,” dedi bir diğeri.

“Bunlar, bahçenin meyvesini almakla yetinmiyor, ağaçları da kırıyorlar. Çok kaba bir biçimde meyveleri koparıyorlar...”

“Bir bahçe sahibi bir defa bizim kampa gelip bizimle konuştu. ‘Ben sizden, sizin ahlakınızdan çok memnunum. Siz hep burada kalın,’ dedi bize,” dedi ötekisi.

“İşte bunun için o bahçe sahipleri gittikleri her yerde bizim propagandamızı yapıyorlardı.”

“Bahçe sahipleri Filistin komutanların yanına gidip; ‘Kürt gerillaları bizim bahçemizde kamp kurabilir,’ diye öneri yapmışlar.”

“Ali arkadaş bizimle konuşurken, bahçelerde meyve almayacaksınız,” demişti dedi biri.

“Konuşurken; ‘Başkan,’ diyeceksin,” diyerek Emin karşısındakini uyardı.

“Vallahi doğru söylüyorsun, ama daha dilim tam alışmadı unutuyorum bazen,” dedi.

“Bu dil alışması ve unutmayla ilgili bir şey değildir. İşe ciddiyetle yaklaşmamaktır,” dedi Çiçek.

“Eski tarz ve alışkanlıklardan vaz geçmemektir,” dedi Xanım.

“Biraz fazla abartıyorsun,” diyerek tepki gösterdi.

“Tepki göstermene gerek yok, arkadaş doğru söylüyor, sen genel olarak işleri ciddiye almıyorsun,” dedi Abdullah Avcı.

“Tamam, bu konuyu geçelim,” dedi Sultan.

“Başkan bir konuşmasında; ‘FKÖ, diplomasiye çok ağırlık veriyor. Bu iyidir, ama dış güçlere fazla bel bağlıyorlar,’ diye değerlendirme yaptı,” dedi Mizgin biri konuyu değiştirmek için.

“Başkan çok doğru söylemiş. FKÖ’de bu kadar ağır silâhlar var, ama bu silâhları etkin olarak kullanamıyorlar,” dedi Bedran.

“Adamlarda disiplin ve örgütlülük yok ki yeterince kullansınlar,” dedi Xanım.

“Bir de akşam durmadan prova yapıyoruz,” dedi Adar.

“Ha üç gün sonra partinin kuruluş yıl dönümü geliyor,” dedi Bedran.

“Başkan iki gün önce kampa gelirken bizimle yaptığı konuşmada; ‘gelecek yaz arkadaşları ülkeye göndereceğiz,’ demişti,” dedi Sultan.

“Diyorlar ki bazı arkadaşlar keşif için ülkeye gitmişler,” dedi Abdullah Avcı.

“Ben bu Arap memleketinde bıktım, bir an önce ülkeye gitmek istiyorum,” dedi Çiçek

“Bu Arap memleketinde kala kala paslandık çürüdük,” dedi Sultan.

“Siyasî ve askeri eğitimimizi aldık, bunda fazlasını alamayız. Ülkeye gitmek için Başkan’a bir rapor yazacağım,” dedi Xanım.

Derken günlük nöbetçinin sesi ortalıkta çınladı;

“Haydi, arkadaşlar eğitime!”

Saat 09.00!

Bütün militanlar tıraş olmuş, düzgün giyinmiş, meydanda hazır bekliyordu. Günlerden Cumaydı. O gün ne tatbikat, ne spor ne de eğitim vardı.

Agit, günün anlam ve önemiyle ilgili yazılan bildiriye eline alıp militanların karşısına geçti. Heyecanlıydı. Hepsi nizami askeri düzene geçmiş bekliyordu. Elindeki bildiriye okumaya başlarken biraz heyecanlandı, bir iki paragraf okuyunca heyecanı geçti, daha seri okumaya başladı.

Bildirinin ardında gür sesiyle; “Arkadaşlar sizleri devrim şehitleri adına bir dakikalık saygı duruşuna davet ediyorum,” dedi.

Tüm militanlar, devrim şehitlerine saygının gereği başları hafif öne eğik, ayaklar nizami bitişik, eller yandan bırakılmış, yumruklar düşmana kin ve öfkenin gereği olarak hafif sıkılıydı.

Saygı duruşunun ardında folklor ekibi müzik eşliğinde sahneye çıktı. Ardında skeç başladı. Şiirler okudular. Sanatçılar çıkıp türkü söylediler. Derken bütün militanlar meydana çıkıp erkekli kızlı halaya durdular.

Gün boyu eğlenip durdular güzel yemekler yapıp yediler. Bütün gün bayram havasında geçti.

O gün 27 Kasım partinin üçüncü kuruluş yıl dönümüydü...

Derken günler günleri, haftalar haftaları, aylar ayları izledi ve askeri eğitimi bitirdiler. Toplanıp konuştular değerlendirdiler ve hazırlık için iki gün ara verdiler. İki gün sonra Apo kampa geldi.

Nişangâh indirmiş, militanlar ikişer kurşun ile ateş ediyorlardı. Hedef madeni para kadar küçüktü. Apo, bir tahta sandalye üzerinde oturmuş, onları izliyordu. İlk grupta yer alan üç militan, ikişer mermi atmış ama hiç biri hedefi vuramamıştı. Hilvan Siverek mücadelesinde yer almış genç bir militana sıra gelmişti.

Yetmiş kişilik eğitim grubu içerisinde en keskin nişancı oydu. Silâhı eline aldı, mekanizmayı çekti. Bir tek mermi silâhın ağzına sürdü ve şarjörü çıkarıp kenara indirdi. Gez-göz-arpacık ve hedefi bir tek nokta yaptı. Düş, düşünce ve fiziki olarak hedefe kilitlendi. O an kendisini her şeyden soyutlamış, hedefi vurma dışında hiçbir şey düşünmüyordu. Önce derin bir nefes aldı, nefesini tuttu, bırakmadı. Sanki taş kesilmiş

kıpırdamıyordu. Ardında çok yumuşak ve yavaşça parmağıyla tetiği çekti. Gelen sesle birlikte hedef ortadan yok oldu.

Apo, onu alkışlayınca, herkes alkışladı.

“Bu vuruşu sevdim, gerilla dediğin işte böyle olmalıdır. İlk vuruş çok önemlidir. İlk vuruşta vuramadın mı karşı taraf senin işini bitirir,” dedi Apo.

Derken atışlar bitti. Kampta büyük bir hareketlilik ve hazırlık vardı. Eğitim devresi sona doğru geliyor, tatbikat hazırlıkları yapıyorlardı.

Eğitim devresi tamamlanınca, kapanış etkinliği düzenlediler. APO’yu bilgilendirip davet ettiler. Agir’ı davet ettiler. Bager, Abuzêr, Cesur hepsi oradaydı. Onlar da kendileriyle birlikte, dost örgütlerden kişileri davet edip getirmişlerdi. Apo, Lübnan ile Libya Askeri Ataşeleri, Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi’nin yetkilileri ile bütün Türk sol örgütleri ile Kürt örgütleri tatbikatı izlemek için gelip yerlerini almışlardı. Yabancı bir izleyici grubu oluşmuştu. Bu kamplara geldiklerinden beri, yapacakları en kalabalık askeri tatbikat olacaktı.

Tatbikatı Agit yönetiyordu. Başlar dik, göğüsler önde, bakışlar sertti Yetmiş kişi, bir kişiymiş gibi hareket ederek, önce selama durdular. Heyet gelip önlerinde durdu. Agit bir adım öne çıkıp; “Ordu emir ve görüşlerinize hazırdı komutanım,” dedi.

“Merhaba arkadaşlar,” dedi Apo sert bir sesle.

“Merhaba,” diye bağıldılar bir tek sesle.

“Nasılsınız?”

“Sağ ol,” diye hep birlikte bağıldılar.

Agit, bir adım öne çıktı. Tatbikatla ilgili bilgi verdi. Sonra da harekete geçtiler. İki gruba ayrılmışlardı. Biri düşman cephesi diğeri gerilla cephesiydi. Taşlardan mevziler yapmışlardı.

Tatbikat çok seri, hızlı ve kurallara göre başarılı bir biçimde başladı. Bir anda ortalık toz duman içinde kaldı. Barut kokusu, kurşun ve bomba sesleri, toz duman birbirine karıştı.

Bir grup yolu kesti. Aynı hız ve tempoyla bir diğerk grup mayınlama yaptı. Saldırı ve savunma grupları harekete geçti. Belirlenen hedefler birer birer imha edildi. İzleyenler, pür dikkat her hareketlerini izliyor, heyecanla takip ediyordu.

İlk saldırı grubundan yer alan bir militan, el bombasını atarken heyecandan pimi çekmeyi unuttu ve bomba bir taş gibi hedefin üzerine düştü. İzleyenlerin hiç biri biksi, bisiving, el bombası, havan topu, kurşun sesleri ile toz dumandan bunu fark etmedi. Genç militan kendisi fark etti, ama artık yapacak bir şey yoktu. Ardında öfkeyle tarayarak hedefin üzerine gitti ve boş şarjörü kılıfa koydu.

Türk solu ile Kürt örgütleri oturup tatbikatı izlerken, kendi aralarında konuşup yorum ve değerlendirmeler yapıyor, olayı küçümseyip dalga geçiyorlardı.

“Ordu oluşturmuş savaşacaklarmış...” dedi biri.

“Yetmiş kişi ile ordu kurmuşlar!”

“Yetmiş kişiyle bir milyonluk orduya karşı savaşış zafer elde edeceklermiş...”

“Apo kendisini ordu komutanı sanıyor.”

“Bu güçle, ülkeye girip cuntaya savaş açacaklarmış.”

“Yüz kişiyle dağa çıkacak gerilla mücadelesi verecek, olacak iş mi yanı?”

“Bunlar kafayı oynatmış vallahi çılgındırlar.”

“Biz daha PKK yokken dağa çıktık, sonuç fiyasko oldu.”

“Bunların da sonu fiyaskodur göreceksiniz.”

“Biz 12 Mart darbesinin ardında, otuz kişi, Lut Gölü Çukurunda, o zamanki Filistin Kamplarında eğitim gördük. Yusuf Aslan, Hüseyin İnan, Deniz gezmiş tam otuz kişi gerilla eğitimi alıp geri döndük, dağa da çıktık, ama hiçbir sonuç alamadık,”

“Öncü müfreze olarak dağa çıkarsak halkımız arkamızda gelir diye düşündük. Dağa çıktık halk arkamızda gelmedi, bizi aç bıraktı.”

“Bunlar dağda yiyecek bile bulamazlar, kolay mı TC’ye savaş açmak, gerilla savaşı vermek?”

“Halk korkusunda bunlara yemek bile vermez.”

“9 Mart, 1971’de Antep Düztepede bir evde toplandık. ‘Sol darbe olacak belki size ihtiyaç duyulacak,’ diye açıklama yaptılar. Darbeyi Muhsin Batur, Doğan Avcıoğlu grubu yapacaktı. Üç gün o evde bekledik, üç gün sonra faşist darbe oldu. Korkudan o evden çıkamadık.”

“Bunlar, 12 Eylül cuntasına hangi güçle karşı çıkacaklar ki? Topu topu yetmiş kişi var burada.”

“Semsur’da Sinan Cemgil ile bulaşacaktık. Sinanlar Nurhak’ta vurulunca biz Semsur Dağlarına çıkmaya cesaret edemedik.”

“İşçi sınıfı örgütlü olmadan asla devrim olmaz.”

“Bizim denediğimizi, bunlar tekrara deneyecekler.”

“Halk Mahirleri, Denizleri ihbar etti, bunlar nasıl dağa çıkacak ki?”

İlk kez bu büyüklükte ve yoğunlukta bir tatbikat yapılıyordu. Tatbikat sorun çıkmadan bitti ve tüm militanlar toplanma yerine geldiler. Her biri terlemiş, toz, toprak ve duman içinde kalmıştı. Tümünün yürek vuruşları hızlanmış ve hala nefes nefeseydiler.

Apo ayağa kalktı. O da heyecanlıydı. Tatbikatın başarısından dolayı sevinçliydi. İçi içine sığmıyor, gururlanıyordu. “Bu işi başaracağız,” diye düşünüyor, özgürlük devrim ve kurtuluş düşleri kuruyordu.

“Tatbikat hız ve sonuç açısından oldukça başarılıydı. Savaş beyinsel olarak yoğunlaşma işidir. Savaş yetenekleri ve güçlü insanı açığa çıkarır. Eğitim geliştikçe savaş gelişecek ve savaş geliştikçe güçlü komutanlar da ortaya çıkacak. Bu da özgür yarınların teminatı olacaktır,” diye düşündü.

“Ölümü imkânsızlaştıran, başarıyı kesinleştiren tarz bizim tarzımızdır,” diyerek konuşmasını bitirdi ve yerine oturdu. Bu defa Libya Askeri Ataşesi ayağa kalktı. Eğitim devresinde sekiz kişilik bir kadın gerilla grubu vardı. Bu Libya askeri ataşesinin çok dikkatini çekti. Konuşmasının tümünü kadın gerillalara ayırdı. Sonunda; “Elinizdeki mevcut olanaklara göre çok başarılı bir tatbikattı. Beğendim ve adınıza çok sevindim. Halkınızın geleceğiyle ilgili bana büyük umutlar verdi. Burada şunu da belirtemeden geçmeyeceğim. Bu tatbikatta çok önemli bir şey öğrendim. Kadınların erkeklerle eşit düzeyde savaşması ve savaş içerisinde yerlerini almaları beni çok etkiledi. Her şey iyi planlanmış ve başarılıydı. Ülke olarak bu konuda sizin gerinizdeyiz.

Ülkeme dönünce, Libya’da kadınları orduya almak için Başkan Kaddafi ile konuşacağım. Siz Kürtler hep Orta Doğu’ya ilkleri getiriyorsunuz, yeniliklere öncülük yapıyorsunuz,” diyerek konuşmasını bitirdi askeri атаşe.

Evet, onlar tarihte hem ilklerin ilk sahibi hem de ilklerin ev sahibiydiler. İlk tanrıça kültürünü, neolitik değeri geliştirmişlerdi. Sümer’in Babil Akad ve Asur’un sınıflı, sömürücü düzenlerine karşı ilk direnilişleri, ilk semavi tek tanrılı dini; ilk yerleşik yaşamı, ilk köy ve kadın devrimini gerçekleştirmiş, ilk atı evcilleştirmişlerdi. Orduyu ilk kez; ‘atlılar, okçular ve yayalar,” diye üçlü sınıflamaya tabi tutmuşlardı.

Ardında Lübnan Askeri атаşesi ile FDHKC yetkilisi de başarı dileklerini bildirdi ve kısa bir konuşma yaptılar.

Militanlar pürdikkat kesilmiş, nefeslerini turmuş çıt çıkarmadan konuşanları dinliyorlardı. Günlerdir hazırlık yapmış bu günü beklemişlerdi.

Tören bittikten sonra bazı heyetler arabalarına binip gitti. Libya Büyükelçisi ve Filistin yetkilileri kampta çay içtikten sonra gittiler. Apo sevinçliydi ve kampta kaldı. Yanında Bager, Agir, Mizgin, Agit, Abuzêr, Çiçek, Sultan, Bedran, Şeyhmuz, Xanım ve bir grup militan vardı. Oturduğu sandalyeye iyice yaslandı.

“Tatbikat iyiydi, ancak beklediğim gibi değildi. Sezgilerim, bir süre daha kalıp siyasî eğitim görmeleri gerektiği yönündedir. Ne diyorsunuz,” dedi etrafındaki militanlara bakarak. Kimseden ses çıkmayınca, Agir ve Bager’a bakıp;

“Siz benim bakış ve duygularımla tatbikata katılanlara bakmadınız ki gördüklerimi göresiniz,” dedi sorgulayan ve eleştiren bir sesle.

Akşam olunca hep birlikte oturup tatbikatı değerlendirdiler. Tatbikat esnasında yaşanan birçok hata ve eksiklik tespit ettiler. Üç el bombası patlamamıştı. Bunlardan birisinin de pimi çekilmemişti. Genç militan ayağa kalktı;

“O bomba benimdir, heyecandan pimi çekmeyi unuttum. Tüm arkadaşlara öz eleştirimi veriyorum,” dedi.

Diğer her iki militan attıkları el bombasının pimini cebine koymuş ve toplantıda, delil olarak gösterdiler.

BEŞİNCİ BÖLÜM

I

*Kürtler, özgürlük için hep
ayaklanmış, sıkıştıklarında hep
kadir kıymet bilen dost dağlara
sığınmışlardır...*

Çektiği acılar ve yaşadığı ıstıraplar sanki bir bilge gibi ona hakikatin yolunu gösteriyor, ruhsal karakteri güçleniyordu. Her gün yeni ıstıraplar yaşarken; “Şu yeryüzünde insanın alışamayacağı hiçbir acı yoktur,” diye düşünüyordu. İçi bir kor gibi yanıyor, içine attığı acılar ile büyük bir dostluk kuruyor, bütün acıları içine gömerek susuyor, dost düşman karşısında hep güçlü görünmeye çalışıyordu.

Delil’in ölümü üzerinde çok zaman akıp geçmiş, ama Kebire’nin yüreğindeki yara ve sızı hiç geçmemişti.

Kebire bir mağarada inzivaya çekilmiş gibi, evde bir odaya çekilip kendi kendine sessizce ağlıyor, gözyaşı döküyordu. Delil’in ölümü derin, izi geçmeyen bir hançer yarası gibi yüreğine yerleşip kalmıştı.

Yalım saçan şimşekler ağır, gri bulutların içine bir hançer gibi batıp çıktıktan sonra nasıl yağmur yağarsa; Kebire’de her Delil’in ölümünü hatırladıkça acısı bir hançer gibi yüreğine saplanıyor, içini yeniden kanatıyordu.

Delil ile Mazlum’un üzüntüsü yüreğinin ta derinliklerine yerleşmiş, orada sürekli acıları çoğaltıyordu. O üzüntü ki gün yirmi dört saat yaşam ırmağının akışı içinde maskeler takınarak hep karşısın dikiliyordu. Bu üzüntülerle sürekli ağlıyordu. Bu ağlayış, sanki uğradığı kara felaketler karşısında insanlığa sesini

duyurmak için bedeninde, yüreğinde kalan son çığlıklardı. Bu ağlayış, onun zülüm karşısında dışa vuran, boyun eğmeyen tepkisiydi. Özgürlük çıığı gibi bir şeydi. Ağlayamadığı zamanlar, bütün gücünün tükendiğı hissine kapılıyor, kendisini yalnız ve güçsüz hissediyordu. Sessizlik onu bunaltıyordu. Hüngür hüngür ağladığı zaman, yaz ortası çok susamış da yaşamın sessiz, berrak ırmağında su içiyormuş gibi rahatlıyordu.

Kebire, o küçük kasabada, Teman köyünde eskiden yaşadığı o sakin küçük dünyasında yaşamayı istedikçe barış ve huzur bulacağı hiçbir yerin olmadığı sonucun ulaşıyordu.

Delil, onun yüreğinde hep olağanüstü bir sevgi ve güç simgesiydi. Hem evlat, hem komutan, hem militan, hem öncü, hem de göğün sonsuz mavisi gibi bir sevdandı. Delil'in simsiyah saçları, ıslıl ıslıl gözleri, heybetli duruşu kafasında canlı duruyordu. Kebire, hep aynı coşkuyla, aynı inançla, aynı kararlılıkla, heybetli yürüyüşüyle kavgaya devam eden Delil'in, bir gün ansızın kapıyı açıp içeri girecekmiş gibi bir beklenti ve duygu içindeydi.

O öldüğünden beri, büyük acıya boğulmuş, her şeyini yitirmiş duygusuna kapılmıştı. Bütün geçmişini, anılarını gençliğini Delil'den görüyordu. O gidince her şeyin sonunun geldiğine inanıyordu. Bütün anılar bir keder çizgisin dönüşmüştü. Kebire, sarp, asi dağların arasında geceler boyu akıp giden bir ırmak gibi hep yalnızdı. Yüreğı yitik oğul acıyla hüzn doluydu.

Peri Suyu, Peri Vadisi, Munzur Dağları, Ağrı Dağı, Süphan Dağı, Dicle ve Fırat Nehirleri; tarih boyunca bu kadim,

kutsal topraklarda hep özgürlük kavgasının birer dergâhı olmuştur.

Kebire Mazlum ile Delil'i bekliyor, hep gelecek diye olanları düşünüyor, bu düş ile yaşıyordu. Gelme beklentisi umudu onu ayakta tutuyordu. Yüreği, beyni ve ruhu düş kurmaktan ve onları beklemekten yorulmuyordu. Yüreği, hep hüznü, buruk ve acı yüklüydü. Kulakları, hep kapı tıkırtısında gelecek olanı bekliyordu.

“Yürekleri kavgâ ile yüklü ne güzel oğullar, kızlar tanıdım. Her biri gökteki yıldızlar gibiydi. Şimdi hepsi beni terk edip gittiler birer birer,” diye düşündü uzandığı yerde.

Peri Vadisinde deli bir rüzgâr Kurt gibi uluyor, iri yağmur damlaları kuru yaprak dallarını dövüyordu. Kebire yatağında uzanmış, Delil ile Mazlum'u düşünüyordu.

Delil'in bu sefer ki ayrılığı hiçbir ayrılığa benzemiyordu. Yüreğinde büyük bir yara açmış, durmadan kanıyor içini sızlatıyordu. Oğullarının hasretini Teman göğüne, Peri suyunun akışına, dağların zirvelerine bir ressam inceliğiyle çizer gibi yüreğine çiziyordu.

Tek başına Yusuf misli bir kuyuya düşmüş gibi yapayalnızdı. Geceleri kederden uyuyamıyor, dünyanın her hangi bir yerinde bir devrimci vurulursa yüreği o an yanıp tutuşuyor Delil'i özlüyordu.

Dışarı çıktı, dolunay ıslık ıslık. Gecede çakal, köpek havlamaları ile tilki viyaklamaları birbirine karışıyordu. Asırlık meşe ağacının yanında geçerek ilerledi. Peri Vadisine baktı, sular gürültüyle akıyordu. Delil'in dibinde vurulduğu uçurum yüzü kayaya saatlerce baktı. Başını kaldırıp gökyüzünü

inceledi, yıldızlar ışıltı ışıltı. En parlak yıldızı bakıp; “Bu benim Delil’imdir,” deyip gözlerinde arka arkaya yaşlar boşandı. “Ah, oğlum ölmeden önce, keşke seni son bir kez sımsıkı kucaklaya bilseydim,” diye düşündü.

Delil’in ölümü, Kebire için “acının dile dökülemediği ve sözün bittiği andı. Her gece her gece yalnızlığa gömülünce feryat figan yüreğini dövüyordu. Artık her günü acıyla doluydu. Acı bir türlü bitmiyor, her gün ilk gibi acı doluydu. Büyük bir yıkım içindeydi. Bu onun hissedebileceği en büyük acıydı.

Kebire, Delil toprağa verilene kadar öldüğüne inanmamıştı. Mezara konulduktan sonra saatlerce orada kalmış, Sanki mezar, onu çekiyor, bırakmak istemiyor hissine kapılmıştı. Nezaket ile Asya koluna girip eve getirmişlerdi.

Eve gelirken, Asya’ya bakıp; “Kızım, sizde gördünüz, Delil’imin bedeninde onlarca kurşun yarası vardı. O zalim, o Yezit dölü, o gaddar adamlar intikam almak için onun kanlı bedenini Teman toprağı ve Peri vadisi üzerinde sürükleyip eziyet ettiler,” diye söylenmişti. Bu söz, o günden beri paslı, kör bir hançer gibi Asya’nın yüreğine, beynine saplanıp kalmıştı.

Kebire hüngür hüngür ağlamış, sanki bir anda yaşlanmış, çökmüştü. O günden beri içinde derin bir sessizlik ve yalnızlık birikmiş, yüreği acılar dolmuş, ama yine de kimseye belli etmiyor, hep başı dik dolaşıyordu. Ondan kalan şarkıları, gülüşleri, kavga dolu anıları yüreğinde saklıyor, hep onlarla ayakta duruyordu.

Kebire, daima sağa sola emir veren, yaratıcı, boyun eğmeyen, kendisine güvenen, şefkatli ve tanrıça gibi bir kadındı. Evinde yapılan gizli toplantılarda, avlu kapısının önünde nöbet

tutar, korkusuz davranır, “çocuklarım” dediği gençlere yemek yapardı. Onlar yemek yerken; iki elini beline koyarak; “Çocuklarım, yemek çoktur, yiyin,” derdi.

Kebire, artık bütün sevgisini Mazlum’a vermişti. Onu korumak istiyormuş gibi baskılara, tehditlere, zorluklara sıcağa, soğuğa aldırmadan her hafta Diyarbakır zindanında görüşe gidiyordu. Eskisinde daha korkusuz olmuştu. Mazlum’un verdiği notları alıyor, dışarı çıkartıyor, dağdaki militanlara ulaştırıyordu.

Asya, öğretmen olmuş, evlenmiş bir çocuğu olmuştu. O gün Karakoçan’a gelmişti. Kucağındaki bebek, annesi Kebire ile birlikte akşam arabaya binip Diyarbakır’a gittiler. O gece orada kaldılar. Sabah erken kalkıp Diyarbakır E-Tip ceza evine görüşe gittiler. Mazlum’a getirdikleri elbiseleri, idare bölümünde Mazlum adına yatırdılar.

Mazlum, Apo’ya göndermek için yakalananların tavrına ve içeriye ilişkin sigara kâğıtlarına bir rapor yazıp, pantolonun kemer bölümüne yerleştirip eskisi gibi dikti. Pantolonu diğer elbiselerle birlikte valize yerleştirip görüşe gelen Kebire’ye verilmesi için idareye teslim etti. İdare yaptığı sıkı aramada, Mazlum’un yazdığı el yazısı notu buldu. İdare polisleri çağırdı. Polisler Kebire, Asya, bebeği ve bir grup ziyaretçiyle birlikte gözaltına aldılar. İşkenceye alıp sorguladılar. Sonra mahkemeye çıkardılar. Mahkeme aynı gün tutuklayıp ceza evine gönderdi. Kebire, kızı ve torunuyla birlikte kadınlar koğuşuna gitti. Kebire, oğlu Mazlum, kızı Asya ve torunuyla birlikte üç kuşak birlikte ceza evindeydi.

Koğuşa gidince tüm kadınlar kalktı onu sırayla kucaklayıp hal hatır sorup elini öptüler. Birkaç ay zülüm zindan içinde kaldıktan sonra mahkemeye çıkarmadan tahliye ettiler.

Kebire ile Asya beklenmedik bir zamanda aniden bırakılınca, ikisi birlikte Karakoçan’a gittiler. Gece karanlığında Nezaket ile Kazım onları kapıda karşıladı. O gece sabaha kadar Kebire onlara Diyarbakır Ceza evinde yapılan işkenceleri ve yaşananları anlatıp durdu.

Birkaç gün sonra Rahime, bir dağ köyündeki köylüden Kebire’nin ceza evinde çıktığını öğrendi. Her tarafta baskı ve operasyonlar vardı. Rahime, o köylü aracılığıyla, Arife’ye;

“Sizin eve gelmek istiyorum,” diye haber gönderdi.

“Eve gelme, evin önündeki caddede askerler sürekli devriye geziyor, nereyi istiyorsan ben geleyim,” diye Arife haber yolladı.

“Sen evde kal yeter, biz geliriz, nereye geleceğini o zaman haber yollarız,” diye Rahime yeniden haber gönderdi.

Derken Rahime, Zeki, Mehmet ile Zarife silahlarını kuşandılar. Sırt çantalarını yüklendiler. Oxi Deresinden, bahçeler arasında çıkarak gece karanlığında Kebire’yi ziyarete gittiler. Kimseye görünmeden, bahçenin arka tarafında avlu duvarının üstünde atlayıp içeri girdiler. Evin ön tarafındaki ana caddede ise asker ve polisler sürekli devriye geziyordu.

Sessizce eve yaklaşp kapıyı tıklattılar. Kebire, Kazım, Asya, Arife ile Nezaket onları şaşkınlık ve korkuyla karışıldılar. Kebire, onları gördüğü için bir tarafta seviniyor, diğer tarafta ya onlara bir şey olursa diye korkuyordu. Rahime’ye sarılıp ağladı. Evdekilerin tümü çok üzgündüler.

“Kızım Rahime, Delil’im şehit düştü, elimiz kolumuz bağlandı, o zamandan beri perişan haldeyim,” dedi Kebire.

“Anne, siz madem bir oyuna kalktınız, elinizi kolunuz kaldırıp oynayacaksınız, Delil artık geri gelmez,” dedi Arife üzgün bir sesle.

Kebire, Delil’in kanlı bedenini hatırladıkça korkudan tir tir titriyor. “Ya Rahime’ye bir şey olursa, devriyeler buradan gidip geliyor, ya gören olmuşsa, burada kimse kurtulmaz,” diye düşünüyor, bedeni zangır zangır titriyordu.

“Kebire ana sana ne oluyor, korkma hiç bir şey olmaz,” diyerek Rahime ona sarılıp teselli etti.

“Nasıl korkmayayım kızım, buraya gelmeniz çok büyük bir risk! Söyleseydin ben uygun bir yere gelirdim, sen şimdi bu ortamda nasıl gideceksin. Size bir şey olursa artık yüreğim kaldırmaz,” dedi titrek bir sesle.

Ceza evinin durumunu, yapılan işkence ve uygulamaları sordular. Fazla kalmadılar.

“Ana bu eşyaları al, görüşe giderken arkadaşlara götür,” dedi Rahime.

“Tamam kızım götürürüm, siz kendinize dikkat edin, burada daha fazla beklemeyin,” dedi Kebire.

Derken onlarla vedalaştılar. Bahçenin arka tarafında avlu duvarında atladılar. Gece karanlığında Oxi Deresine inip gözden yitip gittiler.

II

“Bunun için ölmeye hazır değilseniz, kelime dağarcığınızdan “özgürlük” kelimesini alın.” Malcolm X

Celladının yüzüne tüküren, özgürlük için savaşan o güzel, o yiğit, o cesur ve o adaletli gençler; inançlarıyla, ütopyalarıyla, düş ve düşünceleriyle, dudaklarında soylu sevda türküleriyle birlikte darağacına giderken, kendi sandalyelerine tekme vuruyordu. Dağlara sığınan o aşk dolu özgürlük savaşçıları, göçmen kuşlar gibi çok uzaklara göçüp gidiyordu.

Öğretmeninden, işçisinden, köylüsünden, doktorundan, avukatından, mühendisinden gazetecisinden, aydınından yazar ve esnafına kadar her kes, her yerde aynı işkenceye, aynı şiddete, aynı haksızlıklara maruz kalıyordu.

Milyonlarca insan solcu, alevi terörist, bölücü diye fişlenmiş, yüzbinlerce kişi örgüt militanı diye gözaltına alınıp işkencelerden geçirilmiş, on binlerce kişi zindanlara doldurulmuş, yüzlerce kişi işkencelerden katledilmiş, yüzlercesi kuşkuyla şekilde ortalıkta kaybolmuş, onlarca kişi darağacını boylamıştı...

Gazeteler, dergiler kapatılıyor; kitaplar, filmler toplatılıp imha ediliyordu. On binlerce öğretmen, memur, doktor, üniversite öğretim görevlisi, profesör ve yargı mensubunun işine son veriliyor, on binlerce kişi vatandaşlıktan çıkarılıyordu.

Darağacı ile nar ağacının yana yana olduğu kapkaranlık bir devirdi. Sönen ocaklar, işkence, zulüm, hapis, sürgün ve idamlar sürüp gidiyordu. Zindanlar, hiçbir kutsal kitabın tarif edemediği bir cehenneme dönüşmüştü.

Rahime ile arkadaşları Kebire'nin yanında ayrıldıktan sonra Peri Vadisinin kayalıklarında diğer bir grup ile buluştular. Diyarbakır Ceza evinin durumuna ilişkin aldıkları bilgileri

onlara da aktardılar. Aylardan sonra ilk kez kardeşi Baki ile orada karşılaştı. Baki ile kucaklaşıp sohbet ettiler.

Baki ile Rahime kardeşler Teman köyünde doğmuş, büyümüş, çocuklukları Mazlum ve Delil ile birlikte geçmişti. İlkokulu Temanda orta ve liseyi Karakoçan’da okumuşlardı.

“Delil arkadaş yaşısaydı durumumuz daha farklı olurdu,” dedi Rahime.

“Delil arkadaş çok iyi bir gerilla komutanıydı, tarzı da çok iyi kavramıştı,” dedi Baki.

“Hatırlıyor musun biz lisedeyken Keko bana; okumam için kitaplar veriyordu.”

“Hayri ile Mazlum Abi, her geldiğinde hepimizi topluyor, perspektif veriyor, eğitiyorlardı. Onlar gittikten sonra doğru dürüst eğitim görmedik.”

“Biz ne zaman Filistin’e gideceğiz?”

“Arkadaşlar; ‘haber ve kurye bekliyoruz,’ diyorlar.”

“Bu iş çok uzadı, her ay bir iki arkadaş şehit oluyor.”

“Yakılanların durumu daha da kötüdür. Zindanlar cehennem gibi olmuş. Haki arkadaşın yıl dönümü anmasında afişlemede yakalandım, on gün gözaltında kaldım. Çok berbat bir yerdı,” dedi Baki.

“Bir de o sol maskeli kişiler, iki defa seni bıçakladılar. O zaman çok korktum, ölümden döndün. Onlar şimdi polisle birlikte çalışıyorlarmış,” dedi Rahime.

Orada kurtulduk bu defa Rayber Döner alçağı ikimizin de adını verdi. Ben o gece az daha yakalanıyordum, baskından kaçarak zor kurtuldum,” dedi Baki.

“Ondan hiç söz etme, adını duyunca tiksiniyorum,” dedi Rahime.

“Kemal abi ile birlikte yakalanan Zan Cüce de onun gibi çözülmüş,” diyorlar.

“Neyse onları geçelim, senin sağlık durumun nasıldır?”

“Geçen kış, yapılan operasyonda bizim grup çembere düştü. Zor bela çemberi aştık. Orada uzaklaşmak için suyu geçmemiz gerekiyordu. Kıştı, su buz tutmuştu. Yanımdaki üç arkadaş da yüzme bilmiyordu. Üçünü de ayrı ayrı sırtlayarak sudan geçirdim. Orada çok üşüttüm, sonra sarılığa yakalandım. Doktora gidemedim. Biraz iyileştim, ama o günden beri çantamda hep ilaçla dolaşıyorum...”

“Bir de silah ve kitap var, yükün iyice ağırlaşıyor,” dedi Rahime üzülerek.

“Bir Filistin’e ulaşabilseydik gerisi çözüldü,” dedi Baki.

Baki ile Rahime kardeşler, o gece sabaha kadar uyumdan sohbet edip durdular. Geçmişe gittiler, çocukluk anılarını anlatıp güldüler, sevindiler, üzüldüler.

Ertesi gece, yine ayrılıp küçük gruplar halinde kendi mıntıklarına gittiler. Onlar küçük gruplara ayrılmış, bütün dağlık bölgeye yayılmış, gizli çekirdek gruplar halinde hareket ediyorlardı. Gündüz gizleniyor, geceleri köylere gidip çalışmalar yapıyor, ihtiyaçlarını karşılayıp çıkıyorlardı.

O gece, Baki ile bir arkadaşı ağaçlar arasında gizlice Beydere köyünde bir eve gidip kaldılar. Karakoçan’a bağlı, Beydere köyü, tarım ve hayvancılıkla uğraşıyordu. Yüksek dağların alt eteğindeki tepelerin yamacına kurulmuştu. Sırtların yamacında ve vadilerde ormanın devamı ağaç kümeleri vardı.

Şafakla birlikte, yüzlerce asker, zırhlı araç ve ağır silahlarla Beydere köyünün etrafını sardı. Sabaha doğru Baki ile arkadaşı, kıyameti koparan köpek sesleriyle uyandılar.

Elbise ve silahlarıyla birlik bir kecenin üzerinde kıvranıp uzanmışlardı. Aceleyle ayakkabılarını giydiler, silahlarını alıp alaca karanlıkta hızla köyün arka tarafındaki ormanın içine daldılar.

Asker zırhlı araçlarla ormanı da ablukaya almıştı. İlk gün ışınlarıyla birlikte çatışma başladı. Ormanın sık derinliğine çekilmiş, yüzlerce askere karşı iki kişi çatışıyordu. Çatışma uzadıkça uzuyor, askerler yaralanıyordu. “Teslim ol,” diyen subaya; “Son kurşunuma kadar çatışacağım,” diye bağırdı Baki.

Derken bulundukları yeri ağır silahlarla dövmeye başladılar. Ağaçlar tutuştu, dumanlar gökyüzüne yükseldi. Dört bir taraftan kurşunlar geliyor; ateş ve duman etrafını sarıyordu. Ateş ve dumanda kaçıp bir başka ağaç kümesine doğru koşmaya başladı. Koşarken, nohut tanesi kadar küçücük bir demir parçası göğsünü delip geçti. Olduğu yerde sendeledi, sonra tekrar koşmaya başladı. Bir kurşun daha, bir kurşun daha gelip bedenine saplandı. Bedeni kurşunlarla delik deşik oldu. Gözleri karardı, dizlerinin bağı çözüldü, silahıyla birlikte yabani bir çiçek kümesinin üzerine düştü, çiçekler kızıla boyandı.

Yüzlerce namluya yanıt veren silahı sustu, yerde bir kan gölcüğü oluştu...

Operasyonu yapan rütbeli, kanlı cesedi bir askeri arabanın arkasına attı. Köydeki bütün gençlerin elini kelepçeleyip arabalara doldurup Karakoçan’a doğru yola çıktı. Köprüden geçip kasabaya girdi.

Üç gün, üç gece, o kanlı cesedi, o küçük, o yoksul kasabanın meydanında bırakıp teşhir etti. Üç gün, üç gece o iyi, o güzel, o cesur, o emekçi, o kadir kıymet bilen yoksul insanlar, yürekleri yanarak tanıdıkları Baki'ye bakıp gözyaşı döktüler.

Üç gün, üç gece sonra bir grup asker, gece yarısı cesedi alıp gizlice mezara gömdüler. Kimse mezarını ziyarette gitmesin diye on beş gün, on beş gece boyunca askerler başında nöbet tuttular...

Rahime, kardeşi Baki'nin haberini radyodan duyduğunda bir taş yontu gibi yerinde donup kaldı. Şaşırdı, inanmadı. Kendi kendine; "Bu kalles ölüm nasıl bir şey, daha birkaç gün önce, gece boyunca berber konuştuk, güldük, sevindik" diye düşündü. "Öldürüldü" sözcüğü; spikerin ağzında basit bir kelime gibi çıkmıştı? Sonra birden bire gözleri doldu, boğazı düğümlendi. "Kardeşim, yoldaşım Baki," dedi hıçkırıklara boğuldu. Yanındaki arkadaşları ona sarılıp teselli etmeye çalıştılar...

"Baki, kardeşim, yoldaşım söyle bana kolay mı, böyle çekip gitmek, kolay mı böyle vakitiz ölmek kolay mı" diye mırıldandı.

Bir ağacın gölgesinde, bir yamaçtaki kayanın dibinde, bir patika yolun kıyısında sızıp kalmak, sonsuz bir uykuya dalar gibi bir daha kalkmamak, işte ölümün diğer adıydı...

"Baki kardeşim, yoldaşım, sen şimdi gel benim yüreğime sor, sana ağıt yakmanın, feryat-figan ağlamanın, sessiz ve sensiz kalmanın, ölüm ve ayrılığın ne olduğunu... Bak gözlerim, gökyüzü tanık olsun, bu yoldaşlar tanık olsun, bu dağlar, bu yıldızlar tanık olsun; herkese, herkese söz veriyorum, susmak

çok zor, susmayacağım, alacağım onun intikamını,” diye söylendi Rahime gözyaşları arasında.

III

*“Güç fiziki kapasiteden
değil, boyun eğmeyen
iradedden gelir.” Gandhi*

İşte, zulmün arşa yükseldiği böylesi karanlık bir zamanda o da Rahime gibi Baki’nin ölüm haberini radyo da dinledi. Çok sarsıldı, kendi kendine intikam sözü verdi.

Haberi duyduğunda, çok ağır bir böbrek sancısı çekiyor, böbrekleri sürekli taş ürettiyordu. Eli kolu şişiyor, hareket edemez duruma geliyor, ama buna rağmen o asi, o başı dik, o sarp dağlarda asayla yürüyordu. Artık yürüyemez duruma gelince, her tarafta sorup soruşturdular, bir doktor aradılar. Hangi doktora gittilerse olumsuz yanıt aldılar. Sonunda, Adanalı, Kürt gelini, Arap bir hemşire buldular. Gidip Kürt gelini, Arap hemşireyle konuştular. Arap hemşire biraz düşündü; “Sonuç ne olursa olsun ben gelip bakarım,” dedi. Biraz sağlık aletleri ve ilaç temin ettiler. Bir Pazar akşamı hemşiriyi alıp gece karanlığında dağ eteğindeki küf kokan bir mağaraya götürdüler.

Hemşire, idrar tahlilini yaptı, sonuçlarının baktı, hastalığının son aşaması olduğunu anladı. Hemşireye bakıp;

“Tahlil sonuçlarını bir tek bana söyleyeceksin, arkadaşlarım hiçbir şey bilmesinler,” dedi.

“Ben, mesleğim gereği sana söylememem gerekir, ama bilmenden fayda vardır,” dedi Hemşire.

“Ben devrimciyim, her şeye hazırım, zaten bir davanın yoluna baş koymuşum,” dedi.

“Doğru ama işte insan üzüyor,” dedi Hemşire.

“Bir filozof; ‘Biz varken ölüm yoktur, ölüm varken de biz yokuz. O halde ölümden korkmanın bir anlamı yoktur,’ diyor. Doğrusu hayata her şey belirsizdir, bir tek ölüm kesindir,” dedi genç militan gülerek.

“Evet, ama ölümden ölüme fark vardır, kayıtsızlıktan çaresizlikten ölüm daha acıdır,” dedi Hemşire.

“Ölüm vardır ki uyuz it gibi insanı süründürür, ölüm vardır ki insanı Ağrı dağı gibi yüceltir. Bir devrimcinin ölümü asla sıradan olamaz...”

Hemşire, karşısında duran uzun boylu genç militana dikkatlice baktı. Gür, düz, sola doğru taranmış kestane rengi saçları iyice uzamış, kulaklarının üstünü kapatmıştı. Kalın kumral bıyıkları dudaklarının üzerine sarkmış, uzamış sakalları ona çekici bir hava katmıştı. Kaşları kalın koyu kestane gözleri ıslıl ıslıldı. Ağırbaşlı, yakışıklı cesur, kendinden emin bir duruşu vardı. Sağ gözünün akı üzerinde küçük kahverengi leke bir elmas parçası gibi duruyordu. Mağaranın içinde sanki büyülenmiş gibi gözlerini kırpmadan ona bakıyordu. Hemşire derin bir sessizliğe gömülünce;

“Uzun süre anlamsız bir hayat yaşamaktansa kısa ama anlamlı bir ölümü tercih ederim,” dedi.

“Ben bu işlerden fazla anlamam, ama benim üzüntüm ölümle değil, erkenci ölümle ilgilidir,” dedi Hemşire.

“Biz devrimcileri için yeryüzünde hüküm süren güç, ölümün değil, yaşamın gücüdür. Bizim elbette yaşamak için özgürlük ve devrim gibi güçlü bir nedenimiz vardır.”

“Özgürlük kulağa çok hoş gelen bir sözcük!”

“Hemşire hanım, bizim için ne zaman ölüm vardır, biliyor musun? Özgürlük arayışından vazgeçilen andır. Bana sorarsan ölümden korkmak, ölümden daha korkunç bir şeydir. Önemli olan onurlu bir ölümün olmasıdır, onu da yaratacak gücümün olduğuna inanıyorum.”

“İnsan, insan olalı beri hep ölüm vardır, ama insan yine de bir türlü kabullenemez,” dedi Hemşire.

“Doğru, ama kim kendi ölümüne ağıt yakmış ki? Korkaklar ölmeden her gün ölürlər, devrimciler bir kere onuruyla ölürlər. Her Kürdistan devrimcisi, bir fedaidir. Bize göre ölüm ile yaşam arasında bir fark yoktur. Yeter ki halkımızın özgürleşmesine ve kurtuluşuna hizmet etsin. Biz ölüme güler geçeriz, sen bana kesin sonucu söyle yeter...”

“Böbrekler iflas etmiş, sürekli taş üretiliyorlar, işte nasıl anlatayım sana... Son sınıra... Sayılı günler,” dedi hemşire. Arkasını getirmede. Boğazı düğümlendi, gözleri nemlendi.

“Tamam, anladım, sen buraya kadar zahmet ettin geldin, Sana sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum...”

“Ben görevimi yaptım, keşke olanaklar olsaydı daha fazla yardımcı olabilseydim,” dedi Hemşire yutkunarak.

“Şimdi sen hazırlan geç kalma arkadaşlar seni götürüp evine bıraksın. Yalnız arkadaşlara bir şey söyleme, ‘durumu iyidir,’ dersin.”

Kürt gelini, Arap hemşire, ondan ayrılırken, uzanıp alnından öptü...

“Haydi, hoşça kal, elveda sana,” dedi.

İki gerilla, hemşeriye o gece alıp gizlice götürüp evine bıraktılar.

Koşullar çok zordu. Bütün zorluklara direniyor, bunu arkadaşlarına sezdirmiyordu. Kürt gelini Arap hemşireden durumunun öğrendiğinden beri sürekli düşünüyor, arkadaşlarına moral veriyordu.

Bir gece sancısı tutmuş, sabaha dek uyumamış, sancılar içinde kıvranmıştı. O gece bulunduğu mağarada sancılar içinde sabaha dek düşündü, çözüm yolları aradı.

Üniversitedeyken evlenmişti. Şimdi bir oğlu olmuş, adını; “Haki Ciwan” koymuş, oğlunu hiç görmemişti. Görmediği oğluna, o gece mağarada oturup el feneri ışığında sabaha kadar yazıp çizdi, ilk gün ışınlarıyla bitirdiği şiiri kendi kendine okumaya başladı...

“...20. asrın son çeyreği.

Bugün bir oğlum olmuş ben yoktum.

Haber öyle geldi.

Diyeceğim şu: kusuru bende arama evlat,

Gözünü ilk açarken, yanı başında olmadım diye

Güzel bir hastane kapısında, doğumunu müjdeleyen ebeye;

Senin mini mini ellerini,

Senin şirin şirin bakan gözlerini,

Doyasıya görmeyi, attığın çığlıkları çok duymak isterdim,

Hem de pek çok.

Şimdi iyi dinle evlat; ne sen özgür bir ülkede,
Pırıl pırıl bir doğum evinde üç doktor on ebe arasında
doğdun.

Ne de ben doğumunda hastane kapılarında bekleyebildim
müjdeleyen ebeyi...”

Yazdığı şiir bir dilin, bir halkın ve bir serüvenin ağıt yarasıydı. Bir türkü dinler gibi, yüreğinin ve vicdanın sesini dinledi. Derinden çok derinden bir kuyudan hawarların, çığlıkların, feryatların ve iniltilerin sesi geliyordu. Yüreği inceden inceye fokurdayan bir su gibi kaynıyor, içinde derin acılar bırakıyordu. Ağıt ve çığlık sesi, anaların dilinden yasağı tanımayan dağlara düşüyordu. Sırtında silahı, elinde asası, yüreğinde yarası ve düş torbası omuzundaydı. Yeni doğmuş ve görmediği oğlunu düşünüyordu. Belki birileri çıkar gelir de ona bir haber getirir diye bekliyordu. Dolaşırken kendisiyle birlikte doğacak ve çağa damgasını vuracak, bir tarihin ağırlığını da omuzlarında taşıyordu. Tarihin ağırlığını taşımak evreni omuzlamak gibi bir şeydi. Yaşadığı yaşam bir dengbejin anlattığı uzun, trajik bir destan gibiydi. Destanın içinde kadim bir halkın dil, kimlik, bellek ve öz yarası vardı. Dengbejin ağzında çıkan her ses, bir nefesti. Zamanlar boyu akıp gelen bir arayış ve coşkun bir ırmaktı. Zamanlar boyu akıp gelen bu arayışın ve ırmağın ağırlığını taşıyordu. Bunun için dağlara çıkmıştı.

Yüreğinde biri mavi, bir yeşil iki ırmak akıyordu. Bir taraftan oğlunu görme istemi, diğer taraftan düzenle hesaplama istemi vardı. Her birini vicdanının terazisinin bir kefesine bıraktı. İkisi eşit geldi. Kararını verdi.

Eşi, yoksulluktan dolayı o küçük kasabaya gidip baba evine yerleşmişti. O gün akşama dek sancılarıyla düşünceleri çatışıp durdu. Sonunda vicdanının sesini dinledi, kararını verdi. O gün, o küflü, kadim mağarada, yanındaki bütün arkadaşlarıyla tek tek konuştu, sohbet edip şakalar yaptı. Acılarını ve hemşirenin söylediklerini hiç kimseye sezdirmedi.

Derken gün battı. Doğu ufku kararırken, batı ufku kan rengine dönüştü. Gece kara yaygısını dağların, vadilerin, köylerin, ağaçların üzerine serdi. Mavi karanlık gök kubbeyi ıslıl ıslıl yıldızlar doldurdu.

Düşününce biraz sancıları hafıfledi. Uyku zamanı gelince arkadaşlarına; “siz uyuyun, benim uykum yok, bu gece ben nöbet tutarım, uykum geldiğinde birinizi uyandırırım,” dedi.

Derken mağaranın derinliğinde herkes derin bir uykuya daldı. Fenerin ışığında küçük bir kâğıda;

“Arkadaşlar, bir işim çıktı, gitmek zorundayım, beni merak etmeyin, sakın olumsuz bir şey düşünmeyin, birkaç güne varmaz, işimi görüp geri dönerim... Zeki Yıldız. Yoldaşlar hepinizi çok seviyorum.”

Zeki, notu götürüp su matarasının üstünde bıraktı. Rextini bağladı, silahını kuşandı. Asasını eline aldı. Mağaranın ağzına geldi dışarıya baktı. Pırıl pırıl bir Ağustos gecesiydi. Gökyüzünü iri parlak yıldızlar doldurmuştu. Çocukluğunu, geçmişini düşündü.

Daha çocukken ölen babasını ve annesini anımsadı. Beş kardeşiyle üvey annesine, yoksulluk içinde yıllarca nasıl çalışıp baktığın düşününce, boğazı düğümlendi. Çalışıp okul okuduğu yıllar gelip beynine takıldı. Bingöl Sanat Lisesi, Ankara Yüksek

Teknik Öğretmen Okulu, köylüsü ve akrabası olan Emoş ile evliliği bir film şeridi gibi gözlerinin önünde geçti...

Zeki, o gece Mazgirt Dağlarının yamacındaki o gizli, o nemli mağaradan çıktı. O küçük, yoksul kasabaya doğru harekete geçti. Gece yürüdü, gündüz saklandı. Bir yatsı zamanı evin avlusundan içeri girdi. Eşi onu büyük bir şaşkınlık ve sevinç içinde karşıladı. O geceyi eşiyle sohbet ederek, oğluyla oynayarak geçirdi.

Horozlar ötmeden önce evden çıkıp dağlara doğru yöneldi. Orada çocukluğunun geçtiği Qumık köyünü vardı. Kardeşleriyle görüştü, sohbet etti. Şafakla birlikte vedalaştı. Kafasında daha önce planlayıp kararlaştırdığı bir hedef vardı. Hedef, zülüm ile özdeşleşmiş işkence merkeziydi. Hedefe varmak için dışarı çıktı.

Gözleri ıslık ıslık oldu. Umutları ayaklanmış, bahara dönüşmüş, daha da yakışıklı olmuştu. İlk kez oğlunu görmüş, eşi ve kardeşleriyle konuşmuş, çocukluğunun geçtiği köyünü ziyaret etmişti. Bütün bunlar son bir vedaydı.

O, onurlu bir insanın ömür boyu yaşayabileceği bütün sevinçleri, acıları, coşkuları kısa bir ana sığdırmış; dağın yüreği ile bütünleşmişti. Orada köylerle ilişki kurmuş, bilinçlendirmiş, duyarlılık yaratmıştı.

Delil, Filistin’de döndükten sonra onu, Bingöl/Karakoçan Dağlarında görevlendirmiş, o zamandan beri orada üstlenmişti. Hırsat bulduğunda geceleri Bingöl’ün Koyê Spî (Akdağ) eteğindeki Kelaxsi köyüne gidiyor, yaşlılarla Kürdistan tarihi üzerine tartışmalar yürütüyordu.

Kapıdan dışarı çıkarken, okul arkadaşı “Şah Hüseyin Durmuş” gelip düşlerine takıldı. “Şah Hüseyin, çok zeki, çok

başarılı ve sınıf birincisi bir arkadaşı. O uzun boylu, o asil ve bir o kadar da direnişçi olan Hüseyin, o kartal bakışlı Yado'nun mesken tuttuğu ve mevzilendiği dağları mesken tutmuştu. Onun mesken tuttuğu o asi dağlardaki, meşe ağaçları, her zaman direnişçilerin korunağıdır,” diye söylendi kendi kendine.

Arkadaşlarını bırakıp mağarada çıkalı tam üç gün olmuştu. Arkadaşları kaygıya düşmüş, her tarafta onu arayıp duruyorlardı. Alaca şafakta kardeşleriyle vedalaşıp dışarı çıktı. Dağlarda gelen serin bir hava yüzünü yalayıp geçti. Dışarı çıkarken birkaç köpek havladı. Uzakta çakal, tilki ve bir baykuşun sesi köpek havlamalarına karıştı. İkirciklendi. Şüpheyeye düştü.

Yönünü kentte verip köyden çıktı. Köyün dışına çıkınca namluyu sürülen merminin sesini işitti. “Pusu,” dedi kendi kendine. Gelen kurşun yağmuru altında kendini bir taş surun arkasına atıp mevzilendi. Yapılan bir ihbar üzerine, bütün köy gece yarısından itibaren ablukaya alınmıştı. Yüzlerce mermi aynı anda üzerine geliyordu. Yüzlerce namlu kendisine doğrultulmuş ölüm kusuyordu.

“Apo karısını alıp kaçtı, siz ne yapacaksınız gel teslim ol,” diyerek hoparlör ile birkaç kez anons yaptı, bir rütbeli.

“Ben devrimciyim, teslim olmak için bu silahı elime almadım,” diyerek ateşle karşılık verdi.

Zeki, o gün, o taş surun arkasında güneş bir insan boyu yükselene dek çatıştı. Karşı taraftan kaç kişi vuruldu, kaç kişi öldü hiç kimse bilmiyordu. Sabah güneşi alnına vururken, bir mermi gelip sol göğsünü buldu.

O gün orada, o taş surun dibinde, o ilk gün ışınlarının altında cansız yere yığıldı...

Son nefesini verirken; “devrimcilik ‘mutluluğun resmi’ gibidir; çizilip resmedilemez, ancak yaşanılır,” diye mırıldandı.

Çemberi iyice daraltılar. Vurulduktan saatler sonra cesedine ulaştılar. Zeki sol tarafı üzerine düşmüş, elinde silahı, gözleri açık öylece bakıyordu. İlk yaklaşan asker açıkgözlerini görünce, hızla geriye koşarak; “komutanıım ölmemiş,” diye bağırdı. Yüzlerce mermi bir anda cansız cesedine saplandı...

Bir grup asker, cansız kanlı bedenini alıp bir arabaya koyarken, köyde sanat ruhlu, bir kadın, zulüm ve ölümün korkusunu alt ederek, karalar bağlayarak; yüzünü, gözünü tırmalayarak; köy meydanına çıkıp şu ağıttı yaktı;

“Bingol şewitî, mij dûman e... Megrî, megrî, dayê megrî... Zekî kuştin ber malan e... Zeman xirap, em te da ne...” (Bingöl’ü yaktılar, her taraf dumandır... Ağlama ana... Zeki’yi öldürdüler evlerin önünde... İçinde olduğumuz kötü bir zamandır...)

Rahime ile arkadaşları merak ediyor, günlerden beri Zeki’nin izini arıyordu. Köylüleri devreye koymuş, her tarafta sorup soruşturuyordu.

Saat; 12.00 sıralarıydı. Rahime elindeki küçük radyonun düğmesini çevirdi. Hışırtılı sesler çıkardı. Biraz düğmesini karıştırdı.

“Bu sabah Qumik köyünde çıkan çatışmada, bir kahraman askerimiz hafif yaralandı; bölücü örgütün, üst düzey sorumlusu bölücü terörist Zeki Yıldız ölü olarak ele geçirildi...”

Rahime’nin boğazı düğümlendi, elleri titredi, gözleri karardı, elindeki radyo yere düştü...

IV

Onlar uzaklara, çok uzaklara daha güçlü birer özgürlük savaşçısı olmak için yola çıktılar. Kıyıları gözden kaybedip yeni coğrafyalarla kültürlerle ve insanlarla karşılaştılar. Gittikleri her şehir, her kasaba, her köy kendine özgü özellikleriyle onları karşılarken, onlar masalsı atmosferlerde hep hakikat ve özgürlüğü aradılar...

Kasvetli bir hazan mevsimiyle başlayan cuntanın saldırıları, her geçen gün daha da acımasızlaşıyordu. Kötü günler, karanlık zamanlar, dipsiz uçurumlar, işkence dolu anlar, gözaltılar, tutuklamalar, baskınlar, cinayetler, idamlar aralıksız sürüyordu.

Delil'den sonra Şah Hüseyin, Baki, Zeki vurulmuş; Azime Dersim'de üç gün üç gece çatışarak, toprağa düşmüştü.

Dağların koyaklarında kalanlar çok dağınık, kendi başlarına kalmışlardı. Bir yandan kendilerini koruyor, diğer yandan halkla sınırlı ilişkilerini sürdürüyorlardı. Operasyonlar gelen ihbarlara bağlı olarak lokal yapılıyordu. Onlar da küçük gruplara ayrılmış, geniş bir alanda dağılıp gizleniyorlardı. Dumanın bölgede kalan ekibi dağa çıkanları ailelerine gidiyor; "Eğer teslim olurlarsa bir şey yapmayız," diyordu.

Aylardan beri beklenen kurye, bir kurtarıcı gibi gelip onları bulmuştu. Yol güzergâhı belirlenmiş ancak gizli tutuluyordu. Yola çıkan grup Rahime ve Zarife ile birlikte yedi kişiydiler.

Grup, Dersim Dağlarından çıkıp günlerden beri güneye doğru yol alıyordu. Tümü yorulmuş, halden düşmüşlerdi. Aç,

uykusuz ve yorgundular. Gündüzleri gizleniyor, geceleri yol alıyorlardı. Günler sonra kurye onları Dersim'den Diyarbakır'a ulaştırdı. Orada katılan üç kişiyle birlikte sayıları ona ulaştı.

Fis köyü çevresinde üstlendiler. Kurye ihtiyaçlarını karşılamak için bir köye gidip geri döndü. Yemek yediler dinlediler. Bu mınıtkadan sonra Mazıdağlı bir kurye onları alıp götürcekti. Beklenen kurye gecikmiş, bir türlü gelmiyordu. Derken, Jandarma karakolu hareketliliği fark etti. Fis köyü ve çevresini top atışına tuttu. Top mermileri yakınlarına düşünce saklandıkları kayalık alanda çıktılar. İki gruba ayrılıp alanda uzaklaştılar. Kurye onları alıp bir dağ köyüne götürdü.

Köylüler, kamyonetle pazara yoğurt, tavuk, sebze satmaya götürüyorlardı. Kurye onları köylü kılığında kamyonetin arkasına bindirdi. Onlar Diyarbakır merkeze doğru giderken top atışları hala devam ediyordu.

Kamyonet, şehir merkezinde, bir mahşere dönüşen pazar yerine uğradı. Kurye en önde, arkasında Rahime, Zarife ve diğerleri birbirleriyle alakaları yokmuş gibi yürüyorlardı. Sur ilçesinin daracık, taş sokaklarında, uzakta birbirlerini takip ederek yürüdüler. Rahime ile Zarife duvarlarda asılan afişlere tuhaf tuhaf baktılar. Birçok kişinin afişleri duvarlara asılmış, “terörist” diye aranıyor, halka teşhir ediliyor, ihbara edene ödüller vaat ediliyordu. Rahime; “kılık kıyafetimi değiştirmişim, beni tanımları imkânsız, zaten kimse burada olacağımız da tahmin etmez,” diye düşündü.

Derken, kurye onları ikişer ikişer evlere dağıttı. Gittikleri evler onları barındırıyor, ancak tedirgin ve korku içindeydiler. Üç gün, üç gece Rahime ile Zarife bir evde kaldılar. Hiç dışarı

çıkmadılar. On günden beri yollardaydılar ve ilk defa yüzünü ayağını yıkama fırsattı bulmuşlardı. Yerel giysiler giymiş, birer ev kızına benziyorlardı

Üçüncü günün akşamı kurye gelince, onlara iki siyah çarşaf getirdi. Akşam karanlığı kentin üzerine çökünce, kara çarşaflara sarınıp evden çıktılar. Ara sokakların içinde ürkek adımlarla yürüdüler. Sokaklardaki insanların yüzünde korku, ürkeklik ve yalnızlık duygusu kendini dışa vuruyordu. İnsanların gözlerinde; “takip ediliyorum,” korkusu ve hissi kendini dışa vuruyordu. İnsanlar sinmiş, teslim alınmışlardı.

Bir yükseltinin üzerine geldiklerinde Bağlar tarafı göründü. “Bakın bu tarafta zindanın çatıları gözüküyor” diyerek gösterdi kurye.

Akşam karanlığında Direkhane, Diyarbakır E-Tipi Cezaevi, nöbetçi kulübeleri, tel örgüler ve ışıldaklar gözüküyordu.

Rahime Cezaevine bakınca boğazı düğümlendi gözleri nemlendi. Zarife’ye bakıp; “Hayri, Mazlum, Kemal abi şimdi orada dört duvar arasındadırlar,” dedi.

“Orada işkence ve zülüm var,” dedi Zarife.

“Orada açlık ve ölüm var,” dedi Kurye.

“Ah, o güzel yoldaşlar acaba şimdi orada ne yapıyorlar. Ne kadar yakınlar bize, arkadaşlarımız hepsi orada ve biz hiçbir şey yapamıyoruz,” dedi Rahime üzülerək.

“Arkadaşlarımız orada gün yirmi dört saat işkence altındadırlar,” dedi Zarife.

“İnsan çılgınlıkları, marş sesleri buraya kadar geliyor. Bu mahallede oturanlar, çılgınlıkları sürekli duyuyorlar,” dedi kurye.

“Mazlum Hayri Kemal ve diğer yoldaşlar şimdi bu kentte işkence altındalar,” diye söylendi kendi kendine Rahime.

Düşlere dalıp gitti. Geçmişî düşündü. Onları kurtarmak için yer altı kanalları kazıdı, gidip tutsaklara ulaştı. Onları grup grup kazdığı bu tünellerden dışarı çıkarıp dağlara ulaştırdı. Dağlar vadiler, özgürleşen tutsaklarla doldu. Sonra onlara kendilerini savunmak için silahlar dağıttı. Dağlarda bir ordu oluştu. Çağdaş Demirci Kawa, o dağlarda ateşler yakarak kentlere yürüdü, tüm zindanları yerle yeknesak ettiler.

“Bu sokakta gidelim,” diye kuryenin sesiyle rüyadan uyanır gibi yanındaki Zarife’ye baktı.

“Acaba şimdi arkadaşlar orada ne yapıyor,” dedi.

“İşkence,” deyip durdu Zarife.

Oradan Ofis Semtine vardılar. Ofiste geçerken Apo’yu düşündü. Rahime daha önce bu semte gelip Apo ile görüşmüş geri girmişti. Filistin Bekaa ve Apo gelip düşlerine takıldı. Ofis’ten Sur’a, oradan da Hevsel Bahçelerine doğru yürüdüler.

“Biz bilinmeyene doğru yürüyoruz, her an yakalanma ve bu zindan düşme tehlikesi var,” dedi kendi kendine. Sanki birileri arkasında gelip onu yakalayacakmış gibi adımlarını hızlandırdı. O gece, Rahime, Zarife Hevsel Bahçelerine bakan kara taş yapılı bir eve gittiler.

O evde, o gece bir militan bir daktilo ile bir tomar yazılı kâğıt getirip onlara verdi. “Arkadaş, bu yazıları daktilo edeceksiniz. Bunlar Mazlum, Kemal ve Hayri arkadaşların savunmalarıdır. Bir nüshasını kendinizle birlikte partiye götüreceksiniz,” deyip gitti. İkisi el ele verip yazıların tümünü daktilo ile yazdılar.

Rahime heyecanlandı. Kâğıtlara baktı. Mazlumun el yazısını tanıdı. Duygulandı, gözlerinde yaşlar aktı. Birkaç gün o evde kadılar. Yazılar bitince, su sızdırmayacak şekilde naylon kâğıtlara sardılar. Her biri bir kısmını üstüne aldı.

Derken bir gece kurye geldi, evden çıkıp kentin kenar mahallesinden Dicle Vadisine doğru yürüdüler.

Gece ilerleyince on kişi Hewsel Bahçelerinin içinde geçip Dicle kıyısında buluştular. Orada kuryenin getirdiği ekmek ve üzümü yedikten sonra;

“Arkadaşlar ‘Girgino,’ diye biri yakalanmış ve korkudan ihanet etmiş. Bütün yol güzergâhlarını düşmana vermiş. Şimdi yol güzergâhı boyunca, bütün köprüler, kavşaklar ve geçitler tutulmuş. Her arkadaş, yol boyunca söylenen bütün kurallara uymalı, çok sessiz ve dikkatli olmalıdır. Şimdi suya vurup, öte tarafa geçeceğiz,” diye uyardı.

“Ben de o hainin adını ceza evine giden arkadaşların ailelerinden duydum,” dedi biri.

“Hain kişi, düşkünlükten sınır tanımaz, ne ahlak kalır, ne vicdan,” dedi öteki.

“Rayber Döner haini de aynı şeyi yapıyormuş,” dedi bir diğeri.

“Alişer ile Zarife’nin ölümü de hainlerin eliyle olmuş,” dedi bir başkası.

“Rayber ile Kop Zeynel, Alişer ile eşi Zarife’yi altın karşılığında kallesçe katlediyorlar,” dedi öteki

“İncil kitabında okumuştum. On iki havariden bir olan Yuda, İsa’ya ihanet ediyor; otuz talant gümüş karşılığında onu ele veriyor.”

“İsa boynunda dikenli çelenk, Golgota tepesinde yürütülerek çarmıha geriliyor.”

“Nerede olursa olsun hainin karakteri hiç değişmez. Hep kalles, hep korkak, hep sinsi ve ikiyüzlüdür!”

“Sınırın öte tarafında Qamışlo adında bir Kürt kenti var, Bir grup öncü Kawa militanı orada MİT tarafında katledilmiş, çok dikkatli davranmalıyız, her yerde düşman var.”

O arada biri;

“Ben yüzme bilmiyorum, suyu nasıl geçeceğim,” dedi.

“Ben de bilmiyorum,” dedi öteki

“Ben...”

On kişiydiler. Dört kişi yüzme bilmiyordu. Yüzme bilen iki kişi, yüzme bilmeyen bir kişiyi aralarına aldılar. Grup grup kol kola kenetlenip Dicle suyunu vurup öte tarafa geçtiler. Geçer geçmez, Kırklar Dağı’nın eteklerini ve Dicle kıyısını takip ederek hızla orada uzaklaştılar.

Tümünün elbiseleri ıpslak olmuş bedenlerine yapışmıştı. Gece boyunca durmadan yürüdüler. Derken doğu ufku aydınlanmaya başladı.

Bir tepenin yamacındaki mağaraya çekilip gizlendiler. Kurye onlardan ayrılırken; “Siz burada kalın, dışarı çıkmayın hareket etmeyin, ben akşama size ekmek su alır gelirim,” dedi.

Etraflarına baktılar, bir karpuz tarlasının içindeydiler. “Gün aydınlandı, bu saatten sonra yürümek tehlikeli olur,” dedi kurye.

İkişer ikişer ayrılıp birbirlerinden uzaklaştılar. Dışarda görünmemek için her biri elleriyle bir çukur açarak, ıslak elbiselerle içine girdiler.

“Siz burada bekleyin, ben köye gideceğim, tarlanın sahibini tanıyorum onun evinde kalacağım. Güneş batınca size ekmek ve su alıp geleceğim. Hiç bir arkadaş bulunduğu yerden kıpırdamasın, hareket etmesin,” dedi.

Rahime ile Zarife yan yana birer çukur açıp ıslak elbiselerle içine uzandılar. Elbiseleri kırmızı toprak rengine büründü.

Sonbahar şafağının buz ayaz rüzgârı ıslak bedenine vurdukça, uzandıkları çukurdan bedenleri soğuktan tir tir titredi.

“Bir güneş doğsa bedenim biraz ısınırsa, başka hiçbir şey istemem,” dedi Zarife.

“Birazdan güneş doğacak bu defa sıcaktan şikayet edeceğiz,” dedi Rahime gülerek.

Karasal iklimin gelgitleri günlük olarak etkisini gösteriyordu. Geceleri buz ayaz, gündüzleri sarı sıcak saltanatını sürdürüyordu.

Derken ilk gün ışınları Rahime’nin bedenini usul usul ısıtmaya başladı. Güneş yükseldi, taş toprak ısındı. Üstlerindeki elbiseler kurudu. Uzandığı çukurun içinde ters döndü, çok geçmeden elbisenin diğer tarafı da kurudu. Güz güneş yükseldi tam tepeye geldi. Bedeni güz güneşinin altında ısındıkça daha çok terledi. Acıktı. Susadı. Susadıkça uzandığı çukurdun sağa sola döndü. Dudakları kurudu. Sıkıldı. Ruhu daraldı. Dağları düşündü.

“Zarife arkadaş, ben ne düşünüyorum biliyor musun” dedi.

“Ne düşünüyorsun?”

“Dersim’in gözelerini düşündüm.”

“Şimdi bir pınarın başında olsaydık da su içseydik.”

Derken ikindiye kadar tedirgin ve ürkek bir şekilde tetikte bekledi. Güneş vurdukça bedeni terledi, terledikçe susadı. Yine de yerinden kalkmadan bekledi. Sırt üstü uzandığı yerde etrafına baktı. Her taraf karpuz doluydu. Susuzluğu daha çok hissetti. Hemen yanı başında bir karpuz duruyordu. Elini yavaşça karpuzla uzattı. Koparıp koparmamada ikircikliğe düştü. “Başkasının malın zarar vermeyin,” diyen Apo’nun sesi kulaklarında çınladı. Suç işlemiş, gibi elini geri çekti.

Susadı. Acıktı. Terledi. Bedeni sırsılıslam oldu. Uzandığı yerde eli tekrar karpuzla uzandı. Karpuzu kendisine doğru çekti, sonra yine vazgeçti. “Bir karpuz, bir tek karpuz susuzluğumu gidermek için ne olacak ki, adamın malına zarar vermiyorum ki,” diye düşündü.

“Zarife arkadaş, annem hep göz hakkı derdi,” dedi.

“Rahime arkadaş, Ne olmuş göz hakkına?”

“Çok susadım, bir karpuz, bir tek karpuz susuzluğumuzu gidermek için göz hakkı ve adamın hayrı olsun,” dedi gülerek.

“Evet, göz hakkı,” deyip güldü Zarife.

Derken uzandıkları yerde karpuzu elleriyle parçalayıp yedikten sonra;

“Açız, ama akşamı beklemekten başka çare yok,” dedi Rahime.

“Gün batımına az kaldı, kurye su ve ekmek alıp gelecek,” dedi Zarife.

Rahime uzandığı yerden Mazlum’u, Hayri’yi, Kemal’i düşündü. Yeniden upuzun bir tünel kazıdı. Onları dışarı çıkardı, Dicle suyundan geçirdi. Sonra alıp bulunduğu karpuz tarlasının içine getirdi. Birlikte yola düşüp Apo’nun yanına gittiler.

Çukurda uzanmış, hemen başucunda bir torbanın içinde taşıdığı daktilo makinesi duruyordu. Erkekler teksir makinesini, kadınlar da daktiloyu taşıyorlardı. Her ikisinin de sağlam olarak o tarafa yetişmesi gerekiyordu. Bir tomarda belge yanlarına almış ne olduğunu bilmiyorlardı.

Rahime, uzandığı yerde, Apo gelip düşlerini takıldı. Ona iki yıl boyunca zor koşullarda kaldıkları Dersim'i nasıl tek tek anlatacağını düşündü. Sonra şişen ayaklarına bakınca, işkence ve zindandaki tutsakların falakaya yatırıldığını, ayaklarından kan gelene dek dayak atıldığını, yaralı ayaklarla tuz üstünde yürütüldüğünü düşündü. Birden bire bedeni ürperdi. “Onlar falakaya yatırılıyor, yaralarına tuz basılıyor, biz dışarıdayız ve özgürüz. Ayaklarımız kanasa da sorun değil,” diye mırıldandı. Mazlum tekrar gelip düşlerine takıldı... Yeniden tüneller kazıdı, zindana girdi. Görünmeye gaipten biri oldu. Elinde silah ne kadar işkenceci varsa tümünü tek tek cezalandırdı. Zindanın demir kapısını açtı, herkesi serbest bıraktı.

Sonra yanı başındaki daktiloya baktı. “Bu daktilo ile teksir makinesini ne diye buradan ta Lübnan’a götürüyoruz,” diye düşündü. “Demek ki orada Türkçe klavyeli daktilo yok onun için istemişler,” dedi kendi kendine.

Yol güzergâhını bir tek kurye biliyordu. Nereye gideceklerini gruptan hiç kimse bilmiyordu. Güneş son kanat vuruşlarıyla batı ufkuna doğru ilerliyordu.

Açlık ve susuzluktan beyni zonkluyordu. Derken gün batı, hava karardı, herkes hareketlendi, ayağa kalkıp silkindi uyuşmuş bedenlerini hareket ettirmeye çalıştılar. Tam o esnada kurye de çıka geldi. Bir naylon mataradan su, biraz peynir ve ekmek

getirmişti. Sırayla su içtiler. Sonra karpuzları kesip ekmek peynirle birlikte yediler.

“Adamın karpuzunu yememiz doğru mu,” dedi Rahime.

“Adamın evinde geliyorum, onun misafiriz,” dedi kurye.

Derken “haydi, gidelim,” diyen kuryenin sesiyle ayağa kalktılar. Rahime torbadaki daktiloyu omuzladı. Beklemeden karpuz tarlaları içinde yola koyuldular. Karpuz tarlaları bittiğinde bir militan, kucağında iri bir karpuz taşıyordu.

“Arkadaş o kucağındaki nedir,” dedi biri.

“Karpuz,” dedi çok olağan bir sesle.

“O kocaman karpuzu, bu kadar yolda nasıl taşıdın,” dedi bir diğeri

“Daha nereye kadar taşıyacaksın” dedi öteki.

“O karpuzu Lübnan’a getirecek,” dedi beriki.

“Yok, Şam’a kadar,” dedi en önde yürüyen.

“Susayınca yeriz” dedi karpuzu taşıyan çok rahat bir sesle şakalara aldırmadan.

Sonbahar mevsimiydi. Gökte ay ışığı ışıltı ışıltı. Ova göz alabildiğince dümdüzdü. Yollara alışık olan kurye, operasyonları boşa çıkarmak için farklı yöntemler kullanıyordu.

Kıraç tepelerde, vadilerden, tarlalar arasında rastgele yürüdüler. Yürüdüler, yine yürüdüler ve gece boyunca durup dinlenmeden yürüdüler. Gün doğmadan önce kurye onları bir tepenin yamacındaki mağaraya götürdü. Orada gün boyu kalıp dinleneceklerdi. Yine su ve ekmek yoktu.

Rahime ayakları çatlamış yara vere içinde kalmıştı. Elbiseleri ve bedeni kir, pas içinde kalmış, iyice yorgun

düşmüştü. O hep dağda kalmış, ova yürüyüşüne hiç alışık değildi.

Mağaranın bir köşesine oturdu, kokmuş, parçalanmış çoraplarını çıkardı. Ayak tabanının derisi çoraba yapışmış, kandan kırmızı olmuştu. Ayakları uyuşmuş, acısını hissetmiyordu. Derken her biri aç, yorgun, terli ve susuz bir köşede uzandı. Rahime de Zarife'nin yanı başında kıvrılıp sızdı.

Gün doğdu, tepeleri ısıttı. Sonra batıya doğru yol almaya başladı. Akşama doğru kurye;

“Arkadaşlar biraz daha dayanın, ben gidip size köyden biraz erzak ile su getireceğim” deyip mağaradan çıkıp gitti.

Karanlık çöktü. Mağaranın önüne çıkıp sessiz bir şekilde, ikişer, üçer gruplar halinde beklediler. Çok geçmeden kurye elinde su, tandır ekmeği bulgur pilavı ile çıka geldi. Mağaranın önünde oturup, iştahıyla yediler. İlk defa su bu kadar tatlı ve güzel geliyordu. Rahime'ye bakıp;

“Her halde artık hayatım boyunca bu ekmek ve suyunu tadını asla unutmayacağım,” dedi Zarife gülerek.

“Ben de hayatımda böyle güzel su ve tandır ekmeği görmedim,” dedi Rahime.

“Arkadaşlar açsınız onun için size öyle geliyor, tok olsaydınız hiç yüzüne bile bakmazdınız,” dedi bir.

“Yok valla suyu çok güzeldir,” dedi öteki.

Yemek yiyip su içince tümü canlandılar ve sohbette başladılar.

Derken “haydi gidiyoruz,” diyen kuryenin sesiyle tekrar yola çıktılar. Gece yarısı kurye onları bir köyde bir eve bıraktı. Hepsisiyle tek tek vedalaşırken;

“Arkadaşlar benden bu kadar, bundan sonra bir başka arkadaş gelip sizi alacak,” dedi evden çıkıp gitti.

Yeni kurye geldi, gruptaki Rahime ile Zarife’yi alıp köyün yakınlarında bir sığınağa bıraktı.

“Ben gelene kadar hiç kimse burada çıkmasın,” diye tembihledi kurye. Küçük mezar gibi bir sığınaktı. İçeri girer girmez her biri, yorgunluktan bir taraftan uyuya kaldı.

Ertesi gün hava kararınca, bir kadın sığınanın kapağı üstündeki taşı kaldırarak;

“Arkadaşlar hoş geldiniz.” dedi. Arkasında; “Size yemek getirdim, dışarı çıkın” dedi. İki küçük delikten arka arkaya dışarı çıktılar.

Zarife tuhaf tuhaf etrafına baktı, bahçelerin sık olduğu ve taş duvarlarla örölü arazi parçalarını gördü. Kadının getirdiği yemeği yediler, sohbet ettiler.

Yakınlarında küçük bir su arkı geçiyordu. Gidip ayaklarını, yüzlerini, çoraplarını yıkadılar. Kadın bir de onlara çorap getirmişti. Kadın, gece geç saatte bir matara dolusu su bırakıp giderken;

“Her akşam size yemek getireceğim, yerinizi kimse bilmiyor, sağlamdır. Gündüz dışarı çıkmayın, sığınakta çok kısık sesle konuşun, ihtiyaçlarınız için mecburen akşamı bekleyeceksiniz,” dedi.

Artık ikisi her akşam yemek getiren kadının sesine ve sohbetine alışmışlardı. Kadın gelince hücrede havalandırmaya çıkan mahkûm gibi içten içe seviniyor, temiz havaya çıkıyorlardı. Kadın her geldiğinde; “Keça min ezim,” deyişi onları heyecanlandırıyordu. Sığınaktan dışarı çıkar çıkmaz, ilk

yaptıkları şey arkın başına gitmek, ayaklarını ve yüzlerini yıkmak oluyordu. Sonra üçü gelip yemek yiyor, kadının termosta getirdiği çayı içiyorlardı. Kadın ile ana kız gibi olmuş birbirlerine alışmışlardı. Kadın onlara; “kızlarım,” onlar kadına; “ana” diye hitap ediyorlardı.

Her gün akşam kadın gelip kapağı açtı, onlara yemek getirdi. Her gece saat; 22.00’e kadar onlarla sohbet etti. Onlar da her akşam arkın başına gidip ihtiyaçlarını gördü, yüzlerini, ayaklarını yıkadılar. Tam on beş gün boyunca bu sığınakta kaldılar. On beşinci günün akşamı kadın gelince;

“Tamam, sığınakta çıkın bahçeye gideceğiz,” dedi.

“Ana, neden bu kadar bu sığınakta bekledik,” dedi Rahime merakla.

“Kızım şimdi ay ışığı var, sizi sınırdan geçirmeleri tehlikelidir. Artık ay geç doğuyor, sınır uygun olursa sizi bu gece götürecekler,” dedi sevinerek.

Kısa boylu, orta yaşlı, güleç yüzlü, terzilik yapan bir kadındı. On beş gün boyunca bir tek onu gördüler.

Onlar sığınaktayken iki kez köye baskın oldu. Kadın bir gün boyunca gözaltına aldılar hiçbir sonuç almadılar.

Son gece geldiğinde kurye ile birlikte gelmişti. Kadın Rahime ve Zarife ile vedalaştı. “ben sizi öz kızlarımdan daha çok sevdim, alıştım, çok dikkat edin,” deyip gözlerinden yaşlar aktı.

“Haydi yola çıkıyoruz,” dedi Kurye.

Yirmi kişilik bir grup olmuşlardı. Sınıra çok yakın noktada bir taş öbeğin arkasında beklediler.

Derken iki kurye, bir koyun sürüsünü alıp getirdi. Her birine bir telis verdi. Çuvalları dizlerinin üzerine çekip bağladılar. Askerler, sınır boyunda on dakikada bir devriye geziyordu. Nöbetçiler, kulelerden dürbünle etrafı gözetliyordu. Askeri aracın üzerindeki ışıldaklar her tarafı aydınlatarak tarıyordu.

Her biri bir iki patates çuvalını alarak dizlerine kadar çekip bağladı. Koyunlarla birlikte sınıra doğru dizlerinin üzerinde yürümeye başladılar. Sürüyle birlikte sınıra iyice yaklaştılar. Sonra ay doğu ufkunda batıp, karanlık çökünce, kurye;

“Sakın korkmayın asker ne kadar bağırırsa bağırırsın durmayın, siz hedefe koşun, hedef sınırın öte yakasıdır, bu tarafa dönerseniz ölümdür. Sizi karşıda bekleyenler var,” dedi.

Kurye, devriye ışıklarını takip etti. Devriye geçip biraz uzaklaşınca;

“Haydi, koşun,” diye bağırdı.

On dakikalık bir zamanları vardı. On dakika içinde öte tarafa geçemezlerse kanlı çatışmalara yol açabilirdi. Kurye en öde arkasında iki silahlı militan, ortada silahsız olanlar yer aldı en arkada grubu korumak için iki silahlı militan kaldı.

Yirmi kişi tek sıra halinde sınırdaki dikenli tellere ulaştılar. Dikenli telleri kaldırıp birer, birer öte tarafa geçtiler. Zarife, geçerken üzerindeki etek dikenli tellere takıldı, elbisesi yırtıldı. Bu defa bir başka yeri telle takıldı.

“Haydi, arkadaş çabuk ol geç kalıyoruz, şimdi devriye geri dönecek,” diye kaygıyla söylendi kurye.

Bir daha bütün gücünü toplayarak öte tarafa geçmeye çalışırken dizleri elleri kan içinde kaldı. Elbiseleri parçalandı ve

öte tarafa geçti. Sonra arkasında gelenler geçti. Zaman ilerliyor, onlar birer birer açılan yerde öte tarafa geçiyorlardı. Zamanla bir yarışa girmişlerdi.

Derken devriye ışığının olmadığı on dakikalık süre içinde dikenli telleri ve iki yüz metrelik mayınlı alanı aşmak için açılan yolda kuryenin yürüdüğü hatta koşuyorlardı. Tam o sırada sınırın öte tarafında devriye arabasının ışıkları görüldü. Onlar depara kalkmış, birer koşucu gibi tek sıra halinde karanlıkta kuryenin ayak izlerine basarak koşuyorlardı.

Devriye arabası döndüğünde, onlar tren hattını aşıp uzaklaştılar. Arabanın farları karşı tarafı tararken, onlar küçük bir tepeciğin arkasında yatıp gizlendiler.

Kuzey yolculuğu sona ermiş, Dersim ve Bingöl dağları bir hasret imgesi gibi gerilerde, çok gerilerde kalmıştı.

V

*O, bu zulüm cenderesinde
duygu yüklü bir ağitti; yaşadığı
serüven, karlı kış geceleri kadar
upuzun bir Kürt destanıydı...*

Kuşların göç mevsimi çoktan sona ermiş, yılanlar, ayılar, börtü böcekler derin kış uykusuna dalmıştı. Hazanın hüznü, sarının bütün tonlarını yitirmiş, çıplak ağaç dalları sert rüzgârdan sallanıyordu. Köylerde serçeler sığınacak yer arıyordu. Dondurucu havalar buz ayaz kesilmişti. Zirvelere karlar düşmüştü. Rahime ile Zarife'nin içinde bulunduğu grup da güneye gitmiş, kendileri de gitmek için haber bekliyorlardı.

Delil, Şah Hüseyin, Baki, Azime ve Zeki'nin ölümü üzerine baskılar daha da çoğalmış, her gün, her gece operasyonlar aralıksız sürüyordu. Bütün köyler ve kentler abluka altındaydı. Köylüler sorgusuz sualsiz katlediliyordu.

O günlerde Apo, onlara haber göndermiş, yurt dışına çıkacaklardı. Her birinin yüreğinde o uzak diyarlara giden arkadaşlarının yanına gitme özlemi vardı.

Buz ayaz, karlı havada iki günden beri Pülümür Dağlarının yamacındaki bir mağarada aç bekliyorlardı. Her gün operasyonlar yapılıyor, köylere inemiyorlardı. Gün batımıyla birlikte kendi aralarında konuştular, tartıştılar. İhtiyaçlarını karşılamak için Pülümür'ün Kırmeşe köyüne indiler. Köye girmeden önce, buz gibi havada ve gece karanlığında bekleyip etrafı iyice gözetlediler. Köpekler, yabancı kokusu almış, durmadan havlıyordu.

Köyde, iki yıl önce Duman bütün çevre köylerde baskı, tehdit, zor ve parayla bir muhbir ağı oluşturmuştu. Duman bölgeden gitmiş ancak, Duman'ın yerine gelenler bu muhbir ağını daha da yaygınlaştırıp geliştirmişlerdi.

Köydeki muhbir, köpek havlamalarına kulak kesildi. “Bu soğukta, bu karda kışta, bu saate kim olabilir,” diye düşündü.

Dışarı çıkıp karanlık bir köşeye gizlendi, bütün köyü gözetlemeye başladı.

Onlar da köyün kıyısındaki kayalıklarda bir hayli bekledikten sonra köyün kenarındaki tanıdık eve gitmeye karar verdiler. Köpekler durmadan havlıyor, muhbir gizlendiği karanlık köşede havlayan köpeklerin havlamalarını takip ediyordu.

İlkin Alişer ile Derdo sessizce eve yaklaştılar, çok hafifçe kapıyı tıklattılar. Ev sahibi tıkırtıyı duydu ve gidip kapıyı açtı. Karşısında tandık simaları görünce, hiç bekletmeden;

“Çabuk girin içeri, bu soğukta donmuşsunuz,” dedi ev sahibi.

“İki arkadaş daha var, kapı açık kalsın,” dedi Alişer.

Girdikleri evin köpeği havlayıp saldırıya geçti. Ev sahibi, köpeği susturdu. Muhbir gizlendiği karanlık köşede içeri giren iki kişiyi gördü. Pür dikkat oraya kilitlendi. Sonra İmanım ile Xorto da gelip aynı eve girdi. “Dört kişi etti, kişi başına para alacağım,” diye sevindi.

Buz ayaz havada ve gece karanlığında Pülümür’e doğru yola çıktı.

Eve sahibi odunları ocağa attı, ateş gürleştii, sohbet koyulaştı. Yemek yediler, çay içtiler dinlendiler. Günlerden beri ilk defa sıcak bir evde, sıcak bir sohbetin eşliğinde sıcak bir yemek yediler.

“Geç oldu, biz artık gidelim,” dedi İmanım.

“Bu soğukta nereye gideceksiniz, bu gece burada kalın sabaha doğru çıkar, gidersiniz,” dedi ev sahibi.

“Her gece, her gece köylere baskınlar var kalamayız, biz çıkalım,” dedi Xorto.

“O zaman size bir azık hazırlayayım da öyle çıkın,” dedi ev sahibi.

Köpekler yabancı kokusu almış, durmadan havlıyordu. İmanım bu havlamalardan tedirgin oldu, içine kapkaranlık bir kuşku düştü.

“Çok geç oldu,” dedi İmanım.

“Tamam, azık hazır,” dedi ev sahibi.

Evin köpekler arka arkaya havladı, ev sahibi tedirgin oldu. İmanım köpeğin süreklileşen havlamasında, beklenmeyen bir felaketi sezdi. Beklenmedik tarzda aniden, yaşadığı andan uzaklaştı, geçmiş zamana gitti. Geçmiş yaşamı, çocukluğu kavgaya başladığı yıllar, hayalleriyle bütünleşmiş sanki yeniden yaşıyordu. Özgür düşler kuruyor, geçmişi yeniden yaşıyordu. Gözleri görmüyor, kulakları duymuyor, ama o geçmişi hayal edip yeniden yaşıyordu. Sanki ışıktan kanatları vardı da saniyeler sonra ne olacağını biliyormuş gibi o geceden, o evden, o avludan, bir an önce uzaklaşıp yıllar öncesine gidiyor, düş kuruyor, olup bitenleri yeniden yaşıyordu.

Dersim'deydi. Güller mevsimiydi. Tek başına evden çıkıp çarşıya indi. Kent merkezinin havası, sanki onu boğuyordu. Dayanışma ve ortak yaşamın ağır bastığı köyler ve dağlar onu hep kendine çekiyordu. Dersim'e gelen Apo'yu düşündü. Toplantıda söylediği; “Buradaki halk kültürü mutlaka yaşatılmalı” sözü kulaklarında çınladı. Düş kurup yürürken, karşı taraftan aniden duran polis arabası dikkatini çekti. O tarafa doğru hareketlendi. Araba gidip ev arkadaşının yanında, “zınk” durdu. İki polis silahını çekip alına dayadı. “Bin ulan arabaya,” diye bağırdı biri. Arkadaşı, yerinde donup kalmış, yapabileceği hiçbir şeyi kalmamıştı. İdamlıktı aranıyordu. Tutuklanırsa bütün yaşamı zindanlarda geçecekti.

Belindeki silahı çıkardı, diğer taraftan dolanıp polis otosuna yaklaştı, namluyu polisin kafasına dayadı. Polis bir karşısındakine bir de arkasındakine baktı. Arabaya binip, aniden gaza basıp gitti. İkisi birbirine sevinçle sarılıp kucaklaştılar.

Hızla çarşıdan uzaklaşıp sokak aralarına daldılar. Kent merkezinde çıkıp Dağ Mahallesini geçerek, Vanarış köyüne giden yola girdiklerinde;

“Kurtulduk, artık gelseler de bir şey yapamazlar, sömürgecilik aşağıda kaldı,” dedi gülererek.

“Her şey aşağıda şehir merkezinde kaldı,” dedi arkadaşı.

“Fırtına devrimcileri her zaman başarı sahibi olmalıdırlar.”

“Teslimiyet vadisi olan kentten kaçıp kurtuluş ve özgürlük dergâhı olan fırtına dağına ulaştık.”

“Fırtına devrimcilerinin mekânı, fırtına dağları olmalıdır.”

Sonra dağları arasındaki vadilerden yitip gittiler...

Köpek daha çok havladı. Köpek havlamasıyla düşten uyanır gibi “bu köpek neden bu kadar havlıyor,” diye mırıldandı. Tedirgin oldu, tedirginliği diğerlerine de geçti. Yeniden düşlere dalıp gitti. Delil gelip düşlerine takıldı...

Darbe olmuş, birkaç gün sonra bir yol kontrolünde yakalanmıştı. Aranması olmadığı için alıp askere götürmüşlerdi. Askerlik yaparken, kendisi hakkında tutuklama kararının çıkarıldığını öğrenmiş, silahıyla birlikte firar etmiş, Dersim’e dönmüş, sora sora Delil’e ulaşmıştı.

Kendisini tanımayan Delil, gözlerinden canlandı, karşısında durmuş onu sorguluyordu...

“Adın ne senin,” dedi Delil.

“Musa Kazım Aydın, ama arkadaşla bana; ‘İmanım,’ derler,” dedi.

“Nerelisin?”

“Erzincan Tercanlı’yım, ama bir dönem İstanbul’da kaldım. Dersim’deki tüm arkadaşlar beni tanır.”

“Kimin oğlusun,” dedi Delil.

“TRT sanatçısı Aşık Daimi, diğer adıyla İsmail Aydın’ının oğluyum.”

“Aşık Daimi’nin oğlu ha,” deyip durdu. Sonra; “Daha önce arkadaşlarla kaldın mı,” diye ekledi Delil.

İstanbul’da kalıyordum. Dersim’deki gelişmeleri öğrenince eli boş gitmemek için bir arkadaşımın birlikte banka soydum, parayı getirip Dersim’de arkadaşlara teslim ettim, öyle katıldım. Bingöl, Erzincan ve Dersim merkezde çalıştım.

12 Eylül gelince, aranmam yoktu, beni yakalayıp askere götürdüler. Ben de silahımla birlikte firar ettim, buraya geldim,” dedi.

Köpek çılgınca havlayıp saldırıya geçti. Köpek sesiyle İmanım yine derin düştü uyandı. Hızla ayağa kalktı. O kalkınca diğerleri de ayağa kalktılar. Pür dikkat çalınan kapıya baktılar.

Elinde silah, tekmeyle kapıyı vurup bir rütbeli içeri daldı. Kapıda yüz yüze geldiler. İki tabancaları vardı. Silah kullanma fırsatları olmadı. İmanım, hiç düşünmeden en öndeki rütbelinin üstüne atladı. Alişer, Xorto ve Derdo da ona bakıp her biri birisiyle gaz yağı lambasının ışığında boğuşmaya başladılar. Daracık odada onlarca kişiye karşı dört kişiydiler. Çok olanların silahları, mermileri el bombalar, tabancaları kasaturaları, kamaları vardı.

O gece, o buz ayaz havada, o daracık odada, o dört kişi, o onlarca kişiye karşı el ile tırnak ile diş ile yumruk ile inanç ile yürek ile kavgaya tutuştular.

İmanım bir rütbeli ile birlikte yere yığıldılar. Onlarca kişi İmanım’ın üstüne çullanmış, dövüyordu. Elleri mengene gibi

rütbelinin boğazına yapışmış, bırakmıyordu. Rütbelinin Nefesi gevşedi, ayakları çırpınmaya başladı.

Her biri tek başına on kişiyle boğuşuyordu.

İmanım, gaz lambasının ışığında var gücüyle boğazını sıkıyor, sıkıyor sıkıyordu. Derken, rütbelinin nefesi kesildi, ayakları gevşedi, yüzü kıpkırmızı oldu, gözleri yuvalarında fırlayacakmış gibi açıldı.

İlk mermi patladı. Bir “ahhh” sessi ortalığı doldurdu. Bir mermi daha, bir mermi daha yüzlerce mermi bir anda patladı.

Gaz lambasının ölgün ışığında odanın içinde oluk oluk kan akıyordu. Onlarca asker, içerde eller tetikte rastgele kurşun sıkıyordu.

İmanım ile Alişer onlarca kurşun yemiş kan içinde yerde yatıyordu. Ev sahibi baba ile kızı ayrı bir köşede birbirine sarılmış kanlar içinde son nefeslerini veriyordu. Kanlar içinde yerde yatan İmanım’ın hemen yanı başında, rütbelinin boğazında parmak izleri bir mühür gibi duruyordu. O da son nefesini vermiş öylece yatıyordu. Xorto ile Derdo kendinden geçmiş, ağır yaralı kanlar içinde inliyordu. Önce yaralı askerleri dışarı çıkardılar. Sonra ölü rütbeliyi götürdüler. Ardında ev sahibi baba ile kızını dışarı çıkardılar. Bir grup asker Alişer ile İmanım’ın cansız bedenini yerde sürükleyerek götürürken, bir diğer grup da ağır Xorto ile Derdo’yu bir askeri arabanın arkasına attılar.

Dışarda her tarafta takviye gelmiş, yer gök asker, polis ve muhbir kaynıyordu. Bütün köyü ablukaya alınmıştı. Köydeki kadın, erkek, genç, yaşlı, çocuk, bebek demeden herkesi çıplak ayak ve gece kıyafetleriyle meydanda topladılar. Saatlerce

meydan dayağı çektiler. Evleri hayvanlarla birlikte ateşe verdiler. Bütün evler yanıyor, alevler gökyüzüne yükseliyordu.

Xorto ile Derdo, artık geri kalan ömürlerini dört duvara arasında geçireceklerdi...

İmanım'ın Annesi haberi duyduğunda feryat figan oğul acısıyla ağladı. Yüreği bir kor ateş ve yangın yerine dönüştü. Günlerce saçlarını yolup yüzünü tırmalayıp yas tuttu.

Aşık Daimi; söz, ses ve saz sanatçısıydı. Oğlu vurulunca derin bir yasa büründü. Oğul acısı, ile eşinin kanlı gözyaşları karşısında, her gün acılar çekiyordu. Daha fazla dayanamadı. Sazını eline alıp duygularını şu türküyle dile getirdi;

“Ne ağlarsın benim zülfü siyahım
Bu da gelir bu da geçer ağlama
Göklere erişti figanım ahım
Bu da gelir bu da geçer ağlama...”

ALTINCI BÖLÜM

I

Sömürgeciler, siyasi çözüm üretmediği için sürekli şiddet, baskı, savaş, ölüm ve zulüm üretiyorlar. Biz, bu ölüm ve zulüm, bu cinayetler, bu vahşet karşısında sessiz kalamayız, sessiz kalırsak zulme taraf oluruz...

Konferans kararları gereği, eğitim gören yetmiş kişilik gerilla grubu ülkeye dönüş yapacaktı. Tüm hazırlıklar tamamlanmış, eğitimleri bitmişti.

Apo'nun kaygıları vardı. Endişeliydi. Elindeki gücü doğru kullanmak istiyordu. Eğitim devresinin bitmesinden sonra üç gün, üç gece kendi kendisiyle monologlar yaptı. Kendi kendisiyle konuşup tartıştı. Grubun ülkeye dönmesi halinde neler yapabileceğini, cunta karşısında ne kadar dayanabileceğini hesapladı. Sonra çıkıp kampları dolaştı. Yönetim ve militanlarla konuştu, tartıştı, düşünce aldı, sohbetler geliştirdi. Bütün bunlardan sonra;

“Bu koşullar grubun çıkışına uygun değil, grup başarısız olursa büyük umutlar çöker, grup eğitimi ve donanımı da yeterli değildir. 12 Eylül cuntası daha yenidir. Biraz daha kalsın ve yıpransın. Savaşçılar da biraz daha eğitim görsün, güçlensin. Daha donanımlı ve yeterli hale gelsin. Parti içi ciddi sorunlar var. Semir, Davut, Süleyman, Fatma hala netleşmemiş, ortamı gerip kafaları karıştırıyorlar. Parti içinde birer bozguncu ve dağıtıcı gibi davranıyorlar. Yapabildikleri her şeyi tasfiye ediyorlar. Fatma durmadan benimle savaşıyor. Onları da

netleştirmem gerekir. Acaba bu değerli yetmiş kişilik grup dağlara ulaşırsa düşmana yem mi olur, yoksa bir gerilla hareketini başarıyla başlatırlar mı? Düşmana yem olurlarsa sonucu çok ağır olur. Gerilla savaşı konusunda buradaki teorik eğitimden başka hiçbir deneyim ve tecrübeleri yoktur. Bu gruplar hala yeterince pişmemiş ve yetersizdirler. Yapılan hazırlıklar yetersizdir. Siyasal süreç, tam olgunlaşmamış, cunta içte ve dışta yeterince yıpranmamış, hala bazıları tarafında umut olarak görülüyor. Bir gerilla hareketi için koşullar hala yetersizdir. Gerilla coğrafyayı tanımıyor, araziye hâkim değil. Bunun için ayrıca bir ön çalışma gerekiyor. İnançları tam olsa da daha eğitime ihtiyaçları vardır. En iyisi biraz daha beklesinler ve biraz daha donanımlı hale gelsinler. Yenilirse halkın bağımsızlık, özgürlük ve kurtuluşa dair tüm umutları yok olur. Önemimizdeki süreçte partinin 2. kongresini de yapayım her şey biraz daha açıklığa kavuşsun. Sonra gruplar halinde dağlara çıksınlar savaşmak için,” diye düşündü

Eğitilen grubu, kuzey dağlarına göndermemesi için daha önce alınan konferans kararına karşı yeni bir karar gerekiyordu.

Yönetimi olağanüstü toplantıya çağırdı. “Biz konferansta grubu gönderme kararı almıştık, ama koşullar yeterince olgunlaşmamış. Gönderme işi biraz daha kalsın. Askeri ve siyasi eğitimleri biraz daha derinleştirelim. Gruplar geri dönüp direnişi başlatınca başarı ve zafer de garantili olsun,” dedi Apo.

Merkez Komite toplantısında hiç biri, onun bu düşüncelerine itiraz edip karşı çıkmadı. Bu konuşmasından sonra ülkeye dönüş tartışmaları durdu. Yeni bir eğitim planı devreye koydu. Tüm askeri güçleri karıştırarak yeniden askeri

kamplara dağıtıp düzenlemeler yaptı. Bir eğitim yönetimi ile askeri teorik çalışmalar için de ayrı bir birim oluşturdu.

Sonbahar geride kalmış, amansız soğuklar başlamıştı. Beyrut, Şam, Halep, Qamışo, Kobanê kentleri çok soğuk ve yaman bir kış mevsimini yaşıyordu. Dondurucu soğuklar, evlerin içinde insanları sanki rehin almıştı.

Apo, bu buz ayaz havada, Şam'da Mezzê'deki evde bu sorunlar üzerinde çalışıp yoğunlaşıyordu. Bütün Filistin eğitim sahalarında askeri kamplar oluşturmuş, eğitim çalışmalarını süreklileştirmişti.

Çirusk, o günlerde Apo ile birlikte aynı evde kalıyor, teorik çalışmalara katılıyor, yazılar yazıyor, Şam ve çevresindeki örgütlenme çalışmalarında yer alıyordu.

Apo; “Örgütlenme, tarihte zorun rolü, devrimci kişilik, halk savaşı, faşizme karşı birleşik cephe” ile ilgili sürekli okuyor, araştırıyor ve inceliyordu. Okuduklarını sentezleyip yeni düşünceler geliştiriyordu. Dünya tarihinde zor ile ilgili kitapları okuyor, halk savaşı ve gerilla pratiklerini inceliyor, kendine özgü sonuçlara ulaşıyordu. Araştırma ve incelemesini bitirince, tecrübe, deneyim ve pratiği olan seçme savaşçıların bulunduğu Helwê Kampına gidip bir hafta boyunca tarihte ve Kürdistan'da zorun rolü ve savaş üzerine askeri konuşmalar ve değerlendirmeler yaptı. Ayrıca eğitimler verdi tartıştı ve tartıştırdı.

Ardında bu defa bir başka kampta, dünya bölge ve ülkedeki siyasi ve güncel gelişmelere ilişkin günlerce süren bir konferans verdi ve çok geniş değerlendirmeler yaptı. Bu

değerlendirmeleri; “Kürdistan Ulusal Kurtuluş Problemi ve çözüm Yolu,” adıyla kitaplaştırdılar.

II

“Her kışın yüreğinde titreyen bir bahar vardır. Her gecenin peşesinin ardında da tebessümle bekleyen bir şafak vardır.” Çin atasözü.

Gün batı. Doğu ufku karardı. Gökyüzü karanlıklaştı. Aynı gecenin siyah rengi, kocaman bir yaprak gibi bütün nesnelerin üstünü örttü. Yıldızlar, karanlığın gözleri gibi gök boşluğunda ışıdamaya başladı. Saatler, ilerledikçe, gece mavisi üstüne koyu lacivert mavisi düştü. Her geçen saniye, gecenin derin gölgeleri daha da derinleşti. O da herkes gibi kendi gecesinde gelecek, güzel, özgür günlerin düşüyle yıldızları izlerken Baki’yi Delil’i hatırladı. O an hüznü ve acı birlikte çıka geldi, bir kor gibi yüreğine oturdu.

Rahime, böyle derin düşlere dalmışken; kuryenin; “binin,” demesiyle, yerinde irkildi. O da diğerleriyle birlikte küçük kamyonettin arkasına bindi. Kamyonet farlarını yakmadan, karanlıkta onları yarım saat ötedeki bir köye ulaştırdı. Köyde üçer, dörder kişilik gruplar halinde evlere dağıtılar.

Rahime ile Zarife bir eve vardılar. Gittikleri ev, önceden yemek hazırlamış, onları bekliyordu. Evdekilerle birlikte oturup yemek yediler. Sonra sohbet edip dinlendiler. O gece ilk kez rahat bir uyku çektiler. Sabah erken bir araba kapıya yanaştı. Onları alıp Derika Hemko kasabasında bir eve götürdü.

Derik'teki evin misafir odasına girince Delil'in duvarda asılı bir afişiyle karşılaştılar. Her ikisi de aynı anda sarsıldı. Ayakta yan yana durup dakikalarca baktılar. "Ah Keko Delil, keşke şimdi yanımızda olsaydın. Senin mezarına bile gelemedim. Senin mezarını ziyaret etmeden ölürsem gözlerim açık bu dünyada gideceğim. Peri suyu tanıktır, sen ki o dağ köyünde, tek başına binlerce kişiye karşı savaştın," diye seslice söylendi Rahime.

"Delil abi, bir orduya karşı, tek kişilik bir ordu gibi savaştı." dedi Zarife.

"İşte şimdi karşımızda durmuş bize bakıyor. Söz sana, senin yolunda ölene dek ayrılmayacağım. Hep senin yolunu izleyen bir militan olacağım," diye mırıldandı Rahime.

Zarife, resme bakarken geçmişe, ta çocukluğuna gitti. Delil saz çalıyor, o da durmadan; "bana da öğret, bana da öğret," diye diretiyordu. Boğazı düğümlendi gözleri nemlendi.

Sonra evin kızları yer sofrasını getirip serdiler. Ardında kahvaltı tabaklarını getirdiler. Aylardan sonra ilk defa sıcak bir çay ile kahvaltı yapacaklardı. Her ikisinin de her tarafı toz toprak içindeydi. Bedenleri toprak, ter ve kir kokuyordu. Kahvaltıdan sonra evin kızıyla birlikte çarşıya çıktılar, ihtiyaçları olan çamaşırlar aldılar. Çarşıda dolaştılar. En çok çarşıdaki kilise dikkatini çekti. "Demek ki Hristiyanlar burada da varlar," dedi kendi kendine. Çarşıda alış veriş yaptıktan sonra eve dönüler. Aylardan sonra ilk kez bir evde sıcak yemek yediler, banyo yaptılar, temizlendiler, kirlerden arındılar, çamaşır ve elbiselerini değiştirdiler.

Kitaplarda Kürdistan'ın dört parçaya bölündüğünü okumuşlardı. Şimdi sınırı geçmiş, sınırın her iki yakasında yaşayanların aynı sosyal yaşama, aynı kültüre, aynı duygulara, aynı ruha ve dile sahip olduklarına tanık oluyorlardı. Her iki yakadakiler de evlerini onlara açıyor, destek sunuyorlardı.

Halkın onları sıcak karşılaması onları derinden etkilemiş, duygulanmışlardı. Halk bir hareketlilik içerisindeydi. Sıcak yaklaşımları, ilgilenmeleri onları içten içe gururlandırıyor, seviniyorlardı.

İki günden beri Derik'te bir evdeydiler. Yeni bir yaşam başlamıştı. Dersim'in o görkemli dağları, vadileri, Peri suyu, o küçük kasaba geride çok gerilerde kalmıştı.

İkinci günün akşamı iki kişi aynı eve geldiler. Kalkıp onlarla kucaklaşıp merhabalaştılar. İçten içe sevindiler.

“Biz partiden geliyoruz. Geldiğiniz Dersim, Bingöl alanı, şahadetler, cuntanın halka, arkadaşlara yönelimi ve yolculuğunuz hakkında rapor almak istiyoruz,” dedi gelen iki kişiden biri.

“Tamam,” dedi Rahime.

Rahime ile Zarife Dersim ve Bingöl'de yaşananlar, toprağa düşenler hakkında detaylı sözlü bilgi sundular. Generaller cuntasının halka yaptığı zulümleri ve katliamları tek tek anlattılar. O anlattıkça gelenler de durmadan not aldılar.

Sıra yolculuğa gelince; “parti talimatıdır, yol güzergâhı hakkında hiç kimseye bilgi verilmeyecek,” diyen kuryenin sesi kulaklarında çınladı. Birden bire; “zınk,” diye konuşmasını kesti Rahime. O durunca, Zarife de durdu.

Onlar durup konuşmayınca, karşısındaki durumu anladı, gülümseyerek; “Tamam, onu biliyoruz, sadece kurye ve konumlanma, hareket tarzını söyleyin, bizde bunu ilgili yere aktaracağız” dedi gelenlerden biri.

Rahime biraz durdu, yer ve köy isimlerini vermeden kuryelerin çalışma tarzını anlattı. Karşısındakiler çok samimi ve sıcak davranıyor, ama ısrarla her ayrıntıyı sorup öğrenmek istiyordu.

“Yolda yemek ve su ihtiyacını nasıl giderdiniz,” diye sordu.

“Bir defa iki gün boyunca hiçbir şey yemedik. Çok acıkmış, takatten düşmüş artık grup yürüyemiyorduk. Kurye, gidip Lice, Genç yol ayrımında bir lokantada bize kebab getirdi,” dedi Zarife. Karşısındaki birden bire değişti, tepki gösterdi ve öfkelenerek;

“Bu bizim hareket tarzımız değil, bir yemek yüzünde arkadaşlar imha olabilirdi, nasıl yaparlar bunu,” diye söylendi.

“Ben biraz düzeltmek istiyorum. Biz dağda çok uzak bir yerden durup o gidip gelene kadar izledik. Kurye tek başına gitti getirdi” dedi Rahime.

“Oranın Lice olduğunu nerede anladın?”

“Lice, Genç yol ayrımında akşama doğru asfalt caddenin kenarında geçen araba farlarına takılmamak için yolu hızla geçerken, ışık vurunca yalnız ben Lice tabelasını okuya bildim ve orası olduğunu anladım,” dedi Zarife.

“Kurye ile neler konuştunuz?”

“Hiçbir arkadaş soru sormadan buraya kadar geldik,” dedi Rahime.

Rapor aktarımı bitince oturup birlikte çay içip sohbet ettiler.

“Bir şey size sor bilir miyim,” dedi Zarife gelenlere bakarak.

“Tabi arkadaş söyle,” dedi gülerek karşısındaki.

“Size rapor verdik, ama sizi tanımıyoruz, sakıncası yoksa adınız öğrenebilir miyiz,” dedi Rahime.

“Doğru kendimizi tanıştırmadık, ben Agit, arkadaş da Seyfettin,” dedi Agit.

“Ya çok sevindim Agit arkadaş,” dedi Rahime.

“Ben gıyaben seni de Seyfettin arkadaş da tanıyorum, ama hiç karşılaşmamıştık bugüne kadar,” dedi Zarife.

“Evet hiç karşılaşmadık,” dedi Seyfettin.

Seyfettin ile Agit aynı yol güzergâhında Amed’e kadar gidip gelmişlerdi. Geri kalan tüm militanları bu güzergâh üzerinde Filistin sahasına taşımak istiyorlardı. Onun bütün detayları öğrenmek istiyorlardı. Bu güzergâh üzerinde ceza evi ile ilişki kuruyorlardı.

O gece konuşup tartıştıktan sonra Agit ile Seyfettin kalkıp gittiler. Ertesi gün Agit topladığı bütün bilgileri alarak Filistin sahasına geçti. Gelişmeleri ve yeni gelenleri Apo’ya rapor etti.

Orada yeni gelenlere, Filistinliler adına kimlik çıkardılar. Gelenler bu kimliklerle arabayla Haseki şehrine, oradan trenle Şam’a geçtiler.

Şam’a ulaştıklarında bir görevli içeri girip trende bilet kontrolü yaptı. Filistin kimliklerini çıkarıp gösterdiler. Kimlikte Munadıl (militan) yazıyordu. Trendeki kontrolcüler

üniformalıydı. Onların geldikleri yerde devletin resmi giyimlilerine karşı hep tepkili ve öfkeliydiler.

Rahime, bir anlık, görevlilerin geldikleri yerde olduğu gibi kendilerini alıp götürcekleri hissine kapıldı.

Görevliler hiç orali olmayınca, duruma çok şaşırان bir militan; “Bu enayiler niye bizi tutuklamadı,” dedi. Diğer; “Bunları da Türk polis mi sandın ,” diye kahkahayı bastı.

Tren macerası bittikten sonra Şam’da “Mıxayim,” denilen yere gittiler. Orada onları karşılayan kişi;

“Kadın arkadaşlar gelsin.” dedi.

Rahime ile Zarife ayrıldı, onunla birlikte bir eve gittiler. Orada Apo ile Hüseyin Hoca, onları kapıda ayakta karşıladı. Gelenlere tek tek sarılıp, hal hatır sordu. Sonra Hüseyin, onlarla tokalaşıp durumlarını sordu. İçeri girip oturdular.

“Buraya kadar sağlam ulaştığına çok sevindim. Önceden haberim olsaydı size güzel bir yemek hazırlardım,” dedi Apo.

“Biz aç değiliz,” dedi Zarife.

“Bu kadar yolda gelmişsiniz, açsınız,” dedi Apo

Derken küçük salona naylon bir sofra indirdiler piring pilavı ile salata getirip indirdiler. Birlikte yemeğe oturup yediler. Yemekten sonra;

“En son ne zaman partiyle ilişkileriniz koptu,” dedi Apo.

“Delil arkadaşın şehadetinden sonra ilişkilerimiz koptu,” dedi Rahime.

“Delil arkadaşın şahadetti nasıl oldu?”

“Delil o kadının yüzünde şehit düştü. Çatışa çatışa kendini kurtarıyor, geri dönüp Nadire’yi, kurtarmaya çalışırken vuruluyor...” diyerek tüm ayrıntıları anlattı Rahime.

“Cunta halka nasıl davranıyor,” dedi Apo.

“Sürekli köylere operasyonlar yapıyor, baskınlar düzenliyor, gözaltına alıp tutukluyorlar. Yoğun tutuklamalar var. İşkenceler var,” diyerek anlatmaya başladı Zarife.

Apo her şeyi en ince detaylarına kadar soruyor, onlar içinde biriken her şeyi sorulara yanıt vererek çıkartıyorlardı. Çektikleri acılar, zorluklar, açlık, halka yapılan züllumler, sanki çok gerilerde kalmıştı. Bambaşka bir dünyada yaşıyorlardı. Rahime; iki de bir Apo’ya, Hüseyin’e merakla bakıyor; “Ben rüyada mıyım,” diye düşünüyordu.

“Gelin sizi Avrupa’da bir hemşerinizle görüştüreyim,” dedi Apo gülere.

“Hangi hemşerim,” diyerek kendisine uzatılan telefon ahizesini alıp kulağına götürdü. Telefonun öteki ucundaki;

“Zarife arkadaş nasılsın,” dedi gülerek.

“Fatma arkadaş sen misin?” dedi Zarife bir çığlık atarak.

“Evet, benim, sesini duydum çok sevindim. Seni çok merak ediyordum. Sana bir şey olacak diye korkuyordum,” dedi Fatma.

“Ben iyiyim, sen gittikten sonra hep aranır durumdaydım, en son dağlara sığındık, çok zorluklar çektik,” dedi Zarife...

“Anne aile nasıl iyiler mi?”

“Son süreçte senin aileni görme imkânım olmadı.”

“Yok onları sormuyorum, senin anneni kardeşlerini soruyorum.”

“Ha, annem kardeşlerim iyidirler, şimdilik bir problem yok...”

Sonra rahime telefonu aldı. Merhabalaşıp hal hatır sordular.

“Rahime arkadaş, başınız sağ olsun, Baki arkadaşın şahadetti nasıl oldu,” dedi Fatma.

“İhbar ve çatışma,” diyerek rahime izahatta bulundu.

“Bölgede durumlar nasıl?”

“Baskı, çok baskı var. Tutuklamalar ve işkenceler var,” diyerek sıraladı.

“Oradaki arkadaşların tümü geldi mi?”

“Bizden sonra İmanım ile Alişer arkadaşın grubu kalmıştı, akıbetleri ne oldu bilmiyorum,” dedi Rahime üzgün bir sesle.

“Delil arkadaşın Şahadeti...”

“Şey Nadire...”

“Anladım.”

Apo ile Fatma, onları böyle sıcak karşıladıkları için çok duygulanmış ve sevinmişlerdi. İkisi de Fatma ile ailece birbirlerini tanıyor, yıllardan beri ilişkileri vardı. Avrupa’da araması onları duygulandırmıştı. Zarife, utana sıkıla Apo’ya bakıp;

“Ali arkadaş, Mazlum abi benimle ilgili bir yazı yazmış, uygun görürseniz okumak istiyorum,” dedi.

“Layık olursan tabi ki okursun,” dedi Apo.

III

*O kadim, o bereketli, o verimli,
o insanlık beşiği işgal topraklarının
üstünde hiçbir şey ölmek ve öldürmek
kadar ucuz değildi...*

Bir yandan ÷lkede kadrolar geliyor, bir yandan da kongre hazırlıkları yapılıyordu. Kadrolar ideolojik, askeri ve siyasi olarak hazırlıyor, eğitiyordu.

Kamlara ilk gittiklerinde her kes tuhaf tuhaf onlara bakıyordu. Onları tanıdıkça saygıları gelişıyordu.

Bir yandan Beyrut'ta kalan Kürtler arasında örgütlenme yapıyor, bir yandan kongre hazırlıkları sürüyordu. Filistinlilerle birlikte kalıyor eğitim görüyorlardı.

Şahin Kılavuz'un "Silahlı Propaganda," üzerine hazırladığı broşür, parti tarafında onay görmüş, resmi parti yayını olarak yayınlanmıştı.

12 Eylül cuntasından sonra Apo, Dev Yol merkezine; "PKK ve Dev yol olarak faşist cuntaya karşı ortak mücadele edelim. "Faşizme Karşı Bileşik Direniş Cephesi kuralım," diye başlayan bir mektup yazıp Ankara'ya gönderdi, ancak, mektup yerine ulaşmadan, Dev Yol Merkezi yakalanıp tutuklanıyordu.

O Faşizme karşı direniş cephesi adı altında yürüttüğü çalışmaları başka yol ve yöntemlerle sürdürüyordu. Avrupa'da bulunan Bay Taner ile ilişkiye geçiyor; diğerk Türk sol örgütleriyle bir araya geliyor, tartışmalar yürütüyordu.

O gün evde bir hareketlilik vardı. Sol grupların liderleri Apo'nun bulunduğu komün evine gelmiş, Apo, onlarla Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi üzerine tartışmalar yapıyordu.

12 Eylül sonra bütün sol gruplar gibi Dev Yol yapısı da büyük darbe almış, dağılma ve bitmeyle karşı karşıya gelmişti. Ülke içinde tüm faaliyetleri son bulmuştu.

Dev yol merkezinde yer alan Macit, Malatya ile Dersim arasındaki kırsal alana çekilmiş, örgüttü toparlamaya çalışıyor, etkili olamıyordu.

Yurt dışında olan Bay Taner; “Suriye ve Lübnan sahasına çekilsek yeniden hareketi toparlayabiliriz,” diye ona haber göndermişti. Macit, notu alınca öneriyi uygun bulmuş, “Yurt dışına çekilsek, yeniden örgütü toparlayabilir, harekete geçirebiliriz,” diye düşünmüş, bir grup militanla, günlerce yürüyerek, Antakya sınırından kaçak yollardan, “Lübnan Filistin,” sahasına geçmişti.

Orya gelince, Yunanistan, Avrupa ve yurt dışındaki bazı Dev Yol militanları da oraya gelmişlerdi.

Bay Taner de Avrupa’dan Lübnan’a geçti. Taner,TöreMacit ve Apo o gün, Mezzê’deki evde bir araya geldiler. Abuzêr ile Sait da toplantıya katılanlar arasındaydı. Zarife içerde çay hazırladı. Rahime çayları misafirlere getirip dağıttı. Apo ona bakıp; “Kadın arkadaşlar otursun, çay dağıtma işlerini erkekler yapsın,” dedi.

Bu defa Sait içerde çay demledi hazırladı. Abuzêr, hazırlanan çayı götürürken ayağı takıldı tepsiyi devirdi. Çaylar döküldü. Bardaklar kırıldı. Çay ve cam kırıkları ortalığı doldurdu. Apo, Abuzêr’e bakıp; “Bu bir beceri ve yetenek işidir. Erkekler de bu işlere alışmalıdır,” dedi.

Apo komünlerde yaşamı ortaklaştırıyor, paylaşım ve katılımın eşit olmasını sağlamaya çalışıyordu. Kadının gelişim ve katılımına önem veriyordu. Kadınları ya çalışmalara katıyor ya da katılmamışsa da onlarla çalışma detaylarını tartışıp paylaşıyordu. Herkesten düşünce alıyor, tüm imkanları değerlendiriyor, devrim için onları seferber ediyordu.

Derken ay yeniden yapıldı, bardaklara dolduruldu. Ardında tartışmaya geçtiler.

“12 Eylül cuntası, tüm halka ve devrimcilere karşı yapılmış faşist askeri bir darbedir,” diyerek tartışmayı başlattı Bay Taner.

“Bulgaristan deneyimi önemlidir. Dimitrov, bütün antifaşist güçleri, Vatan Cephesi içinde birleştirdi, kapsayıcı bir politika ile zafer elde etti,” dedi Teslim

“Dimitrov, Faşizmi; ‘finans kapitalin en gerici diktatrlg,’ olarak tanımlıyor,” dedi Macit.

“Faşizm, ayırım yapmadan kendisinden olmayan herkes saldırıyor. İnsanın sınıflı toplum tarihi boyunca nesneleştirilme süreci, günümüzde zirveye ulaşmıştır. Birinci ve ikinci dünya savaşları, Nazi İktidarı, diğerk faşizm deneyimleri, toplama kampları, Hiroşima ve Nagasaki’ye atılan Amerikan atom bombaları ve şimdi de Türkiye’de generaller cuntası, faşizmin nasıl bir vahşet olduğunu yeterince gözler önüne sermektedir. Devrimci turum ona karşı birleşmektedir,” dedi Apo.

“Mevcut durumda Sol çok dağınık, parçalı ve atışmalıdır. Faşist darbe karşısında direnemedi, dağılmış durumdadır,” dedi Teslim.

“Aslında Sol gafil avlandı. Birbiriyle uğraşırken, cunta tümünü hedefleyip birkaç ay içinde dağıttı,” dedi Macit.

“Ceza evleri devrimcilerle dolup taşıyor.” dedi Bay Taner.

“Türkiye’de yaşanan işkence, yargısız infaz, siyasal suikast, uzun süreli gözaltı gibi uygulamalara karşı, insanlar tutum geliştiremiyor. O kadar aşırı baskılar var ki insanlar bu uygulamaları korkudan onaylama eğilimi gösteriyorlar. Bu çok tehlikelidir. Generaller; ‘lkenin güvenliği ve bütünlüğü tehdit eden

düşmanın ortadan kaldırılmasında,’ söz ettikçe, insanlar histerik kalabalıklara katılıp sokaklara dökülüyorlar. Faşist cuntanın hedefinde Kürtler, Ermeniler, Asuriler, Rumlar dahası; ırksal, etnik ya da dinsel azınlıklar, liberaller, komünistler, sosyalistler, vs. yanı herkes vardır. Generaller cuntası, korkuyu ve şiddeti, kitleleri harekete geçirici bir araç olarak kullanıyorlar. Sokakta polisler sınırsız bir yetki verilmiş. İnsanlar bu korkuyla yapılan baskılara sessiz kalıyorlar. Bu amansız baskıların sürdüğü koşullarda, ülke içinde toparlanmak çok zordur, cunta nefes aldırıyor. En doğru çözüm militan gücü bu sahaya çekip eğitmek, donatmak bu temelde toparlanmak ve yeniden ülkeye giriş yapıp savaşmaktır,” dedi Apo.

“Türkiye’de Faşist Generaller Cuntası, kapitalist ve oligarşi reaksiyondan başka bir şey değildir,” dedi Macit.

“Faşizm nerede olursa olsun, bir tek işçi ve emekçilere eğil, bütün insanlığa karşıdır,” dedi Teslim.

“Faşist Cunta emekçilere, emeğe ve devrimci hareketlere karşı geliştirilen amansız bir baskı rejimidir,” Bay Taner.

“Açık ki bu gün Türkiye’de yaşandığı gibi korku, baskı ve şiddetin olduğu her yerde faşizm vardır. Gerici, tekelci sınıfların zora dayalı en güçlü iktidarındır. Faşizm, her koşulda devleti kutsar, yüceltir ve göklere çıkartır. Faşist darbeci generaller göre, Türkiye’de ‘her şey devlet için ve her şey devletin içindedir. Devletin dışında ahlak, moral, etik değerler, manevi, insani hiçbir şey yoktur ve her şey değersizdir. Bunun içine yok edilmesi gerekir,’ diyorlar,” dedi Apo.

“12 Eylül darbesi; en gerici, en tekelci oligarşi kesimin iktidar biçimidir,” dedi Bay Taner.

“Hitler ile Musollini Faşizmi arasında çok fark vardır. Diğer ülkelerde ise daha farklı biçimlere bürünmektedir. Faşizm; kendisini Almanya’da Nasyonal Sosyalizm, Türkiye’de Kemalizm, İtalya’da Faşizm olarak gösterdi,” dedi Teslim.

“Faşizm hepimize saldırmakta ve yok etmeye çalışmaktadır. Bu sahada toparlanmak, güç biriktirmek ve ortak hareket etmek iyi bir fikirdir,” dedi Macit.

“Gücünüzü bu sahaya çekmek isterseniz, elimizdeki bütün imkânları seferber eder, devrimci dayanışma içinde sizinle paylaşıyoruz,” dedi Apo.

“Devrimci dayanışma bütün sol grupları içine almalıdır,” dedi Teslim.

“Bu koşullarda cuntaya karşı ortak hareket etmek, birleşik bir direniş cephesi kurup mücadeleyi geliştirmek dönemin en önemli görevidir,” dedi Apo.

“Faşizme karşı ortak bir direniş cephesi, herkesin çıkarınıdır,” dedi Macit.

“Acele etmemek koşuluyla ortak bir cephe,” dedi Bay .

“Dev Yol, hareketi gelirse, burada militanlarını eğitir, onlarla cuntaya karşı birleşik bir cephe kurarız. Onlar Türkiye’de, biz Kürdistan’da savaşır, cuntayı alt ederiz. Türkiye’deki sol gruplarla, Kürdistan’da Kürt gruplarıyla birleşik bir cephe kurarsak devrimci hareket yenilmez hale gelir ve cunta daha fazla tutunamaz,” dedi Apo.

Macit, Töre ve Bay Taner ile yaptığı görüşmeden sonra, Apo gidip Filistin örgütleriyle konuştu, ilişkiler geliştirdi. Elindeki bütün imkânları seferbere ederek, onlara bulunduğu sahada yer açtı.

O böyle birleşik bir ittifakla, ciddi bir direnişin gelişeceğine inanıyordu.

Bu toplantıdan sonra Macit ile Bay Taner, Türkiye’de kalan bütün güçlerini Filistin sahasına çekme kararına ulaştılar. Macit, Şam’da evler tutmuş, kamplara yerleşmişlerdi. Kendi arkadaşlarıyla yaptığı toplantıda, herkesi dinledikten sonra;

“Bu toplantıda ortaya çıkan düşünce ve önerilerden hareketle şunları belirtmek istiyorum. Ülkedeki bütün örgütsel yapımız dağıtıldı. 12 Eylül darbesi bize karşı gerçekleştirildi. Biz böyle bir saldırıya göre hazırlıklı değildik. Ülkeyle sürekli ilişki içinde olalım, uzun vadeli güçlü bir direniş örgütleyelim. Cunta kısa vadede gitmez. Biz de ona karşı uzun vadeli bir direniş hazırlayalım. Ceza evindeki arkadaşlarla da ilişki kurup düşünce alalım. Koşullar olgunlaşınca silahlı mücadele yeniden başlatalım. Silahlı mücadele ile suni dengeyi kıralım. Şimdilik bir direniş örgütlemek için çalışalım. Biz mücadeleyi güçlendirirsek, sonuçta faşizme karşı birleşik cephede gelişir,” diye toplantıyı bitirdi Macit.

Macit yeni yurt dışına çıkmış, direniş olgusuna hep ikircikli ve şüpheli yaklaşıyordu. “Cuntaya karşı mücadele edilemez, çok güçlüdür, normal siyasi zemin oluşursa ancak bir direniş mümkün olabilir,” diye düşünüyordu. Düşünce, tartışma ve önerileri de buna göre şekilleniyordu.

“Bütün sol ve Kürt örgütleri kendi arasında geçmişe dayalı olarak kavgalıdır. Hep çelişkili ve çatışmalıdır. Birleşik bir cephe kurmak çok zor bir iştir,” diye düşünüyordu. Ne kabul ediyor, ne de ret ediyor, hep kaygılı, ikircikli davranıyordu.

Apo, Birleşik bir direniş cephesinin oluşması için Dev Yol, Acil, SDP, Mihri belli, TKEP, TKP’nin İngiltere kanadı, çeşitli

gruplar ve şahsiyetlerle sürekli ilişki kuruyor, konuşuyor, tartışıyor, düşünce ve önerilerini sunuyordu.

Apo, Bager, Abuzêr birlikte bir kez daha Şam'da Macit ile Bay Taner dışında yedi kişinin kaldığı eve gittiler. Tümü birlikte oturup ortak tartıştılar.

“Biz bütün orta doğuda ilişkiler geliştiriyoruz. Irak, İran, Türkiye sahalarına gruplar gönderiyoruz. Hazırlıklarımızı bitirip gerilla savaşını başlatacağız. Faşist cunta bir tek direnişle kırılabilir. Direnmeden savaşmadan hiçbir adım geri atmaz.

Hazırlıklarınızı tamamlarsanız, siz Türkiye’de biz Kürdistan’da gerilla savaşını başlatalım, o zaman Cunta güçleri iki ateş arasında kalır ve sıkışır. Geçmişte sol gruplar arasına çatışmalar yaşandı, bunlar yanlış. Bu gün bunları aşip ortak bir cephede direnişi örgütlemeliyiz,” dedi Apo.

“Biz henüz hazırlık yapmamışız. Cunta şu an çok güçlü ve diridir. Sol örgütler geçmişte yaşanan kavgalardan dolayı birbirine güvensizdir, bunu aşmak zor, zamana ihtiyaç var,” dedi Macit.

Karşılıklı birbirlerinin düşüncelerini yokluyor, anlamaya çalışıyorlardı. Sorun sadece bir dayanışma değil, birlikte bir mücadele ve bunun için bir ortak cephe kurulması için Cephenin programı tüzüğü üzerinde tartışıp konuşuyorlardı.

Apo, daha sonra bir grup militanla birlikte Dev Yol kampına gitti. Düşüncelerini oradaki açtı, tartıştı, gelen soruları yanıtladı. Apo her fırsatı değerlendirerek, bir cephe kurma zeminini güçlendirmeye çalışıyordu. Dev Yol yöneticileri de gidip PKK kamplarında tartışmalar yürütüyorlardı.

Töre, Bager ve Macit bir araya gelip kırdaki gerilla savaşı üzerinde konuşup tartıştılar.

Ceza evlerinde idamlar infazlar tüm hızıyla sürüyordu. Bunu engellemek için yoğun tartışmalar yürüttüler. Bütün bu tartışmaların sonucunda “Faşizme karşı demokratik direniş Cephesi” anlayışı olgunlaştı. Bu toplantılardan sonra ilkesel olarak Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi kurma kararına ulaştılar.

O gün Apo, kampa gitmiş, eğitim veriyordu. Zarife evde tek başına kalmıştı. Evi temizlerken, yanlışlıkla telefon fişini normal prize taktı ve telefon yandı. Komün evinde bir tek bu telefon vardı. Avrupa ile ilişki o telefon üzerinde sağlanıyordu. Apo, her gün bu telefon üzerinde gelen bilgileri Sait’ten alıyor, değerlendiriyordu. Çok geçmeden Sait eve geldi, Zarife durumu ona;

“Sait arkadaş, temizlik yapıyordum telefon gelirse sesini duymam diye, orta yere taşıdım ve o an filini yanlışlıkla normal elektrik prizine taktım ve elektrik yandı,” dedi üzülererek.

“Biz şimdi bu durumu nasıl Ali arkadaş’a izah edeceğiz,” diyerek üzüntüsünü dile getirdi. Sonra Abuzêr de eve geldi. Ona da durumu anlattılar. Üçü düşünüp tartışılar. Telefonu yapmak için hiçbir çare bulamadılar. Ertesi gün Apo eve geldi. İçeri girer girmez;

“Sait arkadaş ben yokken hiç telefon geldi mi,” dedi.

“Ali arkadaş, telefon yandı,” diyerek izahatta bulundu Abuzêr.

“Ben evi temizlerken, yanlışlıkla telefon fişini elektik prizine taktım ve yandı,” dedi Zarife üzgün ve sıkıntılı bir sesle.

“Suç senin değil, bu arkadaşlar sana önceden söyleyeceklerdi,” diyerek Apo Zarife’yi rahatlatı.

Zarife kuzeyde daha yeni geldiği için ona bir şey demedi. Yeni telefon almak zaman alacaktı. Bir sürü bürokratik formaliteleri yapmak gerekiyordu.

Apo'nun Sait'e bakışı herkesten daha ayrıcalıklı ve farklıydı. Ona hep sevgiyle yaklaşıyordu. Sait, Apo'ya fedaice bağlı, çalışkan ve becerikli bir militandı. Kısmen Arapça biliyordu. Mütevazı, pratikçi, güleç yüzlüydü. Durmak, yorulmak nedir bilmeyen bir enerjiye sahipti. Apo ile ilişkileri o sağlıyordu. Filistin örgütleriyle baştan beri ilişkileri vardı. Onlarla görüşmeler yapıyor, aldığı bilgileri düzenli ve zamanında Apo'ya aktarıyordu. Bütün akrabalarının evlerini örgüte açmıştı. Sürekli Apo'nun yanında, ona bağlı olarak çalışıyordu. Apo ile uzun süre çalışarak önemli tecrübe ve deneyimler kazanmış pratikçi yönüyle hep ön planda olan hiperaktif bir militandı.

Zarife iki ay boyunca Apo'nın yanda aynı komünde kaldı. Sonra bir jeepe binip eğitim için kampa gitti. Yolda bir Arap kadın da aynı jeepe bindi. Kadın Ürdünlüydü. Oğlu Filistin devrimine katılmış, yirmi yıldan beri görmemişti. Heyecanlıydı. İlk defa oğlunu görecekti. Oğlu, çocuk evden kopmuş, katılmıştı. Oğluna bir an önce görmek istiyordu. Zarife kadının bu dramını görünce, birden bire geçmişe gitti. Kardeşlerini ve annesini hatırladı. “Acaba ben de mi annemi, bu kadın gibi yirmi yıl boyunca görmeyeceğim,” diye düşündü.

Kadın ile birlikte kampta indiler. Kampta bir yetkili gelip kadını saygıyla karşıladı. Radyoda anons ettiler oğlu çok geçmeden çıka geldi. Bir anda gözyaşları içinde kadın oğluna sarılıp dakikalarca öptü. Zarife buluşmaya tanık oldu, çok

etkilendi. Kendi kendine;” Yirmi yıl boyunca evden kopup buralarda mücadele yürütüyor, belki bizimki daha da uzun sürer,” diye düşündü.

YEDİNCİ BÖLÜM

I

*Yüzüne sürgün olduğu topraklar;
akışına vurgun olduğu ırmaklar; özlemini
çektiği o yoksul, o cesur insanlar,
gökyüzündeki kuşlar gibi gerilerde kalmış;
Güneşsiz topraklara sürgün olmuştu...*

Küçük, yoksul, emekçi bir Kürt kasabasıydı. Heybetli duran ve her taraftan görülen Pirê Dağı'nın eteğindeki düz arazide kurulmuştu. Evlerin çoğu tek katlı, toprak damlı, kerpiç ve kaba taştan yapılmıştı.

Kürtçe adı; Qubîn'dir. Kasabanın tek akarsuyu olan Garzan Çayı, kuzeyden güneye Qubîn'in içinde geçtikten sonra Dicle Nehri ile birleşir. Çay ilçenin yaşam damarıdır. Arazi sahipleri bu suyla sebze ve meyve bahçelerini sular, geçimlerini sağlıyorlardı.

Çocuklar, yaz aylarında sabahtan akşama kadar suya girip çıkarlardı. Bazen bu küçük taşra kasabasını yasa boğan suda boğulma vakarları da olurdu. Bu tür durumlarda ana, babalar korkuyla çocuklarını birkaç gün evde tutardı. Çok geçmeden çocuklar yeniden yolunu bulur, suya girerlerdi.

Devlet asimilasyon politikası sonucunda adını değiştirmiş, Beşiri yapmıştı. Halk yeni ismi benimsememiş kendi arasında Qubîn diyordu. Qubîn köylerinde cami, kilise, havra ve Êzidi ibadet yerleri yan yana ve iç içeydi.

Adı; İsmail'di, ama Kürt Êzidi olduğu için herkes ona Şengali diye hitap ediyordu. Qubîn'e bağlı Şasro köyünde

yoksul bir ailenin çocuğu olarak doğmuş ve çocukluğu orada geçmişti.

Hem Kürt, hem de Êzidi'ydi. Bu daha çok baskılara uğramasına neden oluyordu. Devletin hudut tanımayan baskı ve zulmüne bir de yoksulluk eklenince çok genç yaşta, ata topraklarını bırakıp Avrupa mülteciliğine mahkûm olmuş, Almanya'da yıllardan beri işçi olarak çalışıyordu.

Bütün tanıdık, dost yüzlerden, anıların yeşerdiği topraklardan uzak çok uzaklardaydı. Kendi yüreği ve düşlerinden başka sığınacak hiçbir yeri yoktu. Kafası anılarla doluydu. Gerilerde kalan geçmişi, üzerinde oynayıp koştugu o kadim torakların hasreti bir köz ateş gibi hep yüreğinde yanıp duruyordu. Daraldığında, sıkıldığında, tek sığınağı yüreği, düşleri ve kitaplardı. Sürekli okuyor, araştırıyordu. Şimdi, bütün düşlerinin ve özelemlerinin uzaklara aktığı bir yerdeydi. Geldiği topraklar ilgili olan her şey onun dikkatini çekiyordu.

O günlerde, Avrupa'da "Apocular" adı her tarafta bir güç, özgürlük, umut ve kurtuluş imgesi gibi dönüp dolaşıyordu. O da Apocular adını duymuş, ilgisini çekmiş, ondan büyük bir merak uyandırmıştı. Sordu, soruşturdu, araştırdı onların "solcu ve talebe" olduklarını öğrendi. Solcu olmaları onu daha da sevindirdi. O da sol düşüncelere sempati duyuyordu.

Derken yıllar sonra bir gün Avrupa'dan köyü Şaso'ya döndü. Köye gitmeden önce Batman'a uğradı. Orada bir rastlantı sonucu Agit ile tanıştı. Bu tanışma, yeni bir yaşama başlangıçtı. Sanki yaşam ırmağı, onu çok basit, sıradan, rastlantı sonucu gelişen bir ilişkiyle, sonu belirsiz, tehlikelerle dolu upuzun, sarp, engebeli ve zorlu bir yolda, meçhul bir yolculuğa

çıkarmıştı. Bu tesadüf, onun yaşamında geri dönülmez yeni bir başlangıçtı. Agit ile önceden birbirlerini tanıyorlarmış gibi bir duyguya kapıldı. Derme çatma bir çayhanede oturup sohbet etmeye başladılar.

“Şengali arkadaş, bizim partimizin adı; ‘Kürdistan İşçi Partisi’dir,” dedi Agit.

“Ben de işçiyim, işçi patisi benim de partimdir,” dedi Şengali gülümseyerek.

“Biz Kürdistan’ın Kurtuluşu için mücadele ediyoruz. Sömürgeciler halkımızı köleleştirmiş, her türlü haklarını gasp etmiş, zulümde sınır tanımıyorlar,” dedi Agit.

“Kuzey Kıbrıs Cumhuriyetinin tümünü toplasan bir Qubin etmez, ama bağımsız devlet yapmışlar,” dedi Şengali.

“Kendileri söz konusu olunca durum değişiyor. Bir harman yeri büyüklüğünde olan Kıbrıs Türkleri için her türlü hakları savunurken Ortadoğu’nun en kadim, en büyük halkının varlığını inkâr ediyorlar.”

“Avrupa’da birçok devlet var, tümünün yüz ölçümünü toplasan bir Diyarbakır etmez. Lüksemburg, Azerbaycan, Gürcistan, Andorra Prenslığı, Malta Cumhuriyeti, Lihtenştayn Prenslığı, San Marino Cumhuriyeti, Monako ülkesi, Vatikan Eyaleti her biri birer kasabamız büyüklüğündedir, ama bağımsız devlettirler,” dedi Şengali.

“Bu biz Kürtlerin suçudur. Örgütlülük ve mücadele olmadan hiçbir şey elde edilemez. Bunun için direnmek, bedel ödemek gerekir. Vietnam halkının kurtuluş mücadelesi çok çarpıcıdır. Vietnam İşçi partisi ve Ho Chi Minh olmasaydı kurtuluşları da olmazdı.”

“En büyük emperyalist devlette karşı direnip kazandılar.”

“Çağımızın en büyük direnme savaşını verdiler. Onların Ho amcaları var, bizim de Apomuz var. Onların işçi partisi var, bizim de var. Biz de er geç zafere ulaşacağız,” dedi Agit kendinden emin bir sesle.

“Ho amca, Apo, İşçi Patisi,” sözcükleri büyüleyici bir ütopya gibi Şengali’in yüreğine yerleşti.

“Biz de onlar gibi direnip kazanacağız,” dedi Şengali.

“Biz bu aşamada ajan, muhbir ve feodal işbirlikçi güç ve çevrelere karşı silahlı mücadele veriyoruz. Hilvan’da, Siverek’te Batman’da her yerde onlara karşı mücadele halindeyiz,” dedi.

Şengali köyünden kopmuş, Avrupa’ya gidip işçilik yapan bir emekçiydi. Daha çok Agit’i dinlemekle yetindi. İlk defa bir Apocu ile tanışmış, etkilenmiş olarak Almanya’ya döndü. Döndükten sonra Sele kentinde tanıdığı genç işçileri çevresine topladı, Agit’ten öğrendiklerini onlara aktardı. Çevresinde genç bir işçi grubu oluşturdu.

Hamnurg kentinde, Apocuların propagandasını yapan bir Kürt öğrenci grubunun varlığını duymuştu. Gidip onlarla da görüştü, tanıştı. Onlara;

“PKK; işçi ve emekçilerin partisidir. Sosyalizmi savunuyor, ağalara karşı silahlı mücadele veriyor,” dedi.

Şengali’nin oluşturduğu işçi grubu giderek çoğalmış, otuz kişiye ulaşmıştı. Apo’yu tanımadan, onun düşüncelerinin propagandasını ve örgütlemesini yapıyordu.

Bulunduğu kentte, birçok Kürt grupları vardı ve sürekli Apo’nun anti propagandasını yapıyorlardı. Kürdistan’a izine gidip gelen işçiler ise tersinden onun propagandasını yapıyordu.

Şengali etrafındaki işçileri bir araya getirip onlarla bir toplantı yaptı. Kendi aralarında her ay para toplayıp partiye destek sunma kararı aldılar.

Araştırıp, soruşturdular, Avrupa’da bulunan bir sorumlu ile bağlantı kurdular. Her ay topladıkları bin beş yüz markı götürüp ona teslim ettiler. “Kürdistan Devrim Yolu,” manifestosunu bulup kendi aralarında eğitim çalışması yaptılar.

Derken dışarda bir milattan, haftada bir gün gelip onlara “Toplumlar Tarihi,” üzerine eğitim vermeye başladı.

Zamanla PKK ile diğer Kürt örgütleri birbirinden ayrıştı, saflar giderek netleşti. Şengali grubunu topladı. Bir Kürt örgütünün düzenlediği geceye gidip, PKK kuruluş bildirisini dağıttı.

“Burada bildiri dağıtamazsınız,” diyerek geceyi düzenleyen Kürt grubu gelip onlara müdahale etti. Ortalık bir anda karıştı, yumruklu kavgaya dönüştü. Kavga nedeni geceye katılan kitle arasında yayıldı. Bir hareketlilik ve dalgalanma oldu. Geceye katılanlar kendi aralarında yüksek sesle konuşmaya başladılar.

“Neden engelliyorlar ki? Altı üstü bir bildiridir, dağıtmalarında ne sakınca var?”

“Öyle deme, bu gün bildiri dağıtırlar, yarın gelip başka bir şeye müdahale ederler. Bu Apocuların işi hiç belli olmaz.”

“Peki bunlar da Kürt değil mi?”

“Ben Kürt-mürt anlamam. Apocuların burada ne işleri var, bu geceyi bizimkiler düzenlemiş.”

“Onlar da Kürtlerin olduğu bir yerde bildiri dağıtıyorlar.”

“Çok istiyorlarsa kendileri de gidip gece düzenlesinler?”

“Kardeşim bunlar iyi niyetle gelmemişler, kışkırtmak için buraya gelmişler!”

“Ben bunları Hilvan ve Siverek’te çok iyi tanıyorum. Bunların işi gücü hep kavga, dövüş çıkarmaktır!”

“Bunlar silaha tapıyorlar, silaha,” diye bağırıyordu biri.

“Çağımız ulusal kurtuluş hareketle çağıdır. Silah olmadan Kürtler kurtulmaz.”

“Bunlar her yerde böyledirler, hep fiziki güç kullanıyorlar.”

“Ülkede de aynı şeyi yapıyorlardı. Buraya kaçıp geldik yine kurtulmadık.”

“Bunlar, bizim huzurumuz kaçırıyorlar. Neden gelip burada bildiri dağıtıyorlar ki?”

“Vallahi arkadaş çok doğru diyor, gidip başka yerde bildirilerini dağıtsınlar.”

“Bu Apocular Kürtlere karşı kurulmuş bir örgüttür.”

“Terbiyeli konuş, o devletin yaptığı kara propagandadır. Apocular da bir Kürt partisidir, Kürtler için savaş veriyorlar.”

“Peki, siz bu salonlarda toplanma dışında ne yapıyorsunuz,” diyerek öfkeyle bağırıyordu biri.

“Bence bunlar çok haksızdırlar, onlar da kendi bildirilerini dağıtsınlar ne var bundan,” dedi orta yolu bulmaya çalışan bir işçi. Bir diğer işçi ortaya çıkıp yüksek sesle;

“Her Kürt örgütünün burada düşüncesini söyleme ve bildiri dağıtma hakkı vardır,” diye bağırıyordu.

“Helal olsun Apoculara, Türk devletine karşı silahlı mücadele veren tek örgüttür.”

“Hilvan ve Siverek’te ağalara kök söktürmüşler.”

“Bu Apocular, yerden göğe kadar haklıdırlar. Diğerleri para toplama, salon toplantıları dışında bir şey yapmıyorlar ki.”

“Salon toplantılarıyla devrim olsaydı herkes yapardı!”

“Apocular, Batman ve Hilvan’da belediye başkanlığını kazanmışlar. Halk onları destekliyor.”

“Batman belediye başkanı Edip Solmaz’ı devlet katletmiş.”

İtişme, didişme, tartışma, konuşma ve değerlendirmeler sürüp gidiyordu. Gece bitmeden, kavga büyümeden dağılıp gittiler.

Arada bir yıl geçmiş, Şengal’i yeniden Batman’a gitti. Orada yeniden Agit ile görüştü. Yaptıkları çalışmaları ona aktardı. Şengal’i Almanya’ya dönerken, Agit; “İdeoloji ve politika nedir nasıl ortaya çıkmıştır.” “Maraş katliamı üzerine değerlendirmeler.” “Teslimiyet ihanette, direniş zafere götürür.” adlı broşürleri ona verdi. “Avrupa’da bunları çoğaltın, üzerinde eğitim çalışması yapın,” diye tembihledi.

Almanya’ya geri döndü. Bir yandan işe gidip çalışıyor, diğer bütün boş zamanlarını siyasi çalışmaya ayırıyordu. Kürt işçilerle bire bir görüşüyor, propaganda yapıyor, örgütlediklerini eğitim çalışmalarına alıyordu.

Derken Fatma Avrupa’ya gitti. İltica başvurusu İsveç devleti tarafında şartlı kabul görmüş, orada kalıyordu. “Eşi Apo’nun ona dayanarak İsveç’e gelmemesi şartıyla iltica başvurusu kabul edilmişti. İsveç devleti, Apo’nun oraya gelmesinin önünü kesmiş, tavrını önceden ortaya koymuştu. Fatma, İsveç’te kalıyor, orada Avrupa çalışmalarını yönlendiriyordu.

Derken, Köln şehrinde, tarihi Noymark kilisesinin önünde onlarca kişi toplanmıştı. Şengali de işçiler yanına alıp oraya gitti. Dört bir yandan insanlar oraya gelip toplandılar. 12 Eylül generaller darbesini protesto etmek için kilisenin önünde otuz kişiyle açlık grevine başladılar. Kalabalık bir grup da yanlarında kalıp destek sunuyordu. Açlık Grevini iki Apocu militan örgütlemiş, öncülük yapıyordu. Şengal’iyi açlık grevine girenlerin ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulan komitede görev aldı.

Sonra açlık grevine girenler ve onlara destek sunanlar kendi aralarında konuşup tartıştılar. Uzun tartışmaların ardında; “Türk konsoloslüğünü işgal edelim, faşist cuntayı protesto edelim,” diye ortak bir karara ulaştılar.

Şengali dört araba hazırladı. Açlık grevine giren grup arabalara binip Köln’den, Esne kentine doğru yola çıktılar. Esne’de iki gruba ayrıldılar. Bir grup Türk konsoloslughuna girerken, diğer grup destek amaçlı dışarda kaldı.

Eylemciler içeri girerken, Alman basını ile birlikte yüzlerce polisi de aynı anda konsolosluğa geldi. Polis, konsoloslukta bulunan eylemcileri ablukaya aldı. Polis ile eylemciler arasında itişme kalkışma ve gergin bir tartışma başladı. Sonra tartışma giderek yumuşadı, uzlaşmayla sonuçlandı.

“Konsolosluğa zarar vermenizi istemiyoruz,” dedi polis amiri.

“Amacımız konsolosluğa zarar vermek değil, bu protesto eylemiyle sesimizi basına duyurmaktır,” dedi bir militan.

“Basın hepsi buraya gelmiş, konuşun, eyleminizi basına yansıtırlar,” dedi Polis amiri.

“Bir de eyleme katılan hiçbir arkadaşımızı gözaltına almayacaksınız,” dedi bir eylemci.

“Çevreye zarar vermemek şartıyla kimseyi gözaltına almayacağız,” dedi Polis amiri.

Derken, Alman basın ve yayını eylemcilerle konuşmaya, eylemi canlı vermeye başladı.

Yapılan yayından sonra eylemciler eylemlerini sonuçlandırıp dağıldılar.

Eylemciler arabalara binerken, bir kişi eksikti. Aradılar, sordular kayıp kişiye ulaşmadılar. Polise sordular, kayıp kişiyi bulamadılar. Köln’e geri döndüler. Kayıp denilen kişi eyleme katılmadan trene binmiş, geri gitmişti. Eylemciler bir platform oluşturup onu yargıladılar.

“Bu tutumun yoldaşlığa ihanettir,” dedi biri.

“Bu eylemden kaçıştır,” dedi diğeri.

“Bu provokasyondur, biz; ‘kayıptır’ diye onun için polisi sıkıştırıyorduk. Polis ile çatışma nedeni olabilirdi,” dedi diğeri.

“Bu korkaklıktır!”

“Korkaklar devrimcilerin arasında yer almamalıdır.”

“Arkadaşın yaptığı yanlışdır, ama bir şans verelim,” dedi biri.

“Öz eleştirisini versin, bir şans tanınsın.”

“Tecrit ve teşhir edilsin.”

“Bundan böyle hiçbir kuruma uğramasın.”

“Hiçbir eyleme katılmasın.”

“Arkadaşın ilişkileri altı ay dondurulsun.”

“Altı ay sosyal tecride alınsın.”

Sonra divan kendi arasında konuşup tartıştı. Eylemci yapıya;

“Bir şans verelim. Bununla birlikte altı ilişkileri dondurulsun, sosyal tecrit uygulansın. Her ay gelip rapor sunsun, olumlu pratik sergilerse altı ay sonra yeniden ilişkiye alınsın,” diye yapıya sundu. Öneri oy çoğunluğuyla kabul edildi.

Bütün bu gelişmeler giderek Avrupa’da militan, eylemci kitle ruhunun gelişmesine ve çoğalmasına yol açıyordu.

Apo’nun Avrupa’da görevlendirdiği militanlar Kitleler arasında örgütlü, aktif bir taban yaratıyordu. Avrupa’daki Kürt gençleri giderek kendi arasında PKK’ye katılmayı, destek sunmayı, dağa çıkma ve Filistin sahasına gitmeyi tartışıyordu.

Bir hafta sonu tatiliydi. Bir pancar tarlasının sahibini bulup konuştu. Tarladaki pancarı toplamak için mal sahibiyle 12.000 marka anlaştı. Şengal’i genç işçi arkadaşlarını topladı. Hafta sonu gençler, aileler çocuklarıyla birlikte gidip pancarları bir günde topladılar. Şengali iki kişiyi yanına alarak, parayı götürüp parti temsilcisine verirken;

“Biz bir tarladaki şeker pancarını toplama ihalesini 12.000 Mark karşılığında aldık. Yurtseverler olarak çoluk çocuk hafta sonu gidip topladık. Gelirini partiye destek olarak veriyoruz,” dedi.

“Bu mücadele tarihimizde halkın partiyle dayanışmasında bir ilk örnektir. Bu halkımızın, kendi kurutuluşu için geliştirdiği en güzel dayanışma örneğidir. Bu devrimci dayanışma yöntemini, Çin Devriminde, Çin halkı çok yaygınca yapıyor ve Komünist partisine maddi destek sunuyor,” dedi sorumlu.

“Bundan sonra bu tür destekleri daha da geliştirip artıracğıız,” dedi Şengali.

“Bu sadece maddi bir destek değildir. En büyük manevi moral destektir. Partinin haberi olmadan, halkımız kendisi karar alıp partiye destek sunuyor. Bu bizim devrimi zaferle taçlandıracağımız anlamına geliyor. Bu parti, bu halkın çocuklarının kurduğu bir partidir. Halkın kendi öz partisidir,” dedi sorumlu. Şengali, sorumlu ile vedalaşıp ayrılırken;

“Bu mültecilik yaşamında insan kalmanın tek yolu, ülkemizle ilgili olan her şey ile devrimci dayanışma içinde olmaktır,” dedi.

II

*“Dünyanın gösterişli halleri,
yapmacık çıkarıcı insanları çekmiyor
dikkatimi. Bana bir parça; yüreğı güzel,
samimi insan lâzım.” M. Gorki*

Konferansa sonrası Apo, onlarla konuştu, yapması gereken çalışmalar hakkında perspektif vermiş, görev alanlarını belirlemiştir. Toplantıdan sonra aynı gece Şam hava alanında uçağı binip Almanya’ya gitmiş, hava alanında bir militan onları karşılamış, arabaya bindirip, yurtsever bir Kürt’ün evine götürmüştü. Ertesi gün Fatma, İsveç’ten oraya gelmiş, saatler süren bir toplantının ardında kendi aralarında görev bölümü yapmışlardı. Semir ile Süleyman, Almanya’da kalmış; Çirusk ile Davut, İsveç’e gidip iltica talebinde bulunmuşlardı.

Apo, Birinci Konferansta gelişmeleri dikkate alarak, tüm örgütün ihtiyacını karşılayacak merkezi bir yayın organı düşünmüş; bu düşüncesini konferansa sunup karar haline

getirmişti. Daha önce kuzeyde basın yayın komitesinin başında olan Mazlum, derginin ekleri olarak broşürler çıkarmış, yayınlamıştı. Apo Mazlum'un yaptığı bu çalışmayı, kaldığı yerden devam ettirmek istiyordu. Avrupa sahasına giden Basın Yayın Komitesinin önüne ilk görev olarak bunu koymuştu.

Çirusk, Fatma, Davut ve Semir kuzeyde Mazlum'un sorumluluğunda illegal olarak çıkarılan dergiyi bu defa Avrupa'da çıkarmak için hazırlık yapıyorlardı.

Çirusk hem Basın Yayın Komitesinde yer alıyor, hem de, halk, kültür ve diplomasi faaliyetlerini yürütüyordu. O gün Basın Yayın Komitesi, çıkaracakları dergi için o gün Almanya'da yine bir araya gelmiş, tartışmış, planlama yapmışlardı. Toplantıdan sonra Fatma ile Çirusk yalnız kalınca;

“Çirusk arkadaş, benim partiye ciddi eleştirilerim var. Bu işler böyle yürümez, ben çok zorlanıyorum. Kimse bizi dikkate almıyor,” dedi Fatma çok resmi, alıngan bir sesle.

“Ne olmuş Fatma arkadaş neden bu kadar öfkeliisin,” dedi Çirusk.

“Çok öfkeliyim, ama haklıyım. Parti konferansı yapıldı, neden beni çağırmadılar?”

“Bilemiyorum, ama belki de koşullar uygun değildi.”

“Benim eleştiri ve değerlendirmelerim vardı onları konferansa sunmak istiyordum.”

“Zaten normal kongre zamanı yaklaşıyor. Kongreye katılır, düşüncelerini orada dile getirirsin,” dedi Çirusk.

“Konferansa katılmak benim en doğal hakkımdır.”

“Bu hak ile ilgili bir sorun değil, koşullar ve olanaklar önemlidir,” dedi Çirusk.

“Beni hep işlerin dışında tutuyor.”

“Ali arkadaş ne düşündü, neden çağırmadı bilmiyorum, ama işleri çok yoğun ve olanaklar çok sınırlıdır. Zor tarihi bir süreçten geçiyoruz. Bu kadar tarihi işler ortada dururken, sen böyle küçük hataları savunarak büyütüyorsun.”

“Büyütmüyorum, ama beni konferansa çağırmamasını kabul edemem,” dedi Fatma.

“Parti Merkez Yayın Organını başarıyla çıkartırsak ciddi bir iş başarmış oluruz,” dedi Çirusk konuyu değiştirmek için

“Yayın önemlidir, çalışmalarımızın ayası olacaktır.”

“Cunta yandaşı basın yalancı, ikiyüzlü, sahtekârdır. Toplumu beyinsiz, kör, dilsiz yapamaya çalışıyorlar. İyi bir yayın politikası oluşturursak yalancıların maskelerini indirir, körlerin gözlerini, sağırın kulaklarını açarız.”

“Toplumu öyle bir hale getirmişler ki Faşist Cuntanın uygulamalarını sorgulamak için zemin bırakmamışlar.”

“Emperyalist çağda nerede egemenler varsa orada basını, yazarı, sanatçıyı para ve rüşvetle satın alma vardır.”

“Bir ülkede basın özgürlüğü yoksa hiçbir özgürlük yoktur.”

“Hamburg’da çıkardığımız ‘Havvar,’ gazetesini biraz daha güçlendirebiliriz.”

“Havvar buradaki işçilerin aydınlanmasında ciddi bir rol oynayabilir.”

“Kürdistan Yurtsever İşçiler Derneği,” adıyla Köln ve Sele kentlerinden iki dernek kurduk. Diğer kentlerde de açabiliriz.”

“Kitle çalışması için iyi bir araçtır,” dedi Fatma.

“Ben şimdi çıkaracağımız aylık derginin başvurusu için gidip işçilerle ilgilenen Şengali arkadaşla görüşeceğim,” deyip Fatma ile vedalaşıp ayrıldıktan sonra işçi derneğine gidip Şengali ile görüştü.

Şengali, Çirusk’un verdiği eğitimlerden, panel ve semirenlerden, çekici konuşma tarzından, insanlara mütevazı yaklaşımında etkilenmiş, daha çok işlere sarılmıştı.

“Şengali arkadaş, özgürlüğün ve kavganın dili olacak, Kürt mücadelesini bütün dünyaya duyuracak bir dergi çıkaracağız,” dedi Çirusk.

“Dergisi çıkarsa, ben işçi arkadaşlarımla birlikte burada dağıtımını yaparım,” dedi Şengali.

“Dağıtımında destek olman güzel bir şey, ama biz senden daha ciddi görevler bekliyoruz.”

“Ben dergi, yazı işlerinde anlamam ki.”

“Biz, özgürlüğü, dilimizi, halkımızı ve ülkemizi seviyoruz. Onun için bu kadar mücadele ediyoruz. Biliyor musun bazen yaşamak, çalışmak bile umutlu bir iştir. İnsanın toprağını, halkını sevmesi onun için kavgayı göze alması daha da ciddi bir iştir. Aslında biz tüm kalbimizle sadece bir tek şeyle, yani halkınızın kurtuluş mücadelesiyle ilgilenmeliyiz. Bunun dışında hayata, yaşananlarla da elbette ilgileneceğiz, ama öncelikli olması gereken halkımızın kurtuluş mücadelesi olmalıdır.”

“Çirusk abi, yapabileceğim bir işe hiç tereddüt etmeden yaparım.”

“Kısa bir süredir seni tanıyorum, ama sen verdiğimiz her işi büyük, küçük demeden ciddiye alıp yapıyorsun. Sana

vereceğimiz bu tarihsel görevin altında da başarıyla kalkacağına inanıyor, sana güveniyorum,” dedi Çirusk gülerek.

“Yapabileceğim bütün görevleri yaparım.”

“Çıkaracağımız derginin imtiyaz sahibi olarak resmi başvuruda bulanacak, Alman makamlarından izin alacaksın. İzin aldıktan sonra biz de dergiyi çıkaracağı,” dedi Çirusk.

Şengali biraz düşündü, sonra;

“Çirusk abi, elimde geleni yaparım,” dedi.

“O zaman sen bir avukatı al yanına, yarın notere gidip gerekli başvuruyu yaparsın. Maddi açıdan ne gerekiyorsa yaparız.”

Derken Şengali, ertesi gün iki işçi arkadaşını ve bir avukatı yanına alarak notere gitti. Noter yetkilisi, meşhur Adnow’un torunuydu. Bütün resmi evrakları tamamladılar. 50.000 mark sermayeli, bir “Basın Yayın, Şirketi” kurmak için resmi başvuruda bulundular. Şengali 25.000 mark hisseyle şirketin en büyük imtiyaz sahibi oldu. Diğer iki işçi ortağı ise 12.500’er Alman markıyla şirkete ortak oldular.

Çirusk, Apo’ya bir mektup yazdı, yazılar istedi, hazırlıkları hızlandırdı.

Birçok kentte dernekler kurup kitle faaliyetlerini bunlar aracılığıyla sürdürdüler. Daha önce orada Apo çizgisine sempati duyan gençler ve işçiler bu dernekler etrafında toplandılar. Yaptıkları kısa süreli, sınırlı çalışmalarla giderek kitleleşip güçlendiler. Kürt özgürlük mücadelesini kitlelere taşırdılar. Kültür geceleri düzenlediler. Kürdistanlı kitleleri bir araya getirdiler. Çıkan müzik kasetlerini halka dağıtıyor, geceler ve etkinlikler düzenliyorlardı. Artık sayıları on binlere ulaşıyordu.

Ülkedeki siyasal gelişmeleri halka aktarmak için üç beş sayfalık, “Havvar” adındaki haftalık haber bütенini çıkarıp halka dağıtıyorlardı.

Soğukların insanın iliklerine dek işlediği Ocak ayının soğuk bir gününde derginin ilk sayısını çıkardılar. Şengali sevinçliydi. İçi içine sığmıyordu. Gazetenin tarihi misyonun bilincinde değildi, ama pratik bir çalışmada aldığı sonuçtan hareketle seviniyor, gazeteyi dağıtmak için gece, gündüz gönüllü ve coşkulu çalışıyordu.

Fatma ile Süleyman durmadan didişiyor, çatışıyor, birbirleriyle uğraşıyorlardı. Davut köşesine çekilmiş kendi dünyasına çekilmişti. Semir pratik işlere fazla karışmıyor, tepede talimat veriyor, sosyal demokrat çevreler, Bay Türkay ile Bay Taner ile zaman geçiriyor kendini örgütlüyordu.

İşçi militanlar, gönüllü dernek çalışanları kısa sürede gazeteyi bütün Avrupa’da dağıtıp halka ulaştırdılar.

Çirusk bir kısmını da paketleyip uçakla Şam’a gönderdi. Gazete oradan Kürdistan’a ulaştırıldı. Semavi kutsal bir kitap gibi elden ele dolaşıyor, daha çok kişiye ulaşması için çaba harcıyorlardı.

Süleyman, Almanya’nın Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinde, Ruhr bölgesinin merkez şehri Bochum kentinde üstlenmişti. Herkesi oraya çağırılmış, “Türk burjuvazisini tarihi,” adlı bir seminer verdi. İşçiler, çalışanlar, halk Apocu militanlara kadrolara bir melek gözüyle bakıyor, hatasız insanlar olarak görüyordu.

Süleyman’ın ardında Semir de Hanower kentinde bir seminer düzenledi. PKK, Türk solu ve Kürt örgütlerinde toplam

yüz civarında dinleyici katılmıştı. Semir'in anlatımı bitince, karşılıklı sorular, yanıtlar ve tartışmalar kızıştı.

“PKK cuntaya karşı mücadele ediyor, gerilla hazırlığı yapıyor, Türk ve Kürt solu örgütleri neden hiç bir hazırlık yapmıyorlar,” dedi bir işçi.

“Hepsi kaçıp Avrupa'ya sığınmıyorlar. Mücadele diye bir sorunları yoktur, bunun nedeni nedir,” dedi bir diğer işçi.

“Eskiden çok keskin olan bazı Kürt ve Türk sol gruplarının bugün cunta karşısında adeta nefesleri kesilmiş, eskiden savundukları devrim düşüncesinden artık hiç söz etmiyorlar. Bunlar eski düşüncelerinden vaz mı geçmişler,” dedi öteki.

Peş peşe onlarca soru geldi. Semir elinde kalem, oturduğu yerde soruları not alıyormuş gibi yapıyordu. Sorular bitince genel kısa bir açıklama yaparak, gelen tüm soruları geçiştirdi. Onun bu tutumu gelen dinleyicilerin kafasında soru işaretlerine yol açtı.

Semir hep orta yerde duruyor, sorular muğlak, ikircikli, belirsiz yanıtlar verip geçiştiriyordu. Seminer bitince salonda bir uğultu yükseldi, anlaşılmayan sesler birbirine karıştı. Ateşli bir Kürt yurtseveri;

“Heval Şengali, inandığım tüm değerler üzerine yemin ederim ki bu Semir, partili değil,” dedi.

“Neden öyle konuşuyorsun?”

“Anlattıkları, sorulara verdikleri yanıtlar, parti karşıtı bireysel düşünceleridir. Konuşmalarında bir tek parti, Kürdistan, zindan direnişi, gerilla hazırlığı sözcüğü geçmedi. Hep Türk solu gibi küçümseyici bir edayla konuştu. Konuşmasında parti

ve mücadeleyi hep küçümsedi. Psikolojisinden çıkardım ki, bu adamın, PKK ahlakı, militanı ve kültürüyle hiçbir alakası yoktur,” dedi öfkeyle.

“Semir arkadaş hakkında yanlış düşünüyorsun,” dedi Şengali.

“Şengali arkadaş, ben gerçeği söylüyorum, bu adamın psikolojisinden bitmişlik ve parti karşıtlığı var, göremediysen senin eksikliğin,” deyip gitti. Bu defa bir başka biri yanaştı;

“Şengali arkadaş, ben ne bu seminerden, ne de Semir’den hiçbir şey anlamadım,” dedi üzgün bir sesle.

“Türk devletine teslim olmuş pişman biri gibi konuşuyordu,” dedi diğeri.

“Bu Semir, mülteci yaşamı tek çare olarak gören, Avrupa’ya sığınmış, içi kof bir solcu gibi konuşuyordu,” dedi ötekisi.

“Bu Semir kimin adına konuştu?”

“Konuşması mülteci solun çok hoşuna gitti.”

“Bayram değil, seyran değil, eniştem neden beni öptü? Semir konuşmasını bitirirken, Bay Taner gidip ona sarıldı, öperek kutladı.”

“Çok ilginç bir seminerdi, Bay Türkay da onu sevinçle kutladı.”

Şengali konuşulanları dinliyor, huzursuz oluyordu. Birlikte çalıştığı Kürt işçilerin söyledikleri ile Semir’in anlattıklarını yan yana getirip düşündü. Kafasında çelişkiler oluştu. “Acaba” diye düşündü. Sonra suç işlemiş gibi; “Semir parti merkezinde yer alan bir arkadaş, böyle bir şey yapmaz,”

diyerek kendini rahatlatmaya çalıştı, ama şüphe; bir çivi gibi kafasına çakılıp kaldı.

Bu şüpheyile geçmişi düşündü. Semir günlerce gidip evinde kalmış, ona hizmet etmişti. Evine gelirken; “Avrupa sorumlusu bir arkadaştır. Elimden gelen hizmeti sunmalıyım,” diye düşünmüş, elindeki tüm imkânları seferber etmişti. Semir’in davranışları bir bir kafasından canlandı.

Bir defa gelip bir hafta evinde kalmıştı. Evin en güzel yatağını ona vermiş, temiz çarşaflar altına sermiş, en güzel yemekleri yapıp ona yedirmişti. Ayrıcalıklı yaşamı, bireyci tavırları aklına geldi. Akşam ona tavuk kızartma yapmıştı. “Ben tavuk yemiyorum, kırmızı et bana yap,” demişti. Gece gidip kırmızı et almış, ikinci defa ona yemek hazırlamıştı. “Gerçek bir partili asla böyle yapmaz, Çirusk gibi son derece mütevazı insanlardır, bu Semir neden öyle yaptı,” diye düşündü, sorgulamaya başladı. Sorguladıkça yaşamdaki zaaflarını tek tek hatırladı. Kafasındaki acaba sorusu giderek büyüdü. O güne kadar, semir hakkında hiç olumsuz düşünmemişti.

Düşüne düşünene işçi derneğine gitti. “Şengali arkadaş, bu gün Bir Üniversite’de sol kesim bir gece düzenlemiş,” dedi bir işçi

“Ben de onun için geldim. Gidip orada bildiri dağıtacağız,” dedi Şengali.

Derken dernekte bulunan bir grup Kürt işçi, cunta karşıtı içerikli bildirileri alıp üniversite önüne gittiler. Orada bildiri dağıtırken, bir hareketlenme oldu. Kürt ve Türk solunda bazı gruplar birleşti, ortak tavır takınarak; “Siz Apocular burada bildiri dağıtamazsını,” diyerek onları engellemeye çalıştılar.

“Bildiri dağıtan Kürt işçiler; “hiç kimse bildiri dağıtmamızı engelleyemez,” diyerek tavır takındı. Önce sözlü sataşma, itişme didişme oldu. Sonra bir anda ortalık gerginleşti. Onlarca kişi gelip oraya yığıldı. Bir ateşli taraftar, diğer tarafın ateşli bir taraftarına bir yumruk salladı. Sonra biri yüksek sele okkalı küfürler savurdu. Karşılıklı yumruklaşmalar başladı. Bazı gruplar kıyidan, köşeden aracı olup ayırmaya çalıştı. Örgütsüz çoğunluk, galeyana geldi, azınlığa saldırdı. Örgütlü azınlık direnerek örgütsüz çoğunluğa karşı koydu. Biri ağır, birkaç Kürt işçi yaralandı. Sonra kavga durdu, ortalık biraz sakinleşti, kitle dağıldı.

Çirusk, Davut, Fatma, Semir ve Süleyman olay ile ilgili bir araya gelip sorunu ele alıp değerlendirdi.

“İşi büyütmeyelim, olur böyle şeyler, diğer gruplarla uğraşmayalım. Onlar bizimkilerini dövmüş, bizimkilerde onları dövmüş,” diyerek, Semir orta yolcu bir tavır takındı olaya sesiz kalıp geçiştirmeye çalıştı.

Süleyman; “Alman polisi duyar, olayı araştırırsa riskli olur, biz zaten burada zor barınıyoruz, gözetim altındayız,” dedi.

“Polis sorunu ele alır ilgilenirse bizim için iyi olmaz,” deyip Semir de onu destekledi.

“Bu partimize yapılan haksız bir saldırdır. Bize karşı bir şer ittifakıdır. Hiçbir grubun bizim bildiri dağıtmamızı engelleme hakkı yoktur. Arkadaşlarımız yaralanmıştı. Bugün buna sessiz kalır, yanıtını vermesek yarın daha büyük saldırılar yaparlar. Tutum takınmamız gerekiyor,” dedi Çirusk.

“Çürusk arkadaş doğru söylüyor,” diyerek Fatma, Çirusk’ten yana tutum takındı.

“Bu gün bu küçük olaydır, deyip buna göz yumarsak yarın daha büyük olaylarda da aynı şeyi geliştirirler,” dedi Çirusk.

“Türkiye’de Cunta var, kaçıp, Avrupa’ya sığınmışız. Tutum tanırsak ortaklık gerilir, doğru olmaz,” dedi Semir.

“Biz kaçıp Avrupa’ya sığınmamışız, devrimci çalışma yapmak, halkımızı örgütlemek için buraya gelmişiz,” dedi Çirusk.

“Yok, o anlamda söylemdin, yanlış anladın, Avrupa’da bunlarla çatışma bize zarar getirir,” dedi Semir.

“Bu grupların tümü, özünde ideolojisiz ve teorisizdir. Geleceği, Kürdistan’ı, Devrim’i düşündükleri de yok. Bütün dertleri bizi devrimci mücadeleden alı koymak kendi çizgilerine çekmektir, bunun için saldırıyorlar. Bunlar eninde sonunda iflas edecekler, yaptıkları eylemlerine bakın, bunların karakterini de çözersiniz,” dedi Çirusk.

“Kendileriyle konuşur, bir daha yapmamaları için uyarırız,” dedi Süleyman.

“Uyarmak işe yaramaz, cevap vermesek kitlemizde kırılmaya yol açar,” dedi Fatma.

“Saldırıya, saldırıyla yanıt vermek, bize bir şey kazandırmaz,” dedi Semir.

“İşçiler, emekçiler yaşadıkları zor koşullara, maddi sıkıntılara, deyim yerindeyse bu kadar perişan haldeyken mücadelede yanımızda yer alıp çalışırken onları böylesi saldırılar karşısında savunmasız bırakmak bize olan güvenlerini azaltır,” dedi Çirusk.

Davut, düşünce belirtmedi, onları dinlemekle yetindi.

Çirusk, olay ile ilgili tüm derneklerde toplantılar düzenledi. Saldırıyı yapanları kınayan konuşmalar yaparak karşı tarafı teşhir etmeye başladı.

Kuzey Kürdistan'da Avrupa'ya gelen mülteci işçiler Apoculardan etkileniyor, kendiliğinde onların propagandasını yapıyorlardı. Dernekler çoğalıyor, kitleler destek veriyor, her geçen gün güçleniyorlardı. İnsanlar Apoculara bir melek, bir kahraman gözüyle bakıyor, hep olağan üstü görüyorlardı.

İnsanlar Semir, Süleyman, Fatma ve Davut'un yaşam tarzlarına, pratiklerine, ilişkilerine, giyim kuşamlarına hal ve tavırlarına bakınca kafalarındaki ütopya zayıflıyor giderek onların şahsında olay ve olgulara bakmaya başlıyorlardı.

Apo'nun en çok umut bağladığı Çirusk da gücünü, enerjisini yeterince harekete geçirmiyor, kendi dünyasına hapis olmuş, kafası karmakarışıktı. Seher, Almanya'da kendisi İsveç'te kalıyor, görüşemiyorlardı. Yaptığı evlilik nedeniyle Apo, Fatma ile Seher arasında sıkışıp kalmıştı. Ne Aposuz olabiliyor, ne de Apo'nun istediği çizgide yürüyebiliyordu.

Apo ile hareket eden onunla hakikat arayışına çıkan ilk yol arkadaşıydı. O güne kadar, Apo hep ona güç destek sunmuş, o da tereddütsüz, kesintisiz yola devam etmişti. Şimdi sanki sırat köprüsüne gelip dayanmıştı. Hem Apo, hem de kendisi çok zor bir süreçten geçiyorlardı. Seher'i düşünüyor, birlikte olmak istiyordu. Semir sağ uçtan ona yanaşıp sürekli tetikliyor, düzen içi evlilik yaşamına teşvik ediyordu. Fatma, soldan yaklaşıyor, sektör tavır ve tutumlarıyla onu gerginleştiriyordu. Apo, devrimci yaşamı, militanlığı onun önüne koyuyordu. Seher, klasik evliliği dayatıyordu. Bütün bu baskılamalar karşısında

kendisini mengeneyle sıkışmış gibi hissediyordu. Kuyunun dibindeki Yusuf misali elinde tutacak meçhul yolcuyu bekliyordu. Apo ile geçen mücadele yıllarını düşününce ondan yana düşünceleri ağır basıyordu. Seher'i düşünce duyguları depresiyor ön plana geçiyordu. Semir ile Süleyman'a tepki duyuyordu. Bu sıkışmışlık ortamında kendisini bir bütün olarak mücadeleye katamıyor, Apo'nun ona yüklediği rolü oynayamıyordu. Apo'yu Haki'yi, Kemal'i, Mazlum ve Hayri'yi düşününce işlere sarılıyor, atılım yapmak istiyordu. Yaşamın içine girince, Semir ile Seher âdeta onu gerisin geriye çekiyordu. Fatma, onu çıkmaz sokağa sürüyor, bunalıyor ve çözümsüz kalıyordu. Seher, daha çok Samir'e yanaşılıyor, onunla aynı çizgide hareket ediyordu. Kafası karma karıştıktı.

Davut, bir başka kulvarda kendisini dayatıyor, kendisinden çok küçük, çocuk yaşta bir kız ile evlenmek istiyordu. Olaylara, çalışmalara katılmıyor, geziyor, yiyor, içiyor, ahabplar ediniyordu.

Çirusk şiddetle buna karşı çıkıyor, bunun devrimci ahlakla bağdaşmadığını söyleyerek, onunla sürekli mücadele ediyordu. Fatma da aynı konuda bu evliliğe karşı tutum takınıyordu. Semir ona güç destek veriyor, onu teşvik ediyordu. Sorun giderek büyümeye örgüttün gündemine oturuyordu.

Çirusk böylece Avrupa'da faaliyet yürütenlerle çelişki ve çatışma içindeydi. Örgüttü temsil edenler bütün enerji ve çabalarını içe dönük birbirlerine karşı harekete geçirmiş, birbirleriyle uğraşılıyor, didişiyorlardı. Çirusk, Fatma, Süleyman, Semir ve Davut her biri, ayrı bir baş haline gelmişti. Her biri kendi dünyasına gömülmüş, ayrı bir örgüt olmuştu. Birlikte

Çalışma koşulları ortadan kalkmış; ilişki ve çalışmalar bir kaosa dönüşmüştü. Hep birbirleriyle uğraşıp enerji tketiyorlardı. İçlerinde en rahat, en sakin görüneni Semir idi. Semir, kurnaz davranıyor, onları birbirleriyle atıştırıp, geri çekiliyordu. Buğday tarlasında otlanıyor, karnı doyunca gidip kenarda dinleniyordu.

irusk, bu kaos ortamında Apo'nun kendisine verdiği görev ve sorumluluğu dşndkce yeniden canlanıyor, işlere sarılıyordu. Ortalık kızışınca kafası karışıyor, yeniden geri çekiliyordu.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

I

“Eğer dikkat etmezseniz, medya mazlumlardan nefret etmenize ve zalimleri sevmenize sebep olur.”

Malcolm X

Bütün kadim inançlar, yaşadıkları coğrafyada birlikte yaşamaya dönük bereketli yüzünü ifade ediyordu. Coğrafyanın doğasında dayanışma, yardımlaşma, birlikte yaşama, çok renklilik vardı. Bin yıllardan beri dinler, mezhepler, kültürler, etnik kimlikler yana yana yaşıyordu.

Şimdi bütün bunlar yitip gitmiş, bölge baştan başa kaos ve karmaşa içindeydi. Tarih tekerrür etmiyordu, ama benzerliklerle doluydu. O gün yaşanan kaos, saldırı, ölme-öldürme, acı ve göz yaşları geçmişte yaşananlarla aynı kimliğe, aynı acıya, aynı göz yaşlarına sahipti. İnsanların yüreğinde intikam yemini ile barış özlemi yan yana duruyordu.

O yıl Şam soğukları çok keskin ve yamandı. Aylardan Ocaktı. Kara kışın tam ortasıydı. Hava buz ayazdı. Soğuklar insan iliklerine dek işliyordu. Apo odanın içinde ayakta dolaşıp konuşuyor, iki de bir kaloriferin yanına gidip orada anlatmaya devam ediyordu. Ellerini kaloriferden ısıtıp, ovuyor yeniden gezip konuşuyordu. Süreci anlatıyor, onları gerilla savaşına hazırlıyordu.

Kaloriferin yanına gidip ellerini ısıtırken, tam o sırada kapı çalındı. Sait, kapıya gitti, önce gözetleme deliğinde baktı. Gelen tanıdık bir militandı. Kapıyı açıp tokalaştı. Gelen militan, Apo’yu sordu. Onu alıp salona götürdü. Gelenin yüzü soğuktan

kızarmış, bütün bedeni üşümüştü. Odaya girer girmez, heyecanla biraz kekeleyerek;

“Ali arkadaş, bir kargomuz gelmiş,” dedi.

“Uçakla mı?”

“Evet.”

Apo sevindi. Bu çoktandı heyecanla beklediği bir kargoydu. Gelene; “Sen gel otur üşümüştün,” dedi. Sağına soluna baktı.

“Sait, sen de iki arkadaş yanına al, arabayla Şam hava alanına git, Avrupa’dan gelen kargoyu al buraya getir,” dedi.

“Tamam, Ali arkadaş, hemen gidip getiririm,” dedi.

Sait, Apo’nun gönüllü fedaisi gibiydi. Ona inanmış, her dediğini militanca yerine getiren, sürekli çalışan, Apo’nun yanında kalan bir militandı. Apo, güvenlik gerektiren bütün önemli işlerini ona yaptırıyordu.

Sait hiç beklemeden iki kişiyi yanına alarak dışarı çıktı. Evin önünde bekleyen arabaya binip Şam hava alanındaki kargoda görevli memurun yanına gitti. Elindeki fişi memura verip; “kargomuz var,” dedi.

Memur oturduğu masanın başında gözlüğünü takıp fişe bakıp inceledi. Karşısında duran uzun boylu, genç, yakışıklı adama bakıp; “Evet, kargonuz gelmiş, benimle gelin” diyerek ayağa kalktı.

Memur, biraz ötede camekânın önünde biriken kuyruğa göz ucuyla baktı, sonra yan tarafında üst üste atılmış paketlerin yanına gidip üstündeki isimlere baktı. Dört köşeli, büyük kargo paketini gösterip;

“Aha işte Avrupa’dan gelen paketiniz, budur, alabilirsin, yalnız çok ağır, tek başına taşıya bilecek misin,” dedi memur.

“Teşekkür ederim memur bey, arkadaşlarım var, birlikte taşırız,” dedi Sait gülerek.

Büyük kargo paketini birlikte kaldırıp bir taşıyıcı el arabasına koydular. Götürüp dışarda bekleyen arabaya yerleştirdiler.

“Ama da ağır ha bunun içinde ne var,” dedi Sait merakla.

“Acaba içinde ne var,” diyerek diğer militan merakla gelen paketi, sağında solunda yokladı. Ardında; “çok ağırdı acaba içinde mermimi var,” diye ekledi.

“Saçmalama, Avrupa’dan buraya postayla mermi mi gelir? Zaten burada her taraf mermi dolu,” dedi Sait.

Eve varınca paketi birlikte yukarı taşıdılar.

Apo, kutsal bir nesneye dokunur gibi heyecanla pakette dokundu. Sevindi, gülümsedi kendi kendine. “Bir bıçak getirin,” dedi. Eğitim devresini bitirip eve dönmüş olan Zarife, mutfakta bıçağı alıp getirdi. Kendisi bıçağı alıp koli bandını kesti. Evde bulunan Bager, Adar, Rahime, Zarife, Sait ve diğer militanlar nefeslerini tutmuş, pür dikkat onun her hareketini merakla izliyorlardı.

Kolinin kapağını açtı. En üstekini çıkarıp masanın üzerine indirdi. Derginin ilk sayfasını sevinç, gurur ve heyecanla incelemeye başladı. Bager, Rahime, Adar, Sait, Zarife ve evdeki diğer militanlar merakla etrafında toplanıp ilk sayfaya baktılar.

Büyük harfler ve kırmızı yazıyla; “**SERXWEBUN**” yazılmıştı. “Serxwebun” sözcüğü hepsini büyülüyor, etkiliyordu. Derginin sol üst tarafında logosuna baktı. Zirvesi

karlı ve göklere değen bir dağ duruyordu. Dağın sağ alt eteğinde bir kitap, kitabın altında beş köşeli kıızıl yıldız duruyordu. Kitabın üstünde ise bir kalaşnikof vardı. Kıızıl yıldız; dağı, kitabı ve silahı birlikte bir el gibi kavramış bütünleştirmişti.

“Ali arkadaş, derginin simgesi neyi ifade ediyor,” diye sordu Rahime.

“Dergin simgesi ütopyamıza, amacımıza yol ve yöntemimize işaret ediyor. Beş köşeli kıızıl yıldız; özgürlüğü, sonsuzluğu, evrenselliği ve gelecek olan sosyalizmi simgeliyor. Kıızıl renk; köleliğe karşı başkaldırı ve evrensel direniş anlamına geliyor. Yıldızın beş köşesi; emekçi insanın beş parmağını ve geleneksel olarak sayılmış beş kıta ile toplumu özgürlüğe taşıyacak olan beş farklı sosyal grubu işaret ediyor. Yani; gelecek nesil olarak gençliği, devrimi koruyacak olan gerilla ordusunu, düşünce üretecek olan aydınları, devrimin gövdesi olan işçi ve köylüleri ifade ediyor. Kitap; okumayı, aydınlanmayı bilgeliği, hakikate varmayı, kölelikten özgürlüğe, karanlıktan aydınlığa çıkışı dile getiriyor. Dağ; ülkemizin dört parçasının bütünlüğünü simgeliyor. Silah; gerici, zora karşı halkın devrimci gücünü ortaya koyuyor.

“Serxwebun” adının hemen altında iki siyah çizgi arasına büyük harfler ve kırmızı yazıyla; “HİÇBİR ŞEY BAĞIMSIZLIK VE ÖZGÜRLÜKTEN DAHA DEĞERLİ DEĞİLDİR.” diye yazılmıştı.

Söz; Ho Chi Minh’e aitti. Uzun soluklu, zorlu, ama zaferle taçlanan Vietnam devrimine atıfta bulunuyordu. Onun hemen altında ise;

“Sayı; 1/ Ocak 1982/ 1.50DM” yazıyordu.

İlk sayfanın sol tarafına; “PKK 1. Konferansı Yapıldı.” Sağ tarafına; “PKK 1. Konferans Duyurusu,” başlığı atılmıştı.

Birinci yazı; “Kürdistan İşçi partisi 1. konferansı, 15–26 Temmuz 1981 tarihleri arasında yapıldı,” diye giriş yapmıştı.

İlk sayfanın sol alt bölümünde kırmızı yazıyla; “Çıkarken,” diye başlık atılmıştı.

“Bu partimizin ilk resmi yayın organıdır. Tarihi bir önemi var. İyi okuyun, iyi inceleyin, öneri eleştiri ve düşüncelerinizi yazın ki daha yetkin hale gelsin. Serxwebun, Kürdistan Devriminin kesilmeyecek olan sesidir,” dedi Apo.

Dergi yazılarının çoğu Orta Doğu’da hazırlanıyordu. Yazı kurulu, Apo’nun konuşmalarını çözerek makale haline getiriyordu. Hazırlanan yazılar, Suriye’de posta yoluyla Avrupa’da belirlenen adreslere gönderiliyor, orada alınıp gazeteye ulaştırılıyordu.

“Ali arkadaş, daha önce Mazlum abinin ülkede çıkardığı yayınlar vardı,” dedi Adar merakla.

“Evet Mazlum yoldaş, Ekim 1979’da Parti Bülteni’nin ilk sayısını çıkarmıştı,” dedi Apo.

“Hatırlıyorum, başlığında; ‘Kürdistan’daki gelişmelere ve PKK Mücadelesine İlişkin Yorum Ve Haberleri İçeren Siyasi Bültendir.’ diye diye yazıyordu. Hemen ardında sol köşede ise; ‘Sayı; 1, Ekim 1979’ yazısı vardı,” dedi Adar.

“Sonra; ‘Başyazı’ ve ardında ‘Çıkarken,’ başlığı vardı,” dedi Rahime.

“Başyazı; ‘Birinci dünya savaşı sonrasının elverişli iç ve dış koşullarından ve Sovyetler birliğinin aktif desteğinden yararlanılarak İngiliz ve Fransız emperyalistleriyle onların

Anadolu'ya sürdükleri, Yunan burjuvazisine karşı giriştiği kısa bir savaş sonucu...' diye başlıyordu," dedi Bager.

"O zaman üç kişilik bir basın konseyini oluşturduk. Başında Mazlum yoldaş bulunuyordu. Olanaklarımız çok sınırlıydı. Bir daktilo, bir teksir makinesi, mürekkep ve teksir kâğıtlarıyla o broşür ve bültenleri basmıştı. Her şey emek gücüne dayanıyordu. Her sayının, her broşürün çıkarılması haftalarca sürüyordu. Büyük bir emek harcanıyordu. Mazlum gördüğü her yanlış, hatayı yerinde ve zamanında eleştiriyor, en iyisini çıkarmaya özen gösteriyordu. Bu dergi aslında Mazlum yoldaşın başlattığı basın yayın çizgisini kesintisiz sürdürme anlamına geliyor.

Basın tarihimizi iyi bilince çıkarmalısınız. Çok zor koşullarda işe başladık. Ben onlarla bir toplantı yaptım, parti merkezi basını yayının önemimi ortaya koydum. Gerisini Mazlum getirdi. 'Doğru Yolu Kavrayalım,' adlı broşürden bin adet, Halfeti Göklü'ye yakın bir köyde, yurtsever bir ailenin evinde basmışlardı.

Daha sonra güvenlik açısında orada malzemelerini alıp Antep Çıksorut Mahallesine geçmişlerdi. Orada Parti bülteninin ilk sayısını çıkarmışlardı.

Daha sonra 1979'da Keban'nın bir köyünde, Güller Çelik'in iki katlı evine yerleştiler. Orada sarı zemin üzerinde siyah renk olarak Haki ile Halil'in afişlerini bastılar. Afişler, bütün Kürdistan illerine dağıtılmıştı. Ben o aralar yurt dışına çıkma hazırlığını yapıyordum," dedi Apo.

"Elazığ'dan ayrıldıktan sonra bu defa Mardin bölgesine geçtiler. Xurs köyünün arkasında terk edilmiş, bir tek ev vardı

malzemeleri oraya yerleştirdiler. Bir hafta orada kaldıktan sonra baskın oldu ele geçirildiler,” dedi Bager.

“Hayri ile Ferhat yoldařlar aynı sűrçte Mardin’de yakalandılar. Sonra Kemal, yoldař yakalandı. Kemal; ele avuca sığmaz, sűrekli hareket halindeydi. Derneklerde tartıřmalar yaparken ayađa kalkar konuřur, oturur kitle űzerinde bir otorite sađlardı. Hayri yoldař sakin, çok olgun, oturaklı bir halk űnderiydi. Mazlum’un teorik ve espri yűnű çok geliřkindi. Yoldařlarımızı koruyamadık,” dedi Apo.

Apo’nun talimatı űzerine, Sait dergilerin bir kısmını arabaya koyup kamplara gűtűrűp dađıttı. Bekaa Vadisi’ndeki Hewlê Kampına gitti. Dergileri orada sorumlu olan Abuzêr’e teslim etti. Abuzêr ilk dergiyi eline alıp bakarken, tűm militanlar etrafında toplandı. Heyecan ve merakla incelediler.

“Çok kaliteli ve nitelikli bir dergidir,” dedi şahin Kılavuz.

“Bu bizim merkezi yayın organımızdır. İlk bűlten ve brořűrű Mazlum yoldař çıkarmıřtı, řimdi o da bunu gűrmeliydi.” dedi Abuzêr.

Derken Cesur; “Bunu kutlayalım,” diyerek havaya ateş etti. Arkasında şahin silahın namlusunu havaya kaldırıp tetiğe bastı. Ve diğerler militanlar arka arkaya kurşun sıkarak derginin çıkışını kutladılar.

Ardında kamp meydanına ıktılar. Tűrkűler sűyleyip halay çektiler.

II

*“Hakikat daha çizmelerini giyerken,
yalan dűnyayı dolařır.” Edgar A. Poe*

Apo'nun çağrısı üzerine kongreye katılmak için dört bir taraftan yola çıkıp Beyrut ve Şam'a geliyorlardı.

O da Apo'nun çağrısı üzerine Şam'a gitmek için hazırlanıyordu. Hala konferansı unutmamıştı. Konferansı hatırlandıkça öfkeleniyordu. Beklenmeyen yer ve zamanda vakitsiz bir rüzgâr gibi esip her şeyi kırıp geçiyordu. Bütün öfkesi Apo'ya karşıydı. Sanki Apo, onun bütün düşlerini, oyuncaklarını, yaşamını elinden almış gibi öfkeleniyor, tepki duyuyordu. “Bu adam, bir köylü parçası, kurulu düzenimi ve yaşamımı halaç pamuğuna dönüştürdü, neden onunla baş edemedim” diye düşünüyor, planlar kuruyordu. “Beni nasıl konferansa çağırmas, bunun hesabını ondan sorar, yaşamı ona zehir ederim,” diyerek daha Avrupa'dan yola çıkarken kavgaya hazırlanmıştı.

İçindeki öfke ve tepki giderek büyüyor, bir intikam duygusuna dönüşüyordu. Öfke ve kin; yüreğini, ruhunu, düş ve düşüncesini sarmış, fırtınada ak köpükler savuran bir deniz dalgası gibiydi. Bütün bedeni safi öfke kesilmişti. Öfkesini, dışa vurmamak için kendini kasıyor, duygularına hâkim olmaya çalışıyordu.

Apo, her günkü gibi sabah erken kalktı, tıraş yoldu, düş yaptı. Etrafına baktı, odasına çeki düzen verdi. Koltukların üzerindeki örtüleri düzeltti. “Fatma eve gelecek,” dedi kendi kendine, yatağını düzelterip derli toplu hale getirdi. Heyecanı gözden kaçmıyordu. Odanın içinde durmadan volta atıyordu. Onu Ankara'da ilk tanıştığı zamanları, gruba katılışını, evliliğini düşündü. Duyguları ile düşünceleri çatışma halindeydi. Yüreğinde Fatma'ya karşı olan duyguları hala canlıydı. İncecik

bir sevgi dalgası, yaz ortası, yeşil bir dağ yamacında akan berrak, incecik bir sızak tüm yüreğini doldurdu. O heyecan ve sevgi dalgasıyla Rahime ile Zarife'yi çağırırdı.

“Kızlar, şoför arabayı hazırlasın. Siz de birlikte hava alanına gidin, Fatma Avrupa'dan gelecek, onu alıp buraya getirin,” dedi.

Rahime, Zarife ile şoför hazırlanıp hava alanına doğru yola çıktılar.

Uçak, Şam hava alanına indi. Yolcular tek tek inmeye başladılar. O da valizini alıp merdivenden inerken; “Apo karşısında taşkın bir su gibi olmamalıyım, daha sakin, daha mantıklı ve akıl ile hareket etmeliyim, yoksa öfkemin ateşi önce beni yakar, kıvılcımı ya ona varır ya varmaz, o zaman da olaylar aleyhime dönüşür. Öfkeme hâkim olmasam o bana hakim olur,” diye söylendi kendi kendine.

Rahime ile Zarife heyecanlıydı. Yıllardan sonra ilk kez Fatma'yı göreceklerdi. Zarife, onu çok merak ediyor, bir abla olarak görüyor yakın ilgi ve sevgi bekliyordu.

Rahime, Şam hava alanı salonunda Fatma'yı beklerken, birden bire geçmişe dalıp gitti. Bir anda o küçük taşra kasabası, kardeşi Baki, annesi ile kardeşleri gelip kafasına takıldı. Delil ile Hayri evlerine gelmiş, onlara çay yapmış, veriyordu. Delil;

“Rihê sen okulu ne yaptın” diye sordu.

“Keko, sen okulu ne yaptıysam ben aynısını yaptım,” dedi utangaç bir sesle.

“Ben okulu bitirdim öğretmen oldum, öğretmenliği bıraktım,”

“Keko, sen öğretmenliği bıraktıysan ben de okulu bıraktım,” dedi Rahime.

“Lisedeki kızlarla toplantı yaptın mı?”

“Dün evlerine gittim, üç saat kitap okuyup üzerinde tartıştık,” dedi Rahime.

“Aha Fatma abla,” diyerek ona doğru hızlı adımlarla yürüyen Zarife’nin sesiyle düşlerinden ayrıldı. Karşıda gelen yolcular arasında Fatma’yı gördü.

Zarife, onun yerde sürüklediği iki valizi almaya giderken; “Fatma abla hoş geldin,” deyip ona sarılmaya hazırlanıyordu. Fatma, ona tokalaşma ve sarılma fırsattı vermeden, zor duyulur, buz gibi bir sesle; “hoş bulduk,” demekle yetindi.

Hal hatır sormadan, ilgilenmeden çıkış kapısına doğru yürüdü. O yürüyünce, diğerleri de arkasında yürüdü.

Zarife ile Rahime sıcak bir ilgi ve ilişki bekliyordu. Fatma onları soğuk, dışlayıcı bir merhaba ile karşılamış, başka da bir şey dememişti. Zarife, beklemediği bu tutum ve tavır karşısında âdeta şok olmuş, hayal kırıklığına uyarmıştı. Düşünüyor, düşünüyor bu tutumuna bir anlam veremiyordu. Bütün hayalleri kırılmış, şaşırmış, ezilmiş, büzülmüş, boğazı düğümlenmişti. Büyük ağır valizi yerde sürükleye sürükleye Fatma’nın arkasında yürüyordu.

“Bu kadın, bir acayip davranıyor,” diye düşündü Zarife.

“Bu kadına ne olmuş acaba, öfkesi azgın dalgaların kıyıya vuruşu gibidir. Öfkeli, tepkili içten hesaplı davranıyor. Ben ona ne yaptım ki? Hiçbir şey söylemedim, yıllardan sonra ilk defa görüyorum,” diye düşündü Rahime.

Rahime etrafına baktı, tıklım tıklım insanlarla doluydu. Modern kıyafetler içinde kadınlar, genç kızlar, erkekler gidip geliyordu. Her geçiş noktasında polisler bekliyor, sıkı aramalar yapıyorlardı. Başlarında siyah beyaz damalı kefiye, bir grup Arap erkeği kendi aralarında yüksek sesle konuşa konuşa yanında geçip gittiler. Bunlara baktıkça, aylar önce gerilerde bıraktığı dağları, Peri Vadisini, o asi dağları, o zulüm operasyonlarını düşündü. İkisini karşılaştırdı, içten içe hüznlendi.

Zarife önüne baktı, en önde Fatma, arkasında Rahime birlikte hızlı adımlarla kalabalığın içinde yürüyüp gidiyorlardı. “Şimdi bunları kaybedersem kaybolurum, Arapça da bilmiyorum,” diyerek onlara yetişmek için adımlarını hızlandırdı.

“Bu Fatma neden böyle yaptı. Beni hiç tanıımıyormuş gibi davrandı. Sanki öfkesi bir yana, akıl ve mantığı bir yana savrulmuş,” diye mırıldandı.

Hemen arkasında ona yetişmek için hızlı adımlarla yürüyen Rahime; “Bu Fatma çok değişmiş, artık o eski Fatma değil. Demek ki şimdiye kadar, ay gibi görünen yüzünün dışında bir de görünmeyen karanlık bir yüzü daha varmış. Ben bu yüzü ilk defa görüyorum. İkiyüzlü bir kadınmış, Ali abiye hiç layık değil, ama şu yeryüzünde gün ışığına lâayık olmayan nice insan var, fakat güneş yine de her gün doğar. Bunun öfkesi ile nefsi birleşmiş bir olmuş, burnu kaf dağında, akıl uçup gitmiş. Belli ki bu kadar öfke ve tepki yaşanan hataları düzeltmek için değil, kendi şahsına çalıştığı içindir. Kendi kibrine yenik düşmüş. Bu öfkesinin mutlaka bir nedeni varadır, ama bunun haklı bir neden

olmadığına eminim. Bir anlık öfke ve tepki ile her şeyi bir anda yok edebilir,” diye düşündü.

Derken arabaya binip, hava alanında çıktılar. Şam’da Mezzê’deki eve gittiler. Apo, Fatma’yı kapı karşıladı, tokalaşip merhabalaştı, hal hatır sordu. Fatma, zoraki bir gülümsemeyle ona karşılık verdi. Geçip oturma salonunda oturdular. Onlar otururken, valizlerini taşıyıp odaya yerleştirdiler.

Apo, saatlerce ona sorular sorup Avrupa’nın durumunu anlamaya çalıştı. Soru sordukça o hep yaşanan yetmezlikleri ve eksikleri Süleyman, Semir ve diğerlerinde aradı. Süleyman’ın kişiliğini çözümledi. Fatma âdeta kendini her türlü ilişkiye kapatmış, her şeye alakasız ve ilgisiz davranıyordu.

Rahime, Zarife, bir süreden beri Şam’da Mezzê’deki evde Apo ile aynı evde kalıyordu.

Fatma, bir grup kadınla bir başka komün evine yerleşmiş, kızların Apo’nun kaldığı evde kalmalarına tepki duyuyor içten içe kıskanıyor, öfke duyuyordu. Apo ile sık sık bir araya geliyor, tartışıyor, 2. kongre için hazırlıklar yapıyorlardı.

Derken arada haftalar geçti ve kongre hazırlıkları için Semir de Avrupa’dan çıkıp Şam’a geldi. Apo, görüşmek için Fatma ile Semir’i bulduğu komün evine çağırdı.

Fatma, oldukça ciddi ve resmi duruyordu. Buz dağı gibi katı ve soğuktu. Mimiklerinden, oturuşunda bir sonuç çıkarmak zor oluyordu.

Semir, tedirgindi. Yüz hatlarında, hal ve hareketlerinde bir belirsizlik, muğlaklık, ikirciklik vardı. Sanki bir duman kitlesinin içinde geziyor gibiydi. Suçluluk psikolojisiyle oturduğu yerde ellerini nereye koyacağını şaşırmış, rastgele

sağına soluna bakıyordu. Terlemiş, nefes alamaz duruma gelmişti.

Semir, Fatma ve Apo birlikte oturup tartışmaya başladılar. Önce her biri kendi cephesinde Avrupa'daki gelişmeleri anlatmaya başladı.

“Ben çalışmalarda üzerime düşeni yaptım. Süleyman ile Semir hep negatif ve olumsuz davrandı,” dedi Fatma sertleşerek.

“Avrupa’da zaten yeterince çalışma koşulları yok, halk gerekli desteği vermiyor,” dedi Semir.

“Süleyman olmasa Avrupa sahası bir atılım yapabilirdi,” dedi Fatma.

“Sorun sadece Süleyman değil, Semir yaptıklarımızı bozuyor, siz de orada seyirci kalıyorsunuz,” dedi Apo öfkeyle.

“Avrupa’da gücümüz çok sınırlıdır,” diyerek Semir savunmaya geçti.

“Madalyonun iki yüzü gibisiniz. İkiniz de beni kandıramazsınız,” diyerek öfkeyle bağırdı Apo. Sonra; “Avrupa çalışmalarına ilişkin ikinizin de verdiği bilgiler gerçeği yansıtmıyor. Çelişki ve çatışmanız siyasal ve örgütsel değil bireyseldir. Bu da hep örgütte kaybettiriyor. Avrupa’da gelişip büyümemizi engelliyor,” diye ekledi Apo.

Avrupa çalışmaları, kongre hazırlıkları, ülkeye dönüş ile ilgili tartışmalar sürüp gidiyordu. Evin bir odasında Apo, bir odasında Bager ile iki erkek, diğer odasında Rahime, Zarife, Adar ile bir kasın militan daha kalıyordu.

Evin salonunu, yemek ve tartışma yeri olarak kullanıyorlardı. Fatma, o gün salonda tartışma bitince çıkıp

diğer evde bulunan kendi komünün evine giderken, Adar, ona bakıp;

“Bu Fatma, bu kadar moralsız toplantıdan ayrıldığına göre, tartışıkları konular çok derin olmalıdır,” diye düşündü.

Bir grup kadının Apo’nun kaldığı komün evinde kalması onun kıskançlık duygularını hareketlendiriyor, içten içe tepki duyuyor, Apo’ya öfkeleniyordu. Kendisini bütün bu faaliyetleri Apo’dan daha iyi yürütebileceğine düşünüyor, kendini grubun lideri olarak görüyor, sürekli Apo ile çatışıyordu.

Bager ile evdekiler Apo’nun kaset konuşmalarını çözüyor, 2. kongre için hazırlıkları sürdürüyorlardı.

Rahime ile Zarife ilk defa bu kadar yakında Apo’nun yaşam tarzına ve sorunlara yaklaşımına tanık oluyordu. Rahime tartışmalara tanık oldukça kendisini geliştirmek için evde boş kaldığında kitap okuyordu.

Zarife, o gün Apo ile birlikte Fatma’nın bir grup kadınla birlikte kaldığı komün evine gitmiş, kongre ilgili tartışmalar yürütüyorlardı. Fatma, Avrupa’dan bavullar dolusu elbise getirmiş, hepsini kaldığı evin gar dolabına koymuş saklamış, her gün ayrı bir kıyafet giyyordu. Bu herkesin dikkatini çekiyor, kimse hiç bir şey diyemiyordu.

Zarife’nin üzerindeki eskimiş gömlek askeri eğitimde hafif yırtılmış, beyaz iplikle dikmişti. Apo o yırtık gömleği görünce;

“Yanılmıyorsam burada bir gardolap var, içi dolu elbisedir. Kimindir o? Neden bu yırtık elbise ile dolaşıyorsunuz, gidin orada kendinize elbise alın,” dedi.

“Ali arkadaş, o Fatma arkadaş aittir,” dedi Zarife.

“Gidin giyin, o kadar elbiseyi ne yapacak,” dedi Apo.

Kızlardan hiç biri, gar dolaptan elbise almaya yanaşmadı. Apo kendisi gidip gardolabı açıp;

“Zarife, o yırtık gömlekle gezme burası dolu elbise al giy,” dedi ısrar ederek.

Zarife, geride durdu elbise almadı. Havalar artık soğumuştı. Apo gardolabında mavi renkli bir montu çıkarıp;

“Al bunu giy, üşüyorsun. Bu gömlek de iyidir, al giy sana olur,” dedi Apo ısrarla.

Zarife istemeye istemeye alıp giydi. Mont biraz üzerine bol ve uzun geldi.

“Tamam, bu olur sana, biraz uzun ama zararı yok soğuktan korur seni, niye giymiyorsunuz ki,” dedi.

“Fatma orada zenginin kızı, burada da zenginin kızı her durumda elbisesi bol, benim gibi babasız büyümüş, sıradan yoksul bir memurun kızı olan, zor koşullarda büyüyen biri, her yerde her zaman yoksuldur,” diye düşündü.

Zarife, Fatma’nın kız kardeşiyle birlikte ilkokula gittiği yılları anımsadı. Onun kız kardeşi hep parlak, kaliteli önlükler, yakalar, ayakkabılar, çantalar, değişik kalem ve silgiler, kışlık kabanlar giydiğini, kendisini naylon ayakkabı, solmuş eski önlük, yaka ve annesinin el ile ördüğü, kolları kısalmış, yıpranmış, hırkayla okula gittiğini hatırladı. İçten içe üzüldü, gözleri nemlendi. “Onlar hep ayrıcalıklıydı. Burada da ayrıcalıklıdır. Onlarla aynı sıralarda oturdum, ama hep zengin, ayrıcalıklı ve farklıydılar. Burada da aynı saflarda olsak da yine farklı ve ayrıcalıklıdır. Zenginin kızı yine zengin, yoksulun kızı yine yoksul,” diye içinde geçirip üzüldü.

III

*“Şehrim söndürdü ışıklarını
Elinin üstünde tuttuğu bir çocuğun kanyla
Kapattı kapılarını
Ve gökyüzünde yalnız kaldı...”*

Feyruz

Komün yaşamı bir eğitim yeri idi. Ev, günün her saatinde insan ve arkadaşlık ilişkilerinin sıcaklığıyla doluydu. Ülkeye dönüş hazırlıklarının heyecanı vardı. Her şey hareketli, canlı ve akıcıydı. Rüya ve düşer bile devrim, gerilla ve özgürlük ile ilgiliydi. O sıcaklık, inanç ve samimiyet evdeki her militanın yüreğine ve beynine sinmişti.

Günün temposu ve hareketliliği rojbaşla başlıyordu. Yemek saatleri ve ortak tartışmalar dışında her biri kaldığı odada ya kitap okuyor ya da yazı yazıyordu. Sırayla yemek yapıyorlardı. İçlerinde kaytaranlar olduğunda eleştiriye maruz kalıyordu.

Onun kaldığı oda ile erkeklerin kaldığı oda arasında uzun bir koridor büyük salona açılıyordu. Kadınların kaldığı oda kapı girişine yakın mutfığa bitişikti. Evin üç tarafı balkondur. Her odanın bir kapısı, bir balkona, bir diğer kapısı da mutfığa açılıyordu. Evin büyük salonunu yemek yeme, tartışma ve oturma yeri olarak kullanıyorlardı.

Her günkü gibi yine sabah erken kalktı. Önce tıraş oldu, düş yaptı. Sonra radyodan Arapça bir kanalı açtı. Mardin’de sürgün edilmiş Kürt bir baba ile Süryani bir ananın kızı, doğma, büyüme Lübnanlı olan sanatçı Feyruz şarkı söylüyordu.

“Beyrut

*Kalbimden selamlar sana ey Beyrut
Öpücükler denizine ve evlerine
Eski bir denizci yüzü gibi olan bir taşına...”*

Şarkı bir ağıt gibi sürüp gidiyordu. Şarkıyı dinleyince duygulandı, kalkıp salona geçti. O salona geçince diğerleri de gelip oturdular, birlikte kahvaltı yaptılar. Kahvaltıdan sonra haber saatinde radyoyu açtı. Birlikte BBC Türkçe haberleri dinlediler. Haberleri tek tek yorumladı ve düşünce aldı. Sonra Bager ile Hüseyin Hoca ile birlikte erkeklerin kaldığı odaya geçtiler. Hüseyin konferans sonrası Agit ile birlikte İran’a geçmiş, kongre için yeniden dönüp gelmişti.

O günlerde komün evi, her zamankinden daha hareketliydi. Tartışma ve konuşma sesleri eksik olmuyordu. Militanlar eve gelip gidiyor, onlarla konuşuyor, perspektif veriyor önlerine somut görevler koyuyordu. Ülkenin her tarafına gruplar gönderme planları yapıyor ve yapılacak işleri tartışıyorlardı.

Bütün bunları yaparken kendisi de her an gidecekmiş gibi hep hazırlık içerisindeydi. Yüreğinde hep o günün geleceği umudu vardı. Ülkeye gidiş için hazırladığı çanta, spor ayakkabı, çorap vb. eşyalarını hep gösterir, heyecanla anlatırdı. Bu eşyalarını, her zaman dolabın bir köşesinde hazır tutardı. “Bu coğrafyada yarın ne olacağını kestirmek zordur, kaos ve fırtına her an suların yörüngesini değiştirebilir,” diye düşünüyor kendini ona göre hazırlıyordu.

Erkeklerin kaldığı odada Hüseyin ve Bager ile öğleye kadar kongre hazırlıkları ile ilgili konuşup tartıştı. Bu hep yaptığı bir durumdu. Çoğu zaman erkeklerin kaldığı odaya girer

saatlerce onlarla konuşup tartışırdı. Bazen erkek misafirler gelince de o odaya alır görüşmesini orada yapardı. Yemek, sohbet, toplantı, konuşma ve tartışmaları genellikle kadınlarla birlikte büyük salonda yapardı.

Kongre hazırlıklarını tartıştıktan sonra gerilla ile ilgili tartışmaya başladılar. Ülkeye geri dönüş, grupların dağlarda yerleşmesine dönük plan ve projelerini anlattı. Onlardan düşünce aldı.

Yemek arasında “nasıl başaracağız, neler yapabiliriz,” hususlarını evdeki herkese soruyor, tartışıyor; bu heyecan ve yoğunlaşmaya evdeki herkesi dâhil ediyordu.

Apo, Botan coğrafyasını öğrenmek istiyordu. Her zirveyi, her vadiyi, her akarsuyu ona soruyordu. Hangi su ne zaman taşır, hangi zirveye ne kadar kar düşer, hangi vadiye ne zaman çığ düşer, hangi vadi, hangi dağ, hangi su baharda ne zaman geçit verir. Hangi yamaçta, hangi mağara var, nerede gerilla barınabilir, gizlenebilir; tek tek soruyor öğreniyordu.

Hangi aşiretin ne kadar gücü var, ne kadar yurtseverdir, ne kadar katılım sağlamış, ne kadar destek sunuyor. Aşiretler arası çelişkiler nelerdir, devletle ilişkiler ne düzeydedir. Geçim kaynakları nelerdir, Gelenek görenekleri nasıldır, hepsini tek tek soruyor, tartışıyor öğreniyordu. O gün geç saatlere kadar aralıksız onlarla konuşup tartıştı.

Fatma’nın sağlık durumu kötüydü. Bulunduğu komün evinden Apo’nun kaldığı komün evine gelmiş, kadınların kaldığı odada yatıyordu. Öğle zamanı Zarife, yemek tepsisi ile içeri girip;

“Fatma arkadaş sana yemek getirdim, biraz ye ki iyileşesin,” dedi.

“Zarife arkadaş, yemeği getirirken, Ali arkadaş benim buraya geldiğimi ve hasta olduğumu söylemeyin. Yemek getirirken görmesin. Bir de tabaklarımı ayır,” dedi Fatma.

“Neden tabaklarını ayırayım,” dedi Zarife.

“Soğuk algınlığı bulaşıcıdır, o da yakalanmasın, etkilenmesin,” dedi.

“Tamam dikkat ederim.”

Üçüncü gün Zarife odasına yemek götürürken, Apo elindeki tepsiyi gördü.

“Zarife, o yemeği kime götürüyorsun,” dedi.

“Fatma arkadaş götüreyorum.”

“Fatma burada mı?”

“Evet.”

“Neden salona gelip yemek yemiyor.”

“Hastadır, yatıyor.”

“Ben de görebilir miyim?”

O günlerde yine ilişkileri gergindi, aralarında soğuk rüzgârlar esiyordu, ancak Fatma, her zaman onun karşısında resmi ve her militan gibi ayakta dururdu. Zarife, elindeki yemek tepsisini yere indirdi, kapıyı araladı. Apo kapıdan baktı.

“Fatma arkadaş çok geçmiş olsun, ama bu kadar da olmaz. Bak dudakların uçuk olmuş, halsiz yatıyorsun. Her şey olur da neden hastalığını benim bulunduğum komün evinde benden saklıyorsun? Çok geçmiş olsun, durumun nasıl, seni hemen doktora götürelim,” dedi. Fatma, uzandığı yataktan kalkmaya çalıştı.

“Teşekkür ederim, iyiyim, şimdilik bir şey lazım değil,” dedi.

“Kalkma, rahatsız olma. Seni doktora götürelim,” dedi Apo.

“Doktora gerek yok geçer,” demekle yetindi Fatma.

Bu arada Zarife yemek tepsisini Fatma’nın önündeki masaya koydu, dışarı çıkıp salonda beklemeye başladı.

“Hemen şoförü çağrın doktora götürsün,” dedi Apo.

Şoför geldi, Zarife ile Adar Fatma’nın kollarına girerek doktora götürdüler. Fatma doktordan ilaçları alıp döndükten sonra;

“Zarife arkadaş, akşama güzel bir yemek yap. Ali arkadaş sürekli; ‘Karakoçan’da yemek kültürü yok,’ diyor. Biraz üzerinde dur, bizim güzel yerel yemekleri yap yesin,” dedi.

Fatma, Apo’nun onunla ilgilenmesinde etkilenmişti. Zarife, yerel yemekleri yaptı, Fatma yemekleri masaya dizdi, hep birlikte masaya oturdular.

“Sen hep; ‘Karakoçan’ın yemek kültürü yok,’ diyorsun. Zarife arkadaşta söyledim, bizim yörenin yerel yemeklerini sana yaptı,” dedi Fatma.

“Elinize sağlık, sizin yörenin kendine özgü yemekleri var ama zengin değil,” dedi Apo. Ardında; “Sağlık durumun nasıl oldu,” diye ekledi.

“İlaçları aldıktan sonra daha iyiyim,” dedi Fatma.

Bazen araları yumuşasa da örgütsel sorunlar çoğaldıkça, bakış açıları farklılaştıkça, aralarındaki ilişkiler daha da resmîleşip katılaşıyordu. Apo, sıcak davranıp yaklaştıkça o bir buz kalıbına dönüşüyordu. İdeolojik, politik, örgütsel

tartışmaları derinleştikçe günlük yaşamdaki ilişkileri de kırıcı, katı ve soğuk bir hal alıyordu.

O gün, kongre hazırlık tartışmaları için Fatma yine Apo'nun bulunduğu komün evine gelmişti. Kaldıkları katta, asansör ile çıkıp iniyorlardı. Evin salonu büyüktü. Kongre hazırlıkları sürüyordu. Salonda konuşmuş, tartışmış, öğle zamanı Apo odasına çekilmişti. O odasına çekilirken Fatma geldi. Bir saat kadar salonda bekledi.

Apo, her gün öğle zamanı bir saat uyur, dinlenir sonra kalkardı. Kalkarken; “Urfa'nın etrafı dumanlı dağlar” ile “Dağlar seni delik deşik delerim” türkülerini mırıldanırdı. O gün kalkma saati gelince, Fatma, o mırıldanma sesini duymadı. Apo'nun odasından çıkmadığını görünce, sağına soluna baktı, birden bire;

“Ali arkadaş kalkmadı, bir saatten fazla kalmaz, hele bir gidip bakalım,” dedi. Salonda yavaşça yürüdü, odasının kapısına vardı. Kulak kabartıp biraz dinledi. İçerde çıt yoktu. Rahime, Adar ile Zarife'ye bakıp;

“Zarife sen cesursun bir odasına bak hele, niye kalkmadı, bir rahatsızlığı mı var,” dedi Fatma.

Dördü odanın kapısına kadar birlikte gittiler. İçerde ses yoktu. Kısık bir sesle;

“Ne yapalım,” dedi Zarife.

“Biraz daha bekleyelim,” dedi Rahime.

Kulaklarını kapıya dayayıp dinlemeye başladılar.

Zarife, tam kapıya yanaştı içeriye bakacaktı ki Apo içerde;

“Ne o öyle gidip geliyorsunuz? Ölmemi mi bekliyorsunuz,” dedi.

Zarife hafifçe kapıyı aralarken;

“Aha işte böyle, gördün bana nasıl davranıyor, hâlbuki ben onun için endişelendim hasta mı diye düşündüm,” dedi Fatma.

“Ali arkadaş dinlenmeniz bir saati aşınca merak ettik,” dedi Rahime.

“Öyle mi çok mu merak ettiniz?” dedi gülerek.

Onlar kapıyı kapatıp salona geçerken, Apo kalktı, yüzünü yıkadı, kendi kendine;

“Urfa’nın etrafı dumanlı dağlar

Ciğerim yanıyor aney gözlerim ağlar

Benim zalim derdim cihanı yakar,” türküsünü mırıldandı.

Fatma’nın onunla ilgilendiğini görünce o da ekilendi. Terliklerini giydi. Gidip yüzünü yıkadı. Hava çok sıcaktı. Mutfakta su içip salona geçti. Fatma onlara bakıp;

“Kızlar, karpuz yok mu birlikte yiyelim,” dedi.

“Ali arkadaş alabiliriz,” dedi Rahime.

“Nasıl alacaksınız?”

“Adar arkadaşla gidip alabiliriz.”

Genelde kızlar, işleri olmadığı zaman dışarı çıkmıyorlardı. Alış-verişleri Arapça bilen şoför yapıyordu.

“Gidebilirsiniz,” dedi Apo.

Rahime ile Zarife aşağı indiler. Şoför ile birlikte bazen alış verişe giderken tanıdıkları yola girdiler. Bir otobüse binip Pazar yerine ulaştılar. İri, kesmece bir karpuzu seçip, terazinin kefesine koydular. Tartıp parasını ödediler. Karpuzu alıp otobüs ile eve döndüler. Binaya ulaşıp asansöre binince;

“Şimdi uçam geliyor, ne kadar çok korkuyordum, ya biri bizi tutar bir şey söylerse diye ödüm kopuyordu,” dedi Zarife.

“Doğrusu ben de çok tedirgindim, savaş ortamında, dilini bilmediğimiz bir ülkede gidip alış-veriş yapmak zordur,” dedi Rahime.

Kapıyı açıp içeri girdiler. Apo ile Fatma karşı karşıya oturmuş, derin bir sohbet içindeydiler. İkisinin de yüzü gülüyordu. Onları böyle görünce; “İkisi de sakın ve mutludur, onları ilk defa böyle görüyorum,” diye düşündü sevindi Rahime.

Karpuzu, mutfakta keserken, Apo gidip onlara yardım etti. Hep gülüyor, çalışmasına ara vermiş sohbet ediyordu. Bu fazla tanık oldukları bir durum değildi. Adar karpuzu tepsiye koyup onun masasına götürüp indirirken, Apo;

“Diğer arkadaşları da çağır,” dedi.

Diğer odada kalan erkekler de gelip birlikte onun odasında karpuz yediler.

Rahime, Zarife ile Adar, Apo ile Fatma’nın sert, hep kavgalı geçen örgütsel ve politik tartışmalarının dışında ilk kez sosyal yaşamdaki yumuşak, duygu yüklü ilişkilerine tanık oluyor, etkileniyorlardı. “Fatma bu gün çok duygulanmış, Apo ile duygusal ilişkilerini sıcaklaştırmak, rayına oturtmak istiyor her halde,” diye düşündü Adar.

“Karpuz yedikten sonra; “tüm arkadaşlar, odalarına çekilsin, kongre hazırlıkları üzerinde biraz yoğunlaşsın,” dedi Apo.

2. Kongre hazırlıkları iyi gidince, bütün saldırılara ve zorluklara rağmen, umutlanıyor, rahatlıyor bir çocuk sevinci ve saflığıyla mutlu oluyordu. Hazırlık çalışmaları için herkes odasına çekilince Fatma;

“Bizim orada Golan köyünü biliyorsun,” dedi.

“Biliyorum,” dedi Rahime ile Zarife aynı anda.

“O köyde, beş çocuğu olan çok gariban bir köylü vardı. Gün geldi eşi hastalıktan öldü. Adam küçük çocuklarla bir başına kaldı. Bir taraftan tarla, iş, güç bir taraftan bakıma muhtaç küçük çocuklar. Evlenmeye karar verdi. Hangi kapıyı çaldıysa geri çevirdiler. En sonunda kayın babasına gidip baldızını istedi. Kayın babası; ‘bir kız sana verdim, cimrilikten, bakımsızlıktan öldü. Ölmek için diğer kızımı da veremem,’ demiş. Vallahi bu defa kızından hiçbir şey esirgemeyeceğim,” demiş, yalvararak.

“Eee adam vermiş mi kızı,” dedi Adar merakla gülererek.

“Vermiş vermesine, ama cimriliğinden hiç vaz geçmemiş,” dedi Fatma.

“Bizim oradaki o köylüler ne kadar saftırlar,” dedi Zarife.

“Evet, saf, temiz, kurnazlık bilmeyen, kendi işi de gücün de gariban insanlardır,” dedi Rahime.

“Bir gün devrim yaparsak hepsi özgürleşir,” dedi Adar.

“Devrim ha,” deyip durdu Fatma. “Kafam karışık, Ali arkadaş ile bu konularda hiç uyuşamıyoruz. Çok zor bir dava nasıl olacak ben de bilmiyorum,” dedi ikircikli, güvensiz ve umutsuz bir sesle.

Akşama doğru Şoför geldi, Fatma’yı alıp kaldığı komün evine götürürken, Apo onunla kapıya kadar gitti, o akşam ilk kez gülümseyerek ayrıldılar.

Fatma seçiciydi. Daha çok aristokrat kesime yakın duruyor, onlarla ilişkilerini sıcak canlı tutuyordu. Aristokrat aile kızlarıyla ilişkileri daha sıkıydı. Emekçi, militan kesimle ilişkileri yüzeysel ve sıradandı.

Apo, ayırım yapmadan herkese eşit mesafede, adaletli yaklaşıyordu.

Fatma; “bohçasını alıp gelen kızlardan bir şey çıkmaz,” diye düşünüyor, onlara ilgi göstermiyor, dikkate almıyordu. Onlara örgütsel çalışmalara katma, çaba ve gayreti göstermiyordu. “Bu bohçacılar takımı ne yapabilir ki, olsa da olur olmasa da olur” diye düşünüyordu.

Fatma, hep geleneksel bakış açısıyla kişilere ve sorunlara yaklaşıyordu. “Okumuş mu, öğretmen olmuş mu, memur olmuş mu, ailesi zengin mi,” diyerek ele alıp değerlendirdiyordu. Kadınların güçlenmesini ve güç olmasını istemiyor, öne çıkanları dışlıyordu. Kadının gücüne, enerjisine ve yeteneklerine ve devrimde oynayacakları role inanmıyordu. Geleneksel aile ve devletin kadına yaklaştığı gibi yaklaşıyordu.

Apo, devrim çizgisinin temeline halkı, toplumu, sınıfı, özgürlüğü ve kadını koymuştu. Fatma düşündüğü devrimin temeline bireyi ve gelenekselliği koymuştu. Çelişki ve çatışmaları burada başlıyordu. Apo, Fatma’yı diğer militan kızlarla eşit tutuyor, herkese aynı mesafede yaklaşıyor, aynı adaleti dağıtıyordu. Bu Fatma’yı çileden çıkartıyordu. “Beni nasıl bohçasını alıp gelen bu maraba takımı kızlarla eşit tutar, asla kabul edemem,” diyor, Apo’nun yaklaşımlarına yanıt olmuyordu.

Rahime, Zarife ile Adar, Fatma ile kaldıkça gerçekleri ve çelişkileri daha yakında görüyorlardı. Fatma, kadın konusunda hep engelleyici, dışlayıcı bir rol oynuyordu. Hiçbir kadını beğenmiyor, her fırsatta bastırıp geriye çekiyordu. Oynadığı rol tüm kadınları etkiliyor ve kadınlar onun enkazı atında ezilip

gidiyordu. Hep bir öğretmen rolündeydi. Tepeden öğreten bir yaklaşım sergiliyordu. Buna rağmen Apo'dan dolayı herkes ona saygı gösteriyordu.

Apo, o gün konuşmak için bir grup militanı kamptan eve çağırmişti. Gelen kızlardan biri uzun boylu, zayıftı. Yaşamda ve ilişkilerde hep geride kalıyor ve gevşek duruyordu. Bir diğeri onun tam tersiydi. Kısa boylu, sağlam yapılı, hareketli ve aktifti. Apo gelenlerle tek tek ilgilendi. Genel bir perspektif verdikten sonra uzun boylu olana bakıp; “Direje kerme geje” dedi. Sonra ufak tefek cin gibi ve eskiden öğretmen olana bakıp; “kınık ê ar pıtık ê,” dedi gülerek espri yaptı.

O gülünce orada bulunan herkes güldü. Sonra Zarife'ye bakıp;

“Sen öğretmensin, bu yazı bir arkadaşın dağ izlenimlerdir, al oku redakte et,” diyerek elindeki yazıyı ona uzattı. Zarife ürkek bir tavırla yazıyı alırken;

“Tamam Ali arkadaş bakarım,” demekle yetindi. Yazıyı o gün okudu ve inceledi.

Aynı gün Rahime ile birlikte nöbetçiydi. Mercimek çorbası yapacaklardı. Mercimekler taş doluydu. Oturup önce taşları ayıkladılar.

“Ali arkadaş sevmeseydi bu taşlı mercimeği döker atardık,” dedi Rahime.

“Gerçekten içi taş doludur,” dedi Zarife.

“Ya da partinin parası olsaydı gidip güzel temiz mercimek satın alırdım,” dedi Rahime.

“Bir saattir, uğraşıyoruz taşlar bitmiyor,” dedi Zarife.

Derken mercimekleri temizlediler, yıkadılar, pişirdiler. Öğle zamanı yemek masaya konuldu, ekmek ve kaşıklar indirildi. Adar odasının kapısını çalıp; “Ali arkadaş, yemek hazır,” dedi.

Yemek masasında herkesin yeri belliydi. Apo, gelip her zamanki gibi masanın sol başköşesine oturdu. Sonra Bager ile Fatma, ardında diğerleri masaya oturdular. Hep birlikte yemeğe başladılar. Apo o arada herkese acı biber dağıttı. Fatma biberi alıp ekmeğin altına koydu. Masadakiler biberi yediler. İki kişiyi hıçkırık tuttu.

“Vay be, bu acı biber benim arkadaşlarımın hıçkırmasına yol açtı, gözlerinde yaş akıyor, öyleyse verin o biberleri ben yerim. Bir biber arkadaşlarımı nasıl bu hale getirir,” dedi gülerek. Sonra;

“Fatma arkadaş sen biberi yemeyeceksen yeme, neden ekmeğin altına koyup gizliyorsun,” dedi.

“Gizlemiyorum Ali arkadaş, ben o biberi yiyeceğim,” dedi Fatma.

“Fatma arkadaş, sen niye bizi kandırıyorsun, yemiyorsan; ‘yemem de’ neden yemediğin halde gizliyorsun? Bak arkadaşlarım zehir de olsa hıçkırık da tutsa ne versem yiyorlar, ama sen verdiğimi yemediğin halde yok demiyorsun hep gizliyorsun. Böyle yapma, biberi çıkar, ver ben yerim,” dedi Apo, şakayla. Ardından, “insan arkadaşını kırmaz, zehir de olsa yer. Hem altı üstü bir biber,” diye ekledi.

Zarife; “bana niye biber vermedi, demek ki beni güçlü görmüyor,” diye düşündü tartışmaları dinlerken. Apo onu hissetmiş gibi;

“Zarife arkadaş miden ağrımasın, diye sana vermedim,” dedi.

Zarife bunu fırsat bilerek;

“Ali arkadaş, verdiğiniz yazıyı okudum, inceledim,” dedi kısık bir sesle.

“Ne anladın yazıdan?”

“Bu yazının bir yerinde; ‘yaşlı ve ihtiyar,’ diyor. İkisi de aynı şeydir,” dedi. Apo ona bakıp;

“Bula bula onu mu buldun. Yazıyı incelerken, bütünlüklü ele alıp okuyacaksın. Yazıyı; giriş, gelişme ve sonuç bölümleri temelinde değerlendireceksin. Biz Türk kızlarını nerede bulalım, bize yazı düzeltsinler. Siz de bol bol okuyun, kendinizi geliştirin, yetiştirin,” dedi. Ardında; “Sen Rahime, Adar, diğer kızlar daktilo yazmasını, tutanak tutmasını, Serxwbun Dergisine yazı yazmasını öğrenmelisiniz. Bütün bunlar devrimin işlerdir, artık öğrenmeniz, yapmanız gerekiyor.”

Yemekten sonra mutfağa geçip; “Bugün bulaşıkları ben yıkayacağım,” dedi Apo.

“Hayır, olmaz Ali arkadaş,” dedi Rahime.

“Neden olmaz, siz her gün yıkamıyor musunuz? Bugün de ben yıkayacağım,” dedi Apo ısrarla.

“Hayır, olmaz nöbetçiyim, ben yıkayacağım,” diyerek Apo’nun elindeki bulaşık süngerini çekip aldı bulaşıkları yıkamaya başladı Rahime. Ertesi gün;

“Bugün ben yemek yapacağım,” dedi Apo.

“Ali arkadaş olmaz biz yaparız, sizin işleriniz yoğun, yazı yazıyor çalışıyorsunuz,” dedi Adar.

“Siz yemeği her gün aynı arkadaşlara yaptırıyorsunuz,” dedi, Fatma’ya bakarak.

Apo, kaldığı komün ortamlarında disiplinli yaşam ve çalışma tarzını herkese uyguluyordu. Yatma, kalkma, yemek, haber dinleme saatleri hiç şaşmıyordu. Yemekten sonra birlikte oturup çay içerken masadakilere bakıp;

“Biliyorum, benimle yaşamak kolay değildir. Ben dava insanıyım. Yaşadığım her an ve her yerde halkımı, zindanlardaki yoldaşlarımı ve devrimi düşünerek yaşıyorum. Siz de halk, zindan ve devrim gerçekliğine göre yaşayacaksınız. Öyle lüks yaşamak yok. Zaten imkânlarımız azdır. Hayallerimiz özgürlük, devrim ve ülkeye dönük olmalıdır,” dedi.

Bütün çabalara rağmen hala geniş kitlelere açılım olmamıştı. Aylar süren çaba ve emekle Halep’te 40 aileye ulaşılmıştı. Efrin’de ise belli aile ve köylerle ilişki kurulmuş, dost çevrelere edinmişlerdi. Kobanê’de halkla ilişkiler biraz daha fazlaydı, ama orada şartları daha zordu. Kapalı bir toplumdur. Kadın militanlar, daha rahat evlere girip çıkıyorlardı. Erkekler daha çok zorlanıyorlardı. Artık onlara destek veren bir çekirdek kitle oluşmuş, giderek çoğalıyordu.

Avrupa faaliyetleri biraz gelişince komünlerde yaşam biraz daha iyileşmişti. Misafir gelince et alıyorlardı. O da yarım kiloyu aşmıyordu. Şoför gidip et alırken, Arapça; “Nis kilo,” diyordu.

IV

“Faşizm; paramparça edilip yere serilmeden, aramızdan hiç kimse

dinlenme ve mola verme hakkına sahip değildir.” Clara Zetkin

Bazıları onu sahte gülücüklerle Araf’a, bazıları karanlık uçurumun dinine sürüklemeye çalışıyordu. Çoğu insan onu çözemiyor, anlamıyor, nereye varmak istediğini göremediği için ön yargıyla hep ona yaklaşıyordu. O bunlara aldırmadan çalışmalarını daha da derinleştiriyordu.

İsrail saldırıları yoğunlaşınca tedbir olarak karşısında militanların bir kısmını Lübnan’daki eğitim sahalarından çekerek, Sınırdaki Kürtler arasında kitle çalışmalarına gönderdi. Kadınlar, Halep, Efrin, Şam, Kobanê, Qamışlo, Serikaniye, Derik, Derbesiye, Tırbesipiye ve Amude gibi kent ve kasabalarda halkı örgütleme çalışmaları yapıyorlardı. Adar, Rahime evde kalmış, Zarife Kobanê’de halk arasında çalışıyordu.

O gün Yıldız Durmuş, Agit ile birlikte kuzeydeki dağlardan, Bir diğer militan Botan’dan, bir diğeri Avrupa’dan yola çıkıp gelmişlerdi. Agit, Apo ile görüşüp hazırlıkları tamamladıktan sonra hiç beklemeden tekrar İran sahasına dönecekti. Diğerleri kuzeye geçeceklerdi.

Zarife, Kobanê’de halk arasında çalışmalar yapıyordu. Apo ona; “Hemen yola çık Şam’a gel,” diye haber gönderdi.

Acil haberi alınca heyecanlandı kaygılandı. “Ali arkadaş, acaba beni neden böyle apar topar çağırıyor? Bir hata mı yaptım, birileri hakkımda rapor mu yazdı, mutlaka çok önemli bir şey olmalı,” diye düşündü.

Hiç beklemeden, birkaç parça giysisini bir valize koydu. Kobanê’den arabaya binip Carablus’a geçti Oradan Halep ve

Şam’a ulaştı. Heyecanlı, tedirgin ve kaygılıydı. Durmadan kendi kendine yorumlar yapıyor, bu ani çağırının nedenini bulamıyordu. Hiç beklemeden Mezze’deki eve gitti.

Kapıdan içeri girince, “Zarife sana sürpriz yaptım, gel bakalım seni kimlerle buluşturacağım” dedi Apo.

Zarife gülümseyip oturma salonuna girince Yıldız ve Haydar ile karşı karşıya geldi. Biraz durdu, aniden Yıldız sarılıp sevinçten ağladı. Yıldız, Haydar Karasungur, Rahime ile Zarife birbirlerini yıllardan beri tanıyorlardı. Sonra Haydar ile kucaklaşıp hal hatır sordu. Ardında Agit ve diğer militanlarla merhabalaştı. Heyecanlanmış, yüreği mutluluk ve sevinç dolmuştu. Apo, kapıda durmuş gülümseyerek onları izliyordu.

“Bakın düşman sizi birbirinizden ayırıyor. Her birinizi dünyanın bir ucunda getirip burada buluşturdum, Artık şimdi ülkede buluşma zamanıdır. Sizin de gittiğiniz her yerde halkı böyle bir araya getirip buluşturma görev ve sorumluluğunuz var,” dedi Apo.

O gün Meral mutfak nöbetçisiydi. Yemek yapıyordu. Diğerleri salonda bir araya gelmiş siyasi örgütsel sorunları tartışıyorlardı.

“Agit arkadaş, Botan’da halk bize nasıl yaklaşıyor, yörenin toplumsal yapısı nasıldır,” dedi Adar.

“Mihail Şolohov’un, ‘Durgun Don’ adlı romanı okursanız Botan’ın toplumsal yapısını çözersiniz. Kazakların kültürü ile Botan’daki Koçer kültürü birbirine çok yakındır. Kazaklar da Kürtler gibi hep sert kafalıdırlar,” dedi Agit.

“Botan’da halk ne tür yemekler size veriyor,” dedi Zarife.

“Kuruttukları çortan ile keşk var. Nereye gitsek onları bize veriyorlar. Dişlerimiz kırılırsa bilin ki çoktandır,” dedi Agit gülererek.

“Çortan nasıl bir şey,” dedi şehirde büyümüş bir militan

“Çortan, yağı alınmış bir türü peynirdir,”

“Mercimek, pirinç çorbası yok mu?”

“Ne olacak ki pirinç çorbası? Pirince salça da koysalar, pilavını da yapsalar, çorbasını da yapsalar sonuçta beyaz pirinçtir. Artık beyazlardan nefret ediyorum. Yasaklamak zor, halkımızın temel gıdalarından, ama ben kendimi bu beyaz gıdalardan arındıracağım” dedi kahkaha atarak.

“Keşke nedir,” diye sordu bir diğer militan.

“Keşke, bir avuç pirincin suya atılmasıyla yapılan çorbaya benziyor,” dedi Agit espri yaparak.

Doğanın güzelliklerini anlattığı kadar zorluklara da hazırlardı. Botan’ın toplumsal ve aşiret yapısı, doğa güzelliklerini onlara anlatıyor, dağa hazırlıyordu.

Öğle zamanı Apo gelip yemek masasına oturdu. Yemekler masaya taşındı birlikte oturup yediler. Nöbetçi olan Meral, yemekten sonra bulaşıkları yıkamadan odasına çekildi. Meral’in Komün içerisinde hep ayrıksı duruyor, kendisini egemen ulus temsilcisi gibi görüyordu. Günlük yaşamdaki duruşu, davranış ve turumu tüm militanlarda rahatsızlık yaratıyordu. Hiçbir işe katılmıyor, sadece daktilo ve yazı işleriyle uğraşıyordu.

Bulaşıkların yıkanmadığını gören Apo, gidip yıkamaya başladı. Bunu fark eden Haydar, yıkamak için gidip bulaşıkları Apo’nun elinde almaya çalıştı, ama başaramadı.

Haydar, görevini yapmadığı için nöbetçiye öfkelen-di, doğruca kadınların kaldığı odaya gidip;

“Meral arkadaş sen bu gün nöbetçi değil misin,” dedi.

“Evet nöbetçiyim,” dedi olağan bir şekildi.

“Neden bulaşıkları yıkamadın?”

“İşim vardı.”

“Sen kendini ne sanıyorsun? Hiçbir işe katılmıyorsun. Biz komünde bir tek Ali arkadaş iş yaptırmıyoruz. Sen de kendini onunla kıyaslama havasına girmişin,” dedi öfkeyle.

“Yok öyle bir şey, işim vardı onun için yıkamadım.”

“Bulaşık iş değil mi? sen nöbetçi değil misin neden işini yapmıyorsun,” dedi.

Tartışma sesini duyan Agit kadınların odasına gidip;

“Böyle bağıra çağıra rastgele ayakta tartışmayın. Eleştirileriniz varsa uygun yer, zaman ve üslup ile yaparsınız,” diyerek tartışmaya müdahale etti.

Hava sıcaktı. Apo, öğle zamanıydı. Bir saat dinlenmek için odasına çekilip yatağına uzandı. Süreç çok yoğun-du. Birlikte yola çıktığı ilk yol arkadaşları Mazlum, Hayri, Kemal, Ferhat Diyarbakır zindanlarını direnerek yaşamlarını yitirmişlerdi. Gece gündüz onları düşünüyor, eylemlerine nasıl yanıt olacağını kendi kendisiyle monologlar yaparak çözüm arıyordu. Her an vicdanıyla kavga halindeydi. Düşü, düşüncesi ruhu yüreği zindana kilitlenmişti. “Onlar bu eylemle bize talimat verdiler. Artık savaşı başlatmanın zamanı gelmiştir. Bir an önce gerillayı dağlara taşırmalıyım, ama ondan önce iç yapıyı netleştirmeliyim. Semir, Süleyman Davut ve çevresindekiler

dağa gidişleri engellemek için her türlü yol ve yöntemle başvuruyorlar,” diye düşünerek uykuya daldı.

Militanlar, öğle yemeğinden sonra hala salonda tartışıp konuşuyorlardı. Apo, gördüğü rüyanın etkisiyle nefes nefese uyandı. Ter içinde kalmıştı. Kapıyı açtı, odasından çıktı, masum masum etrafına baktı. Masadakiler ayağa kalktı, onlara doğru giderek; “bir bardak su,” dedi.

Ayakta durmuş elindeki küçük havlu ile alnında ve yüzünde birikmiş terleri siliyor, hala gördüğü rüyanın etkisindeydi. Zarife bir bardak su getirip verdi Suyu alıp masada oturdu. Suyu içtikten sonra;

“Her nedense bu rüyayı hep görüyorum. Defalarca aynı rüyayı gördüm. Hep aynı manzara devam ediyor,” dedi. Biraz durdu etrafındakilere bakıp;

“Generaller peşimdedir. Hepsi de koca koca adamlardır. Apoletli şapkalarından dolayı yüzlerini göremiyorum. Beni yakalamak için hep peşimdeler. Ben onlardan kurtulmak için hep koşuyorum. Onlar durmadan hep kovalıyorlar. Ben kurtulmak için dar bir sokağa sapıyorum, bir de bakıyorum çıkmaz sokak... O çıkmaz sokakta simsiyah, iri yarı generalin biri kılı ve kirli elini bana uzatıyor, beni yakalamak üzereyken, aniden ter içinde uyanıyorum,” dedi.

Aynı gün, akşama doğru, sınırın öte tarafında halk arasında çalışma yapmak için çağırdığı iki militanla konuştu. Ne yapmaları gerektiğine dair somut hedefler önlerine koydu. Onlara bakıp; “Ben bu gece bir rüya gördüm, hala etkisindeyim,” dedi Biraz durdu, donra; “başını beyaz tülbentle örtmüş, bir grup ana yola düşüp yanıma gelmişti. Bir ana;

“Oğlum Abdullah çocuğumu koru, çocuğuma sahip çık, ona bir şey olmasın. Ben onu dokuz ay, on gün karnımda taşıdım, büyüttüm besledim,” diyordu bana. Karşısındaki iki militan durmuş ona bakıyordu.

“Siz ülkeye gideceksiniz. Orası tehlikelerle, tuzaklarla doludur. Düşman her zaman, her yerdedir. Buna göre adım atıp çalışmalısınız. Burada yıllarca eğitim gördünüz. Gerilla kurallarını öğrendiniz. Onlara kesinlikle uymalısınız. Bu gece gördüğüm rüya öyle bir rüyaydı ki analar bana çocuklarını soruyordu. Ben de her anaya çocuklarınız iyidir demek istiyordum. Bu yüzden her adımda her planlama da hem anaları hem de arkadaşlarımı düşünerek adım atmaya çalışıyorum. Burada ülke sahasına giden siz arkadaşlara da büyük görev ve sorumluluk düşüyor. Siz de bu hassasiyetimizi bilerek birbirinizi korumasını, yaşatmasını ve çok yönlü olmasını bilmelisiniz,” dedi.

Vedalaşma zamanı gelince;

“Gelin kızlar, arkadaşlar gidiyor, duacı olun, kızların duası kabul olur” diye espri yaptı.

Evdekiler salonda toplandılar. Gidecek her iki militanla tokalaşıp vedalaştılar. En son Apo ikisiyle kucaklaşıp vedalaşırken;

“Halkımızın özgürlüğü için çok büyük işler başaracağınıza inanıyorum,” dedi. Sonra diğer militanlara bakıp;

“Bu iki arkadaş, büyük bir aşk ve sevgiyle halkımızın özgürlüğü için mücadeleye gidiyorlar. Aslında özgürlük ve hakikat kavgası aşkların en büyüğü ve mükemmeldir, hiçbir

maskeye ihtiyacı yoktur. Siz inanarak, gönüllüce bu aşka yaklaşırsanız, karşılığını alırsınız,” dedi.

Sait onları Kobanê’ye götürüp Cesur’e teslim etti. Cesur onları bir gece yarısı Kobanê sınırında geçirip Suruç topraklarına ulaştırdı.

Ülkenin dört bir tarafına militanlar yoluyor hazırlıklar yapıyordu. Her gidenin ardında üzüliyor, hüznleniyordu. Dikenli teller, askeri devriyeler, mayın tarlaları, asker kule ışıldakları Araf gibiydi. Araf’ta onları en çok acıtan şey, hayal kırıklıkları, yaşadıkları zorluklar ve acılar değildi. Yaşanması olasıyken yaşayamadıkları özgürlük ve devrim çalışmasıydı.

Apo özgürlük ile kölelik arasındaki kavgada Araf’ta sırat köprüsünün üzerinde duruyordu. O gece geç saatlere kadar gözlerine uyku girmedi. Urfa topraklarına geçen iki militanı düşünüp durdu. “Akıbetleri ne olacak, ne kadara başaracaklar, halkla buluşacaklar mı” diye düşündü ve uykuya daldı.

Sabah yatağında ter içinde uyandı. Banyoya gidip düş aldı, sonra gidip kahvaltı masasına oturdu. Hala gece gördüğü rüyanın etkisindeydi. Militanlara bakıp;

“Bu gece yine gördüğüm rüyanın etkisiyle kaos içinde uyandım.

Rüyamda kuzeye giden o iki arkadaş arka arkaya vermiş; büyük, sonsuz, düz, kapkaranlık bir ovada, çok uzaklarda görünen bir tel ışığa doğru yürüyorlardı. Ortalıkta hiçbir taş, hiçbir korunak, hiçbir siper yoktu. Sonsuz çöl gibi bir yerdi. İki de silahlı ve düz ovada yürüyorlardı.

Bir de baktı ki yüzlerce askeri araç, ağır silahlarla peş peşe vermiş, iki arkadaşın yürüdüğü tarafa doğru gidiyorlar...

İki arkadaşına seslenmek için bağırp çağırmaya başladım, ama sesim bir türlü çıkmıyordu. İşte tam o ara ter içinde uyandım...” dedi. Sonra Bager’a bakıp;

“Yaaa, siz zannediyorsunuz ki bu kadar arkadaşı tek tek uğurlarken çok kolay oluyor...” diye ekledi.

O hiç kimsenin düşünemediği, görmediği, hayal edemediği şeyleri düşünüyor, olay ve olgulara herkesten farklı bir pencereden bakıyordu. Hep devrim, özgürlük ve mücadele üzerinde yoğunlaşıyordu. Rüvaları, tartışmaları, çalışmaları, düş ve düşüncesi bunlarla ilgiliydi, ama hiçbir zaman dünya ile içinde yaşadığı gerçeklerle çağ ile bağını koparmıyor, onları dikkate alarak çalışmalarını yürütüyordu. Doğruluğuna inandığı şeylerde herkes karşısında birleşse de peşini bırakmıyor, savunuyor, sonuç almak için inatla sürdürüyordu. Olumsuzluklar, sorunlar ve başarısızlıklar karşısında asla sinmiyor, pes etmiyordu. İnandığı doğrulara, yanındaki herkesi ikna ediyor, inandırıyor. Doğuştan ruh, sezgi ve duygu olarak önder özelliklere sahipti. Devrim çalışmalarını yürütürken hem çok ciddi, disiplinli hem de oyun oynar gibi zevkle yaklaşıyordu.

Yoğunlaşıp adapte olduğu bir işi, bir çalışmayı, bir konuyu tamamlamak için yoğun çalışması ve hazırlanması gerektiğine inanıyor. Bunun için düşü, düşüncesi, beyni, ruhu, mantığı, duyguları, yüreği, iradesi birleşiyor, bir orkestra gibi koordineli şekilde hep enerji üretiyor, bütün gücünü bu enerjiden alıyordu.

O bu bitmez tükenmez enerjiyle günde beş, altı saat uyuyor, geri kalan tüm zamanını devrim ve özgürlük

mücadelesine veriyordu. Ve dilinde bir şairin mısraları kendi kendine mırıldanıyordu;

“Ve dövüşebilirim, doğru bulduğum, haklı bulduğum, güzel bulduğum her şey ve herkes için. Yaşım başım buna engel değil...”